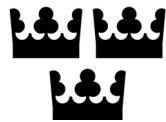

Totalförsvaret

6

Förslag till statsbudget för 2002

Totalförsvaret

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	9
2	Utgiftsområde 6.....	13
2.1	Omfattning.....	13
2.2	Utgiftsutveckling.....	13
3	Försvarspolitik.....	17
3.1	Omfattning.....	17
3.2	Utgiftsutveckling.....	18
3.3	Mål.....	18
3.4	Politikens inriktning.....	18
3.5	Beredskapskredit för totalförsvaret.....	19
3.6	Insatser.....	19
3.7	Resultatbedömning.....	21
3.8	Det militära försvaret.....	21
3.8.1	Omfattning.....	21
3.8.2	Utgiftsutvecklingen.....	21
3.8.3	Resultatbedömning.....	23
3.8.4	Inriktning.....	49
3.8.5	Revisionens iakttagelser.....	62
3.8.6	Budgetförslag.....	62
3.8.6.1	6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.....	63
3.8.6.2	6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.....	64
3.9	Det civila försvaret.....	66
3.9.1	Omfattning.....	66
3.9.2	Utgiftsutveckling.....	66
3.9.3	Mål.....	67
3.9.4	Resultatbedömning.....	67
3.9.4.1	Resultat.....	68
3.9.4.2	Analys och slutsatser.....	73
3.9.5	Inriktning för 2002.....	80
3.9.6	Revisionens iakttagelser.....	81
3.9.7	Budgetförslag.....	82
3.9.7.1	6:3 Funktionen Civil ledning.....	82
3.9.7.2	6:4 Funktionen Försörjning med industrivaror.....	84

3.9.7.3	Beredskapsinvesteringar	85
3.9.7.4	6:5 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.....	85
3.9.7.5	Beredskapsinvesteringar	87
3.9.7.6	6:6 Funktionen Psykologiskt försvar	87
3.9.7.7	6:7 Funktionen Ordning och säkerhet	88
3.9.7.8	6:8 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.....	88
3.9.7.9	Beredskapsinvesteringar	89
3.9.7.10	6:9 Funktionen Telekommunikationer m.m.....	89
3.9.7.11	Teleberedskapsavgift.....	91
3.9.7.12	6:10 Funktionen Postbefordran.....	91
3.9.7.13	6:11 Funktionen Transporter.....	92
3.9.7.14	6:12 Funktionen Energiförsörjning.....	93
3.9.7.15	Elberedskapsavgift	93
3.10	Totalförsvargemensamma verksamheter	94
3.10.1	Omfattning.....	94
3.10.2	Resultatbedömning.....	94
3.10.3	Inriktning för 2002	97
3.10.4	Revisionens iakttagelser.....	98
3.10.5	Budgetförslag	98
3.10.5.1	Försvarets materielverk	98
3.10.5.2	6:13 Totalförsvarets pliktverk	99
3.10.5.3	6:14 Förvarshögskolan	100
3.10.5.4	6:15 Försvarets radioanstalt	101
3.10.5.5	6:16 Totalförsvarets forskningsinstitut	101
3.10.5.6	6:17 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	102
3.10.5.7	6:18 Nämnder m.m.	102
4	Politikområde Skydd mot olyckor	105
4.1	Omfattning.....	105
4.2	Utgiftsutveckling	105
4.3	Mål	106
4.4	Politikens inriktning.....	106
4.5	Insatser	108
4.5.1	Insatser inom politikområdet.....	108
4.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	108
4.6	Resultatbedömning.....	108
4.6.1	Resultat	108
4.6.2	Analys och slutsatser	110
4.7	Revisionens iakttagelser.....	111
4.8	Budgetförslag	111
4.8.1	7:1 Kustbevakningen.....	111
4.8.2	7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.....	112
4.8.3	7:3 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	114
4.8.4	7:4 Samhällets skydd mot olyckor	114
5	Kustbevakningens verksamhet avseende tullkontroll och miljöövervakning.....	117
5.1	Inledning.....	117
5.2	Omfattning.....	117

5.3	Mål.....	117
5.4	Inriktning.....	118
5.5	Insatser.....	118
5.6	Resultatbedömning	118
5.6.1	Resultat	118
5.7	Analys och slutsatser.....	118

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	11
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	13
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2002-2004	15
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	18
Tabell 3.2 Anslagsutveckling	63
Tabell 3.3 Härledning av nivån 2002-2004	64
Tabell 3.4 Anslagsutveckling	64
Tabell 3.5 Investeringsplan	65
Tabell 3.6 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	65
Tabell 3.7 Härledning av nivån 2002-2004	66
Tabell 3.8 Anslagsutveckling	82
Tabell 3.9 Investeringsplan	83
Tabell 3.10 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	83
Tabell 3.11 Härledning av nivån 2002-2004	84
Tabell 3.12 Anslagsutveckling	84
Tabell 3.13 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	84
Tabell 3.14 Härledning av nivån 2002-2004	85
Tabell 3.15 Anslagsutveckling	85
Tabell 3.16 Investeringsplan	86
Tabell 3.17 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	86
Tabell 3.18 Härledning av nivån 2002-2004	87
Tabell 3.19 Anslagsutveckling	87

Tabell 3.20 Härledning av nivån 2002-2004.....	87
Tabell 3.21 Anslagsutveckling	88
Tabell 3.22 Härledning av nivån 2002-2004.....	88
Tabell 3.23 Anslagsutveckling	88
Tabell 3.24 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	89
Tabell 3.25 Härledning av nivån 2002-2004.....	89
Tabell 3.26 Anslagsutveckling	89
Tabell 3.27 Investeringsplan	90
Tabell 3.28 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	90
Tabell 3.29 Härledning av nivån 2002-2004.....	91
Tabell 3.30 Anslagsutveckling	91
Tabell 3.31 Härledning av nivån 2002-2004.....	92
Tabell 3.32 Anslagsutveckling	92
Tabell 3.33 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	92
Tabell 3.34 Härledning av nivån 2002-2004.....	93
Tabell 3.35 Anslagsutveckling	93
Tabell 3.36 Härledning av nivån 2002-2004.....	93
Tabell 3.37 Uppdragsverksamhet	98
Tabell 3.38 Investeringsplan	99
Tabell 3.39 Anslagsutveckling	99
Tabell 3.40 Uppdragsverksamhet	99
Tabell 3.41 Härledning av nivån 2002-2004.....	100
Tabell 3.42 Anslagsutveckling	100
Tabell 3.43 Uppdragsverksamhet	100
Tabell 3.44 Härledning av nivån 2002-2004.....	100
Tabell 3.45 Anslagsutveckling	101
Tabell 3.46 Härledning av nivån 2002-2004.....	101

Tabell 3.47 Anslagsutveckling.....	101
Tabell 3.48 Uppdragsverksamhet.....	101
Tabell 3.49 Härledning av nivån 2002-2004	102
Tabell 3.50 Anslagsutveckling.....	102
Tabell 3.51 Härledning av nivån 2002-2004	102
Tabell 3.52 Anslagsutveckling.....	102
Tabell 3.53 Härledning av nivån 2002-2004	103
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	105
Tabell 4.2 Anslagsutveckling.....	111
Tabell 4.3 Offentligrättslig verksamhet.....	111
Tabell 4.4 Uppdragsverksamhet.....	111
Tabell 4.5 Investeringsplan.....	112
Tabell 4.6 Härledning av nivån 2002-2004	112
Tabell 4.7 Anslagsutveckling.....	112
Tabell 4.8 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	113
Tabell 4.9 Härledning av nivån 2002-2004	113
Tabell 4.10 Anslagsutveckling.....	114
Tabell 4.11 Härledning av nivån 2002-2004	114
Tabell 4.12 Anslagsutveckling.....	114
Tabell 4.13 Offentligrättslig verksamhet.....	115
Tabell 4.14 Uppdragsverksamhet.....	115
Tabell 4.15 Investeringsplan.....	115
Tabell 4.16 Härledning av nivån 2002-2004	116
Anslagsbeteckningar 2001 och 2002.....	133

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. för 2002 bemyndigar regeringen att utnyttja en kredit om 40 000 000 000 kronor i Riksgäldskontoret om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger (avsnitt 3.5)
2. godkänner förslaget till inriktning för 2002 för förbandsverksamheten (avsnitt 3.8.4)
3. godkänner förslaget till inriktning för 2002 för incidentinsatser (avsnitt 3.8.4),
4. godkänner förslaget till inriktning för 2002 för stöd till samhället (avsnitt 3.8.4),
5. godkänner förslaget till inriktning för 2002 för beredskap (avsnitt 3.8.4),
6. godkänner förslaget till inriktning för 2002 för materiel, anläggningar samt för forskning och teknikutveckling (avsnitt 3.8.4),
7. godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarmakten för perioden 2002-2004 (avsnitt 3.8.6.2),
8. bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* medge beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 79 400 000 000 kronor (avsnitt 3.8.6.2),
9. godkänner förslaget till investeringsplan för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser *Funktionen Civil ledning*, för perioden 2002-2004 (avsnitt 3.9.7.1),
10. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:3 *Funktionen Civil ledning*, genomföra beställningar av kommunaltekniska anläggningar, telesäkerhetsåtgärder, skyddade ledningsplatser och signalskydd så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 62 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.1),
11. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:4 *Funktionen Försörjning med industrivaror*, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 14 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.2),
12. bemyndigar regeringen att för 2002 låta Överstyrelsen för civil beredskap disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar till ett sammanlagt belopp om 200 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.3),
13. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:5 *Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst*, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m., så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 135 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.4),
14. bemyndigar regeringen att för 2002 låta Statens räddningsverk disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar

- ingar till ett sammanlagt belopp om 670 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.5),
15. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:8 Funktionen *Hälsa- och sjukvård m.m.*, godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 9 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.8),
  16. bemyndigar regeringen att för 2002 låta Socialstyrelsen disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar till ett sammanlagt belopp om 200 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.9),
  17. godkänner förslaget till investeringsplan för Post- och telestyrelsen, såvitt avser *Funktionen Telekommunikationer m.m.*, för perioden 2002-2004 (avsnitt 3.9.7.10),
  18. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:9 Funktionen *Telekommunikationer m.m.*, godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder och åtgärder för att minska påfrestningen på samhället i händelse av en svår påfrestning, så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 200 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.10),
  19. fastställer avgiftsuttaget för teleberedskapsavgiften, såvitt avser *Funktionen Telekommunikationer m.m.*, till sammanlagt högst 100 000 000 kronor under 2002 (avsnitt 3.9.7.11),
  20. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:11 Funktionen *Transporter*, godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 25 000 000 kronor (avsnitt 3.9.7.13),
  21. fastställer avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften, såvitt avser *Funktionen Energiförsörjning*, till sammanlagt högst 200 000 000 kronor under 2002 (avsnitt 3.9.7.15),
  22. bemyndigar regeringen att, genom en kredit i Riksgäldskontoret om högst 21 500 000 000 kronor, tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital för budgetåret 2002 (avsnitt 3.10.5.1),
  23. godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 2002-2004 (avsnitt 3.10.5.1),
  24. godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 2002-2004 (avsnitt 4.8.1),
  25. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 7:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor*, besluta om bidrag så att behovet av anslagsmedel efter 2002 exklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 28 000 000 kronor (avsnitt 4.8.2),
  26. godkänner förslaget till investeringsplan för Statens räddningsverk, såvitt avser *Samhällets skydd mot olyckor*, för perioden 2002-2004 (avsnitt 4.8.4),
  27. för 2002 anvisar anslag under utgiftsområde 6 *Totalförsvaret* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		Anslagstyp	Anslagsbelopp
Försvarspolitik			
6:1	Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.	ramanslag	20 338 658
6:2	Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling	ramanslag	21 257 071
6:3	Funktionen Civil ledning	ramanslag	536 317
6:4	Funktionen Försörjning med industrivaror	ramanslag	66 682
6:5	Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst	ramanslag	570 547
6:6	Funktionen Psykologiskt försvar	ramanslag	22 330
6:7	Funktionen Ordning och säkerhet	ramanslag	24 484
6:8	Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.	ramanslag	153 599
6:9	Funktionen Telekommunikationer m.m.	ramanslag	205 970
6:10	Funktionen Postbefordran	ramanslag	1 239
6:11	Funktionen Transporter	ramanslag	157 994
6:12	Funktionen Energiförsörjning	ramanslag	291 924
6:13	Totalförsvarets pliktverk	ramanslag	243 086
6:14	Försvarshögskolan	ramanslag	32 015
6:15	Försvarets radioanstalt	ramanslag	468 939
6:16	Totalförsvarets forskningsinstitut	ramanslag	191 290
6:17	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	obetecknat anslag	88 265
6:18	Nämnder m.m.	ramanslag	11 209
Skydd mot olyckor			
7:1	Kustbevakningen	ramanslag	507 271
7:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	ramanslag	25 000
7:3	Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	ramanslag	20 000
7:4	Samhällets skydd mot olyckor	ramanslag	596 204
Summa			45 810 094

2 Utgiftsområde 6

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret omfattar politikområdet Försvarspolitik och politikområdet Skydd mot olyckor. Politikområdet Försvarspolitik består av det militära försvaret och det civila försvaret. Politikområdet Skydd mot olyckor omfattar förebyggande, konsekvensbegränsande

och skadeavhjälpande åtgärder avseende olyckor. Regeringen avser under våren 2002, med anledning av bl.a. Sårbarhets- och säkerhetsutredningens betänkande (SOU 2001:41), besluta en proposition om civila beredskapsfrågor. Det kan då bli aktuellt att förändra politikområdesindelningen för utgiftsområdet.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgiftsprognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
Politikområde Försvarspolitik	45 094	45 429	43 977	44 662	43 762	43 660
Politikområde Skydd mot olyckor	1 069	1 097	1 137	1 148	1 163	1 224
Totalt för utgiftsområde 6 Totalförsvaret	46 163	46 526	45 114	45 810	44 925	44 884

¹ Inklusive förslag till tillägsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

Ingående överföringsbelopp från 1999 var 749 miljoner kronor. Totalt tilldelat belopp för utgiftsområdet, inklusive anslagssparande, uppgick därmed till drygt 47 200 miljoner kronor. Utfallet för 2000 var knappt 1 100 miljoner kronor lägre än totalt tilldelat belopp. Anslaget 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. överskreds med 677 miljoner kronor jämfört med totalt tilldelat belopp för anslaget. Överskridandet innebär att Försvarsmakten belastade anslaget med 120 miljoner kronor mer än tillgänglig anslagsskredit. För utgiftsområdet som helhet balanserades dock överskridandet av ett underutnyttjande av anslaget 6:3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling (se vidare avsnitt

3.8.2). Utfallet för anslagen inom verksamhetsområdet det civila försvaret uppgick till ca 2 000 miljoner kronor, vilket var drygt 500 miljoner kronor lägre än totalt tilldelat belopp. För politikområdet Skydd mot olyckor var utfallet knappt 1 100 miljoner kronor.

Regeringen har vid beräkningen av de i utgiftsområdet ingående anslagen för 2002-2004 tagit hänsyn till den kommande försvarsbeslutspropositionen som huvudsakligen omfattar regeringens förslag till försvarsbeslut grundat på Försvarsberedningens rapport, den av riksdagen begärda samlade synen på personalförsörjning och ledning samt avslutningsvis regeringens ställningstagande till förslagen från Materieförsörjningsutredningen (Försvarsmat-

teriel på nya villkor SOU 2001:21) och Forskningsutredningen (Forskning och utveckling för totalförsvaret SOU 2001:22). Vid beräkningen av utgiftsområdet har regeringen också tagit hänsyn till den kommande propositionen med anledning av pliktutredningens betänkande (SOU 2000:21).

Riksdagens beslut om inriktningen för de ekonomiska ramarna för utgiftsområdet för försvarsbeslutsperioden 2002-2004 innebär att ramen för utgiftsområdet under perioden för varje år skall vara 4 miljarder kronor lägre än den ram för 2001 som riksdagen godkände våren 1998, exklusive den materielförskjutning riksdagen beslutade om våren 1996 (prop. 1998/99:74, bet. 1998/99:FöU5, rskr. 1998/99:224). Vidare beslutades ett omställningsbidrag på 3 miljarder kronor 2002 och 1 miljard kronor 2003. Bidraget skall användas för de kostnader som hänger samman med de strukturförändringar inom Försvarsmaktens krigs- och grundorganisation riksdagen beslutade om våren 2000 (prop. 1999/2000:30, bet. 1999/2000:FöU2, rskr. 1999/2000:168) samt för de förskjutningar av materielleveranser som genomförs. Den lägre ramen och omställningsbidraget har vid beräkningen av utgiftsområdet i sin helhet lagts på anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. och anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling. De beräknade beloppen för de två anslagen har, i likhet med övriga anslag under utgiftsområdet, gjorts med grundval av vilken verksamhet som i enlighet med bl.a. försvarsbeslutet skall bedrivas under 2002-2004 och kostnaderna för denna.

Regeringen har mot bakgrund av ovanstående i förhållande till 2001 ändrat fördelningen av de beräknade beloppen mellan politikområden, verksamhetsområden och anslag under utgiftsområdet. Riksdagen har som sin mening gett regeringen till känna att inriktningen inom det civila försvaret fortsättningsvis skall utgå från den ekonomiska planeringsram som riksdagen en gång lagt fast (bet. 2000/01:FöU1 rskr. 2000/01:54). Försvarsutskottet anförde att resultatet av Sårbarhets- och säkerhetsutredningens arbete bör vägas in i arbetet med att ta fram tydliga planeringsanvisningar för kommande år. Regeringens överväganden med anledning av utredningens betänkande kommer att presenteras för

riksdagen dels i höstens försvarsbeslutsproposition, dels i den proposition om civila beredskapsfrågor som regeringen avser förelägga riksdagen våren 2002.

Fördelningen mellan olika anslag inom utgiftsområdet kan därmed komma att behöva förändras under 2002 varvid regeringen återkommer till riksdagen i samband med tilläggsbudget till statsbudgeten för 2002. Regeringen vill i detta sammanhang framhålla vikten av att det i planering, utnyttjande och fördelning av resurser, med statsmakternas inriktningsbeslut som grund, måste finnas en flexibilitet under kommande försvarsbeslutsperiod. Regeringen vill här betona att det inte får råda något motsatsförhållande mellan militär och civil verksamhet. Snarare är civil och militär samverkan en förutsättning för att de samlade resurserna skall kunna utnyttjas på ett effektivt och rationellt sätt.

I enlighet med vad regeringen uttalade i prop. 1996/97:11 om beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred har regeringen årligen lämnat en redogörelse till riksdagen om läget när det gäller olika slag av svåra påfrestningar på samhället i fred. Beredningen av Sårbarhets- och säkerhetsutredningens förslag kan komma att påverka hur detta slag av redogörelser i fortsättningen bör utformas. Regeringen har därför valt att detta år inte lämna någon särskild redovisning för beredskapen mot svåra fredstida påfrestningar.

För det militära försvaret föreslår regeringen i föreliggande proposition ett anslag för förbandsverksamhet och beredskap samt fredsfrämjande truppinsatser för att skapa en större flexibilitet i planeringen och användningen av resurser när avvägningar skall göras mellan internationella insatser och övrig verksamhet. Vid beräkningen av behovet för 2002 har hänsyn tagits till att regeringen på tilläggsbudget till statsbudgeten i föreliggande proposition föreslagit att vissa anslag inom utgiftsområdet minskas och att beloppen istället beräknas under innevarande års anslag för fredsfrämjande truppinsatser. Regeringen avser under förutsättning av riksdagens godkännande av förslaget föreskriva att det anslagssparande som därigenom uppstår vid utgången av 2001 skall få användas under 2002. Regeringen har således 2002 för fredsfrämjande truppinsatser beräknat ca 1,2 miljarder kronor under det nya anslaget. Om svensk medverkan

med trupp i en internationell insats skulle bli aktuell under 2002 och utgifterna för denna inte beräknas rymmas inom de ekonomiska ramarna kommer regeringen att överväga att snabbt omfördela medel för detta ändamål.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2002-2004

Miljoner kronor

	2002	2003	2004
Ramnivå 2001¹	46 526	46 526	46 526
Förändring till följd av:			
Materielförskjutning ²	-878	-878	-878
Lägre ram ³	-3 911	-3 911	-3 911
Omställningsbidrag	3 000	972 ⁴	-
Övriga beslut	-213	-209	-209
Pris- och löneomräkning	1 277	2 419	3 301
Överföring till/från andra utg.omr.	9	6	55
Summa förändring	-716	-1 601	-1 642
Ny ramnivå	45 810	44 925	44 884

¹ Inklusiva förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Den materielförskjutning riksdagen beslutade våren 1996.

³ Motsvarar -4 000 mkr i 2002 års prismetod.

⁴ Motsvarar 1 000 mkr i 2003 års prismetod.

3 Försvarspolitik

3.1 Omfattning

Riksdagen har genom lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap definierat totalförsvaret som verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då skall bedrivas. Totalförsvaret avser således en verksamhet och inte en organisation. Med totalförsvarets resurser avses alla de resurser som finns för totalförsvarets verksamhet. Politikområdet Försvars-

politik omfattar planering, förberedelser och utnyttjande av totalförsvarets resurser för att lösa de av riksdagen angivna målen samt att på andra sätt stödja svensk säkerhetspolitik. Försvarspolitiken omfattar det militära försvaret och det civila försvaret. De totalförsvarsgemensamma verksamheterna har till huvudsaklig uppgift att stödja övriga verksamheter inom politikområdet. De anslag som ingår i politikområdet framgår av tabell 3.1.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgiftsprognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppsatser m.m.	21 092,7	20 523,6	19 717,3	20 338,7	21 450,1	21 853,4
6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling	21 019,8	22 227,8	21 264,0	21 257,1	19 230,5	18 664,2
6:3 Funktionen Civil ledning	558,0	485,1	534,1	536,3	551,1	563,4
6:4 Funktionen Försörjning med industrivaror	76,3	25,0	76,0	66,7	64,7	65,9
6:5 Funktionen Befolkningskydd och räddningstjänst	602,0	499,5	601,2	570,5	567,5	579,3
6:6 Funktionen Psykologiskt försvar	21,2	20,0	23,0	22,3	21,9	22,3
6:7 Funktionen Ordning och säkerhet	24,5	22,8	26,6	24,5	24,4	24,8
6:8 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.	162,7	101,9	142,4	153,6	156,0	158,9
6:9 Funktionen Telekommunikationer m.m.	108,7	138,3	142,0	206,0	211,4	214,8
6:10 Funktionen Postbefordran	7,1	0,0	2,0	1,2	1,3	1,3
6:11 Funktionen Transporter	154,5	162,3	162,8	158,0	161,6	165,0
6:12 Funktionen Energiförsörjning	285,0	213,1	295,7	291,9	298,5	305,1
6:13 Totalförsvarets pliktverk	241,6	253,1	238,0	243,1	234,7	239,2
6:14 Försvarshögskolan	27,6	31,4	32,0	32,0	32,8	33,4
6:15 Försvarets radioanstalt	451,1	441,3	432,6	468,9	460,0	468,8
6:16 Totalförsvarets forskningsinstitut	164,6	184,9	187,4	191,3	195,9	199,7
6:17 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	88,3	88,3	88,0	88,3	88,3	88,3
6:18 Nämnder m.m.	10,1	10,5	12,0	11,2	11,7	11,9
Totalt för Politikområde Försvarspolitik	45 093,6	45 428,9	43 977,1	44 661,6	43 762,4	43 659,7

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.3 Mål

Försvarspolitikerna skall bidra till att bevara vårt lands fred och självständighet. Vi skall kunna möta militära hot som direkt berör Sverige. Internationellt skall vi bidra till fred och säkerhet i omvärlden genom gemensamma fredsfrämjande och humanitära insatser både i och utom Europa.

Totalförsvarsresurserna skall kunna användas för följande huvudändamål:

- försvara Sverige mot väpnat angrepp,
- hävda vår territoriella integritet,
- bidra till fred och säkerhet i omvärlden och
- stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

3.4 Politikens inriktning

Det svenska totalförsvaret genomgår en omfattande reformering och effektivisering. Inriktningen är att utveckla det svenska försvaret från invasionsförsvar till ett flexibelt insatsförsvar med förmåga till anpassning. Det svenska försvaret skall kännetecknas av ständig utveckling och förnyelse, hög teknologisk nivå, ekonomisk effektivitet och folkförsvar. Under 2002 kommer utvecklingsarbetet att följas upp och drivas vidare.

Samtidigt som invasionshotet ter sig avlägset för de närmaste 10 åren, förutsatt att vårt land har en grundläggande försvarsförmåga, så har andra hot mot vårt samhälle fått ökad aktualitet. Exempel på denna typ av hot är NBC-

hotet (nukleära, biologiska och kemiska vapen) samt hotet mot informationssamhället.

Det nya insatsförsvaret ger Sverige en förmåga att försvara landet utifrån dagens säkerhetspolitiska förutsättningar. Den nya strukturen skapar dessutom förutsättningar för att utveckla och förändra försvarets resurser över tiden. Därigenom skapas både flexibilitet och förmåga till anpassning. Försvarsreformen syftar samtidigt till att utveckla samhällets förmåga att möta hot inom det vidgade säkerhetsbegreppets ram. I höstens försvarsbeslutsproposition kommer regeringen närmare utveckla hur försvaret skall inriktas under perioden 2002-2004.

Regeringen avser att våren 2002 lämna en proposition till riksdagen om civila beredskapsfrågor. I propositionen kommer att lämnas förslag med anledning av Sårbarhets- och säkerhetsutredningens betänkande (SOU 2001:41), dels den genomgång som f.n. utförs av departementen avseende behov av åtgärder och författningsreglering inom de områden som kan bli berörda vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

De europeiska ländernas gemensamma förmåga att förhindra eller dämpa väpnade konflikter och mänskligt lidande är en viktig del i den nya säkerhetspolitiska situationen på vår kontinent. För Sverige är ett brett deltagande i det europeiska samarbetet och vårt bidrag till gemensam säkerhetsfrämjande verksamhet och krishantering av central betydelse.

Sverige skall fullt ut delta i den europeiska krishanteringen. Vårt deltagande i internationella insatser och arbetet med att utforma och förstärka EU:s krishanteringsförmåga såväl militärt som civilt kommer att ställa stora krav. Mot denna bakgrund skall vår förmåga att delta i både militära och civila fredsfrämjande och humanitära operationer fortsätta att utvecklas. Det säkerhetsfrämjande arbetet är en viktig del i arbetet för att öka säkerheten i norra Europa.

Det nordiska samarbetet utgör grunden i detta arbete. Därutöver är kontakterna med staterna kring Östersjön samt EU-länderna och USA prioriterade.

Försvarsreformen innebär att vi får ett försvar som både är anpassat till dagens säkerhetspolitiska förhållanden och har en beredskap att följa utvecklingen mot förändrade hot i framtiden.

3.5 Beredskapskredit för totalförsvaret

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2002 utnyttja en kredit om 40 000 000 000 kronor i Riksgäldskontoret. Krediten skall kunna utnyttjas om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen bemyndigade regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret om 40 000 000 000 kronor för 2001, om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger. Regeringen anser att ett motsvarande bemyndigande, avseende samma belopp, bör lämnas för 2002. Beredskapskrediten skall säkerställa att en nödvändig beredskapshöjning inte förhindras eller fördröjs därför att regeringen inte disponerar nödvändiga betalningsmedel. Krediten är beräknad att täcka de utgifter som motsvarar en månads beredskapshöjande verksamhet. Krediten är beräknad att utnyttjas i ungefär lika delar mellan det militära och det civila försvaret. Om beredskapskrediten utnyttjas, avser regeringen att återkomma till riksdagen med redovisning av behovet av medel för den fortsatta verksamheten.

3.6 Insatser

Omstruktureringen av grundorganisationen har med något undantag fullföljts i enlighet med den av regeringen bestämda grundläggande tidsplaneringen. Riksdagens beslut våren 2000 innebar omfattande grundorganisatoriska förändringar. Ett stort antal organisationsenheter lades ned den 30 juni 2000. Nya organisationsenheter inrättades den 1 juli 2000, och från samma tidpunkt genomfördes även omorganisationer av kvarvarande organisationsenheter. Vad avser den personella omstruktureringen framgår denna av stridskrafts- och personalavsnitten nedan.

Övningsverksamheten har som en konsekvens av de organisatoriska förändringarna bedrivits på en lägre nivå än normalt. Den begränsade volymen av totalförsvarspliktiga har medfört att övningar med fullt bemannade in-

satsförband blivit begränsade. Detta har inneburit att kompletta förband inte alltid har övats, utan övningarna istället måst inskränkas till samövning av funktioner och upprätthållandet av den personliga färdigheten.

Följande viktiga övningar har genomförts:

- slutövningar med förband,
- markstridsövningarna Snöyra och Syd 2000,
- ledningsövning vid HKV samt
- internationell övningsverksamhet med både förband och stabsofficerare inom ramen för PFF, bl.a. SamMarin, Cooperative Banners och Baltic Link. Vid den senare övningen var Sverige värdnation.

Materietillförseln har i allt väsentligt genomförts i enlighet med regeringens inriktning av Försvarsmakten. Förbanden i insatsorganisationen har därmed fått ett viktigt tillskott av modern materiel som bidrar till att ställda krav på operativ förmåga kan uppfyllas.

Av de materielsystem som levererats till Försvarsmakten under året kan bl.a. följande nämnas:

- Stridsvagn 121 och 122, stridsfordon 90, brobandvagn 971 och pansarbandvagn 501,
- JAS 39 Gripen flygplan, serieflygplan till FSR 890 och flygplan Tp 102 Gulfstream IV,
- strids- och transportbåtar och
- Telesystem 9000, Luftlägesinformationssystem LuLIS, ledningssystem LS 10 för taktisk ledning av flygstridskrafter och stridsledningssystem StriC.

Teknikstudier i syfte att öka Försvarsmaktens anpassningsförmåga har genomförts och avseende mer okonventionella hot har kunskapsuppbyggnaden inom IT-området fortsatt. NBC-studier har samordnats med det civila försvaret. Tyngdpunkten i årets forsknings- och teknikutvecklingsverksamhet har varit:

- spaningsförmåga mot luft- och markmål innefattande radarteknik, IR-teknik och obemannade plattformar,
- ledningsförmåga på operativ och taktisk nivå inklusive studier av IT-

systemteknik, sambandsteknik och fusioneringsteknik och

- duellförmåga på det framtida slagfältet: studier i telekrigsteknik, signaturanpassningsteknik, undervattensteknik, vapentechnik, människa/systeminteraktion samt ballistiska skydd för fordon.

Under 2000 har Sverige bidragit med stabsofficerare och en mekaniserad skyttebataljon om ca 800 personer till den multinationella fredsstyrkan KFOR i Kosovo. En styrka om ca 40 personer har under 2000 ställts till SFOR:s förfogande för att understödja genomförandet av fredsavtalet för Bosnien-Hercegovina. Sverige har även bidragit med en ammunitions- och minröjningspluton om ca 45 personer till FN:s fredstyrka, Unifil i södra Libanon. Utöver de fredsfrämjande truppinsatserna har Sverige på begäran av FN, eller efter beslut av OSSE, EU eller annat bilateralt eller mellanstatligt organ även bidragit med bl.a. observatörer i övrig fredsfrämjande verksamhet.

Efter regeringens beslut har Överstyrelsen för civil beredskap också påbörjat etablering av en teknisk enhet i Sollefteå. Verksamheten kommer att bestå i drift och förvaltning av ledningsstödssystem och ledningsplatser samt teknik för ledning, materielhantering, ledningsträning, utbildningsadministration, informationsverksamhet och administrativt stöd.

Analyser har gjorts av samhällsviktiga IT-system i kommunerna och analyserna medvetandegör kommunerna om förbättringsområden i de egna IT-systemen. IT-säkerhetsanalyser har genomförts sedan hösten 1994 och genom analyserna har en märkbar förbättring skett av IT-säkerhet hos aktörer inom det civila försvaret. Som ytterligare stödinsats för att höja säkerheten i samhällsviktiga IT-system har ett stort antal kurser inom IT-säkerhetsområdet genomförts.

Ledningsförmågan har stärkts genom att vissa polismyndigheter anslutits till försvarets telenät. Samtliga polismyndigheter bedöms vara anslutna till försvarets telenät före utgången av 2001.

Anpassning av samarbetsavtalen på försörjningsberedskapsområdet med Norge och Finland till de nya säkerhetspolitiska förutsättningarna har fortsatt. Avtalen underlättar

informationssamverkan mellan länderna rörande handel och produktionskapacitet.

Pilotdrift och utvärdering av det IT-baserade ledningssystemet SWEDE har genomförts i två landsting. Utvecklingen av SWEDE innebär att ledningsfunktionen för sjukvården vid stor olycka och katastrof har utvecklats och att grundförutsättningarna för ett IT-baserat ledningssystem för akuta sjukvårdsinsatser finns.

Sårbarheten i storstädernas transmissionsnät kommer att minska genom de åtgärder som påbörjats under året och som slutförs under de närmaste åren. Affärsverket svenska kraftnät har slutfört förläggning av optofiberkabel till vissa orter i mellersta Norrland. Detta har skapat en ökad säkerhet för telefunktionen såvitt avser denna region. En berganläggning är under byggnation. När den är färdigställd finns skyddade anläggningar till teleoperatörer i den omfattning som i dagsläget bedöms nödvändig.

Tillgången på reservkapacitet har delvis säkrats genom att bidrag har lämnats för två gasturbiner i Sydsverige.

Uppdateringen pågår av s.k. ö-driftplaner, dvs. planer för drift av elförsörjningssystemet i separata delsystem och utredningar avseende tekniska åtgärder i produktionsanläggningar har genomförts. Kartläggning av elförsörjningen till prioriterade infrastrukturfunktioner har startat inom mellersta och norra Sverige. Datoriserat beslutstödsystem för elprioriteringar har vidareutvecklats.

3.7 Resultatbedömning

Regeringen bedömer sammantaget för politikområdet att förmågan att lösa de av statsmakterna ställda uppgifterna är godtagbar. Bedömningen är gjord mot nuvarande säkerhets- och militärpolitiska läge.

3.8 Det militära försvaret

3.8.1 Omfattning

Det militära försvaret omfattar den verksamhet som bedrivs av Försvarmakten. Verksam-

heten stöds av delar inom de totalförsvargemensamma verksamheterna. Dessa redovisas i avsnitt 3.10.

3.8.2 Utgiftsutvecklingen

Utfallet för 2000 innebar sammantaget att utgifterna för det militära försvaret understeg tilldelade medel (inklusive anslagssparande) med ca 480 miljoner kronor. För anslagen 6:2 Fredsfrämjande truppinsatser och 6:3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling uppgick det samlade anslagssparandet till ca 1 160 miljoner kronor, och för anslaget 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. utnyttjades en anslagskredit om ca 680 miljoner kronor, ca 120 miljoner kronor över den av regeringen medgivna krediten.

Försvarmakten anger som förklaring till överskridandet inom förbandsverksamheten bl.a. att takten i omstruktureringen varit lägre än planerat och att besparingar i verksamhet och organisation inte fallit ut i planerad omfattning. Detta gäller främst vid verksamheter som omförrädsställning och avveckling av materiel. Försvarmakten bedömer att den icke genomförda avvecklingen av civil personal har inneburit ökade utgifter om 225 miljoner kronor. Vidare anger myndigheten följande orsaker. De höga olje- och drivmedelspriserna under 2000 har medfört ökade utgifter om 130 miljoner kronor. Vid de förband som avvecklades valde fler totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt än planerat att fullfölja sin grundutbildning, vilket medfört ökade utgifter om 90 miljoner kronor. Utgifter för inlösen av fastigheter som Försvarmakten lämnar, men som inte kan avskiljas, uppgår till 45 miljoner kronor. Vidare har utgifter för utlösta skadeståndsklausuler på fastighetssidan uppgått till ca 30 miljoner kronor. Slutligen missbedömde Försvarmakten lönekostnaderna i planeringen för 2000 med cirka 300 miljoner kronor.

Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) blev i december 2000 uppmärksammat på att ett anslagsöverskridande på anslaget 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. var troligt. I Försvarmaktens kvartalsrapport för det tredje kvartalet, som inkom den 20 oktober 2000, var prognosen för anslaget fortfarande inom ramen för tilldelade medel, med en viss

risk att del av anslagskrediten skulle behöva utnyttjas.

Försvarmakten har vid flera tillfällen under 2000 reviderat centrala uppdrag mot förband, skolor och centra till både innehåll och ekonomisk omfattning. Ett antal helt nya uppdrag har också tillkommit. Vid dessa tillfällen har Försvarmakten gjort bedömningen att reviderade respektive nya uppdrag skulle rymmas inom tilldelade anslagsmedel, trots att uppdragens omfattning summerade till ett högre belopp. Då aktuella prognoser samt ditillsvarande anslagsutfall låg bakom den bedömningen. Till grund för prognoserna låg bl.a. erfarenheter från tidigare år att viss verksamhet i regel får ett lägre ekonomiskt utfall än planerat.

Det ekonomiska läget har under det första halvåret 2001 varit fortsatt ansträngt, vilket under våren har föranlett en reduktion av all påverkbar förbandsverksamhet för att undvika ett överutnyttjande av ramen för anslagna medel. Försvarmakten har bl.a. infört restriktioner som rese-, inköps- och övertidsstopp samt stopp för inhyrning av civila fordon och utlägg av reparationer på civil verkstad. Försvarmakten räknar med att dessa åtgärder får effekt under andra halvåret 2001. Vidare har deltagande i internationell verksamhet, t.ex. kurser och vissa övningar drabbats. I Försvarmaktens delårsrapport 2001 gör Försvarmakten bedömningen att den reviderade verksamheten kommer att kunna genomföras med utnyttjande av en del av anslagskrediten på anslaget.

Regeringen följer noggrant utvecklingen av anslaget 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m., särskilt inom förbandsverksamheten. På tilläggsbudget till statsbudgeten i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition har riksdagen beslutat om en överföring av ca 704 miljoner kronor från anslaget 6:3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling till anslaget 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. vilket balanserar det ovan angivna överskridandet under 2000. Härigenom skapas förutsättningar för att verksamheten skall kunna genomföras enligt planerad inriktning. Ytterligare en överföring av medel mellan anslagen genomförs på tilläggsbudget till statsbudgeten i föreliggande proposition. Från anslaget 6:3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling överförs 300 miljoner kronor till anslaget 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. för att möj-

liggöra att Försvarmaktens ekonomi och verksamhet är i balans inför 2002.

Riksrevisionsverket (RRV) riktade allvarlig kritik mot Försvarmakten i sin årliga revisionsrapport (se vidare under 3.8.5) och angav att orsakerna till överskridandet berodde på brister i styrningen och kontrollen av verksamheten samt bristfällig prognosverksamhet. Med anledning av RRV:s revisionsrapport uppdrog regeringen den 1 mars 2001 åt Ekonomistyrningsverket (ESV) att i en förstudie identifiera problemen och dess orsaker samt att utarbeta förslag till åtgärder som bör vidtas på längre sikt för att säkerställa myndighetens kontroll över ekonomin. Ekonomistyrningsverket redovisade förstudien den 1 juni 2001 och gav bl.a. förslag på förbättringsåtgärder rörande myndighetens planerings-, styrnings-, uppföljnings- och utvärderingsprocess, prognoshantering och behovet av ekonomisk kompetens i beslutsprocessen. Den 31 maj uppdrog regeringen åt Försvarmakten att i samverkan med ESV genomföra de av ESV föreslagna förbättringsåtgärderna.

Regeringen beräknar att utgifterna inom det militära försvaret kommer att uppgå till 40 981 miljoner kronor under 2001.

Regeringen vill understryka att det är mycket allvarligt när genomförandet av planerad verksamhet inte ryms inom tillgängliga ekonomiska ramar. Det är regeringens uppfattning att händelserna under 2000 och rapporteringen i kvartals- och delårsrapporter samt prognoser tyder på att det inom Försvarmakten inte heller uppmärksammades, eller fanns tydliga signaler på risk för överskridanden. Dessa förhållanden kan inte accepteras. Regeringen anser att de åtgärder man vidtagit tillsammans med Försvarmaktens besparings- och andra åtgärder förbättrar förutsättningarna för att Försvarmakten skall kunna skapa balans mellan planerad verksamhet och tilldelade resurser. Det är regeringens avsikt att noggrant följa utvecklingen framöver.

Försvarmakten har till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) redovisat sina omställningskostnader för perioden 2000-2004 i följande kategorier:

- personalavveckling genom särskild pension, yrkesväxling och andra åtgärder,
- lönekostnader för uppsagd personal,

- lönekostnader för personal som skall sägas upp under perioden,
- kasern-, förråds- och markavveckling inklusive miljöåtgärder,
- omskolningskostnader för personal som får förändrade arbetsuppgifter till följd av omstruktureringen,
- hyror för om-/nybyggnationer vid kvarvarande garnisoner samt
- materielavveckling inklusive personalkostnader för detta.

Omställningskostnaderna beräknas uppgå till totalt 11,5 miljarder kronor för 2000-2004. Kostnader relaterade till avveckling av personal och personalminskning beräknas uppgå till ca 7,9 miljarder. Kostnader för avveckling av mark och lokaler uppskattas till ca 0,5 miljarder kronor. Avvecklingskostnader (inklusive lön) för materiel beräknas uppgå till ca 2,8 miljarder kronor.

3.8.3 Resultatbedömning

Försvarsutskottet har i bet. 2000/01:FöU1 angett att utskottet saknar en koppling mellan de olika genomförda verksamheterna och tillhörande kostnader. Utskottet ansåg också att möjligheterna bör förbättras att jämföra resultatutvecklingen mellan olika år. Härvid bör det enligt utskottet framgå hur olika förmågor har utvecklats, vilken effekt åtgärder har haft för att komma till rätta med tidigare brister, vilka brister som kvarstår och skälen till detta. Därutöver önskar utskottet en ytterligare precisering av kriterierna för bedömning av förmågor.

Regeringen har därför i regleringsbrevet för 2001 uppdragit åt Försvarsmakten att i årsredovisningen för 2001 redovisa hur genomförd verksamhet har bidragit till operativ förmåga och strategiska kompetenser.

Regeringskansliet arbetar i dialog med Försvarsmakten vidare med frågan om att ytterligare utveckla spårbarheten avseende hur genomförd verksamhet inom Försvarsmakten har bidragit till utvecklingen av operativ förmåga och kompetenser. Regeringen avser att i kommande budgetproposition ta ytterligare steg när det gäller resultatredovisningen till riksdagen.

Vid bedömningen av den förmåga Försvarsmaktens verksamhet under 2000 resulter-

at i har följande bedömningsgrunder tillämpats:

- God: Resurser (kapaciteten) motsvarar eller överstiger behovet. Uppgifterna kan lösas.
- Godtagbar: Brister och störningar nedsätter handlingsfriheten och förmågan. Uppgifterna kan dock i huvudsak lösas.
- Icke godtagbar: Svåra brister. Uppgifterna kan inte lösas.

Resultatbedömningen redovisas uppdelad i verksamhetsgrenarna Förbandsverksamhet, Incidentinsatser, Stöd till samhället, Beredskap, Internationella insatser och Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.

I det följande redovisas regeringens bedömning av Försvarsmaktens operativa förmåga i olika avseenden och av Försvarsmaktens samlade operativa förmåga.

Bedömning av Försvarsmaktens operativa förmåga i olika avseenden

Försvarsmakten har i årsredovisningen för 2000 gjort följande redovisning av Försvarsmaktens operativa förmåga i olika avseenden.

Försvar mot väpnat angrepp

Förmågan bedöms godtagbar. Brister finns dock avseende skydd mot NBC-stridsmedel, informationskrigföring och förmågan att möta hot och insatser med kryssningsmissiler. Ingen förmåga finns att möta hot med och insatser av ballistiska robotar. Denna förmåga bedöms inte heller möjlig att åstadkomma inom nuvarande ekonomiska ram.

Hävda vår territoriella integritet

Förmågan är godtagbar. Begränsningar föreligger dock alltjämt avseende förmågan att ingripa mot främmande undervattensverksamhet. Tillgängliga resurser för ingripande mot undervattensverksamhet är begränsade i förhållande till omfattningen av vårt sjöterritorium.

Bidra till fred och säkerhet i omvärlden

Förmågan är godtagbar. De främsta bristerna är i första hand relaterade till förmågan att genomföra fredsframtvängande insatser, där vissa materiella och utbildningsmässiga brister föreligger.

Stärka det svenska samhället

Förmågan är godtagbar. Förmågan har under året förbättrats främst genom ökad samverkan med ett antal civila myndigheter.

Förmåga till anpassning

Förmågan bedöms godtagbar. Under året har den militärstrategiska planeringen påbörjats, vilket har resulterat i Förvarsplan 2000 Grunder. Utifrån denna har sedan planeringsföresättningar samt direktiv för operativ, taktisk och territoriell planering getts ut. Då den operativa planeringen är genomförd avser Försvarmakten genomföra en realiserbarhetsprövad kris- och anpassningsplanering. Denna planering bedöms inte ske förrän tidigast 2002.

Regeringen gör ingen annan bedömning avseende Försvarmaktens operativa förmåga i olika avseenden.

Bedömning av Försvarmaktens samlade operativa förmåga

Försvarmakten bedömer sammantaget att förmågan att lösa de av statsmakterna ställda uppgifterna är godtagbar. Bedömningen är gjord mot nuvarande säkerhets- och försvarspolitiska läge.

Samtidigt anmäler Försvarmakten att någon fördjupad operativ planering för nationellt försvar inte genomförts och att läget är detsamma vad avser anpassningsåtgärder för mer omfattande militära operationer i det femåriga perspektivet.

Regeringen gör ingen annan bedömning avseende den samlade operativa förmågan.

Förbandsverksamhet*Operativa lednings- och underhållsförband*

De operativa lednings- och underhållsförbanden har under 2000 omorganiserats. Sedan den

1 juli 2000 består dessa bl.a. av Högkvarteret, Operativa insatsledningen med stabsförband, operativ transportbataljon och marktelebataljon. Under denna rubrik redovisar regeringen även underhållsregementena.

Den 1 juli 2000 överlämnade de dåvarande militärområdesstaberna den operativa och territoriella ledningen till Operativa insatsledningen respektive de fyra militärdistrikten. Samtidigt lades fördelningsstaberna, marin-kommandona och flygkommandona ned och överlämnade den taktiska ledningen till Operativa insatsledningen.

Under 2000 har i huvudsak följande verksamhet genomförts. Inom Högkvarteret har en övning kopplad till kris- och krigsuppgifter genomförts. Högkvarteret har i den utsträckning det krävts genomfört militärstrategisk ledning inom ramen för Försvarmaktens uppgifter att bidra till fred och säkerhet i omvärlden, hävda territoriell integritet samt stödja samhället. Ett stort antal uppdrag har getts från Högkvarteret till Operativa insatsledningen och militärdistrikten avseende utveckling och anpassning av operativ och territoriell verksamhet inom ramen för pågående kris- och krigsfallplanering. Arbetet med dessa uppdrag har även varit betydelsefullt för att i detalj kunna klargöra uppgiftstilldelningen mellan olika delar av den nya ledningsorganisationen. Förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU och utvecklingen av EU:s krishanteringsförmåga har krävt ökade personella insatser inom Högkvarteret och tillfört värdefulla erfarenheter inom olika planeringsområden.

Underhållsregementena har under året med mindre delar deltagit i ordinarie övningsverksamhet. Övning av underhålls- och sjukvårdssystem och kompletta s.k. underhållskedjor har däremot endast kunnat genomföras i begränsad omfattning. Underhållsförbandens förmåga att som förband lösa sina uppgifter har därmed sjunkit. Personalens individuella fackkompetens har dock bibehållits och utvecklats. Kostnaderna vid underhållsförbanden har ökat pga. införande av förtida pensionsmöjlighet för civil personal kombinerat med nyanställningar.

Övergången till central- och arsenalförråd och avveckling av materiel har fortsatt. Iordningsställande av materiel för överföring till de baltiska staterna (motsvarande tio bataljoner

m.m.) har tagit betydande resurser i anspråk vid förråd och verkstäder. Säkerhetsskyddet för stöldbärlig materiel har förbättrats.

Under första halvåret 2001 har operativa insatslednings- och underhållsförband deltagit i en ledningsträningsövning och vid arméstridskrafternas slutövningar.

Inom Operativa insatsledningen har förberedelser påbörjats för organisationsenhetens flyttning till Täby/Näsby park.

Regeringen kan konstatera att de organisatoriska förändringar som riksdagen beslutade våren 2000 har genomförts som planerat. Dessa förändringar är i sin tur en nödvändig förutsättning för att modernisera och effektivisera Forsvarsmaktens lednings- och underhållsorganisation. Som en konsekvens av de organisatoriska förändringarna har dock övningsverksamheten inom de operativa lednings- och underhållsförbanden under 2000 bedrivits på en låg nivå. Regeringen bedömer det vara av stor vikt att övningsverksamheten ökas efterhand som delarna i den nya lednings- och underhållsorganisationen inrättas på avsedda platser. Detta gäller i synnerhet Operativa insatsledningen. Regeringen vill dock framhålla att i de fall som den nya ledningsorganisationen prövats, t.ex. vid stöd till samhället i samband med översvämningarna under sommaren och hösten 2000, så har denna i huvudsak fungerat väl. Härutöver kan regeringen konstatera att utvecklingen av Forsvarsmaktens nya organisation för underhållstjänst och stödverksamhet fortsatt i enlighet med vad riksdagen beslutade våren 2000. Med beaktande av ovan angivna omständigheter och det nuvarande gynnsamma omvärldsläget bedömer regeringen att läget inom de operativa lednings- och underhållsförbanden är godtagbart.

Arméstridskrafter

Arméstridskrafterna har under 2000 omorganiserats. Avvecklingen av ett stort antal krigsforband har påbörjats. Vid utgången av 2000 fanns bl.a. följande förband inom arméstridskrafterna: tre artilleriregimentsstaber med artilleriledningskompanier, två fallskärmsjägarbataljoner, två luftvärnsbataljoner med robot 77/97, en luftvärnsbataljon med robot 70/90, två divisionsingenjörbataljoner, en Norrlands divisionsingenjörbataljon, tre förbindelsebataljoner, tre fältsjukhus, tre stridsvagnstrans-

portkompanier, fyra militärdistriktsstaber, två norrlandsjägarbataljoner, sex brigadledningar, sexton mekaniserade bataljoner, fyra brigadluftvärnsbataljoner med robot 90/70, sex stadsskyttebataljoner och fyra haubitsbataljoner 77B.

Under 2000 har antalet totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt varit färre inom arméstridskrafterna än vad som inledningsvis planerats och målsättningarna för förbandens utbildning har varit anpassade till detta förhållande. En konsekvens av detta är enligt Forsvarsmakten att förbanden endast har nått målen på grupp-, plutons-, och för vissa förband, kompaninivå. Enligt Forsvarsmakten innebär detta bl.a. att officerarnas förmåga att leda sammansatta större förband i komplexa stridssituationer inte har förbättrats jämfört med förra året. Däremot har den internationella förmågan ökat. Mekaniserade förband har förberetts för internationella insatser.

Nedan redovisas arméstridskrafterna uppdelade på divisionsförband, nationella skyddsstyrkor samt armébrigadförband.

Även vid divisionsförbanden har ambitionsnivån för kompanier och bataljonsförband varit låg på grund av reducerad tilldelning av totalförsvarspliktiga. Det har inneburit att kompletta förband inte alltid har övats men Forsvarsmaktens bedömning är att personalens individuella kompetens bibehållits. Övningarna Snöyra och Syd 2000 har dock medfört att olika funktioner har samövats.

Till divisionsförbanden har anskaffning av en första delserie obemannade luftfarkoster för underrättelsetjänst slutförts. Fortsatta leveranser av artillerilokaliseringsradar Arthur har skett, varvid totalt tio exemplar har levererats till Forsvarsmakten. Telesystem 9000 har i princip slutlevererats, leverans av viss underhållsutrustning kvarstår. Modifiering av luftvärnsrobotsystem 70 och 77 fortsätter. Utveckling av luftvärnsrobotsystem 23 Bamse fortsätter och en begränsad volym av systemet har beställts. I syfte att möjliggöra splitter-skyddad trupptransport har ett stort antal pansarterrängbilar beställts. Anskaffning av krigsbro 5 har slutförts.

Vid de nationella skyddsstyrkorna har under året stora förändringar ägt rum. En ny ledningsorganisation har införts genom inrättande av fyra militärdistrikt. Ett stort antal territorialförsvarsförband har avvecklats och

nya förband är under införande. Till de nationella skyddsstyrkorna har materiel överförs från förband som avvecklats.

Hemvärnets personalstyrka uppgår till ca 69 000 vilket är ca 1 000 färre än förra året. Chefskvaliteten har förbättrats genom utbildning och genom rekrytering av reserv- och värnpliktsofficerare från nedlagda krigsförband m.m. Hemvärdet är enligt Försvarmakten inne i en generationsväxling. De äldre inom hemvärdet lämnar efterhand organisationen. Hemvärdet föryngras, bl.a. är 71 procent av de nyrekryterade yngre än 35 år. Enligt Försvarmakten har övningsverksamheten inneburit att förbättrad kompetens och kvalitet uppnåtts. Verksamheten uppvisar dock ett vikande deltagande och en minskande andel fullgjorda kontrakt. Trots detta har antalet totalt fullgjorda timmar ökat. Kompetensuppbyggnad för motorisering samt nya lednings- och stabsstödsystem har påbörjats med gott resultat. Ett antal större regionala insatser avseende stöd till samhället har genomförts parallellt med ett flertal mindre, lokalt, knutna insatser som bl.a. eftersökning av försvunna personer. Samverkan och samövning med polis, kommunledning samt den kommunala räddningstjänsten har utvecklats.

Vid armébrigadförbanden har i huvudsak målen nåtts på grupp-, plutons-, och för vissa förband, på kompaninivå. Övningarna Snöyra och Syd 2000 har även för armébrigadförbanden medfört att olika funktioner har samövats och att kompetenser i förband har bibehållits.

Volymen totalförsvarspliktiga har medfört att övningar med fullt bemannade insatsförband av kompanis och bataljons storlek blivit begränsade. Enligt Försvarmakten har det begränsade antalet totalförsvarspliktiga som disponerats vid utbildningen också medfört att officerarnas förmåga att leda förband och att få systemförståelse har minskat.

Enligt Försvarmakten har kompetensutveckling av yrkesofficerarna inte kunnat genomföras i tillräcklig omfattning vilket delvis skall bero på att truppföringstillfällena för yrkesofficerare vid förbanden och för elever vid skolor som också skall övas är för få. Försvarmakten anmäler vidare att kompanicheferna inte har tillräckliga kunskaper efter fullgjord utbildning.

De av Försvarmakten uppsatta målen för ledningsförbanden som ingår i armébrigaderna

har i huvudsak nåtts under året. Målen för stridsvagnsförbanden har inte nåtts, i första hand beroende på att viss utbildningsmateriel saknas. En annan bidragande orsak är att utbildningstiden för stridsvagnsbesättningarna är för kort enligt Försvarmakten och bör förlängas till 12 månader. Luftvärnsförband har genomfört samövningen Focus med flygförband.

Ett mekaniserat skyttekompani för internationella insatser har organiserats från den 1 januari 2001. I mars 2001 beslutade regeringen att Försvarmakten skulle förstärka den bataljon som redan fanns på plats i Kosovo med detta kompani.

Till armébrigadförbanden har under 2000 25 stridsvagnar av typ 122 Leopard levererats. Detta innebär att totalt 98 av 120 stridsvagnar är levererade. Vidare har 65 stridsfordon 90 levererats till Försvarmakten (sammanlagt 424 av totalt 509). Av specialversionerna återstår endast leveranser av en stridsledningsvagn. Samtliga brobandvagnar 971 är levererade till Försvarmakten, vilket innebär totalt 32 vagnar och 96 broar. Leverans av pansarbandvagn 501 fortsätter.

Försvarmakten redovisar att även under 2001 har de ursprungliga målen inte alltid nåtts p.g.a. att ambitionsnivån har anpassats till tillgänglig personal, utbildningstid m.m. De större övningarna Snöstorm och Vårbris har genomförts och tillfört insatsorganisationen kompetens. Försvarmakten redovisar även att övningarna har bidragit till att de värnpliktigas attityd har påverkats positivt. Försvarmaktens ekonomiska situation har enligt redovisningen medfört att verksamhet riktad mot reservofficerare har minskat.

Regeringen kan konstatera att ett flertal av de brister som redovisats ovan även angavs i Försvarmaktens förra årsredovisning. Det gäller bl.a. bristerna i stridsvagnsförbandens utbildning samt de alltför fåtaliga truppföringstillfällena för officerarna. Ett par större arméövningar har genomförts så att olika funktioner har kunnat samövas. I övrigt har övningsverksamheten mestadels bedrivits på lägre förbandsnivåer. Mot bakgrund av detta drar regeringen slutsatsen att arméstridskrafternas förbandsverksamhet har bedrivits på samma nivå som under 1999. Förbanden har därmed inte kunnat förbättra sin förmåga i önskvärd omfattning. Därmed har heller inte

förutsättningar funnits för att förbättra yrkesofficerarnas kompetens att leda större förband i komplexa stridsituationer. Samtidigt har den internationella förmågan ökat. För närvarande deltar Försvarsmakten med trupp omfattande närmare 1 000 personer i insatserna på Balkan. Erfarenheterna från den internationella verksamheten bidrar till att utveckla arméförbandens förmåga. Organiseringen av ytterligare förband som är anmälda till internationella styrkeregister pågår. Sammantaget bedömer regeringen därför att läget inom arméstridskrafterna trots ovan redovisade brister är godtagbart.

Marinstridskrafter

Inom marinstridskrafternas lednings- och underhållsförband har under 2000 bl.a. ingått två marinbaser samt två marina underhållsförband, fem underhållsbataljoner, tre underhållskompanier samt signalspaningsfartyget HMS Orion. Inom stridsfartygsförbanden har huvudsakligen ingått två ytstridsflottiljer (bl.a. sex korvetter, fyra robotbåtar och tolv patrullbåtar), en minkrigsflottilj (bl.a. åtta minröjningsfartyg och ytterligare ett i materielberedskap, två röjdykfartyg, fyra bojfartyg och ett minfartyg) och en ubåtsflottilj (bl.a. fem ubåtar och ytterligare två i materielberedskap och ett ubåtsräddningsfartyg, inklusive en ubåtsräddningsfarkost). Inom kustförsvarsförbanden har under 2000 kustartilleriet bytt namn till amfibiekåren. Inom amfibiekåren har bl.a. ingått en amfibiebrigadledning, amfibiebataljoner samt två sjöstridsbataljoner (i huvudsak utrustade med robotar, sjöminor, granatkastare och ett 180-tal stridsbåtar av olika typer).

Huvuddelen av lednings- och underhållsförbanden har avvecklats och omstrukturerats under 2000. Därigenom har ett antal av de marina lednings- och underhållsförbanden omorganiserats och tillförts de nationella skyddsstyrkorna. Marinkommandostaberna har avvecklats och verksamheten har överförs till det nya marina operativa ledningsförbandet, Marintaktiska kommando som utgör en del av den Operativa insatsledningen.

När det gäller verksamhetens genomförande konstaterar regeringen att Försvarsmakten har redovisat att avveckling av materiel och anläggningar för de marina lednings- och underhållsförbanden i stort har skett i enlighet med

den tidigare beslutade inriktningen. Lednings- och underhållsförbandens samverkan med civila myndigheter har fortgått, särskilt har verksamheten inom sjöövervakningen ökat med anledning av att Försvarsmakten under 2000 tillfördes ansvaret att förse Kustbevakningen med en sammanställd sjölägesinformation. Såväl Försvarsmakten som Kustbevakningen redovisar goda erfarenheter från samarbetet. Försvarsmakten har redovisat en avtagande rörlighet inom de marina lednings- och underhållsförbanden. I stort har dock förmågan i insatsorganisationen vidmakthållits.

Verksamheten har gett i huvudsak följande effekter i insatsorganisationen. Förmågan vid ytstridsförbanden har i allt väsentligt vidmakthållits. Försvarsmakten har i sin årsredovisning pekat på att förmågan till sjöminering i likhet med tidigare år har fortsatt att nedgå. Som ett led i regeringens uppföljning av dessa frågor uppdrogs i regleringsbrevet åt Försvarsmakten att under 2001 vidta åtgärder för att förhindra att den under senare år rapporterade minskningen av marinstridskrafternas förmåga till minering fortsätter.

Vid minkrigsflottiljen har under 2000 minröjningsstyrkan avsedd för internationella insatser organiserats. De genomförda insatserna i Estland, Lettland och Litauen har enligt Försvarsmaktens bedömning medfört att minröjningsförmågan vid minkrigsflottiljen har vidmakthållits. Därtill har delar av minkrigsförbanden omorganiserats och överförts till de nationella skyddsstyrkorna.

Ubåtsflottiljen har bl.a. genomfört operativa spaningsföretag och utgjort stöd till samhället i form av sjöräddningsinsatser. Avveckling av ubåtar och en dykeri- och räddningsdivision har genomförts under 2000. I enlighet med gällande inriktning har tre ubåtar av Gotlandsklass tagits i drift. Taktikutveckling och utbildning av besättningar till dessa har påbörjats. Systemverifiering av en ubåt av Gotlandsklass har genomförts i Medelhavet. Vidare har exportstöd i form av utbildning av singaporianska ubåtsbesättningar inom projekt Riken genomförts.

Ur kustartilleriet har totalt fem marina bas-skydds- och bevakningsbataljoner samt ett bevakningskompani bildats. Dessa förband har tillförts de nationella skyddsstyrkorna. I enlighet med tidigare beslutad inriktning har marinregementena, tre amfibiebataljoner, kustartille-

ribataljonerna, det tunga kustrobotbatteriet samt kustförsvarsbataljonerna avvecklats. Under 2000 har inte några större leveranser av materiel skett till amfibiekåren. Detta beror på att leveranser av stridsbåtar har förskjutits och istället utnyttjats i exportstödssyfte. Mindre leveranser av materiel till rörlig amfibiebrigadledning har däremot fortsatt i enlighet med tidigare fastställd inriktning. Försvarsmakten har i stort bedömt att amfibieförbandens förmåga och effekt i insatsorganisationen vidmakthållits och utvecklats. Samtidigt har ett antal kvarstående brister avseende operativa förmåga fortsatt redovisats under 2000.

Under 2001 har förbandsverksamhetens omfattning inom marinstridskrafterna kraftigt reducerats. Bland annat genomfördes inte slutövningar, och utbildningstiden för de totalförsvarspåliggande som fullgör värnplikt förkortades. Som en följd av detta har vissa fartygsbesättningar inte nått acceptabel utbildningsnivå. Vid amfibieförbanden kan utbildningsresultatet sammanfattas till god färdighet för enskild soldat, men med begränsad förmåga att uppträda i förband.

Regeringen bedömer att de organisatoriska förändringar som riksdagen beslutade våren 2000 i allt väsentligt har genomförts i enlighet med den fastställda planen. Inom materielförsörjningsområdet har under verksamhetsåret sjösättningen av det första fartyget av Visbyklass, påbörjandet av halvtidsmodifiering av ubåt Västergötlandsklass, färdigställande av tre fartyg för minröjningsstyrkan avsedd för internationella insatser (två av Landsortsklass och ett underhålls- och lagfartyg), samt det fortsatta genomförandet av halvtidsmoderniseringen av korvett (Stockholmsklass) prioriterats.

Under 2001 har anskaffning av torped 62 påbörjats, och halvtidsmoderniseringen av ubåtsräddningsfarkosten har slutförts. Vidare har anskaffning av stridsbåtar omplanerats och anskaffning av svävare försenats.

Regeringen har tidigare angett att det är av vikt att Försvarsmakten, genom övningar på högre förbandsnivå och samövningar mellan olika förbandstyper, fortsätter att prioritera verksamhet som leder till fortsatt ökad kompetens hos personalen. I syfte att vidareutveckla marinstridskrafterna mot integrerade och behovsammansatta styrkor och mot ökad förmåga till samverkan med andra nationers

förband vid övningar och internationella insatser i vårt närområde har Försvarsmakten således funnit det nödvändigt att prioritera övningar i högre förbandsstrukturer samt att utföra systemverifieringar. Vidare konstaterar regeringen att Försvarsmakten redovisar att internationaliseringen av marinstridskrafterna fortgår i enlighet med beslutad inriktning inom planerings- och översynsprocessen (PARP) och inom EU:s militära krishanteringsförmåga (EU Headline Goal). Detta har medfört en anpassning av materielen för internationell verksamhet, genom bl.a. iordningställandet av två minröjningsfartyg och ett lednings- och underhållsfartyg. Ytterligare en bidragande faktor till marinstridskrafternas ökade internationalisering har varit deras deltagande i såväl PFF-övningar som internationell utbildning och systemverifiering. Särskilt kan det goda resultatet av minröjningsoperationen i Lettland nämnas där personal och fartyg från sex nationer deltog under svensk ledning. Till förmån för den internationella verksamheten har omprioriteringar skett inom materielområdet. Detta har bl.a. fått till följd en smärre leveransförsening av Visbyklassens första fartyg till Försvarsmakten.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de marina förbandens förmåga att klara ställda krav var godtagbar 2000, samt konstaterar att marinstridskrafternas organisatoriska förändringar och internationalisering genomförs i enlighet med tidigare beslutad inriktning. Målen för marinstridskrafternas fortsatta grundutbildningen under 2001 anges av Försvarsmakten vara satta till den lägsta godtagbara nivån. Reduceringarna i förbandens ekonomi har också medfört minskningar i underhåll av materiel. Den materiella statusen har härigenom nedgått. Försvarsmakten bedömer pga. ovan redovisade skäl att uppsatta mål i förband inte nås. Regeringen avser därför särskilt följa upp dessa frågor.

Flygstridskrafter

Inom flygstridskrafterna har under 2000 bl.a. följande förband ingått: sex stridslednings- och luftbevakningsbataljoner, 16 basbataljoner, tre JAS 39 Gripendivisioner, åtta JA 37 divisioner, två AJS 37 divisioner, fyra centrala transportflygdivisioner och fyra regionala

transportflygdivisioner. Under året har tre flygkommandostaber avvecklats.

Verksamheten har gett i huvudsak följande effekter i insatsorganisationen. Lednings- och underhållsförbanden har genomfört utbildning och övningar i enlighet med den uppgjorda planeringen. Detta har enligt Försvarmakten lett till ett gott resultat för förbanden. Härutöver har basförband utvecklats för internationella insatser med spanings- och transportflyg. Vidare har en radarflyggrupp FSR 890 krigsorganiserats.

Inom flygförbanden har tre divisioner JAS 39 Gripen organiserats. Förbanden har genomfört fortbildning och taktikutveckling. De övriga stridsflygförbanden, dvs. JA 37- och AJS 37-förbanden, har vidmakthållits. För dessa flygförband har de delar av grundutbildningen som avser väpnat angrepp prioriterats ned till förmån för de andra uppgifterna. Vissa stridsflygförband har deltagit i internationella övningar, vilket har ökat förbandens internationella förmåga. Sedan den 1 januari 2001 är en snabbinsatsstyrka för internationella uppgifter organiserad med AJS 37 Viggen. Sammantaget har stridsflygdivisionerna uppnått goda resultat i förbandsverksamheten. Förbandens förmåga har förbättrats. Även inom transportflygförbanden, Tp 84, är en snabbinsatsstyrka för internationella uppgifter organiserad sedan den 1 januari 2001.

När det gäller verksamhetens genomförande har den hittillsvarande basbataljonsorganisationen började avvecklas under 2000 i enlighet med tidigare fattade beslut. Samtidigt har den nya organisationen flygbasbataljon 04 börjat byggas upp. JAS 39 Gripenförbanden har deltagit i övningar och genomfört skarpskjutning med robot. Ombeväpningen till JAS 39 Gripen har fortsatt i enlighet med den av myndigheten uppgjorda planeringen. Övriga jaktflygdivisioner har deltagit i planerade övningar med gott resultat. För att kunna organisera snabbinsatsstyrkorna med AJS 37 och Tp 84 har det enligt Försvarmakten varit nödvändigt att göra omprioriteringar inom förbandsverksamheten till förmån för den internationella verksamheten.

På materielsidan har flygstridskrafterna tillförts ett ledningssystem, LS 10. Vidare har stridsledningscentraler och telesystem färdigställt för flygbaser. Under året har Försvarmakten tillförts ytterligare flygplan JAS 39

Gripen. Totalt har 107 flygplan JAS 39 Gripen levererats till Försvarmakten.

På regeringens uppdrag har ytterligare ett flygplan Gulfstream IV anskaffats för statsflyget under 2000. I juni i år beslutade regeringen om den långsiktiga inriktningen av statsflygsverksamheten. Denna innebär att statsflyget tills vidare bör bestå av de två Gulfstream IV-flygplanen. Det nuvarande flygplanet Saab 340 skall avvecklas ur statsflyget.

På anläggningssidan har Försvarmakten vidtagit åtgärder vid flygbaserna för att höja flygsäkerheten, bl.a. har kompletterande ramper byggts. Samtidigt har andra flygbaser, liksom bl.a. en stabsanläggning, en radaranläggning och tre äldre radarstationer avvecklats i enlighet med den förändrade organisationen.

På grund av reservdelsbrist har det tidvis varit en begränsad tillgång på flygplan Sk 60 vid den militära flygskolan vid F 10 i Ängelholm. Vidare har, redovisar Försvarmakten, utbildningen av militära piloter påverkats av andra tekniska problem med Sk 60, flygskolans flyttning från F 5 till F 10 efter 1996 års försvarsbeslut och osäkerheterna om flygskolans lokalisering. Under åren 1997-2000 utbildades därför totalt 44 piloter färre än vad utbildningssystemet är dimensionerat för. Samtidigt anmäler Försvarmakten att problemen med pilotavgångar nu i huvudsak är övervunna. Myndigheten kommer därför successivt att återgå till en normal utbildningsvolym. Under innevarande år kommer tio elever att tas in, mot det eftersträlvade antalet om 20 elever per år. Begränsningen i år beror på den hittillsvarande osäkerheten var flygskolan skall lokaliseras. Denna osäkerhet har också inneburit att mycket få nya flyglärare har utbildats. Enligt Försvarmakten leder detta i sin tur till brist på flyglärare och att flyglärarkåren får en hög medelålder.

Under ett antal år har det varit brist på personal inom vissa kategorier inom flygstridskrafterna. Det har gällt piloter, tekniker och flygstridsledare. På regeringens uppdrag har Försvarmakten redovisat bl.a. resultatet av hittills genomförda åtgärder i dessa frågor för flyg- och helikopterförbanden. Myndigheten konstaterar att det avtal som träffades hösten 1999 om pilotlöner har minskat pilotavgångarna till den civila luftfarten. Avgångarna från Försvarmakten har i princip upphört. Flera piloter har i stället återgått till Försvarmakten.

Den tilldelade flygtiden för piloterna har kunnat ökas. Detta har lett till en förbättrad flygsäkerhet och bättre möjligheter att nå produktionsmålen. Även det förhållandet har påverkat piloternas vilja att stanna inom Försvarmakten. Försvarmakten bedömer att det inte behövs några ytterligare åtgärder inom detta område.

Försvarmakten har infört marknadslönetillägg för officerare i teknisk tjänst. Detta har lett till att fler yrkesofficerare har valt att stanna inom Försvarmakten. En rad åtgärder har också genomförts på den lokala nivån för att avhjälpa bristerna, bl.a. en mer aktiv rekrytering bland totalförsvarspliktiga samt rekrytering och anställning av civila tekniker för flygtidsproduktionen. Sammantaget har dessa åtgärder medfört att fler tekniker har valt att stanna inom Försvarmakten och att läget generellt har förbättrats.

När det gäller den tredje personalkategorin, flygstridsledare, redovisar Försvarmakten att bristen fortfarande är besvärande och att denna brist till viss del är begränsande för flygtidsproduktionen. Det saknas ett betydande antal flygstridsledare i grundorganisationen. Detta har t.ex. lett till att flygpass fått genomföras med lägre kvalitet än vad som varit planerat. För att minska förtida avgångar har lönerna för flygstridsledarna höjts. Ytterligare åtgärder är att förändra rekryteringen av flygstridsledare. Försvarmakten skall också pröva om det är lämpligt att genomföra två utbildningsomgångar per år i stället för som nu endast en. Slutligen pekar Försvarmakten på att stridsledningsofficerens framtida arbetsroll m.m. kommer att ses över.

Som ett led i regeringens uppföljning av dessa frågor uppdrogs i regleringsbrevet åt Försvarmakten att i delårsrapporten 2001 redovisa bl.a. vidtagna åtgärder och uppnådda resultat i fråga om bl.a. bristen på flygstridsledare. Av myndighetens redovisning framgår att under första halvåret 2001 har ett antal förtidsavgångna flygtekniker återanställts. Vidare redovisar Försvarmakten att civila tekniker i högre grad har utnyttjats på befattningar avsedda för yrkesofficerare. Under innevarande år kommer Försvarmakten att se över frågan om balansen mellan yrkesofficerare och civila tekniker i flygtidsproduktionen. Tillgången på flygstridsledare har inventerats och myndigheten konstaterar att med den nuvarande tilldel-

ningen av flygtid råder det balans mellan behov av och tillgång på flygstridsledare.

Försvarmakten pekar i sin årsredovisning för 2000 på att problemen med flygräddningshelikoptrarna har påverkat flygtidsproduktionen inom flygstridskrafterna negativt. Regeringen återkommer till helikopterfrågorna i avsnittet om helikopterförbanden.

Under 2001 har ombeväpningen till Gripen-systemet fortsatt. Beroende på för litet antal tillgängliga flygplan har ombeväpningen fått göras i en någon långsammare takt än vad som planerats. Flygverksamheten med flygplan Viggen har reducerats och omfattat främst snabbinsatsstyrkan med AJS 37, typinflygning på Viggensystemet och den grundläggande flygslagsutbildningen på detta system. Försvarmakten anför vidare att minskningarna i flygtid har gjorts inom krigsflygdivisionerna och att detta har lett till att ett antal flygförare inte har fått någon flygtid.

Regeringen konstaterade i budgetpropositionen för 2001 att brister inom de tre nämnda personalkategorierna har orsakat problem för flygstridskrafterna. Regeringen konstaterade vidare att Försvarmakten hade vidtagit ett antal åtgärder och att resultat av dessa har kunnat skönjas. Regeringen bedömer nu att bristen på militära piloter i huvudsak kan anses avhjälpd. För tekniker förefaller de kort- och långsiktiga åtgärder som Försvarmakten hittills har vidtagit ha gett ett tillfredsställande resultat. Myndigheten har i årsredovisningen och delårsrapporteringen inte anmält att teknikerfrågan skulle vara ett fortsatt akut problem. Regeringen gör ingen annan bedömning. Bristen på flygstridsledare påverkar Försvarmaktens möjligheter att genomföra en effektiv och rationell utbildning av flygvapenförbanden. Försvarmakten har vidtagit olika åtgärder för att komma till rätta med dessa problem. Samtidigt har myndigheten anført att det dröjer två till tre år innan åtgärderna ger fullt resultat. Regeringen anser att de åtgärder Försvarmakten har inlett är rimliga och att resultatet av dessa åtgärder bör avvaktas. Regeringen kommer noga att följa utvecklingen i denna fråga.

Sammanfattningsvis kan, med reservation för de begränsningar i verksamheten under 2001 som varit nödvändiga av ekonomiska skäl, konstateras att flygstridskrafterna utvecklas i en positiv riktning. Tilldelningen av flygtid ökade under 2000. Verksamheten har

sammantaget gett goda resultat och förbandens förmåga har förbättrats. Regeringen bedömer att läget inom flygstridskrafterna är godtagbart men på en lägre nivå än planerat.

Helikopterförband

Inom helikopterförbanden har under 2000 bl.a. följande förband ingått: en rörlig helikopterledning, en arméflygbataljon, två pansarvärnshelikopterkompanier, två marina helikopterdivisioner och sex flygräddningsgrupper.

Försvarsmakten framhåller i årsredovisningen att verksamheten inom helikopterförbanden har präglats av den pågående omstrukturen. Vidare har en låg flygtidsproduktion, brister i materielltillgängligheten och ett besvärande vakansläge inneburit att förbanden inte har kunnat öva i den planerade utsträckningen. Sammantaget har detta lett till att förbandens förmåga har minskat snarare än ökat.

Inom de markoperativa förbanden, redovisar Försvarsmakten, har krigsförbandsövningar inte kunnat genomföras på en lång tid. Detta har resulterat i att fältdugligheten har gått ned. Personalens flygstatus har också påverkats negativt av den låga tillgängligheten på helikoptrar.

Vid de sjöoperativa förbanden har bristen på teknisk personal, officerare och tillgängliga helikoptrar i förhållande till behovet, begränsat förbandens möjlighet att nå de uppställda målen. Besättningarnas flygtrim ligger enligt Försvarsmakten på en lägsta godtagbar nivå och de inledda åtgärderna för att höja flygtidstillgången måste enligt myndigheten fortsätta. Det finns också brister i förbandens förmåga till ubåtsbekämpning. Dessa beror bl.a. på otillräcklig flygtid och brist på möjlighet att samöva med marina förband. Härutöver saknas förmåga till operativ rörlighet, vilket är en del av utvecklingen av de nya sjöoperativa helikopterförbanden.

Helikopter 4-systemet inom de sjöoperativa förbanden har svårt att producera den flygtid som behövs för att vidmakthålla och utveckla dessa förbands förmåga. Detta har inneburit att det behövs kompletterande åtgärder för att vidmakthålla besättningarnas kompetens. Ett exempel på sådana åtgärder är den simulatorträning som har genomförts i USA. Försvarsmakten pekar vidare på att helikopter 4-

systemet även i framtiden kommer att ha en operativ begränsning.

Helikopterflottiljen har deltagit i Försvarsmaktens övningsverksamhet under året. Vidare har myndigheten fortsatt sina ansträngningar att åtgärda bristerna i materielltillgängligheten. Detta har resulterat i att tillgängligheten på helikoptrar har ökat. Utbildningen av besättningar har intensifierats. Det finns dock fortfarande en brist på navigatörer och detta kommer att begränsa förbandstypens förmåga de närmaste åren, anför Försvarsmakten.

Under 2000 havererade en helikopter 10 vid en räddningsinsats i fjällen, varvid hela besättningen om tre officerare omkom. Detta, tillsammans med helikopterpersonalens flygstatus och den bristande tillgängligheten till bl.a. helikopter 10, har negativt påverkat flygräddningsverksamheten inom Försvarsmakten. Detta har också påverkat räddningsberedskapen enligt avtalet med Sjöfartsverket. Som regeringen redovisade i avsnittet om flygstridskrafterna ovan har det även påverkat flygstridskrafternas flygtidsproduktion negativt.

Regeringen konstaterar att det under flera år har varit problem inom helikopterverksamheten. Eftersom regeringen ser allvarligt på situationen, begärde regeringen att den militära flyginspektionen skulle yttra sig över helikopterförbandens status. Av flyginspektionens yttrande framgår bl.a. följande. Bristen på flygtid är besvärande för helikopterorganisationen som helhet. Den verksamhet som genomförs bedrivs i huvudsak med hög flygsäkerhet, men bristen på flygtid innebär begränsningar i utnyttjandet av tillgängliga helikopterbesättningar. Alla besättningar uppnår inte de krav som ställs i den fastställda normen och besättningarna kan därför inte fullt ut delta i förbandens verksamhet. Detta leder till att alla flyguppdrag inte kan lösas. Flyginspektionen påtalar vidare bl.a. att bristen på flygtekniker måste lösas, både på kort och lång sikt så att helikoptersystemen kan utnyttjas fullt ut.

I fråga om insatsorganisationen avvecklar Försvarsmakten under innevarande år de tidigare krigsförbanden, bl.a. arméflygbataljonen. Samtidigt fortsätter organiseringen av de två nya helikopterbataljonerna med markoperativ resp. sjöoperativ inriktning.

När det gäller helikoptermaterielen är Försvarsmaktens inriktning att under de kom-

mande sju-åtta åren avveckla flertalet befintliga helikoptersystem. Parallellt med denna avveckling av äldre helikoptersystem pågår förberedelser för att införa de nya helikoptersystemen, den medeltunga helikopter 14 och den lätta helikopter 15.

Sedan flera år råder det brist inom vissa av helikopterförbandens personalkategorier. Försvarsmakten redovisar att rekryteringen av helikopterbefäl, bl.a. genom s.k. selektiv rekrytering, har intensifierats. Detta har lett till att den årliga tillgången på aspiranter för krigsförbanden är tillräcklig. I och med det nya pilotavtalet inom Försvarsmakten – som träffades hösten 1999 – bedöms pilotavgångarna bli få, varför ytterligare åtgärder på pilotsidan inte behövs.

På teknikersidan är läget enligt Försvarsmakten besvärligare. Problemen är likartade med dem som redovisades under avsnittet om flygstridskrafter ovan. För helikopterförbanden gäller att trots en intensifierad rekrytering även på detta område, fylls inte behovet av teknikeraspiranter. Visserligen är antalet sökande stort varje år, men många har inte den behörighet som krävs. Försvarsmakten anser att utbildningsplanerna i gymnasieskolan bör göras om för att kompetensbristen skall kunna åtgärdas. Myndigheten har börjat samverka med bl.a. Flygteknikcentrum i Luleå och Ljungstedska skolan i Linköping för att försöka avhjälpa dessa brister på tekniker.

Som ett led i regeringens uppföljning av dessa frågor uppdrogs i regleringsbrevet åt Försvarsmakten att i delårsrapporten 2001 redovisa bl.a. vidtagna åtgärder och uppnådda resultat i fråga om teknikerbristen. Av myndighetens redovisning framgår att under första halvåret 2001 har ett antal förtidsavgångna helikoptertekniker återanställts. Vidare redovisar Försvarsmakten att civila tekniker i högre grad har utnyttjats på befattningar avsedda för yrkesofficerare. Under innevarande år kommer Försvarsmakten att se över frågan om balansen mellan yrkesofficerare och civila tekniker i flygtidsproduktionen.

I fråga om helikopterförbandens grundorganisation har Försvarsmaktens helikopterflottiljs stab och Norrlands helikopterskvadron, Svea helikopterbataljon i Haninge/Berga och Östgöta helikopterbataljonen i Linköping/Malmen omorganiserats. Vidare har Norrlands helikopterbataljon i Boden och

Göta helikopterbataljon i Ronneby/Kallinge börjat avvecklas i enlighet med tidigare beslut.

Under 2001 har förberedelserna för att förändra till den nya organisationen fortsatt. Försvarsmakten redovisar vidare att det ekonomiska läget har inneburit att helikopterverksamhetens flygtid har fått minskas avsevärt. Huvuddelen av den tilldelade flygtiden har utnyttjats för övningsverksamheten våren 2001. Detta leder till att flera flygförare inte kommer att flyga under andra halvåret i år. Utbildningen av personal för helikopter 10 har fortsatt så att flygräddningstjänst kan genomföras i hela landet.

Regeringen konstaterade i budgetpropositionen för 2001 att helikopterförbandens förmåga på grund av bl.a. låg tilldelning av flygtid och brister i materietillgängligheten inte hade förbättrats, snarare har det blivit ännu något sämre.

När det gäller de redovisade problemområdena gör regeringen följande bedömning. Tillgängligheten på helikoptrar är fortfarande begränsad. Detta beror framförallt på två förhållanden. Det första är att helikopter 3 avvecklats helt. Antalet helikoptrar inom Försvarsmakten har därför blivit färre. Det andra förhållandet är brist på teknisk personal nyckelbefattningar.

Sedan tidigare pågår åtgärder inom Försvarsmakten för att komma till rätta med bristerna bl.a. i fråga om tillgänglighet till helikoptrar och tillgången på teknisk personal. Åtgärderna har emellertid inte lett till ett sammantaget godtagbart resultat ännu.

Regeringen konstaterar vidare att under 2000 tillkom en faktor som ytterligare förstärkte de befintliga problemen, nämligen avtalet med Sjöfartsverket om helikopter i räddningsberedskap. Försvarsmakten pekar i årsredovisningen på att beredskapen för detta ändamål numera har kommit att bli dimensionerande för verksamheten. Försvarsmakten och Sjöfartsverket har därför kommit överens om att reducera beredskapen till att omfatta fyra platser från och med den 1 januari 2001. Räddningsberedskapen på Berga har upphört. Försvarsmakten anser emellertid att beredskapen för Sjöfartsverket måste reduceras ytterligare. Den kan enligt myndighetens mening upprätthållas endast på tre platser. Räddningsberedskapen bör, enligt Försvarsmakten, lokaliseras till platser där myndigheten redan be-

driver helikopterverksamhet, nämligen Berga, Kallinge och Säve.

Försvarsmakten har vidare redovisat att avtalet om sjuktransporthelikopter för Västerbottens läns landsting bör upphöra av ungefär samma skäl som att stödet till Sjöfartsverket bör minska.

Regeringen konstaterar att Försvarsmaktens stöd till samhället har ökat under senare år och fått en allt större betydelse. Utvecklingen visar emellertid också att detta stöd numera i vissa avseenden negativt påverkar myndighetens möjligheter att fullgöra sina fyra uppgifter.

Regeringen kommer i avsnitt 3.8.3 Stöd till samhället att belysa frågor om Försvarsmaktens stöd till samhället ur en mer principiell synvinkel. Regeringen nöjer sig därför med att här, i likhet med Försvarsmakten, konstatera att stödet till samhället med helikopter har kommit att dimensionera framförallt de sjöoperativa förbandens verksamhet. Tillsammans med vakansläget avseende officerare har denna räddningstjänstberedskap enligt Försvarsmakten haft en direkt negativ inverkan på förbandens förmåga. Regeringen delar därför Försvarsmaktens uppfattning om att stödet till samhället med helikoptrar bör reduceras.

Mot bakgrund av helikopterförbandens nuvarande status och förmåga anser regeringen att utbildning och övning av förband för insatsorganisationen måste prioriteras. I den mån det finns resurser tillgängliga, bör sådana dock kunna nyttjas för mer permanenta åtaganden inom ramen för stödet till samhället. Regeringen har genom en ändring av regleringsbrevet för Försvarsmakten i juli i år därför medgett att Försvarsmakten dels får avsluta det avtalstecknade stödet till sjukvårdshuvudmännen med helikopter för sjuktransporter, dels får omförhandla avtalet med Sjöfartsverket om helikopter i beredskap för räddningsinsatser.

Om Försvarsmakten på detta sätt minskar omfattningen av stödet till samhället med helikopterresurser borde det, enligt regeringens mening, vara möjligt att tydligare än hittills prioritera sådana åtgärder som leder till en förbättrad förmåga för helikopterförbanden.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att läget inom helikopterförbanden ej är godtagbart, men mot bakgrund av de satsningar som sker kan accepteras. Regeringen förutsätter att Försvarsmakten vidtar nödvändiga åtgärder i

enlighet med den militära flyginspektionens yttrande. I sin bedömning av läget har regeringen vägt in det gynnsamma säkerhetspolitiska läget i omvärlden, förhållandet att en omfattande omstrukturering av helikopterverksamheten fortfarande pågår och förhållandet att åtgärder för att förbättra läget pågår. Regeringen anser avslutningsvis att resultaten av de pågående förbättringsåtgärderna och begränsningarna i stödet till samhället bör avvaktas, innan regeringen vidtar ytterligare åtgärder. Regeringen återkommer i försvarsbeslutspropositionen med förslag om en förändring i helikopterverksamheten inom grundorganisationen.

Övrigt

Anställd personal

I det följande redovisas utvecklingen beträffande den anställda personalen i Försvarsmakten. Redovisningen berör frågor som är såväl årsbaserade som av mer strukturell karaktär. I försvarsbeslutspropositionen avser regeringen återkomma med sin syn på hur Försvarsmaktens personalförsörjning bör utvecklas varför de strukturella frågorna enbart berörs översiktligt. Vissa personalfrågor som rör förbandsverksamheten har tagits upp i det föregående.

Under 2000 har ca 1 400 yrkesofficerare lämnat sina anställningar vilket är ca 150 färre än planerat. Antalet yrkesofficerare som slutat med särskild pension, med avgångsvederlag och med stöd av yrkesväxlingsåtgärder understiger det planerade med ca 350. Detta beror på att de erbjudanden som riktats till de officerare som är i 40-års åldern och äldre inte gett det utfall som Försvarsmakten tidigare bedömt. Antalet s.k. spontana avgångar har varit ca 200 fler än planerat. De spontana avgångarna består i likhet med 1999 i hög grad av yngre och av högutbildade yrkesofficerare. Om inte avgångsbenägenheten hos denna personal minskar bedömer regeringen att den riskerar att leda till en försämring av Försvarsmaktens kompetens- och åldersprofil.

Antalet yrkesofficerare som är tjänstlediga utan lön har minskat från ca 900 årsarbetare 1999 till ca 800 under 2000. Regeringen bedömer, i likhet med föregående år, att det trots minskningen stora antalet tjänstlediga beror på

den relativa osäkerhet som funnits beträffande Försvarsmaktens långsiktiga utveckling och att yrkesofficerarnas allmänna kompetensprofil varit efterfrågad på arbetsmarknaden. Huvuddelen av de tjänstlediga är i åldrarna under 40 år.

Under 2000 har ca 350 yrkesofficerare nyanställts. Antalet motsvarar drygt 50 procent av det långsiktiga rekryteringsbehovet. Den begränsade rekryteringen beror på att Försvarsmakten använder rekryteringsbegränsningar som en metod bland flera för att snabbt minska antalet anställda.

Trots den övertalighet som fortfarande finns bland yrkesofficerarna är de lokala variationerna bland förband, skolor och staber stora. Det finns organisationsenheter som dras med en besvärande brist på yrkesofficerare medan andra har en betydande övertalighet. Regeringen konstaterar att detta är en ofrånkomlig effekt av omstruktureringen eftersom behovet av personal i många fall förändrats radikalt efter riksdagens beslut med anledning av propositionerna Det nya Försvaret och Vissa organisatoriska frågor inom Försvarsmakten m.m. (prop. 1999/2000:30, bet. 1999/2000:FöU2, rskr. 1999/2000:168 och prop. 1999/2000:97, bet. 1999/2000:FöU7, rskr. 1999/2000:250, 1999/2000:FöU8, rskr. 1999/2000:251). Det är dock angeläget att Försvarsmakten fortsätter sin strävan efter att skapa personell balans mellan de olika organisationsenheterna.

Den ökning av yrkesofficerarnas genomsnittsålder som redovisades i budgetpropositionen för 2001 har avstannat. Genomsnittsåldern under 2000 har varit densamma som under 1999, dvs. 41 år. Regeringen anser att det är för tidigt att avgöra om förhållandet är temporärt eller bestående eftersom åldersstrukturen långsiktigt påverkas av bl.a. rekryteringen, avgångarna och rätten att arbeta till 67 år (yrkesofficerare har f.n. 60 års pensionsålder). Dessutom upphör möjligheten att avgå med s.k. särskild pension vid 55 års ålder vid utgången av 2004. Det finns således anledning för Försvarsmakten att fortsätta att vidta sådana åtgärder som syftar till att förbättra åldersstrukturen. Det är regeringens förhoppning att Försvarsmaktens beslut att från och med 2001 återuppta en behovsstyrd rekrytering skall bidra till detta. Tillgången på unga yrkesofficerare påverkar kortsiktigt utbildningen av de to-

tal försvarspliktiga, genomströmningen i det militära skolsystemet och möjligheterna att bemanna de internationella insatserna. I ett längre perspektiv påverkar tillgången hela personalförsörjningen.

Sammantaget har antalet yrkesofficerare i Försvarsmakten, vid Försvarets materielverk och vid Förvarshögskolan m.fl. myndigheter minskat från ca 14 300 till ca 13 200 under 2000 (1999 från ca 14 800 till ca 14 300).

Den 31 december 2000 fanns det 388 kvinnliga yrkesofficerare (387 den 31 december 1999). Ökningen under 2000 var därmed i likhet med 1999 marginell. Till följd av den totala minskningen av antalet yrkesofficerare har dock andelen kvinnliga officerare ökat något, dvs. från 2,7 procent till 2,9 procent. Antalet kvinnliga elever vid militärhögskolorna var 84 den 31 december 2000 (79 den 31 december 1999). Under 2000 har 34 kvinnliga fänrikar nyanställts vilket motsvarar ca 10 procent av rekryteringen. För närvarande är ca 10 procent av de kvinnliga och ca 5 procent av de manliga yrkesofficerarna tjänstlediga för studier eller för att pröva annan anställning. Differensen mellan manliga och kvinnliga yrkesofficerares tjänstledigheter kan tyda på att Försvarsmakten har svårare att behålla de kvinnliga än de manliga yrkesofficerarna. Regeringen konstaterar i likhet med budgetpropositionen för 2001 att utvecklingen är otillfredsställande och att ytterligare åtgärder är nödvändiga. Som nämnts ovan avser regeringen att i försvarsbeslutspropositionen återkomma med en redovisning av de åtgärder som regeringen anser nödvändiga.

Försvarsmakten har på regeringens uppdrag redovisat vilka åtgärder som vidtagits och som avses bli vidtagna för att öka antalet kvinnliga officerare. Myndigheten anser att det krävs särskilda satsningar för att öka kunskapen om och intresset för officersyrket bland unga kvinnor eftersom de inte får den kontakt med den militära verksamheten som unga män får inför och under mönstringen. De metoder som Försvarsmakten utnyttjar för att uppnå detta är informationsinsatser, särskild mönstring för kvinnor och att erbjuda gymnasieungdomar, företrädesvis kvinnor, att under några dagar genomföra den s.k. Minilumpen. Minilumpen beskrivs närmare nedan under avsnittet om totalförsvarspliktiga. Försvarsmakten har vidare utvidgat det nätverk som finns för

kvinnliga officerare till att även omfatta kvinnliga värnpliktiga. Försvarsmaktens bedömning är att detta skall leda till ett större intresse för officersyrket.

Även om antalet nyanställda kvinnliga fänrikar visar på en relativt god rekrytering är regeringen ändå angelägen om att Försvarsmakten fortsätter sin strävan att öka andelen kvinnliga yrkesofficerare.

Under våren 2001 uppmärksammade Försvarsmakten en brist i personalredovisningssystemet beträffande antalet civilanställda årsarbetare. Myndighetens årsredovisning innehåller därför felaktigheter. Under 2000 minskade antalet civilanställda i Försvarsmakten i realiteten från ca 8 800 till ca 8 500 årsarbetare. Minskningen understeg den planerade med ca 50 årsarbetare. Antalet tjänstlediga bland de civilanställda var på samma nivå som under 1999, dvs. motsvarande ca 250 årsarbetare.

Även för den civilanställda personalen har den ökning av genomsnittsåldern som regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2001 avstannat. Genomsnittsåldern har varit densamma under 2000 som under 1999, dvs. 48 år. Regeringen befarar att åldersstrukturen åter kan komma att försämrats till följd av det anställningsstopp som Försvarsmakten beslutat med anledning av det ansträngda ekonomiska läget. Regeringen menar att det är angeläget att Försvarsmakten återupptar de åtgärder som myndigheten tidigare vidtagit i syfte att förbättra åldersstrukturen.

Vid utgången av 2000 fanns ca 16 400 reservofficerare (1999 ca 17 600). Av dessa hade ca 8 000 tecknat tjänstgöringsavtal enligt 1994 års reservofficersförordning. Övriga reservofficerare är endera i ett sådant åldersläge att någon tjänstgöring inte längre är aktuell eller så har de valt att inte förnya sina avtal. Försvarsmakten har inlett en process som innebär att de äldre reservofficerare som inte tecknat nya reservofficerskontrakt avvecklas. De yngre reservofficerare som saknar nya kontrakt erbjuds att teckna sådana enligt 1994 års reservofficersförordning. De som avstår från att göra detta kommer även de att avvecklas. Försvarsmakten bedömer att antalet reservofficerare därmed minskar med ca 3 000 de närmaste åren.

Under 2000 har ca 125 reservofficerare tjänstgjort i grundorganisationen (1999 ca 60). Antalet översteg det planerade med ca 25. För-

svarsmakten bedömer att antalet kommer att öka till ca 140 under 2001. Regeringen anser att det är väsentligt att denna stigande trend behålls då tjänstgöring i grundorganisationen och i internationell verksamhet med få undantag är de enda tjänstgöringsmöjligheter som reservofficerare kan erbjudas för närvarande. Regeringen förutsätter att de arbetsuppgifter som dessa officerare får är anpassade till deras utbildningsbakgrund.

Omfattningen av den internationella verksamheten har även under 2000 varit betydande. Försvarsmakten har anpassat sina arbetsformer och sin organisation av personalfunktionen till detta. Under 2000 har antalet yrkesofficerare som tjänstgjort utomlands uppgått till ca 350. Av dessa har ca 250 varit i nivåerna fänrik till major (örlogskapten) och ca 100 i nivåerna överstelöjtnant (kommendörkapten) däröver. Då antalet yrkesofficerare i de högre nivåerna endast utgör ca 15 procent av officerskåren är belastningen på denna kategori betydande. Till följd av de kompetenskrav som Sveriges åtaganden ställer är dessutom yrkesofficerare med armébakgrund överrepresenterade i den internationella verksamheten i jämförelse med yrkesofficerare med marin bakgrund eller flygvapenbakgrund.

Som framgår av avsnitt 3.8.2 Utgiftsutveckling översteg lönekostnaderna under 2000 de planerade med ca 300 miljoner kronor. Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) har med stöd av underlag från bl.a. Arbetsgivarverket och Försvarsmakten analyserat lönebildningen under avtalsperioden september 1998 till september 2001. Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) har funnit att den totala löneökningen inom Försvarsmakten, mätt på identiska individer, överstigit den genomsnittliga ökningen inom staten i sin helhet. Analysen visar att löneökningarna, med undantag för de åtgärder som riktats till flyg- och helikopterförare samt teknisk personal, varit lika med eller i vissa fall lägre än inom staten i övrigt. Mot bakgrund av att avgångarna bland ovan nämnda personal bidragit till de problem som redovisats i stridskraftsavsnitten ovan finner regeringen att de riktade åtgärderna varit motiverade. Regeringen vill dock särskilt framhålla att det är ytterst angeläget att den totala lönebildningen sker inom ramen för tillgängliga resurser så att den inte leder till sådana omplaneringsbehov som varit fallet under det första halvåret 2001. För att uppnå detta krävs

halvåret 2001. För att uppnå detta krävs det enligt regeringen att Försvarsmakten skapar säkra metoder för att kostnadsberäkna de avtal som ingås. Regeringen utgår vidare från att Försvarsmakten vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att myndighetsledningens lönepolicy skall genomsyra den lokala lönebildningen där så inte varit fallet.

Försvarsmakten har sedan den 1 april 2001 ett nytt löneavtal. I avtalet har en rad lönetilllägg förhandlats bort och ersatts av mer verksamhetsanknutna, individuella löner. Regeringen anser att avtalet tillämpats för kort tid för att det skall vara möjligt att ta ställning till dess påverkan på lönekostnadsutvecklingen.

Av Försvarsmaktens delårsrapport för det första halvåret 2001 framgår att de ekonomiska åtstramningarna kan komma att ge en negativ påverkan på rekryteringen till utlandsstyrkan och på yrkes- och reservofficerarnas tilltro till Försvarsmakten. Vidare menar Försvarsmakten att det är angeläget att snabbt lösa frågan om ersättningspersonal för totalförsvarspiktiga, dvs. den personalkategori som Försvarsmakten tidigare benämnt visstidsanställda soldater och sjömän.

Försvarsmakten redovisar att den ekonomiska åtstramningen också ger negativa konsekvenser för skolor och centrum samt för rekryteringen. Bland annat har rekryteringsåtgärderna reducerats varvid en särskild kampanj som skulle ha riktats till kvinnor ställts in.

Försvarsmakten redovisar att minskningen av antalet anställda inom de olika personalkategorierna i allt väsentligt fortgår enligt vad som planerats. I fråga om yrkesofficerare har det dock skett en markant ökning av antalet som begär entledigande varvid omfattningen av yrkesväxlingsstödet minskat.

Enligt regeringens mening bör en analys av den personella utvecklingen ingå i den fortlöpande uppföljning av personallägesutvecklingen som Försvarsmakten gör och som Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) tar del av. I fråga om att ta tillvara den kompetens som de som nyligen fullgjort värnplikt har återkommer regeringen i försvarsbeslutspropositionen. Enligt regeringens mening är det väsentligt att Försvarsmakten i den rådande ekonomiska situationen strävar efter att bevara den rekryteringskraft som finns bland unga män och avdelar de resurser som krävs för att förbättra den hos unga kvinnor.

Under 2001 har Försvarsmakten rekryterat 550 av planerade 580 yrkesofficersaspiranter. Skillnaden beror på vissa rekryteringsproblem inom flygstridskrafterna enligt ett kompletterande underlag från Försvarsmakten.

Totalförsvarspiktig personal

Under 2000 har ca 17 000 totalförsvarspiktiga som fullgör värnplikt ryckt in för grundutbildning. Andelen som inte fullföljer grundutbildningen, ca 16 procent, har ökat något jämfört med 1999. I bl.a. Boden har Försvarsmakten tillsammans med Totalförsvarets piktverk genomfört ett projekt i syfte att minska avgångarna. Arbetet har bestått i att samverka med personal vid granskningsnämnderna samt genomföra stödsamtal med totalförsvarspiktiga som fullgör värnplikt. Försvarsmakten har under 2000 gjort särskilda satsningar på att öka kvinnors kunskap om och intresse för Försvarsmaktens verksamhet. Ett sätt har varit att erbjuda gymnasieungdomar, företrädesvis kvinnor, att under några dagar genomföra den s.k. Minilumpen. Minilumpen innehåller såväl försvarsupplysning som praktiska övningar, oftast under ett intensivt veckoslut, och genomförs vid ett antal förband. Under 2000 har 270 kvinnor fullgjort sin värnpliktsutbildning.

Jämställdhet, trakasserier och mångfald

Jämställdhet

För att ge kvinnor och män lika förutsättningar för att använda materielen har en satsning genomförts inom utrustningsområdet. Denna satsning består i att aktivt arbeta för att kvinnliga totalförsvarspiktiga som fullgör värnplikt och officerare skall ha tillgång till uniformer i rätt storlek samt att deras särskilda behov blir tillgodosedda.

Under 2000 har ett nätverk för kvinnliga värnpliktiga skapats. Syftet är att uppmuntra och möjliggöra att kvinnliga värnpliktiga samarbetar för att kunna påverka sin egen arbetsmiljö samt att vara ett stöd till varandra.

Sexuella trakasserier

Under 2000 har det genomförts utbildning för förbands- och skolchefer, dessutom har ett

stort antal rådgivare utbildats för att kunna stödja förbandscheferna i arbetet mot sexuella trakasserier. Rådgivarnas närvaro har i många fall bidragit till en mer öppen dialog om problemet och att flera fall av trakasserier har kommit fram så att åtgärder kunnat vidtas. Rådgivarna är starkt bidragande till en bättre arbetsmiljö.

Rasism och främlingsfientlighet

Under 2000 har ett utbildningspaket i etik, ledarskap och folkrätt arbetats fram. Syftet med paketet är att förmedla kunskap om brott begångna mot mänskligheten under 1900-talet och lyfta fram den demokratiska grund och den humanistiska människosyn som Försvarsmakten vilar på. Utbildningspaketet har distribuerats till samtliga förband för att användas i utbildningen av såväl totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt som anställd personal.

Miljöarbete

Försvarsmakten har regeringens uppdrag att införa ett miljöledningssystem i hela organisationen under innevarande år. Även om detta arbete har försenats något med anledning av den pågående omstruktureringen bedömer Försvarsmakten att systemet skall vara infört senast vid årets slut.

Miljöutbildningen inom Försvarsmakten har fortsatt. Under 2000 genomfördes ytterligare en miljöhandläggarkurs vid Försvarshögskolan/Mitthögskolan. Under 2000 slutfördes också den särskilda miljöutbildningen inom ramen för övning Syd 2000. Avsikten med denna utbildning var att ge kunskap om hur miljö- och markskador skall kunna undvikas vid större militära övningar.

Arbetet med att begränsa utsläppen efter förbränning av fossila bränslen har fortsatt, liksom arbetet med att begränsa användningen och spridningen av miljöskadliga ämnen. Även utvecklingen av blyfri ammunition har fortsatt och kalibern 5,56 mm är numera godkänd för användning i utbildningen. Försvarsmakten bedömer att ett försöksparti i kaliber 7,62 mm kommer att kunna levereras under innevarande år.

Försvarsmakten har fortsatt kartläggningen och undersökningen av farliga lämningar efter

tidigare verksamhet. Sanering av områden pågår i enlighet med den av myndigheten upprättade efterbehandlingsplanen. Runt flottiljflygplatserna pågår bullerisolering av bostäder i enlighet med vad som bestämts i miljöprovningarna. För att minska bullerpåverkan vidtas också andra dämpande åtgärder, såsom att ändra in- och utflygningvägarna från flottiljflygplatserna.

Myndigheter inom försvarssektorn har under året lämnat vissa redovisningar som har bäring på Försvarsmaktens miljöarbete. Så redovisade dåvarande Försvarets forskningsanstalt i december 2000 frågor om försvarets indirekta miljöpåverkan. Arbetet, som bedrivs inom ramen för forskning för regeringens behov, har fortsatt under innevarande år genom Totalförsvarets forskningsinstituts försorg.

I maj 2001 redovisade Försvarsmakten det fortsatta arbetet med att införa riktlinjer för miljöanpassad försörjning av försvarsmateriel. Av redovisningen framgår att Försvarsmakten och Försvarets materielverk har inlett arbetet med att genomföra de åtgärder som behövs för att riktlinjerna skall kunna tillämpas.

Försvarsmakten är fortsatt aktiv i det internationella försvarsmiljöarbetet. Inom ramen för myndighetens miljösamarbete med USA:s försvarsdepartement har ett system för databaserad distansutbildning utvecklats. Systemet skall kunna användas såväl nationellt som internationellt och det är särskilt anpassat för stater med begränsade ekonomiska resurser.

På regeringens uppdrag fortsätter Försvarsmakten försvarsmiljöprojekten i Estland, Lettland och Litauen. Under året beslutade regeringen, inom ramen för det säkerhetsfrämjande stödet, om nya projekt i Estland, Lettland och Litauen samt Ryssland. Tillsammans med USA genomförde Försvarsmakten under året en EAPR-konferens (Euro-Atlantiska Partnerskapsrådet) om miljöhänsyn i materielanskaffningen. Konferensen samlade ett stort antal deltagare och kommer att leda till fortsatt arbete för att utveckla den aktuella frågan.

I april 2001 bemyndigade regeringen Försvarsmakten att ingå ett försvarsmiljöavtal med den ryska försvarsmakten. Med detta ramavtal som grund skall de två parterna enas om och genomföra konkreta försvarsmiljöprojekt om t.ex. miljöutbildning eller metoder för att återställa skadad mark och skydda naturliga miljöer.

Under 2001 har verksamhet som avser införandet av ett miljöledningssystem, tillämpningen av riktlinjerna för miljöanpassad försörjning med försvarsmateriel och viss utbildning prioriterats.

Regeringen konstaterar att Försvarsmaktens miljöarbete fortsätter att utvecklas på en god ambitionsnivå. Huvudpunkter i arbetet är myndighetens sektorsansvar, som har sin grund i det nationella miljö kvalitetsmålsarbetet, och införandet av miljöledningssystem. Även Försvarsmaktens internationella försvarsmiljöarbete utvecklas mycket positivt. Myndigheten har goda kunskaper och erfarenheter som på olika sätt bör föras vidare till andra staters militära organisationer.

Försvarsmaktens omstrukturering

Avvecklingen av krigsförband i enlighet med 1996 års försvarsbeslut och andra beslut åren därefter är i allt väsentligt genomförd inom alla förbandstyper utom fördelningsförbanden och försvarsområdesförbanden. Dessa förband beräknas kunna vara avvecklade vid utgången av 2004. Samma tidsperspektiv gäller för de förband som skall avvecklas i enlighet med riksdagens beslut våren 2000. För stridsfartygsförbanden gäller dock att vissa patrullbåtsförband kommer att avvecklas först 2006-2010. Merparten av de förband som skall avvecklas inom flygvapnets lednings- och underhållsförband och övriga stridsflygförband kommer att avvecklas redan 2002-2003.

Riksdagens beslut våren 2000 innebär omfattande grundorganisatoriska förändringar. Ett stort antal organisationsenheter lades ned den 30 juni 2000. De nya organisationsenheterna inrättades den 1 juli 2000. Vid samma tidpunkt genomfördes de beslutade omorganisationerna.

Försvarsmakten beräknar att avvecklingen av de organisationsenheter som lades ned i enlighet med riksdagsbesluten våren 2000 kommer att vara genomförd vid utgången av 2001, dvs. i enlighet med regeringens beslut. Samma tidsförhållanden gäller de beslutade omlokaliseringarna. Omlokaliseringen av Försvarsmaktens centrum för internationell verksamhet, SWEDINT, från Almnäs till Kungsängen kommer dock inte att kunna genomföras förrän senare. Regeringen återkommer till denna

fråga i avsnitt 3.8.4 om inriktning avseende grundorganisationen.

Försvarsmakten bedömer vidare att avvecklingen av fastigheter kommer att vara genomförd senast vid utgången av 2001. Detta gäller dock inte bl.a. vid Almnäs, dvs. SWEDINT, och en del kustartillerianläggningar. Försvarsmakten framhåller i årsredovisningen att en del lokaler och övningsfält har bibehållits för den nya militärdistriktsorganisationen.

I mars 2001 redovisade regeringen ytterligare grundorganisatoriska förslag för riksdagen (prop. 2000/01:113). Det gällde vissa ledningsfrågor inom det militära försvaret. Regeringen föreslog i propositionen att Operativa insatsledningen skulle lokaliseras till Täby/Näsby park. Regeringen lämnade vidare förslag till inriktning av utformningen av den nya organisationsenheten för Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet. I maj 2001 godkände riksdagen regeringens förslag (bet. 2000/01:FöU9, rskr. 2000/01:214). På grundval härav lämnade regeringen i juli i år genom en regleringsbrevsändring uppdrag åt Försvarsmakten i dessa avseenden.

Under 2001 har omstruktureringen av Försvarsmakten fortsatt. I allt väsentligt fortlöper den i enlighet med planeringen.

Regeringen konstaterar att omstruktureringen av krigsorganisationen/insatsorganisationen i huvudsak har kunnat genomföras enligt planeringen. Även omstruktureringen av grundorganisationen genomförs, med något undantag, i enlighet med den av regeringen bestämda grundläggande tidsplaneringen. Regeringen har i avsnitt 3.8.3 Anställd personal behandlat vissa personalfrågor vid omstruktureringen.

Ammunitions- och minröjning m.m.

Sverige har under lång tid och i olika sammanhang aktivt verkat för att minska den globala användningen av främst antipersonella minor. Vidare har Sverige tagit initiativ i internationella samarbetsforum i syfte att begränsa användningen av andra typer av minor och ammunitionseffekter som kan förorsaka allvarliga skador på tredje man. Som en del av Sveriges ambition att ytterligare begränsa risken för skador på tredje man bidrar Sverige till internationell s.k. humanitär minröjning. Med tiden har Sveriges bidrag i en internationell jämförel-

se blivit ett av de största inom humanitär minröjning på land. Till sjöss har sedan mitten av 1990-talet bland annat genomförts omfattande minröjningsoperationer i estniska, lettiska och litauiska hamnar och farvatten samt medverkat i den övningsverksamhet som bedrivs framför allt inom ramen för Partnerskap för fred (PFF).

Under 2000 har Försvarsmakten fortsatt arbetet med att destruera antipersonella minor enligt den så kallade Ottawakonventionen. Försvarsmaktens innehav är nu i princip förstört. Arbetet har genomförts i enlighet med de regler som gäller inom EU för upphandling och miljöhänsyn. I enlighet med konventionen kommer en mindre del av de antipersonella minorna att behållas för utbildning samt forskning- och teknikutveckling inom ammunitions- och minröjningsområdet. I detta hänseende bör utvecklingen av maskinell minröjning särskilt nämnas. Sverige är dessutom anslutet till International Test and Evaluation Program (ITEP) och har bemannat sekretariatet vid Joint Research Center i Ispra, Italien.

För att underlätta samordningen av dels de nationella satsningarna inom minröjningsområdet såväl på land som till sjöss, dels det svenska deltagandet i olika internationella sammanhang pågår ett arbete för att skapa en allmän inriktning och tydliga mål för Sveriges agerande på kort och på lång sikt. Arbetet har initierats av Försvarsdepartementet under en särskild koordinator som skall utarbeta en policy för svenska insatser på minområdet. Arbetet sker i nära samråd med övriga berörda aktörer.

Försvarsmaktens framtida fartygsunderhåll

Riksdagen har beslutat godkänna regeringens förslag till inriktning av Försvarsmaktens framtida fartygsunderhåll (prop.2000/01:53, bet. 2000/01:FöU3, rskr. 2000/01:180) Beslutet innebär att inriktningen skall vara att verksamheten vid Muskö örlogsvarv överförs till i första hand civil industri och, om detta inte är möjligt, i andra hand till annan verksamhetsform. Inriktningen skall vidare vara att Försvarsmaktens upphandling av marint fartygsunderhåll så långt möjligt skall ske på affärsmässiga grunder. Hänsyn skall därvid tas till behovet av att nyproduktions- och utvecklingskompetens hos civil varvsindustri kan bi-

behållas och utvecklas samt av en rationell förbandsproduktion.

Regeringen har den 14 juni 2001 beslutat kommittédirektiv (dir. 2001:02) för en särskild utredare avseende överlåtelse av verksamheten vid Muskö örlogsvarv till civil industri m.m. Utredaren skall ta fram underlag för och genomföra förhandling avseende överlåtelse av den verksamhet som avser fartygsunderhåll vid Muskö örlogsvarv till civil industri. Inriktningen skall vara att avtal kan ingås senast den 1 juli 2002.

Enligt direktiven kan överlåtelse ske till en eller flera intressenter beroende på civil industris möjligheter och erbjudanden. En utgångspunkt för uppdraget är att allt fartygsunderhåll överförs till civil industri samt att överlåtelsen grundas på för staten affärsmässiga villkor. Utredaren bör i detta sammanhang beakta de principer som följer av EG-fördragets artikel 87, dvs. reglerna om statligt stöd till näringslivet.

Om det inte går att finna en affärsmässig lösning skall utredaren pröva vilka andra verksamhetsformer som är möjliga. Regeringen avser i sådant fall besluta om tilläggsdirektiv.

Beredskap

Grundberedskap

Beredskapen har generellt upprätthållits på samma nivå som under 1999. Antalet tillgängliga beredskapsstyrkor har som en följd av förbandsnedläggningar i samband med omstruktureringen minskat under slutet av året.

Försvarsmakten redovisar att insatsberedskapen har upprätthållits i enlighet med de krav som regeringen har beslutat om i hemliga regeringsbeslut.

Beredskapskontroller avseende grundberedskap har under året genomförts i begränsad omfattning med godtagbart resultat vid berörda förband.

Beredskap för stöd till samhället

Försvarsmakten anför i årsredovisningen för 2000 att myndighetens insatsberedskap dimensioneras främst för behovet att kunna hävda territoriell integritet och försvara landet mot väpnat angrepp. Detta innebär att det finns delar av förband och funktioner med re-

surser ur grundorganisationen som är omedelbart tillgängliga för att kunna möta de nämnda situationerna. Denna insatsberedskap, framhåller Försvarmakten, inrymmer också en beredskap för att kunna samverka med civila myndigheter och ställa resurser till förfogande för svåra påfrestningar på samhället i fred. Genomförandet av stöd till samhället redovisas under verksamhetsgrenen Stöd till samhället, avsnitt 3.8.3 Viktiga insatser har gjorts vid räddningstjänst bl.a. översvämningar och skogsbränder samt genom helikoptertransporter.

Försvarmakten har härutöver vidtagit åtgärder för att utveckla samverkan med andra myndigheter och för att kunna ställa resurser till förfogande på ett snabbt och smidigt sätt främst vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Försvarmakten har således medverkat i regelbundna samverkansmöten med bl.a. Överstyrelsen för civil beredskap, Rikspolisstyrelsen, Statens räddningsverk, Kustbevakningen, Affärsverket svenska kraftnät och Socialstyrelsen för att utveckla samverkan och upprätthålla den beredskap och förmåga som behövs. Beredskapen har också förbättrats genom de särskilda överenskommelser som har träffats med Statens strålskyddsinstitut och Svenska kraftnät på senare år.

Försvarmakten har även fortsatt att utveckla sin förmåga att i övrigt kunna lämna stöd till samhället. Försvarmakten och Rikspolisstyrelsen håller regelbundna möten för att utveckla samarbetet myndigheterna emellan. Tillsammans har de också genomfört en fjällräddningsövning. Samarbetet med sjukvården utvecklas på den regionala nivån mellan militärdistriktet och sjukvårdshuvudmännen och på den centrala nivån mellan Högkvarteret och Socialstyrelsen. Frågor härvidlag avser bl.a. utnyttjandet av Försvarmaktens helikoptrar samt utbildningsverksamhet rörande katastrof- och beredskapsmedicin. Av särskild betydelse i samarbetet är, framhåller Försvarmakten, utvecklingen av ett gemensamt ledningssystem som skall fungera i fred och vid höjd beredskap.

Regeringen konstaterar att Försvarmakten kontinuerligt fortsätter att förbättra sin beredskap för att kunna lämna stöd till samhället i olika situationer undantaget helikopterverksamheten.

Beredskap för internationella insatser

Regeringen beslutade i juni 2000 att anta ett antal partnerskapsmål inom ramen för PFF:s planerings- och översynsprocess (PARP) för perioden 2001-2006. Under hösten 2000 genomfördes en kapacitetskonferens inom ramen för EU:s krishanteringsförmåga vid vilken medlemsländerna anmälde sina bidrag till EU:s styrkeregister.

Under 2000 har Försvarmakten lagt ned ett omfattande arbete på att organisera de resurser och förbandstyper som Sverige skall ha förmåga att delta med i internationella insatser. En omfattande verksamhet har bedrivits för att rekrytera och utbilda personal samt för att tillföra förbanden materiel. Försvarmakten har organiserat enheter från såväl armé-, marin- som flygstridskrafterna. Förbanden har 30 respektive 90 dagars beredskap.

Försvarmakten har bl.a. deltagit med förband i fyra PFF-övningar, samt med stabsofficerare i 13 PFF-övningar. Sverige var värd för övningen Baltic Link, som genomfördes i ”PFF-anda”, och för delar av övningen Baltops. Försvarmakten har inom ramen för utveckling av bilateralt samarbete genomfört stabssamtal med sammanlagt tolv länder.

Incidentberedskap

Incidentberedskap har upprätthållits med resurser ur grundorganisationen i enlighet med ställda krav.

Sammantaget bedömer regeringen att Försvarmakten har upprätthållit beredskap enligt de av regeringen ställda kraven.

Incidentinsatser m.m.

Incidenter till sjöss

Sveriges sjöterritorium har under året övervakats dels av marina sjöcentraler med radarstationer och andra sensorer, dels av fartyg till sjöss. Beredskapsförband har funnits avdelade för att kunna öka vår förmåga att genomföra incidentinsatser till sjöss. Undervattensanalyseredskap och beredskap för spaningsföretag har upprätthållits.

Försvarmakten redovisar att en kränkning av svenskt territorium har skett under 2000 med främmande ytfartyg. Ingen rapporterad

händelse utgör tillräcklig grund för att konstatera att främmande undervattensverksamhet pågått på svenskt sjöterritorium.

Antalet rapporterade incidenter till sjöss har varit av samma låga omfattning som under 1999.

Incidenter i luften

Sveriges luftrum har övervakats från luftförsvarscentraler med radarstationer och från flygplan.

Försvarsmakten redovisar att under 2000 har elva kränkningar av svenskt luftrum konstaterats. Samtliga utom en (okänd nationalitet) har gjorts av flyg tillhörande nationer inom Nato. Identifiering har skett av vår luftbevakning och beredskapsflyg samt i tre fall med hjälp av den civila flygledningskontrollen, Malmö ACC.

I jämförelse med 1999 har antalet konstaterade incidenter i luften nedgått, från tretton till elva stycken.

Incidenter till lands

Inga incidenter till lands har rapporterats under 2000.

Incidenter med svenska militära enheter

Vid två tillfällen under 2000 kränkte svenska militära flygenheter utländskt territorium (1999 en gång).

Sammantaget bedömer regeringen att Försvarsmakten har upptäckt och ingripit mot kränkningar i enlighet med ställda krav.

Stöd till samhället

Med stöd av räddningstjänstlagen (1986:1102) och förordningen (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet har Försvarsmakten under 2000 genomfört ett stort antal insatser som stöd till samhället.

De största insatserna har gjorts i samband med översvämningarna i mellansverige och södra Norrland hösten 2000. Försvarsmakten bidrog med personal, materiel och transportmedel. Insatserna i Västra Götaland och Värmland under senhösten 2000 var särskilt omfattande och ansträngande för Försvarsmakten i och med att tiden för insatserna blev lång. För-

svarsmakten har i en rapport i juni 2001, utarbetad av Mellersta militärdistriktet, utvärderat dessa insatser. Myndigheten redovisar bl.a. att insatsen genomfördes väl och att den därför kan tjäna som exempel på hur Försvarsmakten bör organisera och leda verksamhet av detta slag. Insatsen varade för Försvarsmaktens del i 44 dygn. I insatsen deltog 14 förband, varav sex hemvärnsförband, och sammanlagt 100 befäl, 1 100 värnpliktiga och 900 ur hemvärnet. Härutöver har Försvarsmakten medverkat i bl.a. räddning vid sjöolyckor, eftersökning av försvunna personer och vid skogsbrandsläckning.

En betydande del av Försvarsmaktens stöd till samhället har avsett transport med helikopter. Sålunda har Försvarsmakten genomfört räddningsinsatser bl.a. i enlighet med avtalet med Sjöfartsverket om helikopter i beredskap för räddning. Sjuktransporter har genomförts bl.a. i enlighet med avtalet med Västerbottens läns landsting om helikopter i beredskap för sjuktransport. Under 2000 genomförde Försvarsmakten totalt 690 helikopteruppdrag inom ramen för stöd till samhället (846 uppdrag 1999). Av dessa var 340 sjuktransporter för Västerbottens läns landsting (404 transporter 1999). Ungefär 170 transporter avsåg flyg- eller sjöräddning (ca 200 transporter 1999). Vid 26 tillfällen utfördes sjuktransporter enligt det s.k. nödhelikoptersystemet (61 sådana transporter 1999).

Under 2001 har ytterligare insatser som stöd till samhället gjorts bl.a. genom hemvärnet. Insatserna har avsett stöd vid främst översvämningar, snökaos och eftersökning av försvunna personer. Vidare har Försvarsmakten genom Södra militärdistriktet lämnat stöd till Länspolismyndigheten i Västra Götalands län i anslutning till EU-mötet i Göteborg i juni i år.

Regeringen konstaterade i avsnittet om helikopterförband att stöd till samhället med helikopter har nått en sådan omfattning att det påverkar Försvarsmaktens möjlighet att genomföra sina uppgifter negativt. Regeringen anser att det är viktigt att skilja mellan Försvarsmaktens uppgift att kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred och verksamhetsgrenen stöd till samhället. Det förstnämnda är en uppgift för Försvarsmakten och den skall genomföras inom ramen för den ordinarie verksamheten. Uppgiften skall dock inte vara dimensionerande för Försvarsmak-

ten. Det andra är en av de sex verksamhetsgrenar som Försvarsmaktens verksamhet är indelad i. Denna verksamhetsgren rymmer i sig principiellt olika komponenter såsom stöd vid räddningstjänstinsatser, stöd för att stärka samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt stöd enligt förordningen (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet. Inom ramen för stöd enligt denna förordning lämnas stöd bl.a. till polisen och sjukvården. Här ingår stöd genom nödhelikoptersystemet och annan mer allmän stödverksamhet.

Stöd vid räddningstjänstinsatser lämnas med utgångspunkt från räddningstjänstlagens bestämmelser. Räddningsledaren kan vid en räddningstjänstinsats begära stöd med personal och materiel från bl.a. statliga myndigheter. Myndigheterna är skyldig att bistå. Den hjälpande myndigheten skall i allmänhet svara för sina egna kostnader. Att kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred är en av Försvarsmaktens uppgifter. Stöd till samhället grundat på förordningen om militär medverkan i civil verksamhet ger Försvarsmakten möjlighet att lämna stöd till framförallt vissa angelägna ändamål i samhället. Myndigheten skall ta ut avgifter för stöd enligt den förordningen.

Stöd till samhället med Försvarsmaktens resurser är av flera skäl angeläget. Samtidigt är det viktigt att detta stöd, om det inte är fråga om stöd vid räddningstjänst eller vid en svår påfrestning på samhället i fred, inte får en omfattning och inriktning så att stödet negativt påverkar verksamheten enligt de fyra uppgifter statsmakterna har bestämt för Försvarsmakten. Myndigheten måste genomföra stödet till samhället organisatoriskt och ekonomiskt så att verksamheten inte leder till men för verksamheten inom ramen för de fyra uppgifterna.

Regeringen anser att det är olämpligt att stödet till samhället med helikopter blivit så omfattande att det begränsar myndighetens möjlighet att genomföra t.ex. den mer grundläggande förbandsverksamheten. Genom en ändring av regleringsbrevet för Försvarsmakten i juli i år gjorde regeringen det därför möjligt för Försvarsmakten att vidta sådana åtgärder att stödet kan begränsas.

Regeringen kan konstatera att Försvarsmaktens stöd till samhället generellt även 2000 har varit omfattande. Viktiga insatser gjordes bl.a.

vid de stora översvämningarna. Regeringen gör den sammanfattande bedömningen att Försvarsmaktens insatser vid större olyckor eller naturhändelser är mycket betydelsefulla sett ur ett samhällsperspektiv. Likaså är myndighetens transportresurser, bl.a. med helikopter, en värdefull tillgång för angelägna ändamål.

Internationella insatser

SFOR

Nato har i enlighet med beslut av FN:s säkerhetsråd lett en multinationell fredsstyrka (SFOR) i Bosnien-Hercegovina sedan december 1995. Enligt fredsavtalet för Bosnien-Hercegovina är SFOR:s uppgifter dels att genomföra militära uppgifter i syfte att avskräcka de före detta krigförande parterna från att ta till militära medel, dels att understödja genomförandet av avtalet i sin helhet. Regeringen beslutade i november 1999 att Försvarsmakten under 2000 skulle ställa en väpnad styrka om ca 40 personer till förfogande inom SFOR. Den svenska styrkan, vars främsta uppgift har varit civil-militär samverkan, har ingått i den nordisk-polska bataljonsstridsgruppen. Försvarsmakten ställer under 2001, i enlighet med regeringsbeslut i december 2000, en väpnad styrka om ca 40 personer till förfogande inom den multilaterala fredsstyrkan SFOR i Bosnien-Hercegovina, för bl.a. civil-militär samverkan.

KFOR

FN:s säkerhetsråd har gett ett bemyndigande till Nato samt mandat för en multinationell fredsstyrka i Kosovo med stöd av kapitel VII i FN-stadgan. Den internationella fredsstyrkan KFOR har funnits i Kosovo sedan den 11 juni 1999. Styrkan leds av Nato. Sverige har sedan hösten 1999 bidragit med trupp. Under 2000 har Sverige bidragit med ca 800 personer till KFOR. Den svenska styrkan har bl.a. bestått av en mekaniserad skyttebataljon, stabsofficerare vid KFOR:s högkvarter och vid den brittiska brigadstaben, enheter för utbildning i minkännedom (s.k. mine awareness team) samt underrättelsetjänst.

Utöver de ordinarie uppgifterna som gränsövervakning, patrullering, upprättande av vägspärrar m.m. har den svenska bataljonen bl.a.

deltagit i sökande efter vapen. Under vinterperioden har bataljonen även medverkat i operationer för att trygga ved- och matförsörjningen åt främst minoritetsgrupper i bataljens område.

Från och med våren 2000 blev Sveriges enheter för utbildning i minkännedom huvudansvariga för utbildningen av all KFOR-personal ingående i den brittiska brigadens område.

I mars 2001 meddelade Nato att KFOR-styrkan behövde förstärkas mot bakgrund av händelseutvecklingen i södra Serbien och i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien (FYROM). Regeringen ansåg att Sverige borde bidra till detta och beslutade därför i mars 2001 att Försvarsmakten skulle förstärka det svenska truppbidraget med ett mekaniserat skyttekompani om ca 190 personer. Det kompani som förstärker den bataljon som redan finns på plats är ett av de förband som Sverige har organiserat inom ramen för PARP i fredssamarbetet PFF och som från den 1 januari 2001 är tillgängligt med 30 dagars beredskap. Kompaniet förstärker den svenska bataljonen från maj 2001 och sju månader framåt.

Regeringen beslutade samtidigt att, i enlighet med riksdagens beslut den 21 mars 2001 (bet. 2000/01:UU12, rskr. 2000/01:161), ge den svenska styrkan ett utökat mandat. Beslutet innebär att svensk KFOR-personal skall kunna delta i den fredsfrämjande verksamhet som KFOR kan komma att bedriva även utanför provinsen Kosovos gräns. Förutsättningen är att denna verksamhet ligger i linje med KFOR:s ursprungliga mandat enligt FN:s säkerhetsråds resolution 1244 och att samtycke från berörda parter föreligger. Regeringens beslut innebär att svensk KFOR-personal kan delta i följande verksamheter utanför provinsen Kosovos gräns:

- verksamhet inom ramen för KFOR:s verifiering av olika parter efterlevnad av avtal, dvs. inom KFOR:s Joint Implementation Commission (JIC) i den s.k. Ground Safety Zone,
- evakuering, sjuktransporter, sök- och räddningsoperationer samt annan liknande verksamhet till stöd för EU:s övervakningsmission (EUMM) i Ground Safety Zone samt

- gränsnära KFOR-operationer inne i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien (FYROM).

Sedan Försvarsmakten gavs ett utökat mandat har svensk KFOR-personal regelbundet deltagit i JIC-verksamhet i Ground Safety Zone. Mellan januari och april 2001 utbildades och förbereddes den fjärde svenska bataljonen (KS 04). Bataljonen avlöste KS 03 enligt plan i april 2001.

Unifil

Unifil inrättades den 19 mars 1978 genom säkerhetsrådets antagande av resolutionerna 425 och 426 med mandatet att bekräfta den israeliska utdragningen till 1949 års gräns, återställa internationell fred och säkerhet i södra Libanon och stödja den libanesiska regeringen att effektivt kunna kontrollera området.

Föranlett av det israeliska tillbakadragandet från södra Libanon och efter förfrågan från FN bidrog Sverige under perioden juli-december 2000 med en ammunitions- och minröjningspluton med stödpersonal om ca 45 personer till Unifil. Det svenska förbandet var underställt den finska bataljonen i området.

Den svenska plutonen har röjt posteringsområden för den finska bataljonen. Samverkan mellan den svenska kontingenten och FINBAT har fungerat mycket bra.

En förutsättning för den snabba och väl fungerande insatsen var att en färdigutbildad ammunitionsröjningsenhet fanns att tillgå. Ammunitionsröjare hade utbildats för att delta i KFOR-missionen.

UNMEE

Försvarsmakten har sedan november 2000 deltagit med fem stabsofficerare i FN:s insats UNMEE i Etiopien och Eritrea. Försvarsmakten har deltagit i insatsen inom ramen för Shirbrig (The Multinational Stand-by High Readiness Brigade for UN Operations) som är ett multinationellt samarbete inom FN:s ram där små och medelstora länder som inte ensamma snabbt kan ställa en större militär styrka till FN:s förfogande förenar sina resurser. UNMEE:s uppgift har bl.a. varit att övervaka eldupphör och omgrupperingar, administrera minröjning och samordna de militära, humanitära och civila insatserna i området. I mitten av

maj 2001 avslutade Shirbrig- enheten, med de svenska stabsofficerarna, sin mission i området.

Sammantaget har under 2000 ca 850 personer deltagit i den fredsfrämjande verksamhet som finansieras från utgiftsområde 6 Totalförsvaret. Utgifterna för detta har uppgått till ca 970 miljoner kronor.

Utöver de fredsfrämjande truppinsatserna deltar Sverige även med militärobservatörer m.m. i övrig fredsfrämjande verksamhet på begäran av FN eller efter beslut av OSSE, EU eller annat bilateralt eller mellanstatligt organ. Denna verksamhet finansieras under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan och redovisas också där.

Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Nedan följer en sammanfattning av genomförd verksamhet under 2000 och del av 2001.

Materiel

Under 2000 har bl.a. följande större materiel-system tillförts Försvarsmakten.

- Artillerilokaliseringsradar Arthur (pågående),
  - Krigsbro 5 (slutlevererat),
  - Telesystem 9000 (slutlevererat),
  - Personlig fältutrustning och materiel för mörkerstrid (pågående),
  - Stridsvagn 121 och 122 med stödutrustning (pågående objektsram),
  - Brobandvagn 971 (slutlevererat),
  - Pansarbandvagn 501 (pågående),
  - Stridsfordon 90 med stödutrustning (pågående objektsram),
  - IRV-sikten till robotsystem 56 (pågående),
  - Strids- och transportbåtar (pågående),
  - Bevakningsbåt (slutlevererat),
  - Färdigställande av minröjningsstyrka (två minröjningsfartyg och ett lednings- och underhållsfartyg) för internationella insatser,
  - Ledningssystem, LS 10, för taktisk ledning av flygstridskrafter (pågående),
  - Telesystem bas för internationella insatser (pågående),
  - Luftlägesinformationssystem, LuLIS (slutlevererat),
  - Stridsledningssystem StriC (pågående),
  - Serieflygplan till FSR 890 med stödutrustning (pågående objektsram),
  - JAS 39 Gripen flygplan med stödutrustning (pågående objektsram),
  - Flygplan Tp102, Gulfstream IV, tillförs statsflyget, (slutlevererat) samt
  - Transportsystem för flygbasbataljon (pågående).
- Under 2000 har studie- och utvecklingsverksamhet bedrivits inom bland annat följande områden.
- Studier inom Försvarsmaktsgemensamt ledningssystem (Ledsyst T) (pågående),
  - Informationssystem för operativ och taktisk ledning (pågående),
  - Försvarets telenät (FTN) (pågående),
  - Utveckling av luftvärnsrobotsystem 23 Bamse (pågående),
  - Försök avseende ytminröjningsystem för stridsfordon 90 (pågående),
  - Vägminröjningsystem (pågående),
  - Krigsbro 6 (pågående),
  - Materiel till televapenförband (pågående),
  - Splitterskyddat granatkastarsystem Amos (pågående objektsram),
  - Måldetekterande artillerigranat Bonus (pågående objektsram),
  - Nytt understödsvapen (pågående),
  - Ny artilleriammunition TCM (pågående),
  - Artilleridemonstrator (pågående),
  - Luftberoende maskineri till ubåtssystem (pågående),
  - Spanings- och eldledningsradar ARTE 740 (pågående objektsram),

- Korvett av Visbyklass (pågående objektsram),
- Torped 62 (pågående objektsram),
- Projektering helikopter 14 samt
- Projektering helikopter 15.

Under 2000 har bland annat följande materielsystem vidareutvecklats.

- Modifiering av luftvärnsrobotsystem 70 och 77 (pågående),
- Halvtidsmodifiering av korvett av Stockholmsklass (pågående),
- Halvtidsmodifiering av minjaktfartyg av Landsortsklass (pågående),
- Halvtidsmodifiering av fartyget HMS Carlskrona (pågående),
- Anpassning av FSR 890 för internationella insatser (pågående) samt
- Anpassning av AJS 37 för internationella insatser (avslutad).

Under 2000 har regeringen medgett att Försvarsmakten får beställa följande materielsystem.

- Anskaffning av artillerigranat Bonus,
- Anskaffning av luftvärnsrobotsystem 23 Bamse,
- Anskaffning av underrättelse- och eldledningseenhet (UndE 23) till luftvärnsrobotsystem 77/97 Hawk,
- Anskaffning av hjulgående splitter-skyddade persontransportfordon (Pasi),
- Fortsatt utveckling av luftoberoende maskineri till ubåtssystem,
- Serieanskaffning ARTE 740 (pågående objektsram) samt
- Anskaffning av spaningskapsel till JAS 39 Gripen (pågående objektsram).

Under första halvåret 2001 har regeringen medgett att Försvarsmakten får beställa följande materielsystem och studier.

- Anskaffning av chassier för splitter-skyddad granatkastare Amos (pågående objektsram),
- Beställning av studie fas 1 avseende Försvarsmaktens framtida ledningssystem,

- Anskaffning av lätt helikopter (Hkp15) samt
- Utveckling av radarjaktroboten Meteor till JAS 39.

Genomförd verksamhet inom fastställda objektsramar redovisas i bilaga 1.

Försvarsmakten identifierar fortlöpande materielbehovet för den framtida insatsorganisationen. Under 2002 bedöms de nationella skyddsstyrkornas organisation kunna fastställas varvid materielbehov och ytterligare överskott kommer att kunna identifieras. Kontinuerlig avveckling sker av de förnödenheter som redan identifierats som överskott. Planeringen för omfördelning av de grundorganisationsförnödenheter som utgör lokalt överskott med anledning av Försvarsmaktens ominriktning har i det närmaste fullföljts. Avvecklingsprocessen sker med stöd av Försvarets materielverk.

Försvarsmakten gav i juni 2000 Försvarets materielverk i uppdrag att upphandla en extern avvecklingstjänst. Uppdraget har under året reviderats och huvudinriktningen är nu försäljning istället för en renodlad upphandling av avvecklingstjänst. Parallellt med försäljningen upphandlas nödvändiga destruktions-tjänster.

Anläggningar

Under året har ombyggnad och anpassning av lokaler i Stockholm skett för Operativa insatsledningens räkning. Flygsäkerhetshöjande åtgärder har vidtagits vid ett stort antal flygbaser, liksom försök med drivmedelsresistent beläggning vid två flygbaser. Ett antal sambandsanläggningar har färdigställt och ett antal tekniska och ekonomiska utredningar har genomförts inför planerade bygg- och flygfältsåtgärder 2001.

Avvecklingsverksamheten har under året varit mycket omfattande. Bland annat har ett antal förrådsanläggningar, drivmedelsanläggningar, krigsförtöjningsplatser, tunga och lätta kustartillerianläggningar samt ett stort antal flygbaser avvecklats.

Forskning och teknikutveckling

Under 2000 har forskning och teknikutveckling bl.a. inriktats mot:

- spaningsförmåga mot luft-, sjö- och markmål innefattande radarteknik, inf-

- rarödteknik, hydroakustik och obemannade plattformar,
- ledningsförmåga på operativ och taktisk nivå inklusive studier av IT-systemteknik, sambandsteknik och fusioneringsteknik samt
- duellförmåga på det framtida slagfältet: studier i telekrigsteknik, signaturanpassningsteknik, undervattensteknik, vapentechnik, människa/systeminteraktion samt ballistiska skydd för fordon.

Teknikstudier av generell karaktär i syfte att öka Försvarets anpassningsförmåga har genomförts. Avseende mer okonventionella hot har kunskapsuppbyggnad inom informationskrigsområdet fortsatt. Försvarets NBC-studier har samordnats med berörd studieverksamhet inom det civila försvaret. I forskningsprogrammet för ammunitions- och minröjning har nya signalbehandlingstekniker för klassificering av minor med hjälp av radarsensorer genererats.

Robotstrategin

Regeringen informerar i det följande om utvecklingen inom det s.k. robotstrategiområdet omfattande radarjaktroboten Meteor, IR-jaktroboten IRIS-T, luftvärnsrobotssystemet Bamse samt en utveckling av Bamse kallad Bamse DGA (Digital Grupp Antenn).

Regeringen bemyndigade den 8 juni 2000 Försvarets materielverk att genomföra förhandlingar avseende ett avtal i form av ett Memorandum of Understanding (MOU) med Storbritannien, Frankrike, Italien, Spanien och Tyskland omfattande utveckling och anskaffning av radarjaktroboten Meteor till JAS 39 Gripen. Roboten utvecklas för bekämpning av luftmål på långa avstånd. Avtalet har hittills undertecknats av Storbritannien, Frankrike och Sverige. Tyskland, Italien och Spanien kommer att underteckna avtalet senare med hänsyn till att respektive lands interna beredningsprocess inte är klar. Avtalet innebär bl.a. att försvarsindustri i Sverige kommer att delta i utvecklingen av roboten och att JAS 39 Gripen kommer att nyttjas som provplattform. Den gemensamma utvecklingen av Meteor följer intentionerna i det så kallade sexnationersavta-

let. Även ett samarbete inom ramen för OCCAR¹ kan bli möjligt. Sverige har bundit sig för senare anskaffning av serierobotar under förutsättning att utvecklingen blir lyckad. Genom utvecklingen av Meteor får Sverige tillgång till en europeisk robot som, förutom att tillgodose Försvarets framtida behov av en radarjaktrobot med lång räckvidd till JAS 39, även på sikt kan erbjudas till eventuella exportkunder för Gripen. Sverige får också genom samarbetet en god kunskap om robotens sekretessbelagda funktioner, vilket sannolikt inte skulle ha varit fallet vid en direktanskaffning. Meteor är en robot som skall fylla högt ställda tekniska och operativa krav och där nya tekniska lösningar krävs för att uppnå dessa. Försvarets anger att ett antal tekniska, tidsmässiga och ekonomiska risker finns identifierade. Regeringens bedömning är att det är oundvikligt med risker i ett högteknologiskt utvecklingsprojekt som Meteor utgör. Regeringen bedömer vidare att utvecklingen av Meteor på sikt kommer att ge JAS 39 Gripen en ytterligare utvecklad luftförsvarsförmåga.

Sverige deltar också i utvecklingen av en ny värmemålsökande närstridsrobot (IRIS-T) till JAS 39 Gripen. Roboten utvecklas gemensamt med Tyskland, Italien, Grekland, Norge och Kanada. Utvecklingsarbetet bedöms av Försvarets vara klart i slutet av 2002. Regeringen bedömer att IRIS-T uppnått god projektsäkerhet och att roboten kommer att motsvara av Försvarets ställda krav.

Utvecklingen av luftvärnsrobotssystemet Bamse pågår fortfarande, vilket innebär att projektet hittills är försenat med ungefär två år. Förseningen beror främst på tekniska problem. Försvarets materielverk studerar för närvarande omfattningen och konsekvenserna av dessa. För att kunna tillgodose bl.a. sjöstridskrafternas behov av ett framtida luftvärnsrobotssystem pågår också ett arbete inom Försvarets materielverk avseende möjligheterna att utveckla en ny teknik, s.k. digital gruppantenneteknik (DGA) för Bamsesystemet. Regeringen följer noga projektets utveckling och avser återkomma till riksdagen då Försvarets och Försvarets materielverks samlade

¹ "Organisme Conjoint de Coopération en Matière d'Armement". En organisation för samarbete kring gemensam utveckling och upphandling av försvarsmateriel. Frankrike, Italien, Storbritannien och Tyskland är medlemmar. Sverige eftersträvar deltagande i OCCAR.

bedömning av de tekniska förutsättningarna för Bamse och Bamse DGA är klarlagda. Förutsättningarna påverkar den samlade robotstrategin.

Enligt regeringens uppfattning är det viktigt för Sverige att behålla och utveckla den inhemska kompetensen inom robotområdet. Genom nationella utvecklings- och seriebeställningar samt internationellt samarbete kan tillgången till sådan kompetens upprätthållas. Förutsättningar för ömsesidiga beroenden mellan deltagande nationer skapas vid gemensam utveckling.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2001 angett att den avser pröva lämpligheten att styra robotanskaffningen genom en gemensam objektsram. Regeringen anser att det för närvarande inte är möjligt att styra Meteor, IRIS-T och Bamse DGA inom en objektsram eftersom objekten i huvudsak befinner sig i en studie- eller utvecklingsfas med ett ännu inte helt definierat innehåll. Regeringens bedömning är därför att det för närvarande torde vara mer ändamålsenligt att följa upp dessa inom respektive funktion de är avsedda för. Regeringen följer dock samlat upp objekten bl.a. från ett kompetensperspektiv så att den samlade kompetensen inom robotområdet för luftförsvarsuppgifter (målsökare, telekrig m.m.) som Sverige behöver ha tillgång till tillgodoses. Regeringen avser att hålla riksdagen informerad om utvecklingen inom robotstrategiområdet.

Internationellt materielsamarbete

I det följande redovisas utvecklingen av det internationella samarbetet inom materielförsörjningsområdet.

Norden

Under 2000 har ramavtalet om nordiskt försvarsmaterielsamarbete från 1994 omarbetats med innebörd att avtalet skall tillämpas också på bilateralt samarbete mellan länderna. I övrigt kvarstår syftet med det omarbetade avtalet att genom samarbete uppnå ekonomiska, tekniska, och industriella fördelar för länderna. För närvarande är ett flertal nordiska arbetsgrupper verksamma.

Inom det nordiska försvarsmaterielsamarbetet har verksamheten på senare år ökat vad

gäller såväl gemensamt samarbete mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige som Sveriges bilaterala samarbete med dessa länder. Sedan några år pågår ett samarbete om en gemensam utveckling av ubåtar, det s.k. Vikingprojektet. I januari 2001 ingick Sverige och Danmark ett principavtal om försäljning av ubåten Näcken till Danmark. Under 1999 slöts ett projektavtal mellan länderna i syfte att göra en gemensam anskaffning av standardhelikopter. Under 2000 har offerter från leverantörer kommit in och en utvärdering av dessa har pågått under början av innevarande år. Även inom andra materielområden pågår gemensamma projekt.

Försvarsindustrierna i länderna har också ökat sitt samarbete bl.a. inom ammunitionsområdet. Den 9 juni 2001 undertecknade försvarsministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige ett avtal om stöd för industrisamarbete inom försvarsmaterielområdet.

Avtalet tar upp tre frågor, nämligen leveranssäkerhet, exportkontroll och s.k. offsetkrav.

Inledningsvis erkänner länderna fördelen av att upprätthålla en nordisk försvarsindustri och vikten av att från ett leveranssäkerhetsperspektiv stödja en tillräcklig nivå av inköp för ländernas nationella försvarsstyrkor från dessa industrier.

Vidare föreskrivs att länderna i händelse av kris eller krig aktivt skall underlätta för en försvarsindustri som har produktion i flera av länderna att från den del som är belägen i det egna landet leverera till de andra länderna. Vidare skall länderna ordna med eller bistå med leveranstransporter med vederbörlig hänsyn till internationella åtaganden eller jämförliga nationella hänsynstaganden.

Länderna åtar sig också att från egna lager leverera försvarsmateriel som omfattas av avtalet till de andra länderna, med vederbörlig hänsyn till internationella åtaganden eller jämförliga nationella hänsynstaganden.

Vad gäller exportkontrollen har man inriktat sig på en lösning liknande den Sverige bidragit till att utforma tillsammans med fem andra EU-länder i det s.k. ramavtalet, som nyligen godkänts av riksdagen. Detta innebär fortsatt nationell exportkontroll under respektive lands egna regler. Projektlicenser skall kunna användas som underlättar transfereringar av materiel mellan länderna. För varje export

till tredje land skall enighet råda om destinationen och vidare skall slutanvändarintyg alltid inhämtas.

I den s.k. offsetfrågan har parterna överenskommit att ersätta det omedelbara offsetkravet med en långsiktig balans mellan länderna vid köp från den gemensamma försvarsindustrin. En utvärdering av detta skall ske vart femte år.

Regeringens avser att återkomma i höstens försvarsbeslutsproposition med att förelägga riksdagen avtalet för godkännande.

Europa

Vid försvarsministermötet i Marseille i november 2000 utvidgades medlemskretsen i den Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) till att, förutom Sverige, omfatta även Finland, Polen, Tjeckien, Ungern och Österrike. Inom ramen för WEAG-samarbetet har Sverige vidare undertecknat ett avtal rörande ett forsknings- och teknologisamarbete benämnt European Undertakings for Research Organisation, Programmes and Activities (EUROPA). Avtalet EUROPA är ett ramavtal som innehåller övergripande bestämmelser och som förutsätter att särskilda underavtal kommer till stånd som närmare reglerar villkoren för varje samarbetsprojekt. I juli 2000 undertecknade försvarsministrarna i Frankrike, Italien, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland ett ramavtal om åtgärder för att underlätta omstrukturering och drift av den europeiska försvarsindustrin. Avtalet godkändes av riksdagen i mars 2001 (prop. 2000/01:49, bet. 2000/01:UU8, rskr. 2000/01:171). Det har hittills trätt i kraft för fem av de sex länderna och väntas träda i kraft för det sjätte, Italien, omkring årsskiftet 2001/02.

USA

USA ligger långt framme inom många teknikområden av stor betydelse för såväl Sverige som övriga Europa. Vårt samarbete med USA kommer därför även i fortsättningen att ha stor betydelse för vår tekniska utveckling och kompetensuppbyggnad samt materielförsörjning inom försvarsområdet. För den amerikanska försvarsindustrin är samtidigt en fortsatt tillgång till den europeiska försvars-

materielmarknaden av stor betydelse. Det finns därför ett ömsesidigt transatlantiskt intresse att utveckla samarbetsformer som tillgodoser dessa behov. Enligt tidigare undertecknad principdeklaration förs förhandlingar mellan USA och Storbritannien om avtal för att underlätta teknologiöverföring och främja ökad handel mellan länderna. Bilateral diskussioner, med samma syfte, pågår även mellan USA och ett antal länder, däribland Sverige. I juni 2001 tillkännagav USA sitt beslut att införliva Sverige i den länderkrets som kan förhandla om lättnader med avseende på amerikansk exportkontroll och licensgivning inom försvarsmaterielområdet, enligt The Defence Trade Security Initiative (DTSI), ett amerikanskt initiativ från 2000.

Exportstöd

Regeringen gav i juli 1999 en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av nuvarande organisation och resurser för stöd för försvarsmaterielexport inom Försvarsdepartementets ansvarsområde samt att med denna översyn som utgångspunkt föreslå lämpliga åtgärder för att förbättra stödet. Utredaren lämnade sitt förslag till regeringen i oktober 1999. Ett konkret resultat av utredningen var att verksamheten för Regeringskansliets Koordinerings- och referensgrupp (KRG) under 2000 har utökas. För närvarande finns sammanlagt fem KRG exportstödsgrupper för olika typer av materiel i syfte att orientera, samordna och prioritera inriktning av den exportfrämjande verksamheten för departement och myndigheter tillsammans med försvarsindustrin.

Försvarsmakten och Försvarets materielverk har i ökad omfattning genomfört exportstödjande verksamhet. Särskilt omfattande har stödet varit avseende JAS 39 Gripen, flygburen spaningsradar (FSR 890) och andra spaningsensorer samt robot 15. Det är regeringens bedömning att regeringens och myndigheternas ansträngningar för att stödja exportverksamheten är av avgörande betydelse för att export av försvarsmateriel skall komma till stånd.

Regeringens bedömning

Materieltillförseln har i allt väsentligt genomförts i enlighet med regeringens inriktning av

Försvarsmakten. Förbanden i insatsorganisationen har därmed fått ett viktigt tillskott av modern materiel som bidrar till att ställda krav på operativ förmåga kan uppfyllas.

Avvecklingen av överskottsfrönödenheter följer den av regeringen föreslagna inriktningen på ett tillfredsställande sätt och regeringen konstaterar att Försvarsmakten inte redovisar några avvikelser från den tidigare tidplanen enligt vilken den huvudsakliga avvecklingen skall vara genomförd till 2004.

Genomförd forskning och teknikutveckling bedöms ligga väl i linje med ominriktningen av Försvarsmakten.

Regeringen konstaterar att avvecklingen av äldre anläggningar har accelererat de senaste åren. En viss försening jämfört med tidigare planering har dock uppstått. Nybyggnadsverksamheten har legat på en fortsatt låg nivå.

Sammantaget har det nordiska materielsamarbetet på senare år ökat och fördjupats. Det är enligt regeringens mening viktigt att samarbetet kan fortsätta och ytterligare vidareutvecklas. Det nya ramavtalet från hösten 2000 kommer att underlätta för länderna att finna nya samarbetsformer. Det ovan nämnda avtalet om stöd för industrisamarbete inom försvarsmaterielområdet kommer också att bidra till en god materielförsörjning för det svenska försvaret.

Regeringen bedömer att de steg som tagits och tas mot ett fördjupat samarbete på försvarsmateriel- och försvarsindustriområdet inom Europa och med USA ligger väl i linje med gällande svenska försvars- och säkerhetspolitiska inriktning.

Enligt regeringens bedömning har Försvarsmaktens och Försvarets materielverks arbete med de exportstödjande uppgifterna varit omfattande och gett ett gott stöd för försvarsindustrins exportansträngningar. Stödet har omfattat såväl olika former av långsiktigt internationellt materielsamarbete som direkt exportverksamhet.

Regeringen bedömer att de bilaterala diskussionerna med USA ligger väl i linje med det ömsesidiga transatlantiska intresset att underlätta teknologiöverföring och att främja ökad handel mellan länderna. Den amerikanska administrationens beslut att införliva Sverige i den länderkrets som kan förhandla om lättnader med avseende på amerikansk exportkontroll och licensgivning innebär en viktig bas för

de fortsatta bilaterala diskussionerna inom dessa områden.

3.8.4 Inriktning

Förbandsverksamhet

Regeringens förslag: Inriktningen för 2002 för förbandsverksamheten skall vara följande:

Förmågan till väpnad strid skall utgöra grunden för förbandsutbildningen. Utbildnings- och övningsverksamheten skall inriktas mot att öka förmågan att verka inom ramen för operativt samordnade insatser. Insatsorganisationens förmåga att samordna operativ och taktisk verksamhet, att genomföra integrerade insatser och att samverka med civila delar av totalförsvaret skall ökas.

Förmågan att genomföra internationella insatser med förband som är anmälda till internationella styrkeregister skall utvecklas. Förband som är anmälda till internationella styrkeregister skall därför prioriteras i utvecklings-, utbildnings- och övningsssammanhang. Utbildningen av värnpliktiga skall även beakta behovet av rekrytering till internationella insatser.

Verksamheten skall bedrivas så att utvecklingen mot ett nätverksbaserat försvar sker samordnat inom Försvarsmakten.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att förmågan till väpnad strid fortsatt skall utgöra grund för förbandsutbildningen. Förmågan till väpnad strid utgör en grundläggande förutsättning för att landet skall kunna försvaras mot ett väpnat angrepp. Förmågan till väpnad strid innebär även att förmågan att lösa uppgifterna territoriell integritet, stöd till samhället i fredstid och att grunden för förmågan att lösa uppgiften internationella insatser skapas. För att lösa uppgiften internationella insatser krävs dock att förmågan till väpnad strid kompletteras med en för internationella insatser särskild anpassad förmågeuppbyggnad. Därför skall förband anmälda till internationella styrkeregister prioriteras i utvecklings-, utbildnings- och övningsssammanhang så att en sådan förmågeuppbyggnad säkerställs för dessa förband.

Försvarsmakten har i årsredovisningen för 2000 anmält att den begränsade värnpliktsvolymen tillsammans med värnpliktsavgångarna medfört att övningar med fullt bemannade insatsförband av kompani och bataljons storlek blivit begränsad. Som en konsekvens av detta har officerskårens samlade förmåga att leda förband och få systemförståelse minskat. Utbildnings- och övningsverksamheten bör därför inriktas mot att öka förmågan att verka inom ramen för operativt samordnade insatser. Regeringen anser det därför angeläget att övningsverksamheten generellt inriktas mot att säkerställa nödvändig kompetens i officersutbildningen och att övning i högre förband genomförs regelbundet.

Utvecklingen mot det nätverksbaserade försvaret bör enligt regeringens uppfattning återspeglas inom såväl materielförsörjning samt forskning och teknikutveckling som förbandsutbildning.

I det följande redovisar regeringen mer i detalj inriktningen för förbandsverksamheten för 2002. Översiktligt anges även inriktningen för 2003 och 2004. Som bakgrund redovisas förändringar under 2001.

Operativa lednings- och underhållsförband

Inriktning för 2002

År 2002 kommer att präglas av den pågående omstruktureringen av Försvarsmaktens ledningsorganisation respektive Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet. Enligt riksdagens beslut våren 2001 skall Operativa insatsledningen med operationsledningen och de armé-, marin- respektive flygtaktiska kommandona lokaliseras till Täby/Näsby park. Verksamheten skall påbörjas där under 2002 och inriktningen är att hela Operativa insatsledningen skall vara lokaliserad till Täby/Näsby park före utgången av 2004.

Inriktningen av de operativa lednings- och underhållsförbanden i övrigt för 2002 och översiktligt för 2003 – 2004 innebär i huvudsak följande. Formerna för det militära försvarets ledning skall fortsätta att utvecklas. Detta innebär bl.a. att studier och försök avseende att utveckla förmåga för ledningsöverläge fortsätter. Kommunikations- och informationsarkitektur för staber och betjäningförband skall utvecklas och ny teknik skall anskaffas och in-

föras efter hand. Sensorer för mark-, sjö- och luftövervakning skall provas och successivt integreras i sensornät.

Utbildning och övning av ledningsorganisationen skall inriktas mot att öka förmågan till internationell samverkan och samverkan mellan olika stridskrafter. Teknisk, operativ och taktisk samverkansförmåga skall utvecklas i enlighet med internationell standard. Förmågan att delta i multinationella stridskraftsgemensamma staber, s.k. CJTF-koncept, skall vidareutvecklas.

Under 2002 skall nya förbandstyper som operativ sambandsbataljon och operativt försörjningskompani utvecklas. Den 1 januari 2002 skall den nya organisationen för Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet inrättas varvid de tre underhållsregementena, Försvarsmakternas flygverkstäder, Försvarsmaktens underhållscentrum, Muskö örlogsvarv och Militära servicekontoret skall läggas ned. Förberedelserna för att utveckla IT-säkerhetsförband och ny telekrigbataljon skall fortsätta för att kunna organiseras under perioden 2003 till 2005. Bägge förbandstyperna kommer att utgöra viktiga bidrag i utvecklingen av nätverksförsvaret.

Som regeringen tidigare framhållit är det av stor vikt att spel- och övningsverksamheten inom lednings- och underhållsorganisationen successivt ökas i syfte att upprätthålla och utveckla kompetensen att leda högre förbandsnivåer. Spel- och övningsverksamheten bör bl.a. omfatta ledning av insatsstyrkor sammansatta från de olika stridskrafterna och kompletta underhållssystem där Operativa insatsledningen samverkar med Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet. Det arbete som bedrivits under 2000 och 2001 avseende kris- och krigsfallplanering utgör en viktig grund för denna spel- och övningsverksamhet.

Mot bakgrund av den pågående samgrupperingen och omstruktureringen inom lednings- och underhållsorganisationerna bedömer regeringen att större samövningar inom Försvarsmaktens lednings- och underhållsorganisation först kan ske 2003-2004.

Arméstridskrafter

Förändringar under 2001

Under 2001 har avvecklingen av bl.a. två artilleriregimentsstaber med artilleriledningskompanier samt en fallskärmsjägarbataljon inletts.

Inriktning för 2002

Det är enligt regeringens uppfattning angeläget att avvecklingen av krigsförband försättes enligt planerna för att vara genomförd till 2004. Samtidigt skall organiseringen av ett antal nya förbandstyper fortsätta, bl.a. en divisionsunderrättelsebataljon, tre säkerhetsbataljoner, två jägarbataljoner samt ett NBC-insatsförband. Dessa skall vara organiserade och operativa 2004. Vidare skall de förband som anmälts till internationella styrkeregister fortsatt utvecklas.

Utvecklingen av hemvärnet bör enligt regeringens mening fortsätta för att bli en integrerad och väsentlig del av de nationella skyddsstyrkorna. Regeringen avser att i höstens försvarsbeslutsproposition lämna en redovisning av de nationella skyddsstyrkornas närmare uppgifter, ledning samt beredskap.

När det gäller arméstridskrafternas förbandsutbildning anser regeringen att de operativt rörliga förbanden bör prioriteras före övriga förband. Särskild vikt bör läggas vid utbildningen av förband som kan nyttjas vid såväl nationella som internationella insatser. Regeringen anser att ambitionen bör vara att regelbundet genomföra övningar i högre förband.

I fråga om den materiella förnyelsen vill regeringen informera om följande planerade verksamhet. Under 2002 kommer ytterligare stridsfordon 90, Leopard-stridsvagnar, pansarbandvagnar och artillerilokaliseringsskannare att tillföras Försvarsmakten. Vidare kommer splitterskyddade persontransportfordon (Sisu) och normfordon att tillföras organisationen. Normfordonen består av både personbilar och lastbilar varav ett antal är utrustade med min- och splitterskydd. Dessa avses bl.a. användas i den internationella verksamheten. Den splitterskyddade granatkastaren Amos kommer att utvecklas vidare.

Inriktningen av arméstridskrafterna i övrigt för 2002 innebär i huvudsak följande. Under

förutsättning att utbildningsnivån vid förbanden medger det, trots den begränsade verksamheten under 2001, bör slutövningar för arméns grundutbildningsomgång genomföras våren 2002.

Översiktlig inriktning för 2003 och 2004

Även 2003 och 2004 bör slutövningar för arméförbanden genomföras, i södra respektive i norra Sverige. Luftväret bör även ha slutövningar tillsammans med flygförband. Organiseringen av en luftburen bataljon skall påbörjas under 2003. Bataljonen beräknas dock vara operativ först omkring 2010. Tidpunkten är beroende bl.a. på anskaffningen av transporthelikoptrar.

Marinstridskrafter

Inriktning för 2002

Regeringen anser att det är av vikt att den planerade övningsverksamheten i princip genomförs med bibehållen ambitionsnivå under 2002. Vidare anser regeringen att ambitionen, att i närtid kunna genomföra en större tillämpad övning på nationell nivå med sammansatta styrkor, bör kvarstå. Förbandsutbildningen av marinstridskrafterna bör inriktas mot att kunna hävda territoriell integritet och att kunna stödja svenska intressen i närområdet. Under 2002 bör således förbandsutbildningen i högre förband inriktas mot förmåga att verka inom ramen för operativt samordnade insatser samt mot att förbanden skall utvecklas mot en hög operativ rörlighet samt förmåga att uppträda från tillfällig basering. Vidare anser regeringen att förbandsverksamheten bör inriktas mot att kunna fungera inom incidentberedskap och beredskap för sjöräddning.

Marinstridskrafterna skall under 2002 kunna medverka i det vidgade Östersjösamarbetet. Regeringen anser det därför angeläget att miniröjningsoperationerna och utbildning av de baltiska marinstridskrafterna i baltiska farvatten fortsätter. Samtidigt anser regeringen att operationerna i allt större utsträckning bör inriktas mot överföring av kunskap. Mottagarländerna bör således få en alltmer central roll under planeringen och genomförandet av operationerna.

Som ett resultat av det genomförda omställningsarbetet och i takt med att resurser frigörs i samband med omställningen bör utvecklingen av marinstridskrafterna fortsatt inriktas mot att ge de typförband som anmälts till internationella styrkeregister en internationell förmåga. En förutsättning för att upprätthålla beredskapskraven för förband anmälda till internationella förbandsregister är enligt regeringens uppfattning en fortsatt hög ambitionsnivå inom förbandsverksamheten samt att dessa förband i största möjliga utsträckning uppvisar nödvändiga resultat vid en certifiering eller motsvarande systemverifiering.

När det gäller marinstridskrafternas samlade förmåga i insatsorganisationen bedömer regeringen det vara av vikt att fortsätta utvärderingen av förbandsverksamheten, samt kopplingen till förmågeutvecklingen. Försvarmaktens alltjämt redovisade begränsningar avseende förmåga till sjöminering samt förmågan att ingripa mot främmande undervattensverksamhet bör därför fortsatt uppmärksammas. I detta hänseende anser regeringen det rimligt att kunskap om sjöminering bör bevaras så att förmågan till kvalificerad minröjning inte nedgår.

När det gäller tillförsel av materiel vill regeringen informera om följande planerade verksamhet. Den första korvetten av Visbyklass genomför provturer. Vidare kommer fortsatta leveranser av torped 62 och stridsbåt 90 att genomföras. Studier inför utvecklingen av nytt torped-, min- och sensorsystem (TMS) påbörjas. Därutöver planeras leverans av förserieexemplar av spanings- och eldledningsradarn ARTE 740 och svävare till amfibiekåren. Korvetterna av Stockholmsklass och minröjningsfartyg av Landsortsklass halvtidsmoderniseras och halvtidsmodernisering av minfartyget Carlskrona har påbörjats. Dessutom fortsätter utvecklingen av luftoberoende ubåtsmaskineri och utvecklingen inom det nordiska ubåtsprojektet Viking. Försvarmaktens planering innebär bl.a. en senareläggning av delar av materielanskaffningen till marinstridskrafterna. Först och främst innebär detta en förskjutning av anskaffningen av stridsbåtar till amfibieförbanden, andra båtar exempelvis till hemvärnet, och modifieringen av sjöminor. Vidare fortsätter samarbetet med de nordiska länderna samt med Singapore.

Översiktlig inriktning för 2003 och 2004

Under 2003-2004 anser regeringen det av vikt att marinstridskrafterna utvecklas mot integrerade och behovssammansatta styrkor och mot en ökad förmåga till samverkan med andra nationers förband vid övningar och insatser i vårt närområde samt med civila myndigheter.

Huvudinriktningen bör enligt regeringens uppfattning vara en förmåga att kunna utöva områdeskontroll på, över och under havsytan samt i kustzonen. Under perioden anser därför regeringen det av vikt att övningsverksamheten och förbandsutbildningen i högre förband omfattar väpnad strid och inriktas mot förmåga att verka inom ramen för operativt samordnade insatser.

Flygstridskrafter

Förändringar under 2001

Under 2001 inleds avvecklingen av bl.a. en vädercentral, tre stridslednings- och luftbevakningsbataljoner, 16 basbataljoner, sex JA 37 divisioner och en AJS 37 division.

Inriktning för 2002

Regeringen anser att utbildningen av JAS 39-förband bör prioriteras inom flygstridskrafternas förbandsutbildning. Ombeväpningen till JAS 39 Gripensystemet bör fortsätta i enlighet med Försvarmaktens planering så att ytterligare två Gripendivisioner kan organiseras 2002. Den internationella förmågan genom de inrättade snabbinsatsstyrkorna med AJS 37 och Tp 84 bör vidmakthållas. Den nya organisationen för flygbasbataljoner – flygbasbataljon 04 – är under uppbyggnad och inriktningen är att åtta bataljoner skall organiseras med början innevarande år. Fyra bataljoner bör vara fullt operativa 2004 och samtliga åtta två år senare. I fråga om den materiella förnyelsen anser regeringen att ytterligare flygplan JAS 39 Gripen inom beslutad ram, liksom det flygburna FSR 890-systemet och stridsledningscentraler, bör tillföras Försvarmakten under 2002. Det taktiska radiosystemet TARAS bör utvecklas vidare och ett försvarsmaktsgemensamt igenkänningssystem, IK/ID-system, bör projekteras. Härutöver anser regeringen att vädercentralförbandet, som hittills har varit

ett förband inom Flygvapnets lednings- och underhållsförband, fortsättningsvis organisatoriskt bör vara ett förband inom Operativa lednings- och underhållsförband.

Översiktlig inriktning för 2003 och 2004

Den översiktliga inriktningen av flygstridskrafterna för 2003 och 2004 innebär i huvudsak följande. Ombeväpningen till Gripen-systemet bör fortsätta, liksom den materiella utvecklingen med bl.a. ytterligare leveranser av flygplan JAS 39 Gripen. Vidare bör ledningssystemen vid Flygtaktiska kommandot och Operativa insatsledningen fortsätta att utvecklas. För flygstridskrafterna kommer utvecklingen på ledningssidan att beröra främst de flygburna radarspaningsförbanden och JAS 39-förbanden. I fråga om anläggningar bör redan beslutade anskaffningar fullföljas. Det gäller bl.a. anläggningar för stridsledningcentralerna och försvarets telenät.

Helikopterförband

Förändringar 2001

Under 2001 inleds avvecklingen av bl.a. en rörlig helikopterledning, en arméflygbataljon, två pansarvärnshelikopterkompanier, två marina helikopterdivisioner och sex flygräddningsgrupper. Nedläggningen av Göta helikopterbataljon i Ronneby och Norrlands helikopterbataljon i Boden slutförs under året.

Inriktning för 2002

Den nya helikopterorganisationen med två krigsförband i insatsorganisationen, en helikopterbataljon med markoperativ inriktning och en bataljon med sjöoperativ inriktning, har börjat organiseras. Det är enligt regeringen angeläget att förbandsutbildningen under 2002 koncentreras på övning och utbildning i den nya organisationsstrukturen och så långt möjligt med ny materiel.

Under perioden 2001-2009 kommer huvuddelen av de nuvarande helikoptrar/systemen att avvecklas och ersättas av två eller tre nya helikoptertyper. Omsättningen inleddes i år genom att regeringen i maj 2001 medgav att Försvarsmakten fick anskaffa lätta

helikoptrar, helikopter 15. Helikoptrarna kommer att levereras under åren 2002-2007. Inriktningen är vidare att en medeltung helikopter, helikopter 14, skall anskaffas genom en gemensam nordisk anskaffning. Dessa helikoptrar skall levereras under åren 2003-2009. Regeringen vill understryka att denna omsättning av Försvarsmaktens helikoptrar är en avgörande komponent i utvecklingen av de nya mark- resp. sjöoperativa helikopterbataljonerna.

Regeringen konstaterar att helikopterverksamheten under flera år har präglats av omstrukturering. Såväl den krigs- och insatsorganisatoriska som den grundorganisatoriska verksamheten har förändrats i flera omgångar. Detta har under omstruktureringstiden inneburit vissa negativa konsekvenser för verksamheten. De två helikopterbataljonerna och helikopterskvadronen genomför ett omfattande stöd till samhället inom ramen för avtalet med Sjöfartsverket om helikopter i beredskap för räddningstjänst och avtalet med Västerbottens läns landsting om sjuktransporter med helikopter. Som regeringen har utvecklat i avsnitt 3.8.3 om stöd till samhället anser regeringen att detta stöd till samhället med helikopterresurser bör begränsas. När de nya helikopterbataljonerna organiseras och byggs upp och helikoptermaterielen omsätts de kommande åren är det enligt regeringen särskilt viktigt att Försvarsmakten kan satsa sina resurser på att utbilda och öva i den nya organisationen. Denna verksamhet måste därför enligt regeringen prioriteras före stöd till samhället med helikopterresurser. En viktig del är att prioritera frågan om tilldelning av flygtid för helikopterbesättningarna.

Översiktlig inriktning för 2003 och 2004

Den översiktliga inriktningen av helikopterförbanden för 2003 och 2004 innebär i huvudsak följande. Den materiella utvecklingen bör fortsätta med leveranser av de nya helikopter-systemen. Regeringen vill peka på att Försvarsmaktens långsiktiga planering innebär att förbanden med nya helikoptrar skall vara operativa i kompani omfattning 2006 och därefter fullt operativa 2010. Härutöver bör ledningssystemen vid Operativa insatsledningen fortsätta att utvecklas. För helikopterförbanden kommer detta att beröra helikopterbatal-

jonerna. I fråga om ledning är inriktningen vidare att helikopterledningen inom Operativa insatsledningen på lång sikt skall kunna avdela resurser för att leda helikopterförband i internationella insatser.

Underrättelsetjänst

Utvecklingen i omvärlden bör följas och förslag lämnas om beredskapshöjningar och andra åtgärder för att möta hot mot landet som kan uppstå genom förändringar i det säkerhetspolitiska läget. Stöd bör också lämnas med underrättelser för planering och genomförande av internationella insatser.

Totalförsvarspliktig personal

Under 2002 bör Försvarsmakten inrikta utbildningen av totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt mot ca 15 350 inryckande. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med frågor rörande mönstring, utbildning och förbättrade förmåner m.m. för totalförsvarspliktiga i samband med försvarsbeslutspropositionen.

Frivillig försvarsverksamhet

Under 2002 skall Försvarsmakten fortsätta att stödja och bistå de frivilliga försvarsorganisationerna så att deras verksamhet bidrar till att vidmakthålla en stark försvarsvilja. Utbildningen för frivillig personal skall inriktas mot att kvaliteten i utbildningen leder till förmåga i krigsuppgifter.

Miljöarbete

Regeringen anser att försvarssektorns övergripande miljöarbete även fortsättningsvis bör grundas på den gemensamma Nordisk Agenda 21 för försvarssektorn. En annan betydelsefull utgångspunkt för miljöarbetet är sektorsansvaret för ekologiskt hållbar utveckling inom försvarssektorn som regeringen fastställt för Försvarsmakten. Som regeringen framhållit tidigare i denna proposition skall Försvarsmakten före utgången av innevarande år ha infört ett miljöledningssystem enligt standarden ISO 14001 i hela organisationen.

Under 2002 bör Försvarsmakten fortsätta utvecklingen av användningen av ämnen som

bryter ned ozonskiktet. Vidare bör kretslopps- och försiktighetsprinciperna tillämpas i ökad omfattning vid utvecklingen och anskaffningen av materiel. Arbetet med att begränsa effekterna av skott- och flygbuller bör fortsätta, bl.a. med fortsatt bullerisolering vid flottiljflygplatserna. Vidare bör arbetet med att begränsa utsläpp till luft, mark och vatten av skadliga ämnen fortsätta. Miljösaneringen, som avser såväl miljöfrågor som risken med oexploderad ammunition, bör genomföras enligt den plan Försvarsmakten har utarbetat och i den takt resurserna medger. För att kunna fullfölja en för staten gynnsam avveckling av fastigheter anser regeringen att sanering av sådana fastigheter som kan antas ha ett betydande marknadsvärde bör prioriteras. Slutligen är det enligt regeringen angeläget att kompetensen inom miljöområdet breddas och fördjupas ytterligare.

Det internationella försvarsmiljösamarbetet är enligt regeringens mening viktigt. Det pågående samarbetet med USA, de nordiska och de baltiska staterna samt med Ryssland bör därför fortsätta att utvecklas.

Grundorganisationen

Regeringen noterar att utvecklingen av organisationsenheter och andra enheter inom grundorganisationen i allt väsentligt kommer att vara genomförd vid utgången av 2001 såsom var planerat. Ett undantag är dock omlokaliseringen av Försvarsmaktens centrum för internationell verksamhet (SWEDINT) från Södertälje/Almnäs till Upplands-Bro/Kungsängen. SWEDINT bedöms kunna vara installerat i Kungsängen först under tredje kvartalet 2003. Försvarsmakten har anmält till regeringen att det har krävts en analys av det totala behovet av fastigheter vid garnisonen i Kungsängen. Detta arbete har lett till att projekteringen av lokaler m.m. för SWEDINT i Kungsängen har försenats. I motsats till myndighetens tidigare bedömning anser Försvarsmakten numera att flyttningen av SWEDINT inte bör genomföras successivt utan vid ett tillfälle. Skälet för denna nya bedömning är den ökade internationella verksamheten. Genom att genomföra flyttningen vid ett tillfälle undviks kompetenssvackor vid förbandet, framhåller Försvarsmakten. Myndigheten har vidare anmält att den överhettade byggarbetsmarknaden i

Stockholmsregionen kan få återverkningar på den uppgjorda tidplanen. Regeringen anser att det är viktigt att omlokaliseringen av SWE-DINT genomförs snarast och på ett sådant sätt att verksamheten inte påverkas negativt. Regeringen vill samtidigt understryka att det är angeläget att omlokaliseringen genomförs till så låga kostnader som möjligt.

En betydelsefull del i omstruktureringen av arméstridskrafterna var att koncentrera specialtruppernas verksamhet till endast en ort för respektive trupper. Detta skulle kompletteras med utbildnings- och övningsmöjligheter i Norrland för att säkerställa förmågan för förbanden att strida i subarktiskt klimat. Specialtruppernas förband i Boden, dvs. Norrlands artilleribataljon, Norrlands luftvärnsbataljon, Norrlands ingenjörbataljon och Norrlands signalbataljon, är nu underställda chefen för Norrbottens regemente (I 19). Denne lyder i sin tur under chefen för respektive specialtrupperregemente avseende funktionsutbildning, personalförsörjning och uppföljning vad gäller bataljonerna enligt ovan. Motsvarande förhållande gäller i Östersund för Norrlands trängbataljon, Jämtlands fältjägarregemente (I 5) och chefen för Göta trängregemente (T 2). Regeringen anser att denna lokalisering och struktur, förutom norrlandsutbildning, också ger goda möjligheter till samövning i större förband och funktioner.

I maj i år fattade riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition om vissa ledningsfrågor inom det militära försvaret m.m. (prop. 2000/01:113, bet. 2000/01:FöU9, rskr. 2000/01:214). Riksdagen godkände därvid att Operativa insatsledningen lokaliseras till Täby/Näsby park och förslaget till inriktning av utformningen av den nya organisationsenheten för Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet. Genom en ändring av förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten den 1 juli 2001 beslutade regeringen om Operativa insatsledningens lokalisering. Genom samma instruktionsändring beslutade regeringen att Upplandsgruppen i Mellersta militärdistriktet skall vara lokaliserad i Enköping och inte i Uppsala. Regeringen informerade riksdagen om denna fråga i prop. 2000/01:113.

Regeringen har vidare genom en regleringsbrevsändring i juli i år uppdragit åt Försvarsmakten att med den inriktning riksdagen har

godkänt fortsatta förberedelserna för att kunna inrätta Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet den 1 januari 2002. Ekonomistyrningsverket har i den i avsnitt 3.8.2. Utgiftsutvecklingen nämnda rapporten lämnat synpunkter i denna fråga.

I maj i år fattade riksdagen också beslut med anledning av regeringens proposition om samverkan mellan civil och militär flygutbildning m.m. (prop. 2000/01:35, bet. 2000/01:FöU2, rskr. 2000/01:213). Beslutet innebär bl.a. att Upplands flygflottilj skall läggas ned senast den 31 december 2003, att den militära flygutbildningen skall förläggas till någon eller några av den kvarvarande flygflottiljerna och att samverkan och samordning av civil och militär flygutbildning bör genomföras med den inriktning regeringen gett i propositionen.

Frågan om lokalisering av den militära flygutbildningen bereds av Regeringskansliet i samverkan med Försvarsmakten. Regeringens inriktning är att beslut om lokalisering av den militära flygutbildningen skall kunna fattas före årsskiftet 2001-02. När det gäller samverkan mellan civil och militär flygutbildning har regeringen uppdragit åt Försvarsmakten och Lunds universitet att senast den 1 mars 2002 redovisa ett underlag i enlighet med vad som angetts i propositionen.

Regeringen anser, när det gäller grundorganisationen samlad, att en grundläggande fråga för Försvarsmakten i grundorganisatoriskt hänseende under 2002 är att genomföra den beslutade avvecklingen och utvecklingen. Grundorganisationen bör därför inriktas mot att uppnå balans mellan uppgifter och resurser i de olika verksamheterna, utveckla och fullfölja Försvarsmaktens underhållstjänst och stödverksamhet, utveckla det militära skolsystemet och att utveckla kompetens genom att fokusera på kärnverksamheten inom respektive område. Regeringen återkommer i till riksdagen när det gäller frågor om grundorganisationens utveckling.

Övriga frågor inom verksamhetsgrenen förbandsverksamhet

Anställd personal

Personalförsörjningsutredningen överlämnade sitt betänkande (SOU 2001:23) Personal för ett nytt försvar i februari 2001. Betänkandet

har remissbehandlats. Regeringen återkommer i försvarsbeslutspropositionen med en redovisning av betänkandet och regeringens ställningstagande till förslagen, framför allt med en samlad syn på Försvarsmaktens personalförsörjning.

I december 2000 överlämnade riksdagens revisorer en informationsrapport (2000/01:1) Försvarsmaktens personalförsörjning. I rapporten tas främst upp följande områden som berör Försvarsmaktens personalförsörjning, nämligen kompetensflykten, otillräcklig uppföljning av personalläget, brister i lämnat beslutsunderlag, visstidsanställning samt Försvarsmaktens arbetsgivarroll.

Enligt rapporten är kompetensflykten från Försvarsmakten mycket oroande. Granskningen visar att det är fel kategori officerare som lämnar Försvarsmakten. Framför allt saknas yngre officerare och officerare med teknisk utbildning. Enligt revisorerna har Försvarsmakten misslyckats med att behålla kategorier som behövs i försvaret samt missbedömt den civila marknadens intresse för officerare. Försvarsmakten har också underskattat officerarnas benägenhet att lämna försvaret. Det är angeläget enligt revisorerna att Försvarsmakten vidtar kraftfulla åtgärder för att vända den negativa trenden.

Enligt rapporten har Försvarsmakten haft svårt att närmare kvantifiera hur stor personalbristen är i förhållande till den nya organisationen. Enligt revisorerna har Försvarsmakten underskattat betydelsen av att följa upp hur avvecklingen av personal fortlöper. Revisorerna anser att Försvarsmakten bör vidta kraftfulla åtgärder för att rätta till myndighetens administrativa brister.

Inför riksdagens beslut våren 2000 missbedömde Försvarsmakten behovet av yrkesofficerare och civilanställda i Försvarsmakten. Enligt revisorernas mening är det otillfredsställande att Försvarsmakten lämnade ett så bristfälligt underlag till statsmakterna inför riksdagens beslut om försvaret våren 2000. Enligt revisorerna kan brister i beslutsunderlag få allvarliga konsekvenser eftersom bristerna kan innebära att statsmakterna riskerar att fatta beslut baserat på ett felaktigt underlag.

Revisorerna har i rapporten tagit upp frågan om visstidsanställda soldater och sjömän. Revisorerna uppfattar att frågan om att visstidsanställa soldater och sjömän är principiellt vik-

tig för på vilket sätt Försvarsmakten skall personalförsörja utlandsstyrkan och den övriga insatsorganisationen. Enligt revisorernas mening är det angeläget att regeringen finner en lösning på frågan om personalförsörjningen.

Riksdagens revisorer har också uttalat sig om Försvarsmaktens arbetsgivarroll och ansett att det finns en rad faktorer som talar för att Försvarsmakten har svårt att hävda myndighetens intressen gentemot officerarnas intressen.

I mars 2001 överlämnade Riksrevisionsverket för regeringens kännedom rapporten Avveckling av officerare och kompetensförsörjningsläget inom Försvarsmakten (RRV 2001:7). Riksrevisionsverket hemställer i rapporten att Försvarsmakten senast den 20 september 2001 inkommer till RRV med en redogörelse för de åtgärder som vidtagits eller kommer att vidtas med anledning av densamma.

Av rapporten framgår i sammandrag följande. Riksrevisionsverket erinrar om att verket vid tidigare granskningar pekat på Försvarsmaktens svagheter när det gäller att hävda verksamhetsintresset i samband med lönebildningen och tillämpningen av löneavtalen. Även i denna rapport har Riksrevisionsverket funnit att Försvarsmakten brustit i sin arbetsgivarroll. Rapporten visar på brister i Försvarsmaktens högkvarters sammanhållande styrning av förbanden.

Riksrevisionsverket konstaterar att kompetensbrist har uppstått inom vissa av Försvarsmaktens verksamhetsområden. Några särskilda åtgärder eller stöd från centralt håll för att kunna behålla nödvändiga kompetenser inom organisationen har Riksrevisionsverket inte kunnat dokumentera. Omstruktureringsåtgärder har också beviljats för yrkesofficerare med kompetens inom de områden där brist nu råder. Även inom Försvarsmaktens högkvarter finns enligt verkets bedömning brister i den sammanhållande styrningen.

Riksrevisionsverkets granskning visar att Försvarsmakten har överskridit budgeterade personalavvecklingskostnader för 2000 trots att ett färre antal än beräknat har avgått i omstruktureringsåtgärder, vilket innebär bristande överensstämmelse mellan budget och uppsatta mål.

Enligt Riksrevisionsverkets bedömning utgör de förluster av kompetens som nu uppstått

också risker för en försämrad kvalitet inom vissa delar av värnpliktsutbildningen under de närmaste åren. Det stora antalet spontanavgångar av officerare kan enligt verket också leda till problem inom de förband som Sverige förbundit sig att bidra med från 2003 inom ramen för EU:s krishanteringsförmåga.

Försvarsmakten, Officersförbundet och SACO-Försvaret har yttrat sig över båda rapporterna.

Försvarsmakten har inledningsvis anfört att myndigheten genomför en förändring som är den största för det svenska försvaret i modern tid och som berör hela organisationen och all dess personal. Därtill skall avsevärda personalreduceringar genomföras. Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket har enligt Försvarsmakten i många stycken på ett bra sätt fångat upp den utmaning som en så genomgripande ominriktning innebär för Försvarsmakten. I båda rapporterna har enligt Försvarsmakten befogad kritik riktats mot myndigheten. Sammantaget visar rapporterna i allt väsentligt sådant som Försvarsmakten redan känner till och vidtar åtgärder för att lösa. Enligt Försvarsmakten går omstruktureringen i huvudsak enligt gällande planering.

I fråga om kompetensflykten har Försvarsmakten anfört att personalreduceringarna är av stor betydelse för att frigöra medel för Försvarsmaktens anpassning mot framtida behov och uppgifter. Därför var också målet med att minska volymen av personal inledningsvis det primära för Försvarsmakten. Försvarsmakten var och är beredd att godta vissa kompetensbrister. Den säkerhetspolitiska bedömningen som statsmakterna gjort medger enligt Försvarsmakten en viss risktagning under några år. Däremot anser Försvarsmakten att kompetensbristen inom vissa områden är oroande och att det finns anledning att även fortsättningsvis vidta åtgärder för att behålla sådana kompetenser. I fråga om personalavvecklingen har Försvarsmakten framhållit att myndigheten inte underskattat betydelsen av att följa hur avvecklingen av personal fortlöper. Försvarsmakten gör månadsvisa uppföljningar av personalläget. Huvuddelen av dem som lämnar Försvarsmakten tillhör de avsedda kategorierna dock finns inom de s.k. spontanavgångarna en oönskad överrepresentation av ålderskategorien 27-37 år.

Officersförbundet instämmer i rapporternas bedömning att Försvarsmakten inte har stimulerat officerarna att stanna kvar i Försvarsmakten och även i behovet av att vidta åtgärder för att vara en attraktiv arbetsgivare. Officersförbundet framhåller att riksdagen och regeringen måste stödja Försvarsmakten genom att ge långsiktiga inriktningar för Försvarsmaktens utveckling och ge motsvarande resurser så att Försvarsmakten kan vara en attraktiv arbetsgivare. Officersförbundets uppfattning är att Försvarsmaktens åtgärder för avveckling av personal är bra. Däremot anser förbundet att det finns stora brister när det gäller att ta hand om och att stimulera personalen till fortsatt utveckling inom Försvarsmakten.

SACO-Försvaret anser att ett åtgärds paket var nödvändigt för att avvecklingen av framförallt officerarna skulle ske på önskvärdt sätt. Det är enligt SACO-Försvaret inte förvånande att yngre officerare lämnar Försvarsmakten i förtid. Försvarsmakten har varit dålig på att ta hand om dem som skall vara kvar vid icke nedlagda förband. SACO-Försvaret anser också att den civila kompetensen inte tagits tillvara på ett optimalt sätt. SACO-Försvaret delar RRV:s uppfattning att Försvarsmakten är en svag arbetsgivare. Delegeringen av det fulla arbetsgivaransvaret till förbandscheferna har inte varit bra. När det gäller visstidsanställning av soldater känner SACO-Försvaret en viss tveksamhet.

Regeringen konstaterar att de personella konsekvenserna av den omstrukturering av Försvarsmakten som nu genomförs är betydande och att problemområdena inte kunnat förutses. Mycket av det som angetts i rapporterna har Försvarsmakten redan åtgärdat eller avser att åtgärda. Merparten av problemområdena har också behandlats av den nämnda Personalförsörjningsutredningen. Även om utredningens förslag är av långsiktig karaktär kommer enligt regeringens bedömning delar av förslagen som genomförs kunna ge effekt redan under 2002. Regeringen återkommer i försvarsbeslutspropositionen med behandlingen av personalfrågor.

Beredskap

Regeringens förslag: Inriktningen för 2002 för beredskap skall vara följande:

Försvarsmakten skall ha en sådan förmåga att beredskap kan upprätthållas inom de tidsramar som regeringen beslutat.

Regeringens bedömning: Sverige bör kunna delta i fredsfrämjande insatser med de resurser, förband och tidskrav i enlighet med vad som anmälts till internationella styrkeregister. Sverige bör kunna bidra med förbandsenheter från såväl armé-, marin- som flygstriidskrafterna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning:

Grundberedskap

Nationell beredskap

Resurser ur grundorganisationen jämte delar ur insatsorganisationen skall ha beredskap för att möta de hot som kortsiktigt kan uppstå i rådande omvärldsläge. Försvarsmakten skall ha beredskap för att på kort sikt (högst ett år efter regeringsbeslut) kunna utveckla förmåga

- till skyddsåtgärder som medför att samhället kan motstå bekämpning av samhällsfunktioner och infrastruktur och
- att möta insatser av fjärrstridsmedel och begränsade luftrörliga insatsstyrkor.

Beredskap för ingripande mot kränkningar av svenskt territorium skall finnas med kraftsamling till tider och områden där risken för kränkningar är som störst.

Beredskapsstyrkor

Försvarsmakten skall upprätthålla en sådan beredskap som framgår av ett hemligt regeringsbeslut den 30 mars 2000.

Beredskap för internationella insatser

De förbandstyper och den förmåga som utvecklas inom ramen för PARP har varit utgångspunkt för Sveriges anmälan till såväl

EU:s krishanteringsförmåga som till FN:s, Nordcaps och Shirbriggs styrkeregister.

Sammantaget innebär detta att Sverige under 2002 skall ha förmåga att efter beslut kunna delta med följande resurser och förband i internationella insatser:

- ledningsresurs/stabsofficerare (40 st där personal för civil-militär samverkan ingår),
- två mekaniserade infanteribataljoner (varav en för närvarande är insatt i Kosovo),
- ingenjörkompani med ammunitions- och minröjningsförmåga,
- sjöminröjningsförband,
- spaningsflygförband AJS 37 Viggen samt
- transportflygförband.

Ledningsresursen, sjöminröjningsförbandet, spaningsflygförbandet samt transportflygförbandet har beredskap för att 30 dagar efter regeringsbeslut kunna transporteras till ett insatsområde. Övriga förband har 90 dagars beredskap. Sverige har f.n. en bataljon insatt i Kosovo. Den andra bataljonen har 90 dagars beredskap förutom ett kompani som under 2001 års början hade 30 dagars beredskap (snabbinsatsförmåga).

Regeringen avser att återkomma till riksdagen i försvarsbeslutspropositionen beträffande Försvarsmaktens fortsatta internationalisering.

Skydd mot NBC-stridsmedel

Det är enligt regeringens bedömning angeläget att Försvarsmaktens ambitioner höjs såväl när det gäller att bedöma risker inför, under och efter internationella insatser, som vid skydd mot NBC- och toxikologiska hot under insats. Strävan bör vara att utrustning för indikering, skydd och sanering inte ska vara farlig för personal och miljö vid handhavande och att hälso-riskerna minimeras för personal vid utlandstjänst. Förmågan att övervaka och detektera miljö- och hälsofarliga ämnen bör således vara särskilt god vid förband i internationell tjänst.

Incidentberedskap

Inriktningen under 2002 är att Försvarsmakten skall kunna upptäcka, identifiera, avvisa och dokumentera kränkningar av territoriet i enlighet med förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripande vid kränkningar

av Sveriges territorium i fred och neutralitet, m.m. (IKFN-förordningen).

Beredskap för stöd till samhället

Regeringen anser att Försvarsmaktens insatsberedskap skall dimensioneras främst för behovet att kunna hävda territoriell integritet och försvara landet mot väpnat angrepp. Detta innebär att det finns delar av förband och funktioner med resurser ur grundorganisationen som är omedelbart tillgängliga för att kunna möta de nämnda situationerna. Denna insatsberedskap inrymmer också en beredskap för att kunna samverka med civila myndigheter och ställa resurser till förfogande vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

Incidentinsatser

Regeringens förslag: Inriktningen för 2002 för incidentinsatser skall vara följande:

Försvarsmakten skall upptäcka, ingripa mot och avvisa varje form av kränkning av svenskt territorium för att hävda rikets territoriella integritet i luften, till sjöss och på marken.

Skälen för regeringens förslag: Det är av stor vikt att Sverige som nation hävdar sitt territorium i enlighet med de möjligheter som folkrätten ger.

Stöd till samhället

Regeringens förslag: Inriktningen för 2002 för stöd till samhället skall vara följande:

Vid sidan av att medverka i räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), skall Försvarsmakten bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred och därvid kunna samverka med andra myndigheter och kunna ställa resurser till förfogande.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att det är angeläget att samhällets resurser kan utnyttjas på ett effektivt och rationellt sätt. Försvarsmakten har många resurser anskaffade för krigsorganisationen som kan an-

vändas även för andra angelägna ändamål i samhället. Där så är möjligt och det inte påverkar Försvarsmaktens grundläggande verksamhet negativt bör ett gemensamt utnyttjande genomföras.

Försvarsmakten skall kunna bistå med insatser för stöd vid räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen (1986:1102). Myndigheten har också som en av sina uppgifter att kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Försvarsmakten skall därvid kunna samverka med andra myndigheter och kunna ställa resurser till förfogande.

Härutöver kan Försvarsmakten med stöd av förordningen (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet lämna stöd i övrigt i skilda situationer.

Regeringen anser att ett effektivt utnyttjande av de samlade resurserna ställer ökade krav på en samordnad planering. Detta innebär krav inte bara på Försvarsmakten utan också på andra myndigheter att ta initiativ till och genomföra en sådan samverkan. I sammanhanget vill regeringen erinra om att Försvarsmaktens förmåga att medverka med stöd till samhället vid räddningstjänst och vid svåra påfrestningar på samhället i fred skall vidmakthållas och utvecklas inom ramen för kraven på förmåga för Försvarsmaktens andra uppgifter.

Det är en viktig uppgift för Försvarsmakten att kunna lämna stöd vid svåra påfrestningar på samhället i fred. För att samhällets planering inför sådana händelser skall bli tillfyllest är det nödvändigt att initiativ till samverkan tas av såväl Försvarsmakten som de myndigheter som har ett ansvar vid de allvarliga händelser som samhället skall ha en särskilt god beredskap mot.

Regeringen anser att Försvarsmakten bör fördjupa samverkan med anledning av de överenskommelser som träffats med myndigheter som har ett särskilt ansvar om en svår påfrestning skulle inträffa. Sådana överenskommelser finns med Statens strålskyddsinstitut och Af-färsverket svenska kraftnät. Regeringen anser också att överenskommelser av detta slag är ett ändamålsenligt sätt att skapa lämpliga strukturer för en samverkan om en svår påfrestning eller annan allvarlig händelse skulle inträffa. Försvarsmakten bör därför verka för att liknande överenskommelser kan träffas med ansvariga myndigheter. Regeringen vill i sammanhanget erinra om att ansvaret om en

allvarlig händelse skulle inträffa ligger på den andra myndigheten. Försvarsmakten skall kunna bistå den andra myndigheten.

Regeringen anser att Försvarsmakten bör revidera sammanställningen över resurser som kan utnyttjas i samband med räddningstjänstinsatser och annat stöd till samhället. Vidare bör Försvarsmakten utveckla såväl samordningen inom den egna myndigheten som samverkan med andra myndigheter med utgångspunkt i Försvarsmaktens nya ledningsorganisation.

I sin redovisning till regeringen har Försvarsmakten pekat på att de största problemen när det gäller stöd till samhället i olika avseenden hänger samman med de olika principer för ledning som gäller inom Försvarsmakten och andra myndigheter och kommuner. Försvarsmakten anser att ansträngningarna bör fortsätta för att upprätta effektiva strukturer för samverkan som överbryggat detta problem. Regeringen delar denna uppfattning. Regeringen vill erinra om tre utredningsarbeten som berör frågan. Det ena är försöket på Gotland om behovet av, och möjligheterna till, att samutnyttja resurser vid hantering av allvarliga olyckor och särskilda samhälleliga kristillstånd. Under länsstyrelsens ledning har frågorna be-lysts av en arbetsgrupp med representanter för bl.a. Försvarsmakten, Kustbevakningen, Tullverket, polisen och Gotlands kommun. Länsstyrelsen har lämnat en rapport till regeringen i april i år. Regeringen återkommer till denna fråga i redovisningen av politikområdet Skydd mot olyckor, kapitel 4. Det andra utredningsarbetet är Sårbarhets- och säkerhetsutredningens betänkande Säkerhet i en ny tid (SOU 2001:41) som lämnades till regeringen i maj i år. Detta betänkande bereds inom Regeringskansliet. Den 1 augusti 2001 redovisade länsstyrelserna i Västra Götalands, Uppsala och Västerbottens län i samråd med övriga berörda länsstyrelser formerna för samverkan mellan länsstyrelserna och militärdistrikten i respektive Göteborg, Strängnäs och Boden. Ärendet bereds f.n. i Regeringskansliet.

Härutöver vill regeringen erinra om utredningen om översyn av Försvarsmaktens stöd till andra myndigheter m.m. (dir. 2000:87). Utredningen skall se över de bestämmelser som gäller för Försvarsmaktens stöd till samhället i fred. I uppdraget ingår att lämna förslag till den författningsreglering som behövs för

att uppnå ett klarare och mer entydigt regelsystem. Inriktningen skall vara att öka Försvarsmaktens möjligheter att bistå andra myndigheter. Utredningen skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 1 november 2001.

Regeringen vill avslutningsvis erinra om att Försvarsmakten kan ställa resurser till en annan myndighets förfogande i enlighet med regeringens direktiv. Exempel på sådana resurser är flygplan för Försvarets radioanstalt och samordning av vissa resurser med Kustbevakningen. Såsom Försvarsmakten har framhållit, är det enligt regeringen viktigt att beakta att Försvarsmakten i allt väsentligt skall dimensioneras och utnyttjas mot sina egna behov för att kunna lösa de uppgifter statsmakterna har beslutat om. I de fall Försvarsmaktens resurser kan utnyttjas ytterligare bör särskilda avtal eller överenskommelser träffas. De resurser som kan komma i fråga är främst fartyg, flygplan, helikoptrar, sensorsystem för sjöövervakning och personal. Planering, ledning och uppföljning av sådana resurser bör enligt regeringen beaktas särskilt och i enlighet med gjorda överenskommelser.

Internationella insatser

Regeringens bedömning: Inriktningen för internationella insatser bör vara följande. Sverige bör i nuvarande omvärldsläge fortsatt bidra med en bataljon till den multinationell fredsstyrkan KFOR (Kosovo Force) och fortsatt ställa resurser till SFOR:s (Stabilisation Force) förfogande i Bosnien-Hercegovina.

Skälen för regeringens bedömning: Läget på västra Balkan är fortsatt instabilt. För att förhindra ytterligare spridning och förnyade våldsbrott är fortsatt internationellt engagemang nödvändigt och i detta bör Sverige delta.

FN:s resolution 1244 antogs den 10 juni 1999 och innebär att närvaron av en multinationell fredsstyrka i Kosovo kommer att fortsätta, om inte Säkerhetsrådet beslutar annorlunda.

Under en sju månadersperiod 2001 har den svenska KFOR-styrkan efter förfrågan från Nato temporärt utökats med cirka 190 perso-

ner. Ökningen mötte vid tidpunkten väl de operativa behov KFOR hade. Nato har för närvarande inga planer på att reducera KFOR-styrkan. På längre sikt bedöms dock KFOR:s struktur kunna ändras från tyngre förband lämpade för försvarsstrid till mer flexibla enheter. Regeringen anser att Sverige under 2002 bör ställa resurser motsvarande en bataljon till KFOR:s förfogande.

Mandatet för SFOR-styrkan i Bosnien-Hercegovina gäller för närvarande till den 21 juni 2002.

SFOR-styrkans utformning påverkas av de breda uppgifter som åläggs den på grund av att situationen i Bosnien-Hercegovina alltjämt präglas av en stor oförutsägbarhet. Våldsbrotten försätter samtidigt som återuppbyggnaden av det civila samhället fortskrider. Regeringen bedömer att den rådande situationen kräver förband med inriktning mot bl.a. civil-militär samverkan och underrättelsetjänst. Regeringen anser att det nuvarande svenska truppbidraget omfattande cirka 40 personer för bl.a. civil-militär samverkan är ändamålsenligt. Under 2002 bör Sverige ställa motsvarande resurser till SFOR:s förfogande.

Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Regeringens förslag: Inriktningen för 2002 för materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling skall vara följande:

Materieförsörjningen skall tillgodose aktuella beredskapskrav samt operativa behov och kompetenser. Materiel som inte passar i det långsiktiga kravet på operativ förmåga och kompetenser skall avvecklas skyndsamt.

Materieförsörjningen skall utvecklas så att:

- kopplingen mellan forskning, teknikutveckling, studieverksamhet och materielanskaffning tydliggörs,
- ökad vikt läggs vid materielanskaffningens tidiga faser,
- anskaffningen av materiel planeras i kortare serier,
- handlingsfriheten i planeringen ökar,
- tillgång till strategisk kompetens säkerställs,
- möjligheterna att genomföra anpassningsåtgärder ökar samt

- miljöaspekterna beaktas i enlighet med de av regeringen beslutade riktlinjerna för miljöanpassad försörjning med försvarsmateriel.

Forskning och teknikutveckling skall inriktas mot att vara ett viktigt instrument för utvecklingen av Försvarsmaktens anpassningsförmåga. Kopplingen mellan forskning och teknikutveckling, studieverksamheten och framtagandet av nya krigsförband inom Försvarsmakten skall utvecklas.

Försvarsmaktens planering för försörjning med materiel respektive forskning och teknikutveckling skall gemensamt tillgodose behovet av strategisk kompetens.

Anläggningsförsörjningen skall inriktas mot en ökad flexibilitet för att kunna utgöra en integrerad del av Försvarsmaktens förmåga att kunna anpassas mot de nya hot och risker som kan uppstå i framtiden.

Skälen för regeringens förslag:

Materieförsörjning samt forskning och teknikutveckling

Inriktningen av Försvarsmaktens långsiktiga försörjning med materiel samt forskning och teknikutveckling behandlas i regeringens kommande försvarsbeslutsproposition. Den långsiktiga inriktningen för avveckling av förnödenheter utgår även fortsättningsvis från regeringens proposition 1999/2000:30 Det nya försvaret.

Materieförsörjningen utgör ett led i genomförandet av statsmakternas styrning av det militära försvaret och måste därför tillgodose behoven för Försvarsmaktens uppgifter samt aktuella krav på operativ förmåga och kompetenser. Det innebär att den materiella utvecklingen skall svara mot aktuella och framtida krav på stridskrafternas utveckling.

Förutom de krav som ställs på beredskap, operativ förmåga i olika avseenden och kompetenser måste även kraven på tillgång till strategiska kompetenser beaktas vid inriktning och planering av den framtida materieförsörjningen och inriktningen av forskning och teknikutveckling (FoT).

Materielanskaffningsplanen och FoT-planen måste enligt regeringens mening ses i ett sammanhang. Kopplingen mellan forskning, tek-

nikutveckling, studieverksamhet och ytterst utveckling av nya krigsförband och operativ förmåga behöver fortsätta att utvecklas. Kunskap som genereras från FoT kan härvid utnyttjas som ett led i att definiera vad som bör anskaffas alternativt leda till insikten att en teknik eller ett system inte är intressant för Försvarens behov. Ett viktigt inslag i forskning och teknikutveckling utgörs av demonstratorer. Genom demonstratorer omsätts resultat ur FoT-verksamheten i mer konkreta applikationer och därmed kan den tekniska, taktiska och ekonomiska realiserbarheten inom ett område prövas. Härigenom läggs även större vikt vid de inledande skedena av en materielanskaffningsprocess.

Utvecklingen av ledningssystemets tekniska delar (Ledsyst T) har påbörjats och kommer att genomföras i form av studier, en evolutions- (stegvis) utveckling med bl.a. utnyttjande av simulatorer och en anpassning av forsknings- och teknologiförsörjningen. Regeringen bedömer att Försvarens sammantagna operativa förmåga förbättras genom en sådan utveckling. Regeringen avser särskilt följa utvecklingen av ledningssystemets tekniska delar (Ledsyst T) som utgör grunden för det framtida nätverksbaserade försvaret.

Regeringen beslutade i december 1998 riktlinjer för miljöanpassad försörjning med försvarsmateriel.

Föreslagen inriktning innebär att Försvarens makt under 2002 bl.a. planeras få leveranser av följande större materielsystem: måldetekterande artillerigranat (Bonus), stridsfordon 90, stridsvagn 121/122 Leopard, torped 62, ARTE 740, FSR 890, JAS 39 Gripen, artillerilokaliseringsskärmar (Arthur), stridsbåt 90 och stridsledningscentraler (StriC).

Anläggningar

Anläggningsförsörjningen skall inriktas mot en ökad flexibilitet för att kunna utgöra en integrerad del av Försvarens förmåga att kunna anpassas mot de nya hot och risker som kan uppstå i framtiden.

För 2002 planeras åtgärder till följd av tidigare fattade beslut om bl.a. Operativa insatsledningen, stridsledningscentral (StriC) samt omsättning av delar av försvarets telenät (FTN). Åtgärder för att vidmakthålla befintliga anläggningar skall anpassas till de olika be-

redskapskrav som ställs på respektive anläggning. Inriktningen är att avveckling av anläggningar efter tidigare fattade försvarsbeslut skall vara avslutad under 2002. Utvecklingsverksamheten skall främst inriktas på kombinationer av skyddskomponenter som kan bilda ett sammanlagt skydd för att motstå framtida hot.

3.8.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket anser att Försvarens årsredovisning har upprättats i enlighet med förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning m.m., regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten. Riksrevisionsverket bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande.

Riksrevisionsverket har dock följande invändning. Försvarens makt har överskridit anslagskrediterna på anslagsposten 6:1:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. med 120 miljoner kronor. Överskridandet beror enligt Riksrevisionsverket på brister i styrning och kontroll av Försvarens verksamhet. Riksrevisionsverket anser att styrningen och kontrollen av Försvarens verksamhet måste förbättras, bl.a. genom att tillförlitliga utfallsprognoser utvecklas.

Regeringen ser allvarligt på det inträffade och har vidtagit åtgärder för att åstadkomma en förändring. Dessa redovisas i avsnitt 3.8.2.

3.8.6 Budgetförslag

Regeringen har vid beräkningen av anslagen tagit hänsyn till såväl den kommande försvarsbeslutspropositionen som den kommande propositionen med anledning av Pliktutredningens betänkande (SOU 2000:21).

3.8.6.1 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.

Tabell 3.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	21 092 679	Anslags- kredit	-646 930
2001	Anslag	20 523 617 ¹	Utgifts- prognos	19 717 339
2002	Förslag	20 338 658		
2003	Beräknat	21 450 110 ³		
2004	Beräknat	21 853 365 ⁴		

¹ Varav 784 700 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001 och 472 063 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

³ Motsvarar 20 931 705 tkr i 2002 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 20 931 705 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget omfattar verksamheterna förbandsverksamhet, incidentinsatser, stöd till samhället, beredskap samt den fredsfrämjande verksamhet med trupp utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av regeringen. Under anslaget beräknas belopp för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet, liksom för deras verksamhet i Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland. Anslaget finansierar vidare åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet, Försvarsmaktens stöd till Estland, Lettland och Litauen samt avveckling av materiel.

Regeringens överväganden

De utgifter som t.o.m. 2001 beräknats under anslagen 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. och 6:2 Fredsfrämjande truppinsatser har fr.o.m. 2002 beräknats under ett anslag.

Regeringen har i tabell 3.3 nedan beräknat anslaget enligt följande.

Lägre ram och omställningsbidrag

Som regeringen redogjort för under avsnitt 2.2 har vid beräkningen av anslaget hänsyn tagits till att den ekonomiska ramen för utgiftsområde 6 Totalförsvaret skall minska med 4 miljarder kronor fr.o.m. 2002 samt att omställningsbidraget om 3 miljarder kronor 2002 och 1 miljard kronor 2003 anvisas.

Övriga beslut

Riksdagen beslutade på tilläggsbudget till statsbudgeten i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition att anslaget 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap skulle ökas. Vid beräkningen av denna ökning tog regeringen hänsyn till en minskning av utgiftsområdet med 2,3 miljoner kronor. Regeringen har vid beräkningen ökat anslaget med detta belopp.

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 6:2 Fredsfrämjande truppinsatser skall ökas med 172,1 miljoner kronor. Regeringen har vid beräkningen minskat anslaget med detta belopp.

För 2001 ökades utgiftsområdets ram engångsvis med 250 miljoner kronor för att möjliggöra en fortsatt svensk närvaro i Kosovo. Regeringen har vid beräkningen minskat anslaget med detta belopp.

Överföring

För 2001 beräknades 114,6 miljoner kronor engångsvis under anslaget för fredsfrämjande truppinsatser i samband med det svenska ordförändskapet i EU. Regeringen har vid beräkningen minskat anslaget med detta belopp som i stället beräknas under anslag inom det civila försvaret.

132 miljoner kronor 2002 samt 183 miljoner kronor 2003 och 2004 har beräknats under anslaget i stället för under anslagen 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling samt 6:13 Totalförsvarets pliktverk för att delvis finansiera vissa förslag i den kommande propositionen om bättre villkor för totalförsvarets pliktiga.

För fredsfrämjande truppinsatser har 250 miljoner kronor beräknats under anslaget i stället för under anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.

Vidare har anslaget ökat med 16 miljoner kronor för ändrat kostnadsansvar för personskadeskydd och 2,6 miljoner kronor för ändrat kostnadsansvar för försvarsattachéers kansli-lokaler. Motsvarande minskningar har skett av utgiftsområde 14 Arbetsliv och utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan.

Till sist har regeringen har beräknat ytterligare 0,2 miljoner kronor med anledning av att Totalförsvarets chefsnämnd läggs ned den 31 december 2001. Vissa av nämndens uppgifter kommer fr.o.m. 2002 i stället att genomföras av Försvarmakten. Anslaget 6:19 Nämnder m.m. har minskats med motsvarande belopp.

Tabell 3.3 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	20 523 617	20 523 617	20 523 617
Förändring till följd av:			
Lägre ram	-3 555 730	-13 678	-13 678
Omställningsbidrag	3 000 000	-	-
Övriga beslut	-419 763	-419 763	-419 763
Pris- och löneomräkning	504 324	1 022 724	1 425 979
Överföring	286 210	337 210	337 210
Summa förändring	-184 959	926 493	1 329 748
Förslag/beräknat anslag	20 338 658	21 450 110	21 853 365

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002. Beloppet avser en sammanläggning av de tidigare anslagen 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. och 6:2 Fredsfrämjande truppinsatser.

3.8.6.2 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

Tabell 3.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2000	Utfall	21 019 835		1 131 753
2001	Anslag	22 227 833	¹	Utgifts- prognos 21 264 000
2002	Förslag	21 257 071		
2003	Beräknat	19 230 529	²	
2004	Beräknat	18 664 207	³	

¹ Inklusivt en minskning med 787 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001 och en minskning med 300 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 18 689 185 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 718 044 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget omfattar utveckling, anskaffning, vidmakthållande, vidareutveckling och avveckling av materiel (inklusive materielavvecklingen vid underhållsregementen), anskaffning, vidmakthållande och avveckling av anslagsfinansierade anläggningar samt forskning och teknikutveckling. Anslaget används också för finansiering av kostnader hos Försvarets materielverk och en stor del av Totalförsvarets forskningsinstituts kostnader för det nationella flygtekniska forskningsprogrammet samt för det s.k. Baltstödet.

Anslaget finansierar vidare åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet.

Anslagsutfallet för 2000 medförde att ett anslagssparande om ca 1 130 miljoner kronor uppstod. Underutnyttjandet förklaras främst av kvarvarande effekter av begränsningen i beställningsverksamheten under delar av 1998 och 1999 samt Försvarets materielverks omorganisation under 1999 och 2000 med därtill nedsatt förmåga att hantera offerter/beställningar från Försvarmakten samt att fakturera Försvarmakten för industrifakturerna. Under 2001 beräknas det utgående anslagssparandet öka ytterligare, för att under 2002 börja förbrukas.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Förslaget till investeringsplan för Försvarsmakten för perioden 2002-2004 godkänns (tabell 3.5).

Tabell 3.5 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Prognos 2001	Budget 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004
Materiel	20 191 000	20 062 201	18 017 384	17 518 902
Anläggningar	175 000	240 514	249 341	171 960
Forskning och teknikutveckling	898 000	954 356	963 804	973 345
Summa investeringar	21 264 000	21 257 071	19 230 529	18 664 207
Anslag	21 264 000	21 257 071	19 230 529	18 664 207
Summa finansiering	21 264 000	21 257 071	19 230 529	18 664 207

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att i fråga om ramanslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling medge beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 79 400 000 000 kronor.

Tabell 3.6 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-
Utestående åtaganden vid årets början	73 825 100	73 617 300	80 668 034	-	-
Nya åtaganden	22 175 600	26 162 300	21 242 219	-	-
Infriade åtaganden	-22 383 400	-21 847 000	-22 557 934	-19 556 144	-59 796 175
Utestående åtaganden vid årets slut	73 617 300	77 932 600	79 352 319	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	76 521 452	77 936 125	79 400 000	-	-

Regeringens överväganden

I enlighet med vad regeringen anfört på tilläggsbudget till statsbudgeten i föreliggande proposition bör utgifter som är hänförliga till materielavveckling i ökad omfattning beräknas under föreliggande anslag. De direkta utgifterna för materielavveckling vid Försvarsmaktens underhållsregementen samt utgifter för det säkerhetsfrämjande stödet till de baltiska länderna i form av överföring av övertalig materiel

(det s.k. Baltstödet) bör därför belasta föreliggande anslag istället för anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.

Regeringen har i tabell 3.7 nedan beräknat anslaget enligt följande.

Materieförskjutning

Den materieförskjutning riksdagen beslutade om våren 1996 innebär att anslaget minskas med 878 miljoner kronor jämfört med 2001.

Lägre ram och omställningsbidrag

Som regeringen redogjort för under avsnitt 2.2 har vid beräkningen av anslaget hänsyn tagits till att den ekonomiska ramen för utgiftsområde 6 Totalförsvaret skall minska med 4 miljarder kronor fr.o.m. 2002 samt att omställningsbidraget om 3 miljarder kronor 2002 och 1 miljard kronor 2003 anvisas.

Överföring

För att delvis finansiera vissa förslag i den kommande propositionen om bättre villkor för totalförsvarets pliktiga har anslaget minskats med 116 miljoner kronor 2002 samt 153 miljoner kronor 2003 och 2004.

För finansiering av fredsfrämjande truppinsatser har anslaget minskats med 250 miljoner kronor.

Anslaget har vidare minskats med 36,8 miljoner kronor 2002 samt 13,3 miljoner kronor 2003 och 2004. Dessa belopp beräknas i stället under anslag inom det civila försvaret.

En engångsvis minskning för 2002 föreslås med 20 miljoner kronor för att finansiera Försvarets radioanstalts investeringar inom framtidsinriktade områden.

För 2002 och framåt föreslås dessutom en minskning med 15 miljoner kronor som istället beräknas under anslaget 38:14 inom utgiftsområde 24.

Tabell 3.7 Härladning av nivån 2002-2004*Tusental kronor*

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	22 227 833	22 227 833	22 227 833
Förändring till följd av:			
Materieförskjutning	-878 206	-878 206	-878 206
Lägre ram	-354 868	-3 896 920	-3 896 920
Omställningsbidrag	-	971 850 ²	-
Övriga fattade beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	700 071	1 237 246	1 642 774
Överföring	-437 759	-431 274	-431 274
Summa förändring	-970 762	-2 997 304	-3 563 626
Förslag/beräknat anslag	21 257 071	19 230 529	18 664 207

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 1 000 mkr i 2003 års prisnivå.

3.9 Det civila försvaret**3.9.1 Omfattning**

Totalförsvaret omfattar all samhällsverksamhet som skall bedrivas i krig. Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar. I fred är civilt försvar den verksamhet som genomförs för att höja samhällets förmåga att motstå ett väpnat angrepp. Det civila försvaret är därmed den verksamhet som ett flertal aktörer genomför i syfte att komplettera det fredstida samhällets förmåga.

Beredskapsförberedelserna inom det civila försvaret är uppdelat i 18 funktioner, dvs. samhällssektorer som bedöms vara särskilt viktiga i en krigssituation.

Det civila försvaret omfattar funktionerna Civil ledning, Försörjning med industrivaror, Befolkningsskydd och räddningstjänst, Psykologiskt försvar, Ordning och säkerhet m.m., Hälso- och sjukvård m.m., Telekommunikationer m.m., Postbefordran, Transporter samt Energiförsörjning. Dessa funktioner tilldelas medel för beredskapsförberedelser från den ekonomiska planeringsramen för det civila försvaret inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

Därutöver ingår funktionerna Utrikeshandel, Socialförsäkring m.m., Finansiella tjänster, Skatte- och uppboräsväsende, Livsmedelsförsörjning m.m., Arbetskraft, Flyktingverksamhet och Landskaps- och fastighetsinformation vilka tilldelas medel inom andra utgiftsområden.

För varje funktion finns en central myndighet som har ansvar för att bl.a. samordna verksamheten inom funktionen (funktionsansvarig myndighet). Inom respektive funktion ingår ofta ett antal olika myndigheters ansvarsområden. För att få en bild av funktionens samlade förmåga skall den funktionsansvariga myndigheten väga samman funktionens olika verksamheter.

Verksamheten stöds av delar inom de totalförsvargemensamma verksamheterna. Dessa redovisas i avsnitt 3.10.

3.9.2 Utgiftsutveckling

Inriktningen enligt 1996 års försvarsbeslut innebär att myndigheterna skulle kunna låta vissa beredskapsåtgärder anstå till en anpass-

ningsperiod om ett år. Anslagen inom verksamhetsområdet beräknades under försvarsbeslutsperioden utifrån detta. Beslutet i den säkerhetspolitiska kontrollstationen 1999 innebar att vissa beredskapsåtgärder även skall kunna anstå till en fem- eller tioårig anpassningsperiod. De beräknade anslags-nivåerna har därmed kunnat nedjusteras under den senare delen av försvarsbeslutsperioden.

För 2000 uppgick anslagen inom verksamhetsområdet Civilt försvar till sammanlagt 1 874 miljoner kronor. Utgifterna för de tio funktionerna inom verksamhetsområdet uppgick under 2000 till 2 000 miljoner kronor. Mellanskillnaden har finansierats med anslags-sparande från tidigare år. Vid utgången av 2000 redovisade funktionerna ett samlat anslagssparande på ca 500 miljoner kronor.

Anslagstilldelning och verksamhet har för försörjningsfunktionerna inte varit i nivå under försvarsbeslutsperioden. Under perioden har stora anslagssparanden inom nämnda funktioner uppkommit. Myndigheterna har genom regeringsbeslut fått använda anslagssparanden varför riksdagen har kunnat anvisa lägre belopp än vad som verksamheten krävt. Regeringens förslag i denna proposition har som utgångspunkt att anslag och verksamhet beräknas vara i balans från och med 2002. Regeringen har således vid beräkningen av anslagen inte räknat med att myndigheterna skall behöva disponera några större anslagssparanden från och med 2002.

För 2002 har regeringen beräknat utgifterna för de 10 funktionerna till 2 031 073 000 kronor. Regeringen avser att i en proposition våren 2002 redogöra för de förslag som Sårbarhets- och säkerhetsutredningen redovisat. De beräknade anslagsnivåerna för de olika funktionerna kan då komma att behöva ändras.

3.9.3 Mål

I 1996 års försvarsbeslut angav regeringen mål för de olika funktionerna (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:UFöU1, rskr. 1996/97:36). Enligt funktionsmålen skall åtgärder vidtas så att verksamhet i tillräcklig omfattning kan upprätthållas i krig. Enligt målen skall vidare de resurser och den beredskap som skapas inom funktionerna också kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred och för inter-

nationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Den säkerhetspolitiska kontrollstationen som genomfördes våren 1999 (prop. 1998/99:74, bet. 1998/99:FöU5, rskr. 1998/99:224, bet. 1998/99:UFöU1, rskr. 1998/99:22) ledde till att riksdagen beslutade om en ändrad inriktning av totalförsvaret och de ekonomiska planeringsramarna samt något ändrade mål.

Målet för verksamheten inom det civila försvaret och för utformningen av resurser är nu att

- värna civilbefolkningen, trygga en livsnödvändig försörjning, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp och krig i vår omvärld,
- bidra till fred och säkerhet i omvärlden och
- stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred.

För uppgifterna vid försvar mot väpnat angrepp skall det inom det civila försvaret finnas en tillräckligt hög grundberedskap som skapar handlingsfrihet att hantera förändrade förutsättningar.

3.9.4 Resultatbedömning

Bedömningen av beredskapsläget för en funktion sker utifrån förmågan att inom funktionen kunna lösa sina uppgifter vid angrepp i nuvarande omvärldsläge samt i ett förändrat omvärldsläge.

Förmågan relateras till följande bedömningsnivåer:

- God: Resurser (kapaciteten) motsvarar eller överstiger behovet. Uppgifterna kan lösas.
- Godtagbar: Brister och störningar nedsätter handlingsfriheten och förmågan. Uppgifterna kan dock i huvudsak lösas.
- Icke godtagbar: Svåra brister. Uppgifterna kan inte lösas.

I de redovisningar som de funktionsansvariga myndigheterna lämnat har de bedömt funk-

tionens förmåga i nuvarande och i ett förändrat omvärldsläge.

Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) har definierat dessa begrepp på följande sätt;

Ett angrepp i *nuvarande omvärldsläge* innebär att alla uppgifter enligt 1996 års försvarsbeslut skall kunna lösas. Angreppet kan antas ske mot mycket begränsade geografiska mål eller vitala samhällsfunktioner. Angreppet sker med hög risktagning från angriparens sida. Ett sådant angrepp kan ha motiv som i dag inte kan förutses. Vilka geografiska mål eller vilka samhällsfunktioner som kan bli utsatta kan inte förutses med någon större säkerhet. Totalförsvaret bedöms få en mycket kort förvarning och någon uthållighet utöver fredssamhällets förmåga förutsätts inte.

Angrepp i ett *förändrat omvärldsläge* antas vara mer omfattande till tid och rum jämfört med ett angrepp i nuvarande omvärldsläge. I planeringen mot denna form av angrepp ingår en möjlighet till att inom ett år anpassa förmågan.

Bedömningen av det civila försvarets förmåga har av myndigheterna relaterats till 1996 års försvarsbeslut. Förmågan mäts i förhållande till en önskvärd förmåga som bör ha uppnåtts vid utgång av 2001 enligt de förutsättningar som angavs i försvarsbeslutet.

Regeringen har vid sin bedömning av det civila försvaret förmåga tagit hänsyn till att beredskapshöjande åtgärder skall kunna vidtas först under en fem- eller tioårig anpassningsperiod.

3.9.4.1 Resultat

Redovisning av gemensamma frågor för civilt försvar lämnade av Överstyrelsen för civil beredskap

Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) är central förvaltningsmyndighet för frågor om bl.a. samordning av verksamhet inom det civila försvaret. Överstyrelsen skall i fred leda och samordna beredskapsförberedelserna vid övriga funktionsansvariga myndigheter.

Överstyrelsen har på regeringens uppdrag påbörjat inrättandet av en central kompetensresurs för att stödja den regionala nivån inom det civila försvaret. Resursen är lokaliserad till Luleå, Örebro och Malmö. Överstyrelsens av-

sikt är att låta länsstyrelsernas efterfrågan styra den centrala stödresursens medverkan i olika projekt som rör planering, utbildning och övning, tekniskt ledningsstöd samt signalskydd.

Efter regeringens beslut har ÖCB också påbörjat etablering av en teknisk enhet i Sollefteå. Verksamheten kommer att bestå av drift och förvaltning av ledningsstödssystem och ledningsplatser samt teknik för ledning, materielhantering, ledningsträning, utbildningsadministration, informationsverksamhet och administrativt stöd.

Överstyrelsen har genom utbildning, forskning, projekt och konferenser m.m. fortsatt sin strävan efter en bred medvetenhet om behovet av och möjligheterna till att totalförsvarsaspekter skall beaktas i samhällsutvecklingen. Enligt ÖCB ter sig strävan efter ett robust och säkert samhälle naturlig för de flesta aktörer inom samhällsplanering och genomförande. Genom utbildning av 455 personer i civil beredskap har aktörerna fördjupat sina kunskaper inom området. Av genomförda utvärderingar framgår att utbildningarna väl når upp till sina mål och att de upplevs som ändamålsenliga av deltagarna.

Till ÖCB har knutits ett särskilt råd bestående av ledamöter från olika trossamfund. En grundläggande utbildning har genomförts för rådets ledamöter. Med Svenska kyrkan, Romersk-Katolska kyrkan, Etiopiska-Ortodoxa kyrkan, Svenska Baptistsamfundet, Svenska Alliansmissionen och Sveriges Muslimska förbund har tecknats en avsiktsförklaring och i övrigt pågår kontaktskapande verksamhet med övriga trossamfund.

Överstyrelsen har under 2000 för Regeringskansliets och funktionen Civil ledningsbehov införskaffat utrustning som möjliggör kryptering av hemlig eller annan känslig och skyddsvärd information. Därmed kan krypterad information förmedlas i lokala nätverk, totalförsvarets olika datanät och i de publika datanäten som t.ex. Internet.

Av ÖCB:s rapport om beredskapsläget i kommunerna framgår att 137 analyser gjorts av samhällsviktiga IT-system i kommunerna och att analyserna medvetandegör kommunerna om förbättringsområden i de egna IT-systemen. IT-säkerhetsanalyser har genomförts sedan hösten 1994 och genom analyserna har en förbättring skett av IT-säkerheten hos aktörer inom det civila försvaret. Som ytterli-

gare stödinsats för att höja säkerheten i samhällsviktiga IT-system har ett stort antal kurser inom IT-säkerhetsområdet genomförts. För att bedöma IT-säkerheten hos beredskapsmyndigheterna har ÖCB genom stickprov gjort 30 analyser. Dessa stickprov visar enligt ÖCB att i likhet med tidigare år finns brister i fråga om sekretess, tillförlitlighet och tillgänglighet. Överstyrelsen kan konstatera en viss förbättring men det kvarstår ett antal säkerhetsåtgärder för många beredskapsmyndigheter för att grundkraven skall uppfyllas i sin helhet.

Överstyrelsen skall inom sitt verksamhetsområde det civila försvaret medverka i Sveriges internationella säkerhetsförebyggande och förtroendeskapande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred och samordna den internationella förtroendeskapande verksamheten. Inom det multilaterala förtroendeskapande samarbetet har ÖCB medverkat i strävandet efter gemensamma synsätt, metoder och åtgärder. I det bilaterala samarbetet har ÖCB sökt bredda och fördjupa samarbetet inom det omfattande nätverk som finns etablerat mellan länderna runt Östersjön. Verksamheten har under 2000 fokuserats på Litauen. Överstyrelsen har vidare gjort en inventering och sammanställning av resurser inom det civila försvaret som kan användas vid internationella insatser. Inventeringen visar att funktionsansvariga myndigheter inom det civila försvaret har såväl vilja som förmåga att bidra med kompetenser till internationell verksamhet och att en stor andel av resurserna är omedelbart tillgängliga.

I syfte att införa ett miljöledningssystem har ÖCB genomfört en miljöutredning för att tydliggöra de miljöpåverkande faktorerna.

Funktionsansvariga myndigheters bedömning av funktionernas förmåga i olika avseenden

Civil ledning

Åtgärder för att förbättra ledningsförmågan så att ledning kan utövas med hög säkerhet under höjd beredskap har under 2000 slutförts vid Länsstyrelsen i Hallands län. Därmed har 17 länsstyrelser tillgång till goda telekommunikationer och tekniska förutsättningar för att uppnå en god ledningsförmåga. Överstyrelsen

har under 2000 även finansierat installationer för att säkerställa en god elförsörjning av länsstyrelserna i Värmlands och Gävleborgs län. Genom åtgärderna har ledningsförmågan på regional nivå förbättrats. Bland annat till följd av prioriteringar för att undvika anslagsöverskridande är förstärkningsåtgärder för att förbättra ledningsförmågan vid länsstyrelsen i Skåne inte slutförda och utbyggnad vid länsstyrelserna i Kalmar, Kronobergs och Jämtlands län försenad. Länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Värmlands, Västmanlands och Gävleborgs län, och polismyndigheterna i dessa län, har anslutits till Försvarets telenät (FTN). Samtliga kommuner i Upplands län har också anslutits till FTN. Genom anslutningarna ökar säkerheten i telekommunikationer.

Många länsstyrelser har haft en något lägre aktivitet då det gäller övningar och utbildning under 2000. Den verksamhet som följde av förberedelserna inför övergången till 2000 gav så positiva effekter att verksamheten kunnat hållas på en något lägre nivå under 2000.

Ledningsstödssystemet Elvira har under 2000 installerats vid 13 länsstyrelser. Även vissa kommuner och polismyndigheter inom kärnkraftslänen har tillgång till ledningsstödsystemet. Regeringen har den 28 juni 2001 beslutat avbryta ytterligare installation m.m. av ledningsstödssystemet Elvira efter kritik främst mot systemets förmåga att kommunicera med andra datasystem.

Överstyrelsen bedömer kommunernas förmåga att hantera kris i fred och under höjd beredskap som godtagbar, men framhåller att det finns regionala och lokala skillnader. Så gott som samtliga kommuner har sett över krigsorganisation samt lednings- och informationsplaner.

Överstyrelsen och samtliga regionala myndigheter har fått tillgång till teknisk utrustning för att överföra signalskyddad text-, tal- och bildinformation så att säkerheten ökar. Införskaffning av GSM-kryptotelefoner, som möjliggör utbyte av signalskyddad information via mobila nät, har inletts.

Överstyrelsen har under 2000 lämnat bidrag för kommunalteknisk försörjning till 44 kommuner med 25 miljoner kronor. Sedan 1988 har därmed bidrag lämnats med totalt 283 miljoner kronor för höjd säkerhet i kommunernas tekniska försörjning, främst VA-

försörjning, och säkerheten har avsevärt förbättrats. Detta gäller i synnerhet de större kommunerna där sårbarheten är störst.

Genom den verksamhet ÖCB utövat har förmågan inom funktionen Civil ledning vidmakthållits på regional nivå och ökat på lokal nivå. Förbättringen är dock inte tillräckligt stor för att påverka den bedömda förmågan. Det krävs ytterligare förbättringar av främst ledningsförmåga, signalskydd och IT-säkerhet.

Överstyrelsen bedömde att funktionen vid utgången av 2000 hade en icke godtagbar förmåga i både nuvarande och ett förändrat omvärldsläge.

Försörjning med industrivaror

Beredskapslagringen och antalet beredskapsavtal av äldre typ har minskat. Därmed kommer förskott och beredskapslån till företag att återbetalas till ÖCB. Beredskapslagret har genom utförsäljning minskat med 125 miljoner kronor under 2000 och bokfört värde vid utgången av 2000 var 312 miljoner kronor.

De traditionella beredskapsåtgärderna har ersatts med omvärldsbevakning och omvärldsanalys och ÖCB har slutit ett 30-tal samarbetsavtal med olika företag och organisationer. Genom den information om utvecklingstrender och utveckling inom viktiga försörjningsmarknader som blir tillgänglig genom samarbetsavtalen har möjligheten att bedöma omvärldsläget ökat.

Anpassning av samarbetsavtalen med Norge och Finland till de nya säkerhetspolitiska förutsättningarna har fortsatt. Avtalen underlättar informationssamverkan mellan länderna rörande handel och produktionskapacitet.

De beredskapsåtgärder ÖCB vidtagit har stärkt förmågan inom funktionen Försörjning med industrivaror. Brister kvarstår dock inom vissa försörjningsmarknader vilket bl.a. beror på näringslivets utveckling och internationalisering.

Överstyrelsen bedömde att funktionen vid utgången av 2000 hade en godtagbar förmåga i nuvarande omvärldsläge men en icke godtagbar förmåga i ett förändrat omvärldsläge.

Befolkningskydd och räddningstjänst

Under 2000 har 698 räddningsmän och 716 beredskapsmän utbildats till en kostnad om ca

90 miljoner kronor för räddningsmän och ca 64 miljoner kronor för beredskapsmän. Regeringen anförde i proposition Försvarsmaktens framtida fartygsunderhåll m.m. (prop. 2000/01:53) att beredskapsmannautbildningen kommer att avvecklas efter 2001. Genom totalförsvarsplikt har hittills totalt 5 200 räddningsmän utbildats.

Genom de frivilliga försvarsorganisationerna Sveriges Civilförsvarsförbund och Svenska Röda Korset samt genom frivilligorganisationerna Svenska Brandförsvarsförbundet och Svenska Livräddningssällskapet har totalt cirka 230 000 personer utbildats under året.

Åtta räddningscentraler färdigställdes under 2000 och totalt finns nu 116 räddningscentraler för 155 kommuner.

Det radiostyrda manöversystemet för utomhusvarning har införts i sex län. I slutet av 2003 skall hela landet ha försetts med det nya systemet.

Produktionen av skyddsrum är nu helt koncentrerad till endast särskilt utsatta områden. Under 2000 har 126 nya skyddsrum färdigställts med 10 522 platser. Totalt finns nu i landet omkring 67 500 skyddsrum med ca 7,2 miljoner platser.

Stora förberedelser har gjorts för Barents Rescue, den internationella kärnenergiövningen som genomförs i september 2001. Deltagare från Estland, Lettland, Litauen och Ryssland har fått stöd från Räddningsverket för att bland annat kunna delta i olika Partnerskap för freds aktiviteter.

Räddningsverket bedömer att funktionens förmåga förbättrats under 2000 vad avser personal och materiel och varningssystemets förmåga har bibehållits. Sammantaget bedömdes förmågan icke vara godtagbar i nuvarande och i ett förändrat omvärldsläge.

Psykologiskt försvar

Under 2000 har Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) utökat sin utbildningsverksamhet riktad till totalförsvaret. Genomförda utvärderingar och enkäter visar att myndigheter och organisationer anser att förmågan har ökat efter genomförda utbildningsinsatser. Utbildning har också genomförts med deltagare från frivilliga försvarsorganisationer.

Den forskning och de studier som SPF har bedrivit bedöms ha fördjupat och breddat

kunskaperna inom funktionen. Genom att välja forskningsobjekt som ansluter till aktuella och relevanta händelser och problemområden bidrar forskningsverksamheten till en långsiktig uppbyggnad av kunskaper. Studierna under 2000 har gällt nyhetsmedier, nyhetsrapportering, informationsbärande bilder, medborgarnas konsumtion av nyhets- och andra informationsbärande medier samt informationskällor i IT-samhället. Vunna erfarenheter inom funktionen skall även kunna användas i svenska internationella insatser.

Styrelsen för psykologiskt försvar har analyserat beredskapen inom massmedieområdet och myndighetens bedömning är att den är godtagbar avseende kommuner och myndigheter. Styrelsens bedömning av mediernas beredskap är att den är godtagbar till god.

Under året har förberetts upphandling av fas två i en datorstyrd interaktiv multimedieutbildning som avser hantering av information vid krissituationer. Arbetet kommer att pågå under hela perioden 2001-2002. Målgrupp är kommunernas ledning och informationsansvariga samt beredskapshandläggare.

En gränssättande faktor beträffande verksamhetsgrenen Informationsberedskapen är att VMA (viktigt meddelande till allmänheten) och myndighetsmeddelande för närvarande inte kan utsändas till lyssnare av kommersiella radiokanaler. Regeringen beslutade den 23 augusti 2001 att förberedelser för installation av ett RDS-system (Radio Data System) skall starta.

Styrelsen för psykologiskt försvar deltar i skolprojektet, ungdomsprojektet och PEJL-projektet resp. Lumpensajten, vars syfte är att inför mönstring och inryckning förbättra ungdomens kunskaper om svensk säkerhetspolitik och svenskt totalförsvar.

Styrelsen för psykologiskt försvar har när det gäller Estoniainformation sedan 1996 varit ett kontaktforum mellan anhöriga, överlevande och myndigheter.

Styrelsen bedömde att funktionen vid utgången av 2000 hade en godtagbar förmåga i både nuvarande och ett förändrat omvärldsläge.

Ordning och säkerhet

Personal i den regionala organisationen för signalskydd och ledarna för beredskapspolis

har vidareutbildats och övats. En total genomgång av försvarsutrustning inklusive beväpning har påbörjats. Kravet på återkommande särskild försvarsutbildning har hävts.

Inom den särskilda beredskapspolisorganisationen har 476 totalförsvarspliktiga utbildats och totalt finns nu 1 498 särskilda beredskapspoliser. Kompletterande utbildningsomgångar kommer att genomföras efter behov. Som anges i propositionen Förändrad omvärld – omdanat försvar (prop.1998/99:74) är målet att utbilda 1 500 civilpliktiga till den särskilda beredskapspolisorganisationen vid utgången av 2001. Själva utbildningen har bedrivits med gott resultat.

Beredskapsförmågan påverkas av de begränsade möjligheterna till ledning från skyddad ledningsplats. Ledningsförmågan har stärkts genom att vissa polismyndigheter anslutits till försvarets nät (FTN). Samtliga polismyndigheter bedöms vara anslutna till försvarets tele nät före utgången av 2001. Bland övriga gränssättande faktorer nämner RPS att flera myndigheter ännu inte har tillgång till avbrottsfri el- och teleförsörjning och att ca 3 000 poliser saknar militär grundutbildning. I rådande omvärldsläge bedöms avsaknaden av sådan utbildning inte sätta ned polisens totala förmåga.

Rikspolisstyrelsen bedömde att funktionen vid utgången av 2000 hade en godtagbar förmåga i såväl nuvarande omvärldsläge som i ett förändrat omvärldsläge.

Hälso- och sjukvård m.m.

De verksamhetsresultat som uppnåtts för 2000 är bl.a. en fortsatt anpassning av beredskapslagen till de nya planeringsförutsättningarna enligt fastställd plan med avsikten att vara helt genomförd senast 2004. I detta sammanhang ersätts föråldrade läkemedel med moderna.

Pilotdrift och utvärdering av det IT-baserade ledningssystemet (SWEDE) har genomförts i två landsting.

Kunskapscentra inom områdena strålningsmedicin vid katastrofer och mikrobiologisk beredskap vid allvarlig smitta har inrättats. Bidrag har lämnats till landstingen för att höja den tekniska funktionssäkerheten vid sjukhusen vad avser el, värme och vatten. Centrala och regionala utbildningar har genomförts med totalt ca 35 000 utbildningsdagar.

Bidrag har lämnats till frivilligorganisationerna för utbildnings- och utredningsverksamhet.

Socialstyrelsen bedömde att funktionen vid utgången av 2000 hade en godtagbar förmåga såväl i nuvarande omvärldsläge som i ett förändrat omvärldsläge.

Telekommunikationer

Sårbarheten i storstädernas transmissionsnät kommer att minska genom de åtgärder som påbörjats under året och som slutförs under de närmaste åren. Svenska kraftnät har slutfört förläggning av optofiberkabel till vissa orter i mellersta Norrland. Detta har skapat en ökad säkerhet för telefunktionen till denna region. En berganläggning är under byggnation. När den är färdigställd finns skyddade anläggningar till teleoperatörer i den omfattning som i dagsläget bedöms nödvändig. Etableringen av operatörer i redan färdigställda bergrum fortgår. Sårbarheten har också minskat genom att mobila reservkraftaggregat har anskaffats till ytterligare två teleoperatörer. Detta har medfört att förmågan att motstå långa elavbrott förbättrats.

Försvarets materielverk har på uppdrag av Post- och telestyrelsen (PTS) utfört provning och riskbedömning av telestationer med avseende på HPM-tålighet (high power microwave). Vidare har arbetet med prioritetssystem för samhällsviktiga funktioner fortsatt under året. Begränsade försök med systemet planeras under 2001-2002.

Post- och telestyrelsen bedömde att funktionen vid utgången av 2000 hade en icke godtagbar förmåga i nuvarande och förändrat omvärldsläge.

Postbefordran

Posten har beslutat att avveckla driftvärnet och ett avvecklingsarbete har därför bedrivits under 2000. Vidare har förändring och neddragning av fältpostverksamheten genomförts. Förmågan att organisera fältpost har vidmakthållits genom att nyckelkompetens bibehållits inom funktionen.

Post- och telestyrelsen bedömde att funktionen vid utgången av 2000 hade en godtagbar förmåga i både nuvarande och ett förändrat omvärldsläge.

Transporter

För delfunktionen Järnvägstransporter bedöms förmågan som icke godtagbar i såväl ett angrepp i nuvarande omvärldsläge som i ett förändrat. Analyser som genomförts under året visar att teknikberoendet har ökat och att sårbarheten i olika ledningssystem har visat sig vara större än vad som tidigare bedömts. Ledningsförmågan är icke godtagbar främst beroende på bristande redundans samt sårbarhet i oskyddade anläggningar. Främst trafiklednings- och teledriftscentraler är gränssättande för fungerande järnvägstransporter. Dessa är i sin tur beroende av el, tele och IT. Även det minskade antalet diesellok har påverkat förmågan att utföra transporter vid elavbrott.

Förmågan för delfunktionen Flygtransporter bedöms vid ett förändrat omvärldsläge som icke godtagbar beroende på att den redundansnivå som finns i de nya flygtrafikledningssystemen enbart tar hand om de flygsäkerhetsrelaterade kraven och inte möter de krav på robusthet och uthållighet som krävs av vitala system och infrastruktur i flygtransportssystemet. I ovanstående värdering har även det ökande beroendet av el, tele och IT vägts in.

Överstyrelsen anser dock att funktionen Transporters sammanvägda förmåga genom vidtagna åtgärder förbättrats inom flera områden. Delar av ledningsförmågan bedöms dock inte vara tillräckligt övad. Vägverkets driftvärn har omorganiserats och behov finns av att se över driftvärnet inom järnvägen. De internationella kontakterna och arbetsformerna har utvecklats. Förmågan till deltagande i internationella insatser har förbättrats för flygtransporter, bl.a. genom ökad tillgång till utbildade transportflygledare.

Överstyrelsen bedömde att funktionens förmåga var godtagbar vid utgången av 2000 såväl i nuvarande omvärldsläge som i ett förändrat omvärldsläge. Delfunktionerna Järnvägstransporter och Flygtransporter har dock en icke godtagbar förmåga. Därmed har funktionens förmåga försämrats jämfört med utgången av 1999. Generellt för hela funktionen har beroendet av fungerande el-, tele- och IT-förbindelser ökat.

Energiförsörjning

Förmågan inom funktionen är beroende av i vilken utsträckning anläggningar för elproduktion, överföring och distribution samt anläggningar för driftövervakning kan hållas intakta och resurser finns för bevakning och reparationer av elförsörjningens objekt. Förmågan är vidare beroende av fjärrvärmesystemens förmåga att producera värme vid elbortfall. Åtgärderna inom funktionen skall även säkerställa Sveriges åtaganden om försörjningsberedskap inom energiområdet som följer av avtalet om det Internationella energiprogrammet (IEP) och medlemskapet i EU.

Statens energimyndighet har inlett ett samarbete med Civildövsvarsförbundet vad gäller hushållens energiberedskap. Målet är att förbättra kunnandet hos hushållen i frågor som rör energiberedskap och energihushållning. I syfte att vidmakthålla det tekniska ledningsstödet har fullskaleprov av myndighetens reservkraftsanläggning och förstärkningsåtgärder avseende lokaler och datorstöd genomförts.

Den befintliga drivmedelsorganisationen har under året utbildats och har kapacitet att förflytta nödvändiga mängder drivmedel till prioriterade användare. Vidare har en studie avseende IT-sårbarheter inom drivmedelslogistiken påbörjats. Behovet av reservkraft till oljedepåer kvarstår emellertid. Vad beträffar beredskapslagringen av olja och kol har en oberoende granskning under året av lagrings-skyldiga företag redovisat ett tillfredsställande resultat. Energimyndigheten bedömer att förmågan inom delfunktionen Bränsle- och drivmedelsförsörjning är godtagbar.

När det gäller delfunktionen Elförsörjning har under året samtliga län påbörjat revidering av underlagen för elprioriteringar. En skyddad ledningsplats har iordningställt, vilken även utgör reservplats för driftcentralen i norra Sverige.

Tillgången på reservkapaciteten har delvis säkrats genom att bidrag har lämnats för två gasturbiner i Sydsverige. Byggnation av ett beredskapsförråd har påbörjats vid Affärsverket svenska kraftnäts kursgård i Åsbro. Terrängfordon till reparationsenheter för såväl nationell som internationella insatser har under året inköpts. Insatser har genomförts för att säkra verksamhet, driftsledning och verksamhets-

samordning bl.a. genom att analysera kommunikationsbehov för elförsörjningens aktörer. Uppdateringen pågår av s.k. ö-driftplaner, dvs. planer för drift av elförsörjningssystemet i separata delsystem, och utredningar avseende tekniska åtgärder i produktionsanläggningar har genomförts. Kartläggning av elförsörjningen till prioriterade infrastrukturfunktioner har startat inom mellersta och norra Sverige. Datoriserat beslutstödsystem för elprioriteringar har vidareutvecklats.

Arbetet fortgår med framtagning av åtgärder mot sabotage vid elförsörjningsanläggningar och med insatser för att upprätthålla och återupprätta en fungerande elförsörjning till prioriterade användare i samband med svåra störningar i elförsörjningen. Under året har den nordiska beredskaps- och säkerhetsverksamheten utvecklats när det gäller harmonisering och samordning.

Energimyndigheten bedömde att funktionen vid utgången av 2000 sammantaget hade en godtagbar förmåga i både nuvarande och i ett förändrat omvärldsläge.

3.9.4.2 Analys och slutsatser

Regeringens sammanfattande bedömning

Att sammanfatta och redovisa det civila försvarets förmåga i olika avseenden är förenat med stor osäkerhet då bl.a. olika aktörers förmågor på lokal, regional och central nivå skall vägas samman.

Uthålligheten inom de olika funktionerna påverkas dessutom av förmågan inom elförsörjning, telekommunikationer och informationsförmedling. Dessa områden är gränssättande för det civila försvarets förmåga. Om inga allvarliga störningar inträffar på dessa områden, kan flertalet av funktionerna inom det civila försvaret anses ha en förmåga som är godtagbar i förhållande till de två perspektiv som funktionsansvariga myndigheter utgått ifrån i sin bedömning, dvs. i nuvarande och i ett förändrat omvärldsläge (efter ett års anpassning). Ansvariga myndigheter anger dock att det finns brister inom både telekommunikationer och energiförsörjning vilket gör den sammantagna bedömningen osäker.

Funktionsansvariga myndigheter utgår, i sin bedömning av förmågan inom funktionen,

från den hotbild som beskrevs i 1996 års försvarsbeslut. Regeringen angav dock i propositionen Förändrad omvärld – omdanat försvar (prop. 1998/99:74, bet. 1998/99:FöU5, rskr. 1998/99:224, bet. 1998/99:UFöU1, rskr. 1998/99:222) att en omställning från ett invasionsförsvar till ett försvar mot mer begränsade eller andra former av väpnat angrepp innebär en grundläggande förändring av kraven på förmågan inom det civila försvaret. Således kan kraven på förmåga i nuvarande omvärldsläge och efter ett års anpassning sänkas i förhållande till 1996 års försvarsbeslut. Det förutsätts att åtgärder kan flyttas för anpassningsförmåga på medellång (inom fem år) och lång sikt (mer än tio år).

Mot bakgrund av de nu angivna anpassningsperioderna beslutade regeringen i regleringsbrev för 2000 att upphäva de operativa anvisningarna för totalförsvaret som regeringen beslutade den 17 december 1996. Enligt beslutet har anvisningarna ersatts med den under våren 1999 beslutade inriktningen för totalförsvaret.

Det civila försvaret är en verksamhet som ett stort antal aktörer genomför i syfte att förbättra samhällets förmåga att kunna motstå ett väpnat angrepp. Det stora antalet aktörer medför att regeringens inriktning inte fått fullt genomslag på lokal, regional och central nivå. Detta framgår bl.a. av ÖCB:s rapport från maj 2001 avseende funktionsansvariga myndigheters tillämpning av anpassningsfilosofin.

Som tidigare nämnts skall de olika funktionerna kunna anpassa sin förmåga inom fem och tio år enligt de tidsperspektiv och förutsättningar avseende väpnat angrepp som beskrivs i propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30). Regeringen har i sin bedömning av funktionernas förmåga därför även beaktat att åtgärder, särskilt på vissa områden, bör kunna skjutas upp på längre tidsperspektiv än vad myndigheterna räknat med. Mot bakgrund av detta bedömer regeringen att det inom det civila försvaret finns en godtagbar förmåga men att det, som ovan nämnts, finns en osäkerhet om hur funktionerna påverkas av förmågan inom elförsörjning, telekommunikationer och informationsförsörjning. Planeringen bör snarast revideras utifrån realistiska antaganden om detta.

På anmodan från Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) överlämnade Överstyrel-

sen för civil beredskap (ÖCB) den 1 augusti 2001 rapporten Beräknade utgifter för en anpassningssituation. Av rapporten framgår att vissa funktioner saknar eller inte har aktuella anpassningsplaner.

Planeringen skall grundas på vilka åtgärder som kan anstå till en anpassningsperiod. Regeringen avser att i försvarsbeslutspropositionen ta upp frågan om arbetet med anpassningsplanering bör intensifieras.

Regeringens bedömning av vissa gemensamma frågor för det civila försvaret

Överstyrelsen initierar och stödjer forskning som har tillämpning inom det civila försvaret på olika sätt. Detta sker dels genom att ÖCB initierar forskning inom områden där det bedöms finnas kunskapsluckor, dels genom att ÖCB fördelar forskningsmedel via ett årligt ansökningsförfarande. Forskning har bedrivits inom områden som hotutveckling, samhällets krishanteringsförmåga, svensk samhällsutveckling och internationell verksamhet. När det gäller samhällets krishanteringsförmåga har projekt genomförts vid Linköpings och vid Lunds universitet. Det senare avsåg centrum för riskanalyser och riskhantering (LUCRAM) där en förstudie om sårbarhetsanalys och kommunal sårbarhetsrevision har genomförts. Överstyrelsen har vidare utvecklat strategier för att nå ut med forskningsresultaten till prioriterade målgrupper.

Regeringen anser att det forskningsarbete som ÖCB bedrivit har genomförts på ett bra sätt. Här kan bl.a. framhållas de forskningsdagar som ÖCB anordnar. Regeringen avser att i samband med utvecklingen av ett nytt planeringssystem för samhällets beredskap återkomma till riksdagen om den fortsatta inriktningen av forskning för det civila försvaret och forskning för extrema fredstida situationer.

Regeringen vill även framhålla myndigheternas internationella verksamhet inom ramen för det civila försvaret. Regeringen återkommer i denna fråga i försvarsbeslutspropositionen. Regeringen vill dock i detta sammanhang erinra om att dessa kompetenser och resurser normalt genereras i myndigheternas ordinarie fredstida verksamhet och inte utifrån den direkta rollen som funktionsansvarig myndighet i det civila försvaret.

Regeringens bedömning av funktionernas förmåga i olika avseenden

Civil ledning

Förmågan inom funktionen Civil ledning är beroende av att det hos centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner finns utbildad och övad personal samt tillgång till tekniskt ledningsstöd. Regeringen bedömde att funktionen hade en icke godtagbar förmåga vid utgången av 1999. Detta avsåg då förmågan i både i nuvarande och i ett förändrat omvärldsläge som omfattar en ettårig anpassningsperiod. Som redovisats ovan vad avser kravet på förmåga i förhållande till 1996 års försvarsbeslut anser regeringen att funktionens förmåga kan bedömas som godtagbar vid utgången av 2000.

Regeringen bedömer att den verksamhet som har bedrivits inom funktionen Civil ledning har genomförts på ett godtagbart sätt. Vissa mål, fastställda i regleringsbrevet för 2000, har dock inte uppfyllts. Det gäller t.ex. att signalskyddad datakommunikation skall kunna ske mellan aktörer inom totalförsvaret. Enligt regeringens bedömning beror detta på att tillräckligt hög grad av säkerhet inte finns inom hittills tillgängliga system för IT- och telekommunikation.

Regeringen har den 12 juli 2001 beslutat upphäva mål i regleringsbrev för 2001 avseende ÖCB att förberedelser skall vara vidtagna senast vid utgången av 2001 så att ledning från fredsarbetsplatserna skall kunna utföras med hög säkerhet vid höjd beredskap. Regeringens beslut innebär en förskjutning i tiden för ledningsplatsernas färdigställande. Regeringens bedömning är att tidsförskjutningen är acceptabel med hänsyn till rådande omvärldsläge och anpassningsmöjlighet under i första hand en ettårsperiod.

Enligt regeringens bedömning svarar inte ledningsstödssystemet Elvira mot de krav som måste ställas på ett sådant system. Såväl Statskontorets rapport från den 19 januari 2001 som den rapport som den av Regeringskansliet tillsatte utredaren lämnade den 17 maj 2001 ger regeringen skäl att överväga ledningsstödssystemets framtida utveckling och användbarhet. Regeringen har därför den 31 maj 2001 upphävt delmål för ÖCB i regleringsbrev för 2001 som innebar att förutsättningar skall ska-

pas för att aktörer inom det civila försvaret skall kunna kommunicera med hjälp av ledningsstödssystemet Elvira senast vid utgången av 2001. Regeringen har vidare den 28 juni 2001 beslutat att ÖCB omedelbart skall upphöra med utplacering av ledningsstödssystemet Elvira hos kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter. Även fortsatt utveckling och uppgradering av ledningsstödssystemet skall avbrytas. Regeringen avser att analysera behov och krav på ledningsstödssystem och därefter besluta om lämpligt sådant system.

Regeringen beslutade den 27 januari 2000 om direktiv (dir. 2000:5) till en kommitté för avvecklingen av Civilbefälhavarna i Södra, Mellersta och Norra Civilområdena. Efter tilläggsdirektiv (dir. 2000:17 och dir. 2001:59) har tiden för uppdraget förlängts till den 30 september 2001. Avvecklingen har inneburit att 41 personer har sagts upp från sina anställningar. Lokaler och utrustning har avvecklats på ett tillfredsställande sätt.

Riksrevisionsverket har i revisionsrapport den 21 mars 2001 granskat Civilbefälhavarnas årsredovisningar och genomfört avvecklingsarbete under 2000. Riksrevisionsverket framhåller att avvecklingsarbetet generellt har skett på ett sätt som överensstämmer med regeringens intentioner. Riksrevisionsverket har dock gjort vissa iakttagelser och har av Avvecklingskommittén begärt in kompletterande information. Regeringen kommer att noga följa arbetet.

Försörjning med industrivaror

Förmågan inom funktionen bygger på tillgång till industriell kapacitet, kompetens och materiel som t.ex. elektronikkomponenter för service och underhåll för vissa prioriterade system. Regeringen bedömde att funktionens förmåga i ett förändrat omvärldsläge, dvs. efter ett års anpassning kunde bedömas som godtagbar vid utgången av 1999. Som redovisats ovan vad avser kravet på förmåga i förhållande till 1996 års försvarsbeslut anser regeringen att funktionens förmåga kan bedömas som godtagbar vid utgången av 2000.

Mot bakgrund av ÖCB:s redovisningar bedömer regeringen att verksamheten inom funktionen under 2000 bedrivits så att målen enligt regleringsbrevet för året har uppnåtts. Vissa brister finns på IT-, elektronik-, kemi-,

plast- och verkstadsområdena. Dessa områden är i stor utsträckning beroende av den internationella marknaden och ÖCB har därför utvecklat metoder för omvärldsbevakning och marknadsanalyser i syfte att på ett tidigt stadium kunna identifiera kriser som kan påverka beredskapen inom försörjningsområdet.

Regeringen anser att ÖCB skall fortsätta utförsäljningen av beredskapslager med målsättningen att lagren skall vara helt utsålda under 2002, förutsatt att marknaden så medger.

Befolkningsskydd och räddningstjänst

Förmågan inom funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst är beroende av att befolkningen inom riskutsatta områden har tillgång till skyddsrum och andra former av fysiskt skydd samt att den kommunala räddningstjänsten för höjd beredskap har erforderlig materiel samt utbildad och övad personal. Regeringen bedömde att funktionen hade en inte godtagbar förmåga vid utgången av 1999. Mot bakgrund av att det visat sig att anpassningsinriktningen inte har slagit igenom fullt ut samt de analyser som Riksrevisionsverket och Statens räddningsverk genomfört avseende behovet av skyddsrum anser regeringen dock att funktionens förmåga kan bedömas som godtagbar vid utgången av 2000. Brister avseende förmåga att klara av räddningsinsatser i situationer med kemiska stridsmedel och ammunition i terrängen som inte exploderat kvarstår dock. Regeringen avser att i kommande försvarsbeslutsproposition behandla nämnda rapporter.

Den kommunala räddningstjänsten i fred kompletterad med statliga resurser av personal och materiel utgör grunden för att klara uppgifterna under höjd beredskap. Inriktningen är att räddningstjänsten till 2007 ska ha uppnått en grundförmåga vad avser personal och materiel. Inriktningen innebär att stora delar av materielförsörjningen och utbildningen av räddningsmän planeras ske först under en anpassningsperiod.

För att kunna leda den kommunala räddningstjänsten i såväl krig som fred behöver kommunerna ha tillgång till väl fungerande ledningsplatser. De mest prioriterade områdena har nu sådana.

Skyddsrumproduktionen har minskat väsentligt under innevarande försvarsbeslutspe-

riod. Under 1998 lämnades 223 nya skyddsrumsbeked men av dessa upphävdes 55 senare. Under första halvåret 2001 har tio skyddsrumsbeked lämnats.

Stödet till frivilligorganisationernas utbildningsinsatser bidrar på ett betydande sätt till människors kunskap om och intresse för frivilligorganisationernas arbete samt förbättrar den enskildes förmåga att agera på rätt sätt såväl vid olyckor, katastrofer och svåra påfrestningar som under höjd beredskap. Regeringen anser därför att denna verksamhet även fortsatt skall ges ett betydande stöd.

Det nya manöversystemet för utomhusvarning i samhället kommer att minska kostnaderna för drift och underhåll även om det medfört höga investeringskostnader. Det nya systemet innebär att det finns goda möjligheter till effektiv och flexibel varning i samband med allvarliga olyckshändelser.

Psykologiskt försvar

Förmågan inom funktionen Psykologiskt försvar är beroende av att beredskapen är god inom centrala myndigheter, länsstyrelser, landsting och kommuner bl.a. när det gäller förekomst av befattning som informationsansvarig, upprättande av planer för informationsberedskap och övningsverksamhet. Regeringen bedömde att funktionen hade en godtagbar förmåga vid utgången av 1999. Detta avsåg då förmågan i både nuvarande och ett förändrat omvärldsläge som omfattar en ettårig anpassningsperiod. Denna bedömning kvarstår även för 2000. Regeringen bedömer vidare att de åtgärder som vidtagits för att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt.

Regeringen uppdrog i maj 2000 åt ÖCB att i samverkan med SPF genomföra en funktionsgenomgång av funktionen Psykologiskt försvar. Överstyrelsen överlämnade den 19 december 2000 en rapport till regeringen. I rapporten redovisas ett antal förslag för att utveckla funktionen. Överstyrelsen föreslår bl.a. att en samverkan bör komma till stånd mellan ledning och information i fråga om alla operativa verksamheter inom totalförsvaret, att benämningen Psykologiskt försvar bör övervägas då den bedöms olämplig, att SPF bör medverka som en resurs vid större händelser och att det bör övervägas hur en bättre samordning av

forskningen kan komma till stånd samt att frivilligorganisationernas roll i informations-sammanhang utreds.

Mot bakgrund av att Sårbarhets- och säkerhetsutredningen i betänkandet *Säkerhet i en ny tid* (SOU 2001:41) föreslår vissa organisationsförändringar som berör SPF avser regeringen att ta ställning till ÖCB:s rapport i samband med att utredningens förslag behandlas i proposition våren 2002.

Ordning och säkerhet

Förmågan inom funktionen Ordning och säkerhet är beroende av att såväl den ordinarie polisen som beredskapspolisen är välutbildad och försedd med en ändamålsenlig utrustning samt att verksamheten kan ledas från platser med ett fullgott skydd. Regeringen bedömde att funktionen hade en godtagbar förmåga vid utgången av 1999. Detta avsåg då förmågan i både i nuvarande och i ett förändrat omvärldsläge som omfattar en ettårig anpassningsperiod. Denna bedömning kvarstår även för 2000.

Regeringen bedömer att Rikspolisstyrelsen (RPS) kommer att klara målet att utbilda 1 500 totalförsvarspliktiga till den särskilda beredskapspolisorganisationen vid utgången av 2001.

Regeringen har i prop. 1998/99:74 Förändrad omvärld – omdanat försvar uttalat att en ominriktning av den särskilda beredskapspolisorganisationen är motiverad. Organisationen bör under höjd beredskap inriktas mot uppgifter då samhället utsatts eller riskerar att utsättas för särskilt svåra och påfrestande situationer från ordnings- och säkerhetssynpunkt. Genom en ändring i förordningen (1986:616) om beredskapspolisen har möjligheten öppnats att ta i anspråk beredskapspolismän vid polismyndigheterna även i fred förutsatt att de ingått avtal med RPS och att regeringen så beslutar. Sedan hösten 2000 har avtal ingåtts.

Regeringen delar RPS bedömning att frånvaron av försvarsutbildning inom polisväsendet och att allt fler poliser saknar militär grundutbildning inte har väsentligen påverkat beredskapsförmågan. De flesta poliser i yttre tjänst utbildas för särskilda händelser och farliga situationer. Detta kompenserar till viss del avsaknaden av såväl försvarsutbildning som militär grundutbildning.

Rikspolisstyrelsen har bedömt att personal- och utbildningsläget, ledningsförmåga från skyddat utrymme och förmågan vid längre el- och telebortfall icke är godtagbar. Regeringen avser att särskilt följa effekterna av de åtgärder som vidtas för att förbättra läget inom dessa områden.

Hälso- och sjukvård m.m.

Förmågan inom funktionen Hälso- och sjukvård m.m. bygger i huvudsak på landstingens och kommunernas resurser samt på att det finns ett väl utvecklat ledningssystem och kompetent personal. Regeringen bedömde att funktionen hade en godtagbar förmåga vid utgången av 1999. Detta avsåg då förmågan i både nuvarande och ett förändrat omvärldsläge som omfattar en ettårig anpassningsperiod. Denna bedömning kvarstår även för 2000.

Omvärldsfaktorer har en stor påverkan på utvecklingen inom hälso- och sjukvården. Kommunerna och landstingens ekonomi är av avgörande betydelse för vårdens utveckling och kvalitet, eftersom vården till allra största del också finansieras av huvudmännen.

Enligt regeringens bedömning har genomförda beredskapsåtgärder under 2000 förbättrat funktionens förmåga. Effekterna av de genomförda åtgärderna är bl.a. att ledningsförmågan och möjligheterna till samverkan mellan regioner och landsting har ökat genom att landstingen ansluter sig till det IT-baserade ledningssystemet SWEDE och att kompetensen höjts. De akuta sjukvårdsresursernas förmåga har stärkts och likaså saneringsberedskapen. Vidtagna åtgärder för den tekniska funktionssäkerheten innebär en kontinuerligt ökande förbättring av sjukhusens reservkraft, reservvatten och reservvärmeförsörjning. Möjligheterna att verka under störda förhållanden har således förbättrats.

Förändringar i beredskapen påverkas huvudsakligen av utvecklingen inom den fredstida verksamheten. Utvecklingen följs av Socialstyrelsen, som har vidtagit ett antal åtgärder i syfte att möta ändrade förutsättningar så att funktionen skall klara sina uppgifter vid väpnat angrepp men samtidigt också ge effekter vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Dit hör åtgärder för att begränsa spridningen av allvarlig smitta, förbättra omhändertagandet av kemikalieskadade personer, åtgärder för hälso-

och sjukvårdens el-, vatten- och vattenförsörjning samt att kunskapscentra kunnat inrättas inom särskilt angelägna områden. Åtgärderna är långsiktiga och kostnadskrävande, men innebär samtidigt en kontinuerlig förbättring av beredskapen på aktuella områden.

Telekommunikationer m.m.

Regeringen bedömde att funktionen hade en inte godtagbar förmåga vid utgången av 1999. Detta avsåg då förmågan i både i nuvarande och i ett förändrat omvärldsläge som omfattar en ettårig anpassningsperiod.

Regeringen bedömer att funktionens förmåga vid utgången av 2000 i nuvarande omvärldsläge bl.a. mot bakgrund av elberoendet inte var godtagbar. Funktionens förmåga i ett förändrat omvärldsläge bedöms inte heller vara godtagbar. Regeringen bedömer emellertid att med nuvarande ekonomiska förutsättningar kommer telekommunikationernas säkerhet att förbättras under de närmaste åren. Det bör dock beaktas att utvecklingen inom området går mycket fort och att skyddet successivt kan behöva anpassas därefter. Det blir allt viktigare att kunna skydda infrastrukturen inte bara mot fysiska angrepp utan även mot allt mera sofistikerade elektroniska.

Regeringen bedömer att långvariga avbrott i elförsörjningen kan medföra att telekommunikationerna slutar att fungera inom mindre eller större område. Vidare kan de kommersiella drivkrafterna och konkurrensen leda till ökad centralisering och koncentrerad av nyckelfunktioner inom driftledning, övervakning och styrning av näten.

Intrång (IT-attacker) i vitala informationssystem och manipulation av vitala telefunktioner är, enligt regeringens bedömning, ett potentiellt mycket allvarligt hot mot teleinfrastrukturen. Det finns idag inte tillräckligt bra skydd mot kvalificerade intrång.

Regeringen bedömer att de allvarligaste hoten mot telekommunikationerna vid ett väpnat angrepp är dels anfall från luften med precisionsstyrda vapen, dels sabotageförband.

Den 4 juli 2000 redovisade ÖCB en funktionsgenomgång av funktionen Telekommunikationer m.m. Regeringen uppdrog som en följd av detta åt PTS i regleringsbrevet för 2001 att senast den 1 november 2001 redovisa de åtgärder som myndigheten vidtagit och

planerar att vidta för att telefunktionen skall ha tillgång till säker elförsörjning i kris och krig. Vidare uppdrog regeringen åt PTS att biträda Affärsverket svenska kraftnät i det uppdrag som verket erhållit att analysera ömsesidiga beroendeförhållanden mellan el och tele. Detta uppdrag skall också redovisas den 1 november 2001.

Den 14 december 2000 överlämnade regeringen skrivelse (skr. 2000/01:52) om beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred. Den genomgång som gjordes inför denna skrivelse har pekat ut områden inom funktionen Telekommunikationer m.m. inom vilka en översyn av lagstiftningen är nödvändig. Post- och telestyrelsen fick därför i regleringsbrevet för 2001 i uppdrag att analysera och ge förslag till det författningsstöd som erfordras för att säkerställa att telekommunikationerna har förutsättning att fungera i händelse av en svår påfrestning på samhället i fred. Uppdraget skall redovisas den 15 september 2001.

Regeringen uppdrog den 25 november 1999 åt PTS att utreda förutsättningarna för att inrätta en särskild funktion för IT-incidenthantering. Myndigheten redovisade uppdraget den 1 december 2000. Regeringen överlämnade förslaget tillsammans med remissyttranden till Säkerhets- och sårbarhetsutredningen. Utredningen redovisade sitt betänkande Säkerhet i en ny tid (SOU 2001:41) den 11 maj 2001.

Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen i ovan nämnda frågor.

Postbefordran

Regeringen bedömde att funktionen hade en godtagbar förmåga vid utgången av 1999. Detta avsåg då förmågan i både i nuvarande och i ett förändrat omvärldsläge som omfattar en ettårig anpassningsperiod. Denna bedömning kvarstår även för 2000.

Gränssättande för funktionens förmåga är dels att flyg och landsvägstransporter är känsliga för störningar, dels att postens sorterings-terminaler är sårbara för bekämpning från luften och sabotage. Funktionen är vidare beroende av fungerande elförsörjning och tillgång till säkra elektroniska kommunikationer.

Genom utvecklingen på IT-området kommer betydelsen av funktionen Postbefordran för samhällsviktiga funktioner och totalförsva-

ret att minska. Funktionen är inte gränssättande för totalförsvarets förmåga i de hotsituationer som är aktuella under en lång tid framöver. Konsekvensen av detta är bl.a. att driftvänet och fältpostorganisationen kan avvecklas. Det förslag avseende fältpost som PTS tillsammans med Försvarmakten och Posten AB utarbetat under 2000 innebär att nuvarande fältpostorganisation avvecklas. Ett nytt system för post- och penningförsörjning i fält, som bygger på samhällets ordinarie post- och betalningsväsende, utvecklas inom Försvarmaktens underhållsorganisation.

Transporter

Regeringen bedömde att funktionen hade en godtagbar förmåga vid utgången av 1999. Detta avsåg då förmågan i både nuvarande och ett förändrat omvärldsläge som omfattar en ett-årig anpassningsperiod. Denna bedömning kvarstår även för 2000 även om vissa brister har uppstått för järnvägstransporter vid påfrestningar i nuvarande omvärldsläge och för järnvägstransporter och flygtransporter vid angreppshot i ett förändrat omvärldsläge.

Funktionens ökade beroende av fungerande elförsörjning samt intakta IT-system gör sektorn alltmer sårbar. Transportsektorns integration med samhällets övriga system medför att störningar inom transportsystemen får stora konsekvenser för hela samhället avseende såväl utrikes som inrikes transporter. Försvarmaktens ominriktning mot en insatsorganisation innebär att färre förband ska kunna agera över hela landets yta. Större krav ställs på snabb tillgänglighet, samordning och nationell operativ rörlighet. Försvarmaktens egna transportresurser för att genomföra förbandsflyttningar är begränsade. Funktionen Transporter har därför fortfarande en viktig roll för Försvarmaktens rörlighet och för att alla transportsätt ska kunna användas.

Energiförsörjning

Det är inte möjligt att säkerställa en helt störningsfri elförsörjning. Samtidigt ökar elberoendet i samhället, bl.a. till följd av ett ökat krav på fungerande telekommunikationer och IT-system. Samhällsviktig verksamhet som oundgängligen skall fungera måste därför tillförsäkras

tillgång till el för situationer då den ordinarie elförsörjningen inte fungerar.

Regeringen vill betona att nivån på elberedskapen har utslagsgivande betydelse för det civila försvarets förmåga. Så gott som alla viktiga samhällsfunktioner är starkt beroende av en något så när stabil eltillförsel. Samtidigt är det uppenbart att sårbarheten hos elsystemet är betydande. Sammantaget innebär dessa två förhållanden att beredskapsåtgärderna på elberedskapsområdet enligt regeringen måste ges hög prioritet. Det gäller åtgärder såväl på produktions- och distributionsområdena som hos användarna.

Det allvarligaste hotet mot elförsörjningen i fredstid är sabotage mot vitala delar av elsystemet. Sådana angrepp kan leda till stora konsekvenser i samhället genom omfattande och långvariga elavbrott. Under normal fredstida drift är elförsörjningen mycket robust och säker. Det finns dock anläggningar och elledningar som inte är möjliga att skydda till rimliga kostnader. Ett antal åtgärder vidtas för närvarande för att minska sårbarheten inom elförsörjningen bl.a. utifrån de förslag som Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) lämnat i sin rapport i december 1999 från genomgången av delfunktionen Elförsörjning.

Regeringen har uppdragit åt Energimyndigheten att tillse att en helhetssyn utvecklas som omfattar beredskapsåtgärder såväl på den operativa sidan som på användarsidan och att åtgärder skall vägas emot varandra vad gäller kostnader och effekt. Elförsörjningens beroende av tele- och radiokommunikationer är gränssättande. Både vid reparationer och återstart av elsystemet finns det ett beroende av de publika telenäten. Särskilt vid återstart av elsystemet efter ett avbrott bedöms en fungerande kommunikation vara nödvändig. Regeringen har uppdragit åt Affärsverket svenska kraftnät att i samråd med PTS analysera de ömsesidiga beroendeförhållandena som finns mellan elförsörjningen och telekommunikationerna vid långvariga och omfattande elavbrott. Regeringen har vidare beslutat att möjligheterna för investeringar i teknisk utrustning skall undersökas. Syftet är att kunna förbättra styrningen av knappa eltillgångar till prioriterade användare i en kris. Utvecklingen på gasturbinsidan skall följas som en del av bevakningen av tillgång till reservkraft i syfte att skapa bättre förutsättningar för drift av elsystemet i separata

delsystem (s.k. ö-drift) i en krissituation. Möjligheterna att bergförlägga eller på annat sätt effektivt skydda strategisk och svårreparerad utrustning i stam- och regionnäten studeras.

När det gäller oljeberedskapen har riksdagen tidigare (bl.a. i prop. 1998/99:1, utgiftsområde 6, anslag B 10) informerats om den s.k. malpåseläggningen av tre av de ca 40 statliga lagringsanläggningar som skall avvecklas i enlighet med riksdagens beslut 1994. Härigenom säkerställs en viss handlingsfrihet beträffande tillgången till skyddade lagringsutrymmen i ett förändrat omvärldsläge. Statens Geologiska Undersökning har i uppdrag att hålla de tre anläggningarna i funktionsdugligt skick i första hand t.o.m. 2004. Finansiering av merkostnaderna, jämfört med en avveckling, sker inom ramen för anslagen inom det civila försvaret. En omprövning av malpåsearrangemanget är planerad till 2003. En av anläggningarna svarar dock inte längre mot de behov som följer av ominriktningen av det civila försvaret och regeringen avser därför att redan i år överföra denna anläggning till kategorin avvecklingsobjekt.

Oljelagringen och övriga beredskapsåtgärder uppfyller de internationella kraven enligt EU:s och International Energy Agencies (IEA) regler. Vidare har distributionsorganisationen kapacitet att förflytta erforderliga mängder drivmedel till prioriterade stationer som är försedda med reservkraftsuttag för drift vid elavbrott. De åtgärder som vidtagits avseende förbrukningsdämpande åtgärder bidrar till en förbättrad förmåga att på energiområdet möta ett försörjningsbortfall med förberedda och verkningsfulla åtgärder. Förmågan inom delfunktionen Bränsle- och drivmedelsförsörjning vid påfrestningar i nuvarande omvärldsläge kan anses vara godtagbar. Delfunktionens förmåga vid angreppshot i ett förändrat omvärldsläge bedöms sammantaget av regeringen som godtagbar.

3.9.5 Inriktning för 2002

Under försvarsbeslutsperioden 1996-2001 har en betydande ominriktning av det civila försvaret påbörjats. Ominriktningen kommer att fortsätta under 2002 och framåt.

Ominriktningen innebär att genomförandet av traditionella beredskapsåtgärder syftande

till att utveckla förmåga för ett större väpnat angrepp i princip skall kunna anstå till en anpassningssituation. Däremot måste en grundförmåga skapas som utgör utgångspunkt för anpassningsåtgärder. Med grundförmåga avses de resurser och den kompetens som ger en omedelbar förmåga att kunna möta ett väpnat angrepp av mycket begränsad art eller andra typer av samordnade angrepp som kan påverka samhällssystemen. I grundförmåga ingår kompetens att kunna genomföra anpassning på längre sikt.

Hög prioritet bör av skäl som framgått ovan ges beredskapsåtgärder när det gäller elförsörjning, telekommunikationer, IT samt förmågan till effektiv ledning. Finansiering bör ske dels genom avgifter, dels genom anslag.

Mot bakgrund av möjligheten till anpassning anser regeringen att beredskapslagren så långt det är möjligt skall avvecklas genom utförsäljning.

Ianspråktagande och utbildning av totalförsvarspliktiga med lång civilplikt bör enligt regeringen minska.

Skyddsbehov föranledda av hot, risker och konsekvenser av nukleära, biologiska och kemiska stridsmedel (NBC) mot samhället och vid internationella operationer har förändrats. Regeringen tillsatte den 21 juni 2000 en arbetsgrupp för samordning av förberedelser inför freds- och krigstida hot inom detta område, AgNBC. Arbetsgruppen konstaterar i en första rapport att en förbättring av aktuella expertfunktioners beredskap, en ökad kompetensuppbyggnad samt en utvecklad utbildnings- och övningsverksamhet är de åtgärder som snabbast och till lägst kostnad leder till förbättrad allmän beredskap mot NBC-händelser.

Regeringen anser att gemensamma och samordnade investeringar, nationellt och internationellt, samt forskning inom NBC-området är fortsatt angeläget. Regeringen avser att inom utgiftsområdets ekonomiska ram tilldela särskilda medel för att förbättra ansvariga myndigheters förmåga att samordnat hantera NBC-händelser.

Riksrevisionsverket (RRV) fick den 29 juni 2000 i uppdrag av regeringen att granska Statens räddningsverk (SRV). I rapporten Hinder för effektivare resursutnyttjande till regeringen den 21 mars 2001 skriver RRV att SRV planerar utbildningen av civilpliktiga för en förmåga

hos krigs räddningstjänsten som svarar mot en föråldrad hotbild. Räddningsverkets planering och kraven på kommunerna att redovisa sina behov har inte tillräckligt snabbt anpassats till den förändrade hotbildsutveckling som statsmakterna har angett. Den årliga utbildningen av civilpliktiga som SRV bedriver är, enligt RRV, kraftigt överdimensionerad i förhållande till de behov som finns framöver. Den årliga takten i civilpliktsutbildningen bör därför omprövas. Regeringen anmodade SRV att yttra sig över de delar av RRV:s rapport, som avsåg planering, dimensionering, behov och utbildning av civilpliktiga. I sitt yttrande har SRV redovisat sin uppfattning om de förhållanden, beräkningar och bedömningar som ligger till grund för verkets planering samt belyst ett planeringsalternativ med en årlig utbildningsnivå inom intervallet 300-500 civilpliktiga för att underhålla en utbildningsmässig och administrativ bas som medger väsentligt ökad utbildning under en anpassningsperiod. Regeringen anser att ianspråktagande och utbildning av totalförsvarspliktiga med lång civilplikt bör kunna minska och kommer i försvarsbeslutspropositionen i höst att samlat behandla denna fråga.

Behovet av bevakning och skydd av viktiga civila objekt eller områden kvarstår. Resurser i form av beredskapspolis och frivilliga försvarsorganisationer utgör en fortsatt viktig faktor, men bör enligt regeringen också anpassas till förändrade förutsättningar för totalförsvaret.

Nyproduktionen av skyddsrum skall i princip upphöra vilket även RRV rekommenderar i ovan nämnda utredning. Staten har dock för skyddsrumbyggnaden åtagit sig ekonomiska förpliktelser som löper ett till fyra år framåt. Regeringen anser att möjligheter att omförhandla ingångna avtal bör prövas. Regeringen avser vidare att utreda befolkningsskyddets framtida inriktning. I avvaktan på denna utredning avser regeringen att vara återhållsam med att låta SRV ingå avtal som innebär ekonomiska förpliktelser.

Regeringen beslutade i juni 1999 om direktiv till en särskild utredare att analysera och lämna förslag till principer för en bättre helhetssyn vid planeringen för civilt försvar och beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred. I maj 2001 överlämnade utredaren

sitt betänkande, Säkerhet i en ny tid (SOU 2001:41).

Utredningen föreslår ett system som skall kunna fungera vid allvarliga kriser på samhällsnivå. Utredningens krisbegrepp omfattar därför såväl höjd beredskap som allvarliga kriser i fredstid. Det krishanteringssystem som utredningen föreslår bygger på att det skall finnas tre typer av ansvar nämligen områdesansvar, samverkansansvar och bevakningsansvar. Områdesansvar bör finnas på nationell, regional och lokal nivå. Samtidigt föreslår utredningen att nuvarande funktionsindelning upphör och ersätts med nämnda s.k. bevakningsansvar som är kopplat till anpassningsförmåga inför höjd beredskap.

Utredningen föreslår vidare att det på central nivå inrättas en planeringsmyndigheter med vissa uppgifter inom krishanteringsområdet och att Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) och Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) läggs ned.

Även inom IT-området redovisar utredningen vissa förslag. Bland annat föreslås att Post- och telestyrelsen skall få uppdraget att inrätta en IT-incidentfunktion.

Utredningens betänkande har sänts på remiss. Remissinstanserna ombads att lämna övergripande synpunkter till den 15 augusti 2001 för att sedan den 14 september återkomma med mer detaljerade synpunkter. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Inriktningen är att i kommande försvarsbeslutsproposition behandla några av utredningens övergripande förslag. Därefter avser regeringen att våren 2002 återkomma till riksdagen varvid också resultatet av de departementala sektorsgenomgångarna avseende beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred kommer att tas upp.

De förslag som regeringen avser att redovisa i kommande försvarsbeslutsproposition kan komma att påverka verksamheten hos främst ÖCB och SPF. Regeringen har därför när det gäller myndigheternas anslag tagit hänsyn till detta.

3.9.6 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverkets (RRV) granskning avser den verksamhet som den enskilda myndigheten bedriver. För funktionerna inom det civila

försvaret innebär detta att granskningen avser funktionsansvariga myndigheters egen verksamhet och inte all verksamhet som bedrivs inom funktionen.

Myndigheter som i huvudsak bedrivit beredskapsverksamhet och där Försvarsdepartementet har huvudansvaret är Överstyrelsen för civil beredskap, Styrelsen för psykologiskt försvar och Statens räddningsverk. För övriga myndigheter inom civilt försvar utgör beredskapsverksamheten endast en del av myndighetens totala verksamhet. Detta innebär att revisionens iakttagelser som redovisas här endast avser den beredskapsverksamhet som dessa myndigheter genomfört.

Vad gäller funktionerna inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret och de delar som avser beredskapsverksamhet hos funktionsmyndigheterna, har revisionen inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 2000.

3.9.7 Budgetförslag

Regeringen har vid beräkningen av anslagen tagit hänsyn till såväl den kommande försvarsbeslutspropositionen som den kommande propositionen med anledning av Pliktutredningens betänkande (SOU 2000:21).

3.9.7.1 6:3 Funktionen Civil ledning

Tabell 3.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	557 974	Anslags- sparande	31 195
2001	Anslag	485 100 ¹	Utgifts- prognos	534 078
2002	Förslag	536 317		
2003	Beräknat	551 148 ²		
2004	Beräknat	563 428 ³		

¹ Inklusive en minskning med 3 407 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 536 317 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 536 317 tkr i 2002 års prisnivå.

Överstyrelsen för civil beredskap är funktionsansvarig myndighet. Anslaget finansierar utgifter i samband med planeringsinriktning och riktlinjer inom civilt försvar, övergripande samverkan mellan det civila och militära försvaret, beredskapsanalyser, samordning av planering och uppföljning inom det civila försvaret, funktionsgenomgångar, forskningssam-

ordning inom civilt försvar, omvärldsanalys, övningsverksamhet, samordning av internationell verksamhet inom det civila försvaret, kompetensutveckling av personal inom civilt försvar, samordning av trossamfundens medverkan inom det civila försvaret, utbildning av sambands- och signalskyddspersonal, frivillig försvarsverksamhet, totalförsvarets pliktverk för det civila försvaret, ledningstödssystem, samordning av IT-säkerhet, samordning av ledningsstöd, regionala ledningsplatser, telesäkerhetsåtgärder, anslutningar till Försvarets telenät, vidmakthållande av gjorda investeringar, kommunalteknisk försörjning, information och administration. Vidare finansieras kvarstående kostnader för civilbefälhavarnas personal, ersättning till Finansinspektionen för säkerhetshöjande åtgärder mot informationsoperationer som kan riktas mot de större finansiella företagen samt ersättning till kommunerna för beredskapsförberedelser. Dessutom skall anslaget kunna användas till avveckling av ÖCB och inrättandet av en ny planeringsmyndighet.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Förslaget till investeringsplan för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser Funktionen Civil ledning, för perioden 2002-2004 godkänns (tabell 3.9).

Tabell 3.9 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Totalt	Anskaffat t.o.m. 2000	Prognos 2001	Budget 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004
Skyddade ledningsplatser	182	172	10	0	0	0
Telesäkerhetsåtgärder	119	72	12	10	15	10
Elvira/alt. ledningsstöds- system	265	130	30	20	20	20
Summa investeringar	566	374	52	30	35	30
Anslag	566	374	52	30	35	30
Summa finansiering	566	374	52	30	35	30

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:3 Funktionen Civil ledning, genomföra beställningar av kommunaltekniska anläggningar, telesäkerhetsåtgärder, skyddade ledningsplatser och signalskydd så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 62 000 000 kronor.

Tabell 3.10 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-
Utestående åtaganden vid årets början	72 690	65 100	41 000	-	-
Nya åtaganden	52 500	37 000	56 000	-	-
Infriade åtaganden	-60 090	-61 100	-36 000	-31 000	-30 000
Utestående åtaganden vid årets slut	65 100	41 000	61 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	132 000	55 000	62 000	-	-

Regeringens överväganden

Under avsnitt 3.9.4.2 redovisas regeringens bedömning av funktionens förmåga vid utgången av 2000.

Som en följd av omstruktureringen inom Försvarsmakten har regeringen den 21 juni 2000 beslutat att ÖCB skall förlägga och utveckla en teknisk enhet i Sollefteå. För att bl.a. finansiera den tekniska enheten har regeringen

i förhållande till 2001 beräknat ytterligare drygt 41 miljoner kronor under anslaget.

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 6:4 Funktionen Civil ledning skall minskas med 3 407 000 kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 3.11 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

Regeringen avser att även under 2002 tilldelas belopp för de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet i Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland.

Tabell 3.11 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	485 100	485 100	485 100
Förändring till följd av:			
Beslut	3 407	3 407	3 407
Pris- och löneomräkning	6 517	21 348	33 628
Överföring inom U06	41 293	41 293	41 293
Summa förändring	51 217	66 048	78 328
Förslag/beräknat anslag	536 317	551 148	563 428

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.9.7.2 6:4 Funktionen Försörjning med industrivaror

Tabell 3.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	76 258	Anslags-sparande	74 273
2001	Anslag	25 000 ¹	Utgifts-prognos	76 000
2002	Förslag	66 682		
2003	Beräknat	64 732 ²		
2004	Beräknat	65 948 ³		

¹ Inklusivt en minskning med 15 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 63 182 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 63 182 tkr i 2002 års prisnivå.

Överstyrelsen för civil beredskap är funktionsansvarig myndighet. Anslaget finansierar utgifter i samband med omvärldsbevakning, beredskaps- och försörjningsanalys, näringslivsförberedelser, affärsverksamhet och utförsäljning av beredskapslager, information och administration.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:4 Funktionen Försörjning med industrivaror, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 14 000 000 kronor.

Tabell 3.13 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-
Utestående åtaganden vid årets början	13 410	9 330	11 474	-	-
Nya åtaganden	2 732	9 000	9 000	-	-
Infriade åtaganden	-6 812	-6 856	-6 550	-7 000	-6 924
Utestående åtaganden vid årets slut	9 330	11 474	13 924	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	36 000	27 000	14 000	-	-

Regeringens överväganden

Under avsnitt 3.9.4.2 redovisas regeringens bedömning av funktionens förmåga vid utgången av 2000.

Beredskapsåtgärder bör fortsatt inriktas på omvärldsbevakning, omvärldsanalys och där så bedöms nödvändigt, på samarbetsavtal med olika företag och organisationer.

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 6:4 Funktionen Försörjning med industrivaror skall minskas med 15 miljoner kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 3.14 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

Vidare har anslaget minskats med ca 3,4 miljoner kronor 2002 jämfört med 2001 för att finansiera delar av uppbyggnaden av folk och

bostadsstatistiken (se vidare utg.omr. 2 anslaget 1:7 Folk- och bostadsstatistik).

För att anslag och verksamhet skall vara i balans i enlighet med vad som anförts i avsnitt 3.9.2 har regeringen beräknat drygt 28 miljoner kronor mer för 2002 och ca 25 miljoner kronor mer för 2003-2004 jämfört med 2001.

Tabell 3.14 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	25 000	25 000	25 000
Förändring till följd av:			
Beslut	11 557	11 557	11 557
Pris- och löneomräkning	1 587	3 137	4 353
Överföring inom U06	28 538	25 038	25 038
Summa förändring	41 682	39 732	40 948
Förslag/beräknat anslag	66 682	64 732	65 948

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.9.7.3 Beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2002 låta Överstyrelsen för civil beredskap disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar till ett sammanlagt belopp om 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Från och med 1998 övergick ÖCB till att lånefinansiera beredskapsinvesteringar. Låneramen för 2002 skall täcka tidigare gjorda beredskapsinvesteringar. Mot bakgrund av den positiva säkerhetspolitiska utvecklingen anser regeringen att ÖCB skall fortsätta utförsäljningen av beredskapslager med målsättningen att lagret skall vara helt utsålt under 2002 förutsatt att marknaden så medger.

Vid utgången av 2000 uppgick ingående lagervärde till 312 miljoner kronor. Under 2001 beräknas utförsäljning motsvarande 160 miljoner kronor ske. Den realisationsvinst som uppstår vid utförsäljning av beredskapslager skall redovisas mot inkomstitel 2625 Utförsäljning av beredskapsvaror. Under 2000 bok-

fördes 125 miljoner kronor mot inkomstiteln till följd av försäljningen.

3.9.7.4 6:5 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst

Tabell 3.15 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	601 958	Anslags-sparande	138 969
2000	Utfall	601 958	Anslags-sparande	138 969
2001	Anslag	499 529	Utgifts-prognos	601 223
2002	Förslag	570 547		
2003	Beräknat	567 461		
2004	Beräknat	579 328		

¹ Inklusivt en minskning med 94 280 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 552 894 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 552 894 tkr i 2002 års prisnivå.

Statens räddningsverk är funktionsansvarig myndighet. Anslaget finansierar åtgärder för tillhandahållande och iordningställande av skyddsrum och skyddade utrymmen, tillhandahållande av andningsskydd, åtgärder för varning, utrymning och inkvartering, information om självskydd m.m. Anslaget finansierar även åtgärder avseende förmågan inom den kommunala räddningstjänsten under höjd beredskap. Åtgärderna omfattar förstärkningsåtgärder vid byggande av räddningscentraler, utbildning av totalförsvarspiktiga räddningsmän, utbildning som genomförs av frivilligorganisationer samt anskaffning av materiel för höjd beredskap. Utöver detta finansierar även anslaget Räddningsverkets deltagande i kurser, seminarier och övriga aktiviteter inom ramen för Partnerskap för fred. Under anslaget är belopp beräknat för Arbetsmarknadsstyrelsens bidrag till frivilliga försvarsorganisationers utbildningsverksamhet.

Anslagssparandet har främst uppkommit på grund av att myndigheten begränsat skyddsrum byggandet och att frivilligorganisationernas ersättningskrav inkommit efter årsskiftet.

Investeringsplan

Tabell 3.16 Investeringsplan
Miljoner kronor

	Totalt	Anskaffat t.o.m. 2000	Prognos 2001	Budget 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004
Räddningsmateriel	1 038	945	35	26	17	14
Varningsutrustning	234	69	80	35	35	15
Balder redovisningsystem	6	6				
Summa investeringar	1 278	1 020	115	61	52	29
Lån	1 278	1 020	115	61	52	29
Anslag						
Summa finansiering	1 278	1 020	115	61	52	29

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:5 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m., så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare beställningar uppgår till högst 135 000 000 kronor.

Tabell 3.17 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden
Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-
Utestående åtaganden vid årets början	301 639	176 564	193 000	-	-
Nya åtaganden	136 000	160 000	80 000	-	-
Infriade åtaganden	-261 075 ¹	-143 564	-138 000	-64 800	-70 200
Utestående åtaganden vid årets slut	176 564	193 000	135 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	490 000	195 000	135 000	-	-

¹ Varav 60 115 000 kronor avser ej ianspråkta bemyndiganden, upphävda besked och reservationer.

Regeringens överväganden

Under avsnitt 3.9.4.2 redovisas regeringens bedömning av funktionens förmåga vid utgången av 2000.

Räddningsverket bör under 2002 bedriva en begränsad verksamhet inom funktionen, i synnerhet vad gäller befolkningsskyddet. Detta innebär bl.a. en minskning av antalet totalförsvarspiktiga räddningsmän till en årlig utbildningsvolym om 500 personer från 2002 och om 300 personer från 2003 och framåt. Regeringen kommer att behandla denna fråga i

försvarsbeslutspropositionen. Bemyndiganden för skyddsrum skall minska från 50 miljoner kronor 2001 till 20 miljoner kronor 2002 och för ledningsplatser från 110 miljoner kronor 2001 till 60 miljoner kronor 2002.

I anslaget ingår även 3,4 miljoner kronor för NBC-åtgärder.

Avvecklingen av övertalig beredskapsmateriel skall vara slutförd 2002. Det medför att personalneddragningar kan genomföras från och med 2003.

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition

föreslagit att anslaget 6:6 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst skall minskas med 94 280 000 kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 3.18 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

För att anslag och verksamhet skall vara i balans i enlighet med vad som anförts i avsnitt 3.9.2 har regeringen beräknat ca 26 miljoner kronor mindre för 2002 och ca 43 miljoner kronor mindre för 2003-2004 jämfört med 2001.

Tabell 3.18 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	499 529	499 529	499 529
Förändring till följd av:			
Beslut	94 292	94 292	94 292
Pris- och löneomräkning	2 435	17 002	28 869
Överföring inom U06	-25 709	-43 362	-43 362
Summa förändring	71 018	67 932	79 799
Förslag/beräknat anslag	570 547	567 461	579 328

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.9.7.5 Beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2002 låta Statens räddningsverk disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar till ett sammanlagt belopp om 670 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Från och med 1998 övergick Räddningsverket till att lånefinansiera beredskapsinvesteringar. Låneramen för 2002 skall täcka tidigare gjorda beredskapsinvesteringar.

Räddningsverket bör under 2002 avsluta utförsäljningen av övertalig beredskapsmateriel. Den eventuella vinst som uppkommer efter att lånen lösts redovisas mot inkomsttitel 2625 Utförsäljning av beredskapslager. Under 2000 bokfördes 578 miljoner kronor mot inkomsttiteln som ett resultat av övergången till lånefinansiering av beredskapslagren.

3.9.7.6 6:6 Funktionen Psykologiskt försvar

Tabell 3.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	21 200	Anslags-sparande	3 964
2001	Anslag	20 000	Utgifts-prognos	23 000
2002	Förslag	22 330		
2003	Beräknat	21 864 ¹		
2004	Beräknat	22 260 ²		

¹ Motsvarar 21 330 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 21 330 tkr i 2002 års prisnivå.

Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) är funktionsansvarig myndighet. Anslaget finansierar den verksamhet som SPF genomför, såsom att bedriva verksamhet inom forskning, beredskapsplanläggning och utbildning samt information om säkerhetspolitik och totalförsvar.

Regeringens överväganden

Under avsnitt 3.9.4.2 redovisas regeringens bedömning av funktionens förmåga vid utgången av 2000.

Regeringen gav 1996 SPF i uppdrag att vara statens organ för kontakter med anhöriga till offer för Estonias förlisning. Uppdraget utvidgades senare till att gälla även kontakter med överlevande efter haveriet. I april 2001 uppdrog regeringen åt SPF att påbörja insamling och sammanställning av uppgifter med anknytning till Estonias haveri samt med utgångspunkt i en sådan faktabank tillhandahålla allmänheten information och besvara frågor om fartygets förlisning. Arbetet kommer att pågå under flera år. För 2002 beräknas kostnaderna uppgå till högst 1 miljon kronor.

Tabell 3.20 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	20 000	20 000	20 000
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	330	864	1 260
Överföring	2 000	1 000	1 000
Summa förändring	2 330	1 864	2 260
Förslag/beräknat anslag	22 330	21 864	22 260

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.9.7.7 6:7 Funktionen Ordning och säkerhet**Tabell 3.21 Anslagsutveckling**

Tusental kronor

2000	Utfall	24 496	Anslags- sparande	3 720
2001	Anslag	22 841	Utgifts- prognos	26 561
2002	Förslag	24 484		
2003	Beräknat	24 358 ¹		
2004	Beräknat	24 762 ²		

¹ Motsvarar 23 739 tkr i 2002 års prisnivå.² Motsvarar 23 739 tkr i 2002 års prisnivå.

Inom funktionen Ordning och säkerhet är Rikspolisstyrelsen funktionsansvarig myndighet. Anslaget finansierar utbildning och utrustning av den särskilda beredskapspolisen samt NBC-åtgärder.

Regeringens överväganden

Under avsnitt 3.9.4.2 redovisar regeringen sin bedömning av funktionens förmåga vid utgången av 2000.

I anslaget ingår 3,3 miljoner kronor för NBC-åtgärder.

Tabell 3.22 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	22 841	22 841	22 841
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	984	1 603	2 007
Överföring inom U06	659	-86	-86
Summa förändring	1 643	1 517	1 921
Förslag/beräknat anslag	24 484	24 358	24 762

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.**3.9.7.8 6:8 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.****Tabell 3.23 Anslagsutveckling**

Tusental kronor

2000	Utfall	162 703	Anslags- sparande	45 377
2001	Anslag	101 936	Utgifts- prognos	142 390
2002	Förslag	153 599		
2003	Beräknat	156 048 ¹		
2004	Beräknat	158 916 ²		

¹ Motsvarar 152 012 tkr i 2002 års prisnivå.² Motsvarar 152 012 tkr i 2002 års prisnivå.

Inom funktionen Hälso- och sjukvård är Socialstyrelsen funktionsansvarig myndighet.

Anslaget finansierar åtgärder som Socialstyrelsen genomför inom delfunktionerna Hälso- och sjukvård, Socialtjänst, Miljö- och hälso-skydd. Dit hör bl.a. kostnader för att beredskapslagra läkemedel och sjukvårdsmateriel, stödja beredskapen mot allvarlig smitta, förbättra hälso- och sjukvårdens funktionssäkerhet samt förbättra kompetensförsörjningen hos berörd personal. Vidare ingår kostnader för NBC-åtgärder.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2002, i fråga om ramanslaget 6:8 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m., godkänna avtal och beställningar såvitt avser beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 9 000 000 kronor.

Tabell 3.24 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-
Utestående åtaganden vid årets början	5 279	6 536	8 000	-	-
Nya åtaganden	1 716	7 550	8 000	-	-
Infriade åtaganden	-459	-6 086	-8 000	-5 000	-3 000
Utestående åtaganden vid årets slut	6 536	8 000	8 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	25 000	12 000	9 000	-	-

Regeringens överväganden

Under avsnitt 3.9.4.2 redovisas regeringens bedömning avseende funktionens förmåga vid utgången av 2000.

För att anslag och verksamhet skall vara i balans i enlighet med vad som anförts i avsnitt 3.9.2 har regeringen beräknat 47 miljoner kronor mer för 2002-2004 jämfört med 2001.

I beloppet ingår även 3,3 miljoner kronor för NBC-åtgärder.

Tabell 3.25 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	101 936	101 936	101 936
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	4 999	9 035	11 903
Överföring inom U06	46 664	45 077	45 077
Summa förändring	51 663	54 112	56 980
Förslag/beräknat anslag	153 599	156 048	158 916

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.9.7.9 Beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2002 låta Socialstyrelsen disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar till ett sammanlagt belopp om 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Från och med 1999 övergick Socialstyrelsen till att lånefinansiera beredskapsinvesteringar. Låneramen för 2002 avser täcka tidigare gjorda beredskapsinvesteringar.

3.9.7.10 6:9 Funktionen Telekommunikationer m.m.

Tabell 3.26 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	Utfall	108 665	100 574
2001	Anslag	138 284 ¹	142 000
2002	Förslag	205 970	
2003	Beräknat	211 366 ²	
2004	Beräknat	214 827 ³	

¹ Inklusive en minskning med 60 716 tkr på tilläggsbudget i föreliggande proposition.

² Motsvarar 205 970 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 205 970 tkr i 2002 års prisnivå.

Inom funktionen Telekommunikationer m.m. är Post- och telestyrelsen (PTS) funktionsansvarig myndighet. Anslaget finansierar upphandling för att tillgodose samhällets behov av uthålliga telekommunikationer under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Post- och telestyrelsen upp-

handlar kompletterande beredskapsåtgärder av operatörerna då dessa själva vidtar åtgärder i sina nät. Detta minskar statens kostnader, men i gengäld belastas inte alltid anslaget det år utgiften budgeteras varför stora anslagssparande har uppstått under senare år.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Förslaget till investeringsplan för Post- och telestyrelsen, såvitt avser Funktionen Telekommunikationer m.m., för perioden 2002-2004 godkänns.

Tabell 3.27 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Totalt	Anskaffat t.o.m. 2000	Prognos 2001	Budget 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004
Fullträffskyddade tean- läggningar		729	55	10	10	10
Nätåtgärder		494	135	175	128	125
Prioriteringssystem		0	10	30	30	30
Reservkraft		52	10	60	20	20
Summa investeringar		1 275	210	275	188	185
Anslag		1 275	210	275	188	185
Summa finansiering		1 275	210	275	188	185

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att, under 2002, i fråga om ramanslaget 6:9 Funktionen Telekommunikationer m.m., godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder och åtgärder för att minska påfrestningen på samhället i händelse av en svår påfrestning, så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 200 000 000 kronor.

Tabell 3.28 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-
Utestående åtaganden vid årets början	89 155	62 852	128 656	-	-
Nya åtaganden	40 764	130 000	150 000	-	-
Infriade åtaganden	-67 067	-64 196	-78 656	-171 344	-28 656
Utestående åtaganden vid årets slut	62 852	128 656	200 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	150 000	150 000	200 000	-	-

Regeringens överväganden

Under avsnitt 3.9.4.2 redovisas regeringens bedömning avseende funktionens förmåga vid utgången av 2000.

Planering av insatser och åtgärder bör inriktas mot verksamhet som även har betydelse för att minska konsekvenserna av händelser som kan leda till en svår påfrestning på samhället i fred. Pågående utbyggnad av fullträffskyddade teleanläggningar i berg bör slutföras. Åtgärder för att minska sårbarhet i transmissionsnät bör prioriteras. Utbyggnad av reservförsörjning för telefunktionen bör fortsätta liksom särskilda insatser på IT-säkerhetsområdet.

Med den planering som PTS redovisat bedömer regeringen att telekommunikationernas förmåga successivt kommer att förbättras. Det bör dock beaktas att utvecklingen inom området går mycket fort och att åtgärderna kan behöva anpassas därefter.

I försvarsbeslutspropositionen för 2002-2004 avser regeringen att övergripande behandla vissa frågor inom IT-området, bl.a. frågan om en IT-incidentfunktion. Regeringen avser därvidlag föreskriva att anslaget skall kunna användas till förvaltningskostnader m.m. som uppstår vid PTS om en funktion för IT-incidenthantering inrättas där.

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 6:10 Funktionen Telekommunikationer m.m. skall minskas med 60 716 000 kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 3.29 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

För att anslag och verksamhet skall vara i balans i enlighet med vad som anförts i avsnitt 3.9.2 har regeringen beräknat 1 miljon kronor mer för 2002-2004 jämfört med 2001.

Tabell 3.29 Härlledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	138 284	138 284	138 284
Förändring till följd av:			
Beslut	60 716	60 716	60 716
Pris- och löneomräkning	5 970	11 366	14 827
Överföring inom U06	1 000	1 000	1 000
Summa förändring	67 686	73 082	76 543
Förslag/beräknat anslag	205 970	211 366	214 827

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.9.7.11 Teleberedskapsavgift

Regeringens förslag: Avgiftsuttaget för teleberedskapsavgiften, såvitt avser Funktionen Telekommunikationer m.m. fastställs till sammanlagt högst 100 000 000 kronor under 2002.

Skälen för regeringens förslag: En avgift tas ut av teleoperatörerna i enlighet med teleförordningen (1997:339) för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar på telekommunikationsområdet.

3.9.7.12 6:10 Funktionen Postbefordran

Tabell 3.30 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	7 099	Anslags-sparande	4 148
2001	Anslag	0 ¹	Utgifts-prognos	2 000
2002	Förslag	1 239		
2003	Beräknat	1 271 ²		
2004	Beräknat	1 292 ³		

¹ Inklusive en minskning med 3 000 tkr på tilläggsbudget i föreliggande proposition.

² Motsvarar 1 239 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 239 tkr i 2002 års prisnivå.

Inom Funktionen Postbefordran är Post- och telestyrelsen funktionsansvarig myndighet. Anslaget finansierar upphandling av åtgärder för att säkra samhällets behov av postal kommunikation under höjd beredskap.

Regeringens överväganden

Under avsnitt 3.9.4.2 redovisas regeringens bedömning av funktionens förmåga vid utgången av 2000.

Under 2002 avvecklas driftvärnet och verksamheten inom fältposten minskas. Försvarsmakten övertar ansvaret för planering och upprätthållande av post i fält. Regeringen har därför beräknat 2 miljoner kronor mindre för 2002 jämfört med 2001.

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 6:11 Funktionen Postbefordran skall minskas med 3 miljoner kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 3.31 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

Tabell 3.31 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	0	0	0
Förändring till följd av:			
Beslut	3 000	3 000	3 000
Pris- och löneomräkning	239	271	292
Överföring inom U06	-2 000	-2 000	-2 000
Summa förändring	1 239	1 271	1 292
Förslag/beräknat anslag	1 239	1 271	1 292

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2002, ifråga om ramanslaget 6:11 Funktionen Transporter, godkänna avtal och beställningar såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder, så att behovet av anslagsmedel efter 2002 för dessa och tidigare avtal och beställningar uppgår till högst 25 000 000 kronor.

Tabell 3.33 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-
Utestående åtaganden vid årets början	5 000	5 000	25 000	-	-
Nya åtaganden	5 000	25 000	15 000	-	-
Infriade åtaganden	- 5 000	-5 000	-15 000	-15 000	-10 000
Utestående åtaganden vid årets slut	5 000	25 000	25 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	85 000	25 000	25 000	-	-

3.9.7.13 6:11 Funktionen Transporter

Tabell 3.32 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	154 521	Anslags-sparande	3 862
2001	Anslag	162 295 ¹	Utgifts-prognos	162 831
2002	Förslag	157 994		
2003	Beräknat	161 632 ²		
2004	Beräknat	164 995 ³		

¹ Inklusive en minskning med 705 tkr på tilläggsbudget i föreliggande proposition.

² Motsvarar 157 994 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 157 994 tkr i 2002 års prisnivå.

Inom funktionen Transporter är Överstyrelsen för civil beredskap funktionsansvarig myndighet. Anslaget finansierar beredskapsåtgärder inom delfunktionerna Transportsamordning (ÖCB), Väghållning och Landsvägs-transporter (Vägverket), Järnvägstransporter och Banhållning (Banverket), Sjötransporter (Sjöfartsverket) och Flygtransporter (Luftfartsverket).

Regeringens överväganden

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 6:12 Funktionen Transporter skall minskas med 705 000 kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 3.34 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

För att anslag och verksamhet skall vara i balans i enlighet med vad som anförts i avsnitt 3.9.2 har regeringen beräknat 11 miljoner kronor mindre för 2002-2004 jämfört med 2001.

Tabell 3.34 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	162 295	162 295	162 295
Förändring till följd av:			
Beslut	705	705	705
Pris- och löneomräkning	5 994	9 632	12 995
Överföring inom U06	-11 000	-11 000	-11 000
Summa förändring	-4 301	-663	2 700
Förslag/beräknat anslag	157 994	161 632	164 995

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.9.7.14 6:12 Funktionen Energiförsörjning

Tabell 3.35 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	285 036	Anslags-sparande	97 057
2001	Anslag	213 099 ¹	Utgifts-prognos	295 677
2002	Förslag	291 924		
2003	Beräknat	298 454 ²		
2004	Beräknat	305 074 ³		

¹ Inklusive en minskning med 7 470 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 291 924 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 291 924 tkr i 2002 års prisnivå.

Funktionen Energiförsörjning är indelad i två delfunktioner. Energimyndigheten är funktionsansvarig myndighet och ansvarar även för delfunktionen Bränsle- och drivmedelsförsörjning. Affärsverket svenska kraftnät ansvarar för delfunktionen Elförsörjning.

Anslaget används för beredskapsinsatser inom energiområdet som syftar till att införa höjd beredskap dels vidmakthålla och utveckla handlingsberedskapen för att möta störningar i

energiförsörjningen, dels minska känsligheten för störningar inom elförsörjningsområdet. Anslaget används också för ersättningar som beslutas enligt elberedskapslagen (1997:288) och för myndighetsutövning enligt nämnda lag. Vidare bekostar anslaget beredskapsinsatser för dammsäkerhet.

Regeringens överväganden

De flesta totalförsvarsfunktioner är starkt beroende av en fungerande elförsörjning för att klara sin uppgift. Detta förhållande motiverar tillsammans med elsystemets sårbarhet att ökade resurser jämfört med 2001 beräknats för funktionen Energiförsörjning.

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 6:13 Funktionen Energiförsörjning skall minskas med 7 470 000 kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 3.36 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

Tabell 3.36 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	213 099	213 099	213 099
Förändring			
Beslut	7 470	7 470	7 470
Pris- och löneomräkning	7 019	13 549	20 169
Överföring inom U06	64 336	64 336	64 336
Summa förändring	78 825	85 355	91 975
Förslag/beräknat anslag	291 924	298 454	305 074

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.9.7.15 Elberedskapsavgift

Regeringens förslag: Avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften, såvitt avser Funktionen Energiförsörjning, fastställs till sammanlagt högst 200 000 000 kronor under 2002.

Skälen för regeringens förslag: En avgift tas ut enligt elberedskapslagen (1997:288) för att finansiera beredskapsåtgärder som beslutas med stöd av nämnda lag.

3.10 Totalförsvargemensamma verksamheter

3.10.1 Omfattning

De totalförsvargemensamma verksamheterna har till huvudsaklig uppgift att stödja övriga verksamheter inom politikområdet Försvarspolitik och omfattar materielförsörjning, personalförsörjning, högre utbildning inom totalförsvaret, kompetensutveckling, forskning och utveckling samt signalspaning m.m. Verksamheterna finansieras till största delen genom avgifter men även till del av anslag över statsbudgeten.

De totalförsvargemensamma verksamheterna bedrivs av Försvarets materielverk, Totalförsvarets pliktverk, Förvarshögskolan, Försvarets radioanstalt, Totalförsvarets forskningsinstitut, de frivilliga försvarsorganisationerna samt Vissa mindre nämnder².

3.10.2 Resultatbedömning

Materielförsörjning

Materielförsörjningen stöds av Försvarets materielverk. Materielverkets planerings- och beslutsstöd har till stor del bestått av underlag till Försvarsmaktens materielplanering och leverans av tjänster till Försvarsmaktens perspektivplanering. Under 2000 har Materielverket fortsatt levererat bl.a. levererat ytterligare stridsvagn 122, stridsfordon 90 och JAS 39 Gripen. Materielverket har också förberett och i viss mån påbörjat anskaffning av materiel till de förband som Sverige har anmält till internationella styrkeregister.

Den 1 januari 2000 införde Försvarets materielverk en ny organisation med ett processororienterat arbetssätt, i syfte att effektivisera verksamheten och att öka möjligheterna att snabbt anpassa produktionen till Försvarsmaktens behov. I övergångsfasen från tidigare organisation och arbetssätt har Materielverket drabbats av vissa produktionssvårigheter. Detta kan bl.a. utläsas i att myndighetens milstolpseffek-

tivitet, dvs. andelen leveranser inom överenskommen tid i förhållande till antalet planerade milstolpar, har sjunkit under 2000 jämfört med föregående år. Försvarsmaktens materielförsörjning kunde därför inte ske i planerad omfattning. Materielverket har vidtagit åtgärder för att förbättra milstolpseffektiviteten.

Regeringen bedömer att den ökade anpassningsförmåga som förändringsarbetet inom Försvarets materielverk syftar till att uppnå är av stor betydelse för Försvarsmaktens framtida materielförsörjning. Regeringen följer därför noga hur verksamheten inom Materielverket utvecklas. Den 29 mars 2001 beslutade regeringen om direktiv till en utredare för att bl.a. se över Försvarets materielverks resursutnyttjande och organisation samt regeringens och Försvarsmaktens styrning av Materielverket (dir. 2001:21). Utredaren skall också bedöma hur nuvarande styrning av Materielverket fungerar samt bedöma de närmare konsekvenserna för Försvarets materielverk av ett genomförande av förslagen i betänkandena Försvarsmateriel på nya villkor (SOU 2001:21) och Forskning och utveckling för totalförsvaret (SOU 2001:22). Utredaren skall redovisa sitt arbete senast den 31 mars 2002.

Personalförsörjning

Personalförsörjningen avseende totalförsvarspliktig personal stöds av Totalförsvarets pliktverk. Under 2000 mönstrade och antagningsprövades 48 154 personer, varav 499 kvinnor. Av de antagningsprövade skrevs 18 504 in till värnplikt och 1 642 till civilplikt. Övriga skrevs in till utbildningsreserven, var inte tjänstgöringsskyldiga eller, i samband med kvinnors antagningsprövning, samtyckte inte till inskrivning. Av de totalförsvarspliktiga som skrivits in till grundutbildning påbörjade 79 procent sin grundutbildning under följande år. Totalt har 19 219 registerkontroller genomförts i anslutning till inskrivningen för att hindra olämplig personal att fullgöra grundutbildning. 128 kontroller medförde ändrade inskrivningsbeslut.

Antalet kvinnor som antagningsprövades under 2000 minskade med 122 personer jämfört med 1999. Även antalet inskrivna kvinnor har jämfört med 1999 minskat från 267 personer till 227.

² Överklagandenämnden för totalförsvaret, Riksvärderingsnämnden, de lokala värderingsnämnderna, fiskeskyddsnämnderna inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde, Försvarets underrättelsenämnd och Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar.

Totalförsvarets pliktverk har uppnått målet med att skriva in totalförsvarspliktiga till grundutbildning så att avvikelserna från de bemanningsansvarigas behov av inryckande inte är större än 5 procent. Regeringen beslutade den 30 mars 2000 (Fö nr 10) att antalet totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt under 2000 skall vara ca 15 000 totalförsvarspliktiga. Totalförsvarets pliktverk fick då ändra inskrivningsbeslut för ett stort antal personer.

Totalförsvarets pliktverk har under det gångna året fortsatt att utveckla mönstringen, bl.a. har endagsmönstring införts vid regionkontoren i Kristianstad och Stockholm. Dessutom har samarbetet med skolhälsovården utvecklats, vilket lett till att cirka 3 200 totalförsvarspliktiga befriats från mönstringen genom inlämnade intyg.

I jämförelse med 1999 har antalet avgångar under grundutbildning ökat något under 2000. Avgångarna har till största delen berott på hälso- och psykosociala skäl. Andelen som ansöker om vapenfri tjänstgöring är oförändrad.

Högre utbildning inom totalförsvaret

Utbildning motsvarar totalt ca 80 procent av Förvarshögskolans verksamhet. Den är helt avgiftsfinansierad och Förvarsmakten är den största beställaren. Skolans utbildning har utvecklats både till omfång och till innehåll där olika former av krishantering mot bakgrund av omvärldsutvecklingen har blivit en viktig komponent.

För chefsprogrammet har andelen utländska deltagare varit relativt hög, ca 15 procent, och skolans bedömning är att detta underlättar den pågående internationaliseringen av utbildningen.

Andelen kvinnliga studerande på stabsprogrammet är ca fyra procent. Av närmare 210 svenska elever på chefsprogrammen återfinns en kvinnlig officer.

Genom fackprogrammen erbjuds Förvarsmakten specialutbildningar för kompetensutveckling av officerare. Det har dock funnits svårigheter att nå upp till beläggningsmålen på ett antal av dessa i likhet med föregående år. Brister i beläggningsplaneringen ger därmed också högre kostnader per utbildningsplats.

Skolans anslagsfinansierade forskningsverksamhet (49 procent av forskningen som helhet) omfattar grundforskning, forskning inom

säkerhetspolitik och militärhistoria samt informationskrigsföring. Inom grundforskningen eftersträvar skolan fasta forskningsresurser, dvs. professorer och rekryteringstjänster vid alla institutioner för att möjliggöra utveckling av nya forskningsprojekt och handledning av doktorander. Samtliga institutioner har en professor eller en adjungerad professor som kan leda institutionens vetenskapliga forskning och utveckling. Andelen personer med högre akademisk kompetens ökar och i dag finns 15 professorer anställda på skolan. Andelen undervisningstimmar med forskningsutbildade lärare har därför kunnat utökas.

Förvarsmakten har mot bakgrund av det ekonomiska läget 2001 reviderat sina beställningar till Förvarshögskolan och detta kan komma att leda till beställningsreduceringar inom den avgiftsfinansierade verksamheten. Konsekvenserna för Förvarshögskolan av de minskande beställningsvolymerna som Förvarsmakten aviserat är svåra att bedöma, men kan komma att påverka skolans intäkter under 2002. Med anledning av detta har Förvarshögskolan under första halvåret 2001 påbörjat en intern översyn i syfte att skapa en effektivare organisation.

Signalspaning m.m.

Försvarets radioanstalt har bidragit med underrättelser om förhållanden i vår omvärld som kan påverka vårt land i politiskt, säkerhetspolitiskt eller militärt avseende. Försvarets radioanstalt har också bidragit med underrättelser till stöd för svenskt utrikespolitiskt agerande.

De säkerhetspolitiska förändringarna under 1990-talet har inneburit att Försvarets radioanstalts ekonomiska resurser under de senaste åren har kunnat reduceras. Myndigheten har anpassat sig till detta och rationaliserat verksamheten genom att lägga ned stationer och investera i automatiserad utrustning.

Mot bakgrund av att någon genomgripande av regeringen initierad översyn inte har skett av Försvarets radioanstalt på länge samt de omfattande säkerhetspolitiska förändringarna under senare år beslutade regeringen den 6 september 2001 om direktiv till en utredare för att genomföra en granskning av verksamheten vid Försvarets radioanstalt.

Forskning och utveckling

Forskning och utveckling för totalförsvarets behov har under 2000 stötts av Försvarets forskningsanstalt. Försvarets forskningsanstalt har efter en kundundersökning 1999 vidtagit ett omfattande antal åtgärder för att förbättra kunddialogen, god leveranstid och beställningsöverensstämmelse. Exempel är att milstolpsförfarandet för fakturering av utförda uppdrag har utökats till fler fakturerande myndigheter än Försvarmakten. En internationell utvärdering av verksamheten vid avdelningen för sensorteknik har genomförts under året. Ett åtgärdsprogram kommer att utarbetas 2001 utifrån utvärderingens rekommendationer.

Omfattningen av Försvarets forskningsanstalts civila forskningsverksamhet har, jämfört med forskningsverksamhet utförd åt totalförsvaret, ökat från 4 till 7 procent under de senaste tre åren. Synergieffekter har främst uppnåtts genom flerpartsprojekt, delgivning av resultat, utbildning och undervisning. Forskningsanstalten har under 2000 fortsatt verka för att försvarsforskningen skall nyttiggöras utanför totalförsvaret. Inom övriga samhällssektorer har forskningen ökat jämfört med föregående år.

Försvarmakten avdelar medel för s.k. strategiska forskningskärnor. Med dessa medel har Forskningsanstalten viss möjlighet att själv initiera framtidsriktade satsningar. Därutöver har myndigheten under året bedrivit innovationsforskning, kompetensutveckling, framtidsorienterad forskning samt utvecklade och vidmakthållit kontaktnätverk.

Flygtekniska försöksanstaltens verksamhet har till sin karaktär varit såväl militärt som civilt tillämpbar. Finansiärer av projekt har t.ex. varit Saab, Volvo Aero, NUTEK, Kungliga tekniska högskolan och Uppsala universitet. Exempel på tillämpningar är vindkraftprogrammet och projekt för det Europeiska rymdprogrammet, ESA.

För långsiktig kompetensutveckling har Försöksanstalten genomfört forskning och teknologiutveckling på uppdrag av Försvarmakten. Huvuddelen av verksamheten omfattar de flygtekniska basteknologierna aerodynamik, aeroelasticitet, flygdynamik och strukturteknik.

Den försvarsanknutna verksamheten har dominerats av prov med anknytning till JAS 39 Gripen och dess utveckling. Ett antal provningsuppdrag rörande robotar och missiler har utförts åt olika beställare.

Uppdrag för svensk och utländsk industri har genomförts inom vindtunnelprov, utveckling av utloppsdyror för raketmotorer, aerodynamiska beräkningar för räddningsfarkosten till rymdstationen X38. Verksamheten inom det svenska vindforskningsprogrammet har fördjupats.

Den 1 januari 2001 inrättades den nya myndigheten Totalförsvarets forskningsinstitut genom en sammanslagning av Flygtekniska försöksanstalten och Försvarets forskningsanstalt. Myndigheten har till uppgift att bedriva forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete för totalförsvaret och till stöd för nedrustning och internationell säkerhet. Myndigheten får även i övrigt bedriva forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete. Verksamheten skall bedrivas med beaktande av krav på relevans, integritet, vetenskaplig kvalitet och effektivitet.

Internationell verksamhet

De totalförsvargemensamma myndigheternas internationella samarbete och engagemang har en stor bredd. Det omfattar allt från stöd till svenska förband i internationell tjänst, nordiskt samarbete och samarbete med myndigheter och försvarsorganisationer i Estland, Lettland Litauen, Ryssland och Polen till multilateralt arbete inom ramarna för Sveriges deltagande i Partnerskap för fred (PFF). Inte minst inom materiel- och forskningsområdet har det internationella engagemanget integrerats i myndigheternas övriga verksamhet och stärkts organisatoriskt under 2000. Materielverket och Totalförsvarets forskningsinstitut deltar aktivt inom WEAG (Western European Armaments Group). Myndigheten bidrar också till exportstödet genom det bi- och multilaterala samarbetet.

Miljöarbete

Samtliga totalförsvargemensamma myndigheter har genomfört en miljöutredning som ett första steg i införandet av ett miljöledningssystem. Arbetet med att ta fram en miljöpolicy

fortgår. Flertalet av myndigheterna har redovisat goda resultat i arbetet med att införa miljöledningssystem. Försvarshögskolan har dock redovisat att huvuddelen av arbetet med att införa ett miljöledningssystem måste göras under 2001 då arbetet påbörjades sent under 2000.

Jämställdhet samt etnisk och kulturell mångfald

De totalförsvarsgemensamma myndigheterna har på olika sätt arbetat med att åstadkomma en ökad jämställdhet och en jämnare könsfördelning.

I syfte att få fler kvinnor att fullgöra värn- eller civilpliktstjänstgöring har Totalförsvarets pliktverk genomfört ett försök med provning enbart för kvinnor på regionkontoret i Göteborg. Resultatet var mycket lyckat då 87 procent blev inskrivna, att jämföra med 45 procent vid traditionell provning.

Cirka 400 elever på Försvarshögskolan har utbildats i etiska frågor förknippade med officersrollen. Bl.a. har frågor om etnisk, kulturell och sexuell diskriminering diskuterats.

Nämnder m.m.

Till området hör verksamheter som bedrivs av Överklagandenämnden för totalförsvaret, Totalförsvarets chefsnämnd och vissa nämnder. Nämnderna har redovisat att verksamheten genomförts enligt uppställda mål och riktlinjer. Regeringen ger bidrag till Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar. Dessa har redovisat en verksamhet under 2000 som motsvarar syftet med statsbidraget.

Frivillig försvarsverksamhet

Samtliga berörda myndigheter redovisar en minskning av antalet medlemmar i de frivilliga försvarsorganisationerna. Till stor del bedöms minskningen bero på de förändringar som pågår inom totalförsvaret.

Försvarsmaktens bedömning

Av Försvarsmaktens bedömning av respektive totalförsvarsgemensam myndighets levererade tjänster och produkter framgår att dessa i stort sett uppfyllt de kvalitetskrav och behov som Försvarsmakten har haft. Försvarsmakten be-

dömer dock att det i fråga om Försvarshögskolans tjänster utöver den nivåhöjande utbildningen finns utrymme för vissa kvalitetshöjningar.

Regeringens bedömning

Regeringens sammantagna bedömning är att de totalförsvarsgemensamma myndigheternas verksamhet och produkter i huvudsak uppfyllt de krav och mål som regeringen ställt. I likhet med föregående år har myndigheterna dock påverkats av den pågående ominriktningen av försvaret, vilket bl.a. resulterat i delvis begränsad måluppfyllnad för vissa myndigheter.

Regeringen bedömer att nämndernas verksamhet och den frivilliga försvarsverksamheten bedrivits med gott resultat.

3.10.3 Inriktning för 2002

Under 2001 har Forskningsutredningen (SOU 2001:21), Materieförsörjningsutredningen (SOU 2001:22) och Personalförsörjningsutredningen (SOU 2001:23) överlämnat sina betänkanden till regeringen. Dessa har remissbehandlats. Regeringen avser att i den kommande försvarsbeslutspropositionen behandla dessa betänkanden och redovisa inriktningen för åren 2002 till 2004 vad avser personalförsörjningen, materieförsörjningen, det militära skolsystemet samt forskning och utveckling. Det innebär att arbetet under 2002 kommer att påverkas av statsmakternas kommande beslut.

Regeringen anger i avsnitt 3.8.4 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling inriktningen för det militära försvarets materieförsörjning. Försvarets materielverks verksamhet skall följa denna inriktning.

Inriktningen är att utbildningsvolymen av totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt under 2002 skall vara ca 15 000 totalförsvarspliktiga. Antalet totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt kommer att minska. Regeringens inriktning är att ca 1 000 totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt skall utbildas.

Regeringen avser att senare under hösten 2001 behandla frågor om bättre villkor för totalförsvarspliktiga m.m.

För att tillmötesgå de framtida behoven av kvalitetssäkrad utbildning inom totalförsvarets

områden anser regeringen det är av stor vikt att Försvarshögskolan fullföljer sin strävan att stärka den vetenskapliga grund som myndighetens verksamhet bygger på.

Den närmare inriktningen av de frivilliga försvarsorganisationerna är beroende av utredningen om den frivilliga försvarsverksamhetens framtida inriktning och uppgifter inom totalförsvaret. Regeringen återkommer till riksdagen i denna fråga under 2002.

3.10.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har lämnat revisionsberättelse utan invändning för Försvarets materielverk, Totalförsvarets pliktverk, Försvarshögskolan, Försvarets forskningsanstalt och Flygtekniska försöksanstalten. Även de av regeringen särskilt förordnade revisorerna för Försvarets radioanstalt har lämnat revisionsberättelse utan invändning.

3.10.5 Budgetförslag

Regeringen har vid beräkningen av anslagen tagit hänsyn till såväl den kommande försvarsbeslutspropositionen som den kommande propositionen om bättre villkor för totalförsvarspliktiga.

3.10.5.1 Försvarets materielverk

Försvarets materielverk är en avgiftsfinansierad myndighet med uppgift att anskaffa, vidmakthålla och avveckla materiel på uppdrag av främst Försvarsmakten. Vidare biträder Försvarets materielverk Försvarsmakten i fråga om långsiktig materielförsörjningsplanering samt materielsystemkunskap.

För de enskilda uppdragen utformar Försvarets materielverk offerter utifrån Försvarsmaktens fastställda materielplan. Försvarsmakten gör sedan kundbeställningar gentemot Försvarets materielverk. Kundbeställningarna utgör ett åtagande för Försvarets materielverk gentemot kunden och är grunden för uppfölj-

ningen av Försvarets materielverks resultat och måluppfyllnad.

Rörelsekapital

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att, genom en kredit i Riksgäldskontoret om högst 21 500 000 000 kronor, tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital för 2002.

Skälen för regeringens förslag: Försvarets materielverk behöver ett rörelsekapital för att finansiera utestående förskott till industrin och övrigt behov av rörelsekapital. Regeringen föreslår, mot bakgrund av hittills utnyttjat kreditutrymme och av det bedömda framtida kreditbehovet, att krediten i Riksgäldskontoret sänks från 23 000 000 000 kronor till högst 21 500 000 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.37 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	19 954 056	19 953 143	913
(varav tjänsteexport)	16 418	16 160	258
Prognos 2001	22 342 000	22 342 000	0
(varav tjänsteexport)	26 000	26 000	0
Budget 2002	21 628 000	21 628 000	0
(varav tjänsteexport)	21 000	21 000	0

Försvarets materielverk får disponera intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 2002 – 2004 godkänns (tabell 3.38).

Tabell 3.38 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Prognos 2001	Budget 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004
Investeringar > 1 miljon kronor, varav	121	113	85	106
– provplatser	23	31	6	28
– IT-utveckling	81	80	76	69
– övrigt	17	2	3	9
Investeringar < 1 miljon kronor	59	32	32	32
Summa investeringar	180	145	117	138
Lån i Riksgäldskontoret	180	145	117	138
Summa finansiering	180	145	117	138

3.10.5.2 6:13 Totalförsvarets pliktverk

Tabell 3.39 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos	1 585
2000	241 644			
2001	Anslag	253 140 ¹	238 000	
2002	Förslag	243 086		
2003	Beräknat	234 679 ²		
2004	Beräknat	239 228 ³		

¹ Motsvarar 229 086 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 229 086 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Totalförsvarets pliktverk för mönstring, antagningsprovning, inskrivning och stöd under grundutbildning samt enskilda ärenden. Vidare finansierar anslaget Totalförsvarets pliktverks verksamhet med att ge myndigheter och andra som har bemanningsansvar inom totalförsvaret stöd och service avseende bemanning med totalförsvarspliktiga som skrivs in för civil- eller värnplikt och i fråga om redovisning av annan personal inom totalförsvaret samt lämna stöd och service till utbildningsanordnarna i fråga om totalförsvarspliktigas tjänstgöring. Dessa verk-

samheter finansieras även till del av avgiftsin-
komster.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.40 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	55 501	58 361	-2 860
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2001	55 000	56 000	-1 000
(varav tjänsteexport)			
Budget 2002	50 287	50 287	0
(varav tjänsteexport)			

Huvuddelen av den avgiftsbelagda verksamheten avser tjänster Totalförsvarets pliktverk lämnar till Försvarmakten. Totalförsvarets pliktverk får disponera intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Regeringens överväganden

Från och med 2002 har regeringen beräknat 1 miljon kronor mer jämfört med 2001 för ändrat betalningsansvar för vissa folkbokföringsuppgifter. För att finansiera vissa förslag i den kommande propositionen om bättre villkor för totalförvarspliktiga har regeringen beräknat 16 miljoner kronor mindre för 2002 samt 30 miljoner kronor mindre för 2003 och 2004 jämfört med 2001.

Tabell 3.41 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	253 140	253 140	253 140
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	4 946	10 539	15 088
Överföring	-15 000	-29 000	-29 000
Summa förändring	-10 054	-18 461	-13 912
Förslag/beräknat anslag	243 086	234 679	239 228

3.10.5.3 6:14 Försvarshögskolan

Tabell 3.42 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	27 601	Anslags-sparande	1 381
2001	Anslag	31 445	Utgifts-prognos	32 025
2002	Förslag	32 015		
2003	Beräknat	32 800 ¹		
2004	Beräknat	33 430 ²		

¹ Motsvarar 32 015 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 32 015 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Försvarshögskolan för forskning och utveckling m.m. inom skolans kompetensområde. Verksamheten skall kunna knytas till utbildningen och tillgodose totalförsvarets behov. Dessutom bekostas verksamheten inom Delegationen för militärhistorisk forskning från anslaget.

Regeringen avser att i regleringsbrevet föreskriva att 18 000 000 kronor av anslaget är avsedda för uppbyggnad av Försvarshögskolans vetenskapliga grund. Den skall motsvara en professur och en rekryteringstjänst inom var och ett skolans kärnämnen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.43 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	316 727	321 101	-4 374
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2001 ¹	296 000	296 000	0
(varav tjänsteexport)			
Budget 2002 ¹	270 000	270 000	0
(varav tjänsteexport)			

¹ Både vad avser prognos för 2001 och budget 2002 föreligger en stor osäkerhet med anledning av Försvarsmaktens ekonomiska situation och de annullerade beställningar detta medfört för 2001 samt aviserade minskade beställningar för 2002.

Försvarshögskolan disponerar intäkterna från den avgiftsfinansierade verksamheten. Under verksamhetsåret redovisade Försvarshögskolan ett underskott. Det negativa resultatet beror huvudsakligen på icke inplanerade investeringar för att höja IT-säkerheten och fördyring av hyra för tillfälliga lokaler. För verksamhetsåret 2002 föreligger viss osäkerhet avseende Försvarsmaktens beställningar. Det kan komma att leda till minskade beställningsvolymerna inom Försvarshögskolans avgiftsfinansierade verksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 3.44 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	31 445	31 445	31 445
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	570	1 355	1 985
Överföring	-	-	-
Summa förändring	570	1 355	1 985
Förslag/beräknat anslag	32 015	32 800	33 430

3.10.5.4 6:15 Försvarets radioanstalt

Tabell 3.45 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2000	Utfall	451 126	Anslags kredit	-7 778
2001	Anslag	441 333	Utgifts- prognos	432 625
2002	Förslag	468 939		
2003	Beräknat	459 950 ¹		
2004	Beräknat	468 768 ²		

¹ Motsvarar 448 939 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 448 939 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar den verksamhet med signalspaning som Försvarets radioanstalt bedriver. Anslaget finansierar också utveckling av teknisk materiel och metoder som behövs för denna verksamhet. Viss verksamhet inom myndigheten finansieras genom avgifter.

Verksamheten bedrivs enligt den inriktning som regeringen, Försvarmakten och övriga uppdragsgivare anger.

Försvarets radioanstalt skall bidra till att ge förvarning om förhållandena i vår omvärld och lämna stöd vid fredsfrämjande internationella operationer.

Regeringens överväganden

För att tillgodose behovet av investeringar inom framtidsinriktade områden har anslaget ökat med 20 000 000 kronor för 2002 jämfört med 2001.

Tabell 3.46 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	441 333	441 333	441 333
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	7 606	18 617	27 435
Överföring från anslag 6:2	20 000	-	-
Summa förändring	27 606	18 617	27 435
Förslag/beräknat anslag	468 939	459 950	468 768

3.10.5.5 6:16 Totalförsvarets forskningsinstitut

Tabell 3.47 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2000	Utfall	164 620 ¹	Anslags- sparande	3 045
2001	Anslag	184 893	Utgifts- prognos	187 438
2002	Förslag	191 290		
2003	Beräknat	195 895 ²		
2004	Beräknat	199 673 ³		

¹ Försvarets forskningsanstalt och Flygtekniska försöksanstalten summerat.

² Motsvarar 191 290 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 191 290 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar försvars- och säkerhetspolitisk forskning för regeringens behov, skyddsforskning mot NBC-stridsmedel samt flygteknisk kompetens- och resursutveckling. Kompetensen skall även nyttiggöras utanför totalförsvaret, samt stödja svensk industri och export av försvarsmateriel.

Totalförsvarets forskningsinstituts verksamhet skall tillgodose totalförsvaret med forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsverksamhet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.48 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	857 510	861 505	-3 995
(varav tjänsteexport)	50 056	50 321	-265
Prognos 2001	830 300	830 300	0
(varav tjänsteexport)	50 000	50 000	0
Budget 2002	830 300	830 300	0
(varav tjänsteexport)	50 000	50 000	0

Totalförsvarets forskningsinstitut får disponera intäkterna från den uppdragsfinansierade verksamheten. Det negativa resultatet beror bl.a. på ej genomförda uppdrag pga. sammanläggningen av Försvarets forskningsanstalt och Flygtekniska försöksanstalten.

Regeringens överväganden**Tabell 3.49 Härledning av nivån 2002-2004**

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	184 893	184 893	184 893
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	6 397	11 002	14 780
Överföring	-	-	-
Summa förändring	6 397	11 002	14 780
Förslag/beräknat anslag	191 290	195 895	199 673

3.10.5.6 6:17 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret**Tabell 3.50 Anslagsutveckling**

Tusental kronor

			Anslags- sparande	0
2000	Utfall	88 265		
2001	Anslag	88 265 ¹	Utgifts- prognos	88 000
2002	Förslag	88 265		
2003	Beräknat	88 265 ²		
2004	Beräknat	88 265 ³		

2 Motsvarar 88 265 tkr i 2002 års prisnivå.

3 Motsvarar 88 265 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar utgifter för stöd till den verksamhet som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. De frivilliga försvarsorganisationerna, som anges i bilaga till förordningen, får bidrag för den del av deras verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar ledning och administration, försvarsupplysning, rekrytering, funktionärsutbildning för den egna organisationen samt ungdomsverksamhet.

Regeringens överväganden**Tabell 3.51 Härledning av nivån 2002-2004**

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	88 265	88 265	88 265
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Överföring	-	-	-
Summa förändring	-	-	-
Förslag/beräknat anslag	88 265	88 265	88 265

Mot bakgrund av vad som ovan anförts om resultatbedömning och inriktning för Stöd till frivilliga försvarsorganisationer (avsnitt 3.9.4 och avsnitt 3.9.5) beräknar regeringen medlen för anslaget till 88 265 000 kronor för 2002.

De frivilliga försvarsorganisationerna får härutöver uppdragsmedel från anslagen 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m., 6:3 Funktionen Civil ledning, 6:5 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst samt 6:8 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. Arbetsmarknadsstyrelsen tilldelas belopp för frivilligverksamhet under anslaget 6:5 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

3.10.5.7 6:18 Nämnder m.m.**Tabell 3.52 Anslagsutveckling**

Tusental kronor

			Anslags- sparande	1 780
2000	Utfall	10 077		
2001	Anslag	10 534 ¹	Utgifts- prognos	12 000
2002	Förslag	11 209		
2003	Beräknat	11 697 ²		
2004	Beräknat	11 908 ³		

¹Inklusive en minskning med 1 485 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.²Motsvarar 11 409 tkr i 2002 års prisnivå.³Motsvarar 11 409 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar den verksamhet som Överklagandenämnden för totalförsvaret, vissa andra, mindre, nämnder bedriver samt bidrag till Svenska Röda Korset och till Centralförbundet Folk och Försvar.

Regeringens överväganden

Totalförsvarets chefsnämnd läggs ned den 31 december 2001. För finansiering av Försvarsdepartementets kostnader förknippade med nämndens avveckling beräknas för 2002 800 000 kronor under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslag 90:5 Regeringskansliet m.m. istället för under föreliggande anslag. För 2003 och 2004 är motsvarande belopp 600 000 kronor. För finansiering av informationsutbyte mellan cheferna för de centrala myndigheterna inom totalförsvaret beräknas 200 000 kronor under anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m. istället för under föreliggande anslag.

Sammantaget har regeringen med anledning av att TCN läggs ned beräknat 1 miljon kronor mindre under anslaget 2002 jämfört med 2001. Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 6:19 Nämnder m.m. skall minskas med 1 485 000 kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 3.53 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

Tabell 3.53 Härledning av nivån 2002-2004*Tusental kronor*

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	10 534	10 534	10 534
Förändring till följd av:			
Beslut	1 485	1 485	1 485
Pris- och löneomräkning	190	478	689
Överföring till U01 anslaget 90.5	-1 000	-800	-800
Summa förändring	675	1 163	1 374
Förslag/beräknat anslag	11 209	11 697	11 908

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

4 Politikområde Skydd mot olyckor

4.1 Omfattning

Politikområdet omfattar åtgärder för att förebygga och begränsa konsekvenser av olyckor samt avhjälpa skador. Med olyckor menas såväl av människa vållade olyckor som naturolyckor där skador kan förorsakas på människa, egendom eller i miljö.

Politikområdet begränsas till att omfatta verksamheter som bedrivs av myndigheter inom det sjätte utgiftsområdet. Liknande verksamheter med motsvarande målsättning och till del baserade på samma lagstiftning bedrivs även av ett antal statliga myndigheter inom andra politikområden samt av kommunerna.

Politikområdet omfattar räddningstjänst, olycks- och skadeförebyggande verksamhet samt åtgärder efter olyckor enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), lagen (1982:821) om transport av farligt gods, lagen (1999:381) om åtgärder för

att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor samt ett antal författningar inom sjösäkerhetsområdet.

Myndigheter inom det sjätte utgiftsområdet, som bedriver verksamhet med stöd av nämnda författningar är Statens räddningsverk, Sprängämnesinspektionen och Kustbevakningen. Sprängämnesinspektionen kommer att upphöra den 30 september 2001 varefter verksamheten uppgår i Statens räddningsverk.

Politikområdet omfattar även åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Räddningsverket lämnar ersättning till kommuner och statliga myndigheter för vidtagna åtgärder och uppkomna merkostnader vid genomförda räddningstjänstinsatser.

De anslag som ingår i politikområdet framgår av tabell 4.1.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Tusental kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgiftsprognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
7:1 Kustbevakningen	457,6	473,8	482,4	507,3	521,6	583,0
7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor m.m.	30,3	25,0	24,0	25,0	25,0	25,0
7:3 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	11,7	27,4	54,0	20,0	20,0	20,0
7:4 Samhällets skydd mot olyckor	569,5	570,8	576,2	596,2	596,2	596,2
Totalt för Politikområde Skydd mot olyckor	1 069,1	1 097,0	1 136,6	1 148,5	1 162,8	1 224,2

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

4.3 Mål

Målet för verksamheten inom politikområdet Skydd mot olyckor är att skydda människors liv, säkerhet och hälsa mot olyckor samt att förhindra eller begränsa skador på egendom och miljö.

4.4 Politikens inriktning

Regeringen anser att samhällets förmåga att förebygga och hantera olyckor måste utvecklas. Det förebyggande arbetet bör härvid prioriteras. Väl genomförda förebyggande insatser medför såväl minskat lidande som bättre samhällsekonomisk användning av resurserna. Viktiga led i det förebyggande arbetet är tillsyn och statistikupbyggnad.

Ett led i regeringens strävan att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera olyckor är att förbättra samverkan mellan räddningstjänstansvariga myndigheter och övriga aktörer. Regeringen beslutade den 11 mars 1982 att ett råd för räddningstjänst skulle inrättas för att analysera och diskutera sådana frågor som är av betydelse för att uppnå effektivare och mer samordnade insatser på räddningstjänstområdet. Regeringen har beslutat att utveckla Rådet för räddningstjänst till ett mer aktivt forum för att analysera och diskutera erfarenheter av inträffade allvarliga olyckor. Rådet bör verka aktivt för samordning mellan ansvariga myndigheter och tjäna som ett centralt samarbetsforum för beslutsfattare inom räddningstjänstansvariga myndigheter. Rådet bör även följa upp de studier som genomförs i samband med allvarliga olyckor. Rådets ledamöter skall underrättas om inträffade allvarliga olyckor och erfarenheter från dessa. I sammanhanget kan nämnas att i betänkandet från utredningen om branden i Göteborg (SOU 2000:113) förordade utredaren att ett närmare samarbete mellan statliga myndigheter med ansvar vid denna form av olyckor skulle utvecklas.

I syfte att bibehålla brandskyddet och förbättra effektiviteten i verksamheten tillsatte Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) den 28 november 2000 en arbetsgrupp med uppgift att analysera hur en reformering av sotningsväsendet skall kunna åstadkommas.

Arbetsgruppens rapport Reformerat sotningsväsende överlämnades till försvarsministern den 29 mars 2001. Genom tilläggsdirektiv till utredningen om översyn av räddningstjänstlagen m.m. (Fö 1999:03) den 19 april 2001 beslutade regeringen att utredningen med utgångspunkt i arbetsgruppens rapport skulle utarbeta ett delbetänkande med förslag till ett reformerat sotningsväsende. Utredningen överlämnade den 11 maj 2001 delbetänkandet Reformerat sotningsväsende (SOU 2001:42) till regeringen. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Sprängämnesinspektionen läggs ned den 30 september 2001 till följd av riksdagens beslut och verksamheten förs därefter över till Räddningsverket. Syftet att genom organisationsändringen åstadkomma en tydligare och effektivare myndighetsstruktur till gagn för hela säkerhetsarbetet har hög prioritet och kommer att följas upp och redovisas för riksdagen.

Regeringen har för avsikt att förbättra räddningstjänstutbildningen och Räddningsverket har på regeringens uppdrag redovisat ett förslag till nytt utbildningssystem som skall tillgodose behoven av grundutbildning, fortbildning och vidareutbildning för den kommunala räddningstjänstens personal. Regeringen har därför den 28 juni 2001 uppdragit åt Räddningsverket att vidareutveckla det redovisade förslaget. Avsikten är att det nya systemet bättre skall tillgodose de kommunala behoven och utbildningen skall kunna anpassas efter kommunernas olika behov för samhällets skydd mot olyckor. Utbildningssystemet skall utformas så att en bredare rekrytering kan åstadkommas.

Inom Regeringskansliet pågår en översyn av huvudmannaskap och förbättrad styrning av utbildningen vid Räddningsverkets skolor. Utredningen beräknas vara klar den 30 november 2001.

Den kommunala räddningstjänsten bygger till stor del på möjligheten att anlita deltidsbrandmän. Regeringen har därför den 28 juni 2001 uppdragit åt Räddningsverket att redovisa förhållandena för deltidsanställda brandmän avseende rekrytering, ersättning, utbildning och arbetsvillkor. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2001.

Ytterligare en del i regeringens strävan att utveckla samhällets räddningstjänst är att reformera och modernisera lagstiftningen. Utredaren för en ny räddningstjänstlagstiftning kommer att redovisa sitt förslag den 1 oktober 2001.

Vidare avser regeringen, som ett led i ambitionen att förenkla regelverken för små företag, lämna uppdrag till bl.a. Räddningsverket att inkomma med förslag till förenklningar i politikområdets regelverk. Avsikten är att t.ex. den administrativa bördan för små företag skall minska utan negativa effekter på statsbudgeten.

Behovet av förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor har ökat kraftigt. Regeringen avser därför att göra en översyn av bidragssystemet.

Regeringen anser det viktigt att på olika områden samordna olycksinformation. Regeringen avser att uppdra till Räddningsverket att leda en arbetsgrupp vad gäller förbättrad festivalsäkerhet, ett arbete som påbörjades av ungdomsdelegationen. Det finns även andra frågor som kräver omfattande informationsinsatser, bl.a. de nya reglerna för fyrverkerier.

Tillsynsarbetet får en allt mer betydelsefull roll och det är en viktig uppgift för Räddningsverket att utveckla metoderna för tillsyn.

På regeringens uppdrag har Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Kustbevakningen, Tullverket, Länsstyrelsen i Gotlands län och Sjöfartsverket, med bistånd från Gotlands kommun, gemensamt belyst behovet av och möjligheterna att samordna sina resurser vid hantering av allvarliga olyckor och särskilda samhälleliga kristillstånd på Gotland. Myndigheterna föreslår att ett samgrupperat centrum för samverkan inrättas på Gotland. Lokalen föreslås vara permanent bemannad med tjänstemän från deltagande myndigheter och kommunen. Vidare föreslås att en femårig försöksverksamhet inleds där möjligheterna till olika former av samverkan mellan myndigheterna kan prövas. Kostnaden beräknas till mellan sju och nio miljoner kronor per år. Sårbarhets- och säkerhetsutredningen har i sitt betänkande tillstyrkt vad myndigheterna föreslagit. Även Försvarsberedningen har den 31 augusti 2001 i sin rapport Ny struktur för ökad säkerhet – nätverksförsvar och krishantering (Ds 2001:44) tillstyrkt förslaget.

Regeringen anser att det kan vara av intresse att pröva om den av myndigheterna föreslagna modellen medför bättre samordning och effektivare resursutnyttjande. Innan en sådan försöksverksamhet kan påbörjas, måste dock tydliggöras vilka uppgifter som det samgrupperade centret skall ha och hur samarbetet mellan myndigheterna i praktiken skall se ut och hur finansieringen bör lösas. Regeringen kommer därför att låta myndigheterna genomföra en närmare planering av försöksverksamheten. Regeringen avser att snarast återkomma till riksdagen i denna fråga. Efter initiativ av länsstyrelsen i Uppsala län bedrivs där sedan ett antal år en liknande samverkan vid eventuella större olyckor eller inträffad händelse (CeSam). Samordningen omfattar såväl myndigheter som genom avtal mellan berörda intressenter. Enligt denna modell sker samgrupperingen först vid en inträffad händelse. Deltagarna utbildas och övas dock kontinuerligt. Regeringen avser låta följa den verksamhet som bedrivs i Uppsala.

EU:s ministerråd har i juni 2001 fattat ett principbeslut om inrättande av en s.k. mekanism i kommissionen för att underlätta katastrofbistånd till medlemsland som drabbats av en allvarlig olycka. Det kan vara t.ex. natur- och miljöolyckor till lands och till sjöss samt teknologiska och radiologiska olyckor. Mekanismen skall även kunna underlätta samordningen mellan ländernas räddningsinsatser utanför EU. Beslut om att genomföra räddningstjänstinsatser och tillhandahålla resurser kommer dock även i framtiden att fattas av medlemsstaterna själva. Det har visat sig att räddningsinsatsernas effektivitet och förmågan att komma på plats så fort som möjligt kan höjas betydligt genom bättre samordning.

De resurser som EU-länderna kan tillhandahålla för katastrofinsatser skall kartläggas. Ett system för gemensam utbildning och övning av insatspersonalen införs. Som stöd för bistandsinsatserna inrättas ett gemensamt operativt center i kommissionen. Ett europeiskt system för kommunikation, samband och information kommer att skapas. Expertgrupper för bedömning och samordning som omedelbart kan sändas till en olycksplats skall etableras.

Slutligen anser regeringen att det skulle vara önskvärt att kunna lämna en samlad bedömning av det offentliga olycksförebyggande och

skadeavhjälpande arbetet till riksdagen. Därför bör förmågan att inhämta statistik och kunskap om olyckor utvecklas och samordnas så att en samlad bild kan fås för hela politikområdet.

4.5 Insatser

4.5.1 Insatser inom politikområdet

Räddningsverket har fortsatt arbetet med att ge människor grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna hantera olycksrisker, bl.a. har en treårig kampanj mot olyckor i hemmet slutförts.

Erfarenheterna från översvämningsinsatser bearbetas för att kunna förbättra förebyggande åtgärder mot naturolyckor.

Arbetet med att öka säkerheten vid transport av farligt gods har intensifierats på lokal nivå genom införande av säkerhetsrådgivare vid företagen.

Förbud har införts mot fyrverkeriprodukter av kategorin smållare och beslut har fattats om att under 2001 införa en 18-årsgräns för övriga fyrverkerier.

Kustbevakningen har intensifierat sjösäkerhetstillsynen. Verksamheten omfattar tillsyn av fartyg avseende bemanning, lastning av förpackat farligt gods, lastsäkring av lastbärare, kontroll av giltiga certifikat och deklARATIONER, kontroll av fartygets djupgående och kontroll av antalet passagerare.

Kustbevakningen har vidare genomfört miljöskyddsoperationer avseende olja och kemikalier samt sjöräddningsinsatser.

Inom området miljöräddningstjänst till sjöss har Kustbevakningen deltagit i det arbete som bedrivs inom FN:s sjöfartsorganisation (International Maritime Organization, IMO), inom ramen för Arktiska rådet, i EU:s rådgivande kommitté på området samt i det mer operativt inriktade arbetet inom tre regionala överenskommelser som reglerar frågor om bekämpning av utsläpp till sjöss: Köpenhamnsavtalet (Norden), Helsingforskonventionen (Östersjön) och Bonnöverenskommelsen (Nordsjön).

4.5.2 Insatser utanför politikområdet

Den mest omfattande verksamheten utanför politikområdet genomförs av kommunerna inom ramen för den kommunala räddningstjänsten. Regeringen har tidigare redogjort för hur denna verksamhet bedrivits i skrivelsen Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2000/01:102).

Som exempel på andra myndigheters arbete kan nämnas att Polisen enligt räddningstjänstlagstiftningen har ansvaret för fjällräddning och efterforskning av försvunna personer. Sjöfartsverket och Luftfartsverket ansvarar för sjö- respektive flygräddningen. Statens haverikommission utreder svårare olyckor och olyckstillbud. Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI) svarar för flödes- och driftinformation. Länsstyrelserna har, bl.a. med bistånd av Statens strålskyddsinstitut, huvudansvar för insats vid utsläpp av radioaktiva ämnen.

Vidare kan nämnas att för transport av farligt gods har bl.a. Banverket, Sjöfartsverket och Luftfartsverket tillsynsansvar. Här har även länsstyrelserna vissa befogenheter.

Dessutom har Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket och Luftfartsverket ansvar för förebyggande av trafikolyckor.

Europaparlamentet och rådet beslutade den 20 december 2000 att upprätta en gemenskapsram för samarbete om oavsiktliga och avsiktliga föroreningar av havet (2850/2000/EG). Syftet är att i en rättsakt integrera de informationssystem och åtgärdsprogram som redan finns i drift. Ramen medför även att ansvarsområdet breddas till att täcka in avsiktliga utsläpp till havs och utsläpp från s.k. offshoreanläggningar. Ramverket är sjuårigt och trädde i kraft vid årsskiftet 2000/01.

4.6 Resultatbedömning

4.6.1 Resultat

Här redovisas resultatbedömning och resursåtgång avseende den verksamhet som Räddningsverket, Sprängämnesinspektionen och Kustbevakningen bedrivit inom politikområdet Skydd mot olyckor.

Sedan starten 1996 har 1 100 brandutredningar genomförts varav 330 utredningar under 2000. Räddningsverket har för andra året i rad undersökt alla dödsbränder. Under de senaste åren har dödstalet varit runt 120 personer och antalet dödsbränder runt 100. Under 2000 omkom 106 personer i 100 bränder. Gruppen äldre personer är överrepresenterad bland de omkomna och tobaksrökning är den vanligaste brandorsaken. Det går ännu inte att använda det statistiska materialet för att påvisa effekter av vidtagna åtgärder, men målsättningen att minska antalet bränder har uppnåtts.

Inom politikområdet har en studie påbörjats för att analysera behovet av nationella förstärkningsresurser för ledning av räddningsinsatser. Ett handlingsprogram för området ledning av räddningsinsatser har tagits fram.

Räddningsverket har genom att stödja länsstyrelser och kommuner bidragit till att arbetet med att förebygga naturolyckor utvecklats. Kommunerna har under 2000 erhållit 30 miljoner kronor i bidrag för åtgärder för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor. Nästan hälften av ca 1 000 mil översvämningskänsliga vattendrag har karterats till en kostnad som under 2000 uppgick till 8,5 miljoner kronor.

Mer än 200 miljodomstolsärenden har behandlats under 2000. Dessa ärenden ger Räddningsverket möjlighet att föra fram synpunkter på riskhanteringen i samhällsplaneringen.

Cirka 3 500 företag har utsett säkerhetsrådgivare för att öka säkerheten vid transport av farligt gods.

Inom området beredskap mot kärnenergiolyckor har varningssystemen förbättrats och en genomgång har gjorts av radiakskyddsorganisationen och den tekniska utrustningen. Ett nytt manöversystem för utomhusvarning är installerat vid Ringhals och vid försöksanläggningen i Studsvik. Utbyggnaden av utomhusvarningen slutfördes under våren 2001. I Barsebäcksområdet ersätts den befintliga inomhusvarningen, telefonlarmet, under 2002 med radioapparater med mottagare för varning, s.k. RDS-mottagare (Radio Data System).

Utbildning har genomförts för att tillgodose den kommunala räddningstjänstens behov. Vid Räddningsverkets skolor har 1 478 brandmän utbildats och 1 122 personer har

genomgått anslagsfinansierad fortbildning och vidareutbildning till en kostnad av drygt 200 miljoner kronor. Utbildningen uppfyller de krav på kompetens som föreskrivs och enligt elevenkäter uppfattas utbildningen hålla en god kvalitet.

Metodutveckling av tillsyn samt utveckling av rutiner för rapportering har skett i samarbete med länsstyrelserna. En särskild uppföljning av den kommunala brandsyner- och sotningsverksamheten samt länsstyrelsernas planer för räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen och sanering har genomförts.

Inom sjösäkerhetsarbetet har tillsynen av hanteringen av förpackat farligt gods och lastsäkring varit prioriterade uppgifter för Kustbevakningen och Statens räddningsverk. Det stora behovet av tillsyn inom detta område skall bl.a. ses mot bakgrund av de allvarliga konsekvenser brister i detta hänseende kan ge upphov till. Av 19 000 genomföra kontroller har ca 18 procent resulterat i särskilda åtgärder såsom rapport, föreläggande och rapporteftergift.

Sprängämnesinspektionen redovisar att det totala antalet tillsynsbesök ökat jämfört med föregående år. Vidare anges att föreskriftarbetets andel av myndighetens totala verksamhet har fortsatt minska även under 2000. Betydligt mindre resurser har lagts på egna föreskriftsprojekt till förmån för arbete med andra myndigheters regelverk. Sprängämnesinspektionens totala antal tillsynsbesök har ökat något jämfört med föregående år och vad gäller tillstånd och godkännanden redovisar myndigheten att man i huvudsak har klarat uppsatta mål för handläggningstider enligt regleringsbrevet.

Ett omfattande arbete har bedrivits av Räddningsverket för att utveckla kunskaper och färdigheter hos allmänheten för att bättre hantera olycksrisker. Detta har genomförts genom samarbete mellan ett flertal myndigheter och organisationer. Under året har 230 000 personer utbildats i säkerhet och överlevnad, första hjälpen, hjärt- och lungräddning, brandkunskap samt vattensäkerhet till en kostnad om ca 39 miljoner kronor.

Sprängämnesinspektionens kostnader för utbildning har ökat med 76 procent jämfört med föregående år. Den främsta orsaken till ökningen är informationskampanjen inför skiftet till år 2000 om säker hantering av fyrverkerier.

Kustbevakningens deltagande i samarbetet inom Köpenhamnsavtalet, Helcom och Bonn-överenskommelsen har bl.a. genom olika kartläggningar medfört ökade kunskaper om den tekniska utvecklingen på området samt en närmare samordning av respektive länders myndighetsinsatser.

Kustbevakningens och Räddningsverkets erfarenhetsutbytet med Estland, Lettland, Litauen och med Ryssland har fortsatt och det goda samarbetet i synnerhet vad avser oljeskyddsarbetet har utvecklats.

Miljöräddningstjänst är viktigt för att minimera skador på den marina miljön och kostnader för sanering. Kustbevakningen har genom sjöövervakningsverksamheten en ständig beredskap till sjöss med ett 20-tal enheter. Ett trettiotal olje- och kemskyddsoperationer har genomförts. I förekommande fall har utsläpp förhindrats genom åtgärder ombord eller lyckad bekämpning till sjöss.

Kustbevakningen svarade för ca 300 sjö-räddningsinsatser vilket motsvarar drygt en fjärdedel av det totala antalet som genomfördes i svenska vatten under 2000. Myndigheten svarade härmed för den största delen av de of-fentliga insatserna.

Erfarenheter från de omfattande översvämningarna under 2000 har inhämtats och bearbetas. Under 2000 har 8,9 miljoner kronor betalats ut som ersättning till kommunerna.

Beredskapen mot internationella katastrof-insatser är god. Det finns en räddningsstyrka och tre stödstyrkor som kan sättas in med kort varsel för att minska lidande och skadeverknings av olyckor och katastrofer i andra länder. Mobiliseringsmöjligheterna har förbättrats. Kostnaden för beredskapen uppgick till 30,6 miljoner kronor under 2000.

Räddningsverket har genomfört tio internationella insatser som även omfattar humanitär minröjning. Räddningsverket har bl.a. sänt ut farligt gods-expert i samband med jordskred i Venezuela, sambandspersonal till översvämningar i Moçambique och brandsläckningsexperter till Makedonien. Därutöver har den verksamhet som påbörjades i Kosovoprovin-sen i Jugoslavien under 1999 fullföljts.

4.6.2 Analys och slutsatser

Kustbevakningen och Sjöfartsverket har börjat utarbeta en gemensam målformulering för hur sjösäkerhetstillsynen skall bedrivas. Regeringen anser att detta arbete bör inriktas mot ett system för tillsyn baserad på riskanalys.

Miljöräddningstjänsten till sjöss syftar till att kunna vidta åtgärder för att bekämpa utsläpp så tidigt som möjligt. Förutom att de miljömässiga konsekvenserna minimeras är det mer kostnadseffektivt att bekämpa utsläpp till sjöss än att sanera föroreningar på land. Korta insatstider kräver en hög beredskap. Denna beredskap används även vid sjöräddningsinsatser. Regeringen bedömer att målsättningarna har uppfyllts.

De insatser som genomförts inom politik-området Skydd mot olyckor avseende räddningstjänst har bidragit till att förbättra samhällets skydd mot olyckor men det krävs en funktion för statistikinhämtning och olycksuppföljning. Regeringen har den 5 juli 2001 uppdragit åt Räddningsverket att undersöka förutsättningarna för att bygga upp en sådan funktion i Karlskoga, mot bakgrund av förslag från Statskontoret som redovisades till regeringen i september 2000 (Utlokalisering av Sprängämnesinspektionen – Sammanslagning med Statens räddningsverk, Statskontoret 2000:42).

Med anledning av Riksrevisionsverkets rapport Räddningsverket – hinder för ett effektivare resursutnyttjande (RRV 2001:9) har regeringen uppdragit åt Räddningsverket att se över utbildningsverksamheten både vad avser innehåll och organisation. Regeringen följer noga Räddningsverkets arbete med verksamhetsidé och utveckling av den interna styrningen bl.a. mot bakgrund av den kritik som framkom i rapporten.

Regeringen anser att myndigheternas nationella och internationella samverkan bör hållas på en hög nivå. Detta leder till god kunskapsuppbyggnad, informationshantering och förmåga till operativ myndighetsutövning.

Regeringen anser det viktigt med en god kärnenergi-beredskap varför arbetet med att byta ut gamla RDS-mottagare i Ringhalsområdet bör prioriteras.

4.7 Revisionens iakttagelser

Vad gäller de delar som avser berörda myndigheters verksamhet inom politikområdet Skydd mot olyckor har revisionen inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för 2000.

4.8 Budgetförslag

4.8.1 7:1 Kustbevakningen

Tabell 4.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2000	Utfall	457 562		4 615
2001	Anslag	473 764	Utgifts-prognos	482 379
2002	Förslag	507 271		
2003	Beräknat	521 624 ¹		
2004	Beräknat	583 029 ²		

¹ Motsvarar 509 417 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 558 717 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar Kustbevakningens verksamhet med att utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt räddningstjänst till sjöss.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Inkomster till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 2000	1 354
Prognos 2001	2 000
Budget 2002	2 000

Inkomster avser oljeskadeersättningar som fartygsägare har betalat för uppkomna oljeskador och redovisas mot inkomsttitel 2713 Vattenföroreningsavgift m.m.

För att få ut ersättning krävs ofta att skadevållande ställs inför domstol och det kan därför dröja flera år innan statens fordran säkrats.

Mot inkomsttiteln redovisas även vattenföroreningsavgifter som Tullverket tagit ut för Kustbevakningens räkning (se vidare utgiftsområde 3 anslaget 3:3 Tullverket).

Tabell 4.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	2 600	10 194 ¹	-7 494
(varav tjänsteexport)	(-)	(-)	(-)
Prognos 2001	2 700	2 700	0
(varav tjänsteexport)	(-)	(-)	(-)
Budget 2002	3 000	3 000	0
(varav tjänsteexport)	(-)	(-)	(-)

¹ Siffran avser bruttokostnaden och är således inte lika med en merkostnad.

Myndigheten får disponera intäkterna. Kustbevakningen utför uppdrags- och serviceverksamhet åt samverkande myndigheter och andra uppdragsgivare och avnämare.

Från och med 2001 skall uppdragsverksamheten bedrivas med full kostnadstäckning.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 2002-2004 godkänns.

Tabell 4.5 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Totalt	Anskaffat t.o.m. 2000	Prognos 2001	Budget 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004
KBV 201-202	256	-	256	-	-	-
Flygplan	135	-	-	10	65	60
Övriga investeringar	191	81	34	21	28	27
Summa investeringar	582	81	290	31	93	87
Lån	582	81	290	31	93	87
Summa finansiering	582	81	290	31	93	87

Regeringens överväganden

Regeringen har beräknat 95 miljoner kronor för räntor och amorteringar under 2002.

I propositionen Åtgärder mot föroreningar från fartyg föreslås att Kustbevakningen skall få vissa utökade befogenheter, bl.a. att inleda förundersökning i syfte att effektivisera lagföringen av illegala oljeutsläpp (prop. 2000/01:139). Tillkommande kostnader för personal och utbildning beräknas till 2 miljoner kronor årligen samt 2 miljoner kronor engångsvis för 2002. Regeringen har vid beräkning av anslaget tagit hänsyn till detta. Se vidare utgiftsområde 20 anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald.

Regeringen har vidare i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier föreslagit att Kustbevakningen skall tillföras ytterligare ca 50 miljoner kronor per år från och med 2004 för att skärpa övervakningen till havs och öka satellitspaningen (prop. 2000/01:130). Regeringen har vid beräkningen av anslaget tagit hänsyn till att en minskning av anslag under utgiftsområdet 22 anslaget 36:13 Rikstrafiken: Trafikupphandling har skett med motsvarande belopp.

Under anslaget 7:3 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst har regeringen beräknat 1,5 miljoner kronor för Kustbevakningens utgifter för bekämpning av oljeutsläpp och utsläpp av andra skadliga ämnen till sjöss.

Tabell 4.6 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	473 764	473 764	473 764
Förändring till följd av:			
Beslut	20 570	24 716	24 716
Pris- och löneomräkning	8 937	21 144	33 249
Överföring	4 000	2 000	51 300
Summa förändring	33 507	47 860	109 265
Förslag/beräknat anslag	507 271	521 624	583 029

4.8.2 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tabell 4.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Utvald post	Belopp
2000	Utfall	30 326	Anslags-sparande 5 528
2001	Anslag	25 000	Utgifts-prognos 24 014
2002	Förslag	25 000	
2003	Beräknat	25 000 ¹	
2004	Beräknat	25 000 ²	

¹ Motsvarar 25 000 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 25 000 tkr i 2002 års prisnivå.

Från anslaget som disponeras av Statens räddningsverk utbetalas ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2002, i fråga om ramanslaget 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor, besluta om bidrag så att behovet av anslagsmedel efter 2002 exklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 28 000 000 kronor.

Tabell 4.8 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-
Utestående åtaganden vid årets början	-	-	15 000	-	-
Nya åtaganden	-	15 000	20 000	-	-
Infriade åtaganden	-	-	-7 500	-15 000	-12 500
Utestående åtaganden vid årets slut	-	15 000	27 500	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	-	15 000	28 000	-	-

Räddningsverket har inte kunnat redovisa när förpliktelser som ingåtts före 2001 beräknas falla ut till betalning, varför dessa exkluderas i förslaget till bemyndigande. Utgifterna under anslaget 7:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor beräknas därför de kommande åren överstiga de belopp för infriade förpliktelser som redovisats i tabell 4.8. De förpliktelser som ingåtts före 2001 och som inte utbetalats uppgår enligt Räddningsverket till 3,1 miljoner kronor. Regeringen har nu beräknat nämnda anslag till 25 miljoner kronor per år under perioden 2002-2004.

Regeringens överväganden

Kommunerna kan ansöka om statsbidrag för åtgärder som de har utfört eller avser att utföra. Ansökan ställs till Räddningsverket tillsammans med erforderligt tekniskt underlag. Grundprincipen är att utbetalningen sker när åtgärderna, för vilka bidrag beviljats, är genomförda och slutbesiktigade. För att stimulera kommunerna att utföra förebyggande åtgärder kan 50 procent av bidraget för planerade men ännu inte utförda åtgärder betalas ut efter att slutligt beslut har fattats. Resterande del utbetalas när åtgärderna utförts och är slutbesiktigade. Efter det att kommunens projekt godkänts har kommunen tre år på sig att genomföra åtgärderna. Det slutliga bidraget betalas inte ut förrän projektet är slutbesiktigat, vilket medför ständiga förskjutningar i ut-

betalningarna och ett anslagssparande har därför uppkommit under senare år. Kommunen kan få ersättning för minst 50 procent av kostnaderna och i enskilda fall upp till 90 procent. För att ersättning skall kunna lämnas måste en riskvärdering har genomförts i kommunen (prop. 1985/86:150, bet. 1985/86:FöU11, rskr. 1985/86:345, bet. 1985/86:FiU29, rskr. 1985/86:346).

Regeringen finner ordningen för utbetalningarna oklar varför regeringen avser att låta genomföra en översyn av systemet.

Tabell 4.9 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	25 000	25 000	25 000
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Överföring	-	-	-
Summa förändring	-	-	-
Förslag/beräknat anslag	25 000	25 000	25 000

4.8.3 7:3 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Tabell 4.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	11 729	Anslags-sparande	26 509
2001	Anslag	27 431 ¹	Utgifts-prognos	54 000
2002	Förslag	20 000		
2003	Beräknat	20 000 ²		
2004	Beräknat	20 000 ³		

¹ Varav 14 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 20 000 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 20 000 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget som disponeras av Statens räddningsverk utbetalas i enlighet med räddningstjänstlagen (1986:1102) vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser, insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss samt för utredning av vissa allvarliga olyckor.

Under 2000 har staten betalat ut sammanlagt 9 miljoner kronor till fem kommuner för skogsbränder, översvämningar samt en farligt godsolycka. Av dessa avser tre kompletterande utbetalningar till följd av domar i länsrätt, kammarrätt eller Regeringsrätten.

För kostnader som uppkommer i samband med oljeutsläpp eller utsläpp av andra skadliga ämnen i vatten disponerar Kustbevakningen genom överlåtelse dispositionsrätt delar av anslaget. Under 2000 har ca 1,3 miljoner kronor använts i detta syfte. Räddningsverket har vidare utbetalat 1,3 miljoner kronor till Statens haverikommission för utredning av allvarliga olyckor.

Räddningsverket får använda anslaget för att genomföra räddningsinsatser till lands i Estland, Lettland och Litauen.

Regeringens överväganden

Flera av besluten om ersättning har resulterat i överklaganden och i vissa fall har kompletterande utbetalningar beviljats. Dessa ärenden har aktualiserat frågan om vad som skall betecknas som räddningstjänst och därmed vara ersättningsberättigat.

Regeringen anser att det är viktigt att förutläggningarna och reglerna för dessa ersättningar klarläggas av Utredningen om översyn av räddningstjänstlagen (dir. 1999:94).

Regeringen har på tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001 i föreliggande proposition föreslagit att anslaget 7:3 Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m. skall ökas med 14 miljoner kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 4.11 minskat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

Tabell 4.11 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	27 431	27 431	27 431
Förändring till följd av:			
Beslut	-14 000	-14 000	-14 000
Överföring från anslag 6:1	6 569	6 569	6 569
Summa förändring	-7 431	-7 431	-7 431
Förslag/beräknat anslag	20 000	20 000	20 000

4.8.4 7:4 Samhällets skydd mot olyckor

Tabell 4.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	569 544	Anslags-sparande	5 298
2001	Anslag	570 766 ¹	Utgifts-prognos	576 186
2002	Förslag	596 204		
2003	Beräknat	596 204 ²		
2004	Beräknat	596 204 ³		

¹ Inklusivt en minskning med 1 700 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001.

² Motsvarar 596 204 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 596 204 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget som disponeras av Statens räddningsverk finansierar verksamhet inom räddningstjänstområdet inklusive olycks- och skadeförebyggande åtgärder samt beredskap för och indirekta kostnader i samband med internationella insatser. Beredskapen för internationella insatser omfattar även minröjning och kemikalieinsatsstyrka.

Anslaget finansierar också ersättning till länsstyrelserna för tillkommande uppgifter med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 4.13 Offentligrättslig verksamhet***Tusental kronor*

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 2000	15 137
Prognos 2001	15 700
Budget 2002	17 000

Avgifter som tas ut med stöd av lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor redovisas mot inkomsttitel 2552 Övriga offentligrättsliga avgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 4.14 Uppdragsverksamhet***Tusental kronor*

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt -kostnad)
Utfall 2000	172		7 251
(varav tjänsteexport)			-4 140
Prognos 2001	169 985	171 048	6 188
(varav tjänsteexport)	4 903	4 403	-3 640
Budget 2002	172 085	173 275	5 998
(varav tjänsteexport)	6 000	5 500	-3 140

Med uppdragsverksamhet avses i detta sammanhang tjänsteexport samt den avgiftsbelagda verksamhet som regleras i 3 b och 5 §§ i förordning (1988:1040) med instruktion för Statens räddningsverk. Instruktionen anger att Räddningsverket får delta i internationella räddnings- och katastrofinsatser förutsatt att det finns en extern finansiering och Räddningsverket får, om verksamheten har anknytning till myndighetens uppgifter, mot avgift tillhandahålla fortbildning, uppdragsutbildning samt konferens- och internattjänster.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Förslaget till investeringsplan för Statens räddningsverk, såvitt avser Samhällets skydd mot olyckor, för perioden 2002-2004 godkänns.

Tabell 4.15 Investeringsplan*Miljoner kronor*

	Totalt	Anskaffat t.o.m. 2000	Prognos 2001	Budget 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004
Övriga förvaltningsinvesteringar	653 996	421 600	58 506	55 745	70 205	47 940
RDS mottagare	35 000	0	13 500	11 500	10 000	
Internationell beredskap	43 592	15 272	4 830	8 830	6 830	7 830
Manöversystem	4 392	392	3 000	1 000		
Summa investeringar	736 980	437 264	79 836	77 075	87 035	55 770
Lån	693 388	421 992	75 006	68 245	80 205	47 940
Anslag	43 592	15 272	4 830	8 830	6 830	7 830
Summa finansiering	736 980	437 264	79 836	77 075	87 035	55 770

Regeringens överväganden

Från och med den 1 oktober 2001 överförs Sprängämnesinspektionens verksamhet till Räddningsverket.

De utgifter som t.o.m. 2001 beräknats under anslagen 7:4 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor och 7:5 Brandfarliga och explosiva varor beräknas därför fr.o.m. 2002 under ett anslag.

Regeringen har beräknat 15,5 miljoner kronor mer under anslaget för 2002 jämfört med 2001 vad avser kärnenergiberedskapen. Till och med 2001 har Räddningsverket erhållit 13,5 miljoner kronor för kärnenergiberedskapen från Statens strålskyddsinstitut. Från och med 2002 beräknas detta belopp istället under föreliggande anslag. Vidare har ytterligare 2 miljoner kronor beräknats för att delvis finansiera nya RDS-mottagare för inomhusvarning.

Riksdagen beslutade på tilläggsbudget till statsbudgeten i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition att anslaget 7:4 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor skulle minskas med 1,7 miljoner kronor. Regeringen har vid beräkningen av anslaget i tabell 4.16 ökat anslaget med detta belopp för 2002-2004.

Tabell 4.16 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	570 766	570 766	570 766
Förändring till följd av:			
Beslut	17 200	17 200	17 200
Pris- och löneomräkning	8 238	8 238	8 238
Överföring	-	-	-
Summa förändring	25 438	25 438	25 438
Förslag/beräknat anslag	596 204	596 204	596 204

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

5 Kustbevakningens verksamhet avseende tullkontroll och miljöövervakning

5.1 Inledning

I detta avsnitt redovisas Kustbevakningens verksamhet avseende tullkontroll (politikområdet Skatt, tull och exekution) och miljöövervakning (politikområdet Miljöpolitik), dvs. verksamhet utöver vad som genomförs inom politikområdena Rättsväsendet, Skydd mot olyckor, Transportpolitik och Livsmedelspolitik.

Indelningen av statlig verksamhet i politikområden är ett led i utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Dock kan regeringen konstatera att intentionerna med en övergång till en mer verksamhetsorienterad styrning inte har fått fullt genomslag på alla områden. Regeringen avser att under nästa budgetår fortsätta detta arbete med övriga politikområden som berör Kustbevakningens verksamhet (t.ex. politikområdena Skatt, tull och exekution respektive Miljöpolitik).

5.2 Omfattning

Kustbevakningen har ett självständigt ansvar för tullkontroll till sjöss. Gränsskyddet till sjöss avseende varor omfattar i huvudsak att brott mot tullbestämmelser och gällande in- och utförselrestriktioner skall förebyggas och upptäckas, bl.a. som ett led i att tullar, skatter och avgifter säkerställs.

Myndigheten ansvarar även för miljöövervakning till sjöss. Övervakningen är inriktad på tidig upptäckt av oljeutsläpp och algbloomning samt tillsyn av djur- och naturvårdsområden.

Kustbevakningen har i uppdrag att samordna de civila behoven av sjöövervakning och sjöinformation samt förmedla denna till berörda myndigheter.

Verksamheterna är beroende av vad som sker inom andra politikområden då arbetet sker integrerat med myndighetens övriga övervaknings- och tillsynsuppgifter.

5.3 Mål

Regeringens bedömning: Kustbevakningens verksamhet avseende tullkontroll bidrar till att målsättningen för politikområdet Skatt, tull och exekution uppfylls. Målet för politikområdet bör därmed även gälla Kustbevakningens verksamhet i denna del.

Kustbevakningens verksamhet avseende miljöövervakning bidrar till att målsättningen för politikområdet Miljöpolitik uppfylls. Målet för politikområdet bör därmed även gälla Kustbevakningens verksamhet i denna del.

Det övergripande målet för tullkontrollen syftar till att brott mot gällande in- och utförselrestriktioner skall förebyggas och upptäckas. Skatte-, tull- och avgiftsintäkter skall säkerställas på ett rättssäkert och effektivt sätt, samtidigt som enkelhet skall eftersträvas och brottslighet motarbetas. Som en del i det övergripande målet för tullkontrollen skall KBV arbeta för att uppnå målet för den svenska narkotikapolitiken genom

att stoppa införseln med hjälp av olika kontroll-åtgärder.

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Riksdagen beslöt (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183) våren 1999 om 15 miljö kvalitetsmål som anger vilket tillstånd som skall uppnås i ett generationsperspektiv. Målen omfattar bl.a. området Hav i balans samt levande kust och skärgård.

5.4 Inriktning

Kustbevakningen skall upprätthålla en hög kontrollnivå till sjöss avseende brott mot tullbestämmelser och in- och utförselrestriktioner. Insatser mot narkotika, illegal införsel av alkohol och tobak skall prioriteras.

Regeringen har i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier föreslagit inriktning och åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård (prop. 2000/01:130). En närmare redovisning återfinns under utgiftsområde 20, avsnitt 3.5.10.

5.5 Insatser

KBV har i enlighet med regeringens prioriteringar bl.a. lagt särskild vikt vid kontroller av varor vid EU:s yttre gräns och genomförde under 2000 drygt 8 000 kontroller med en sådan inriktning. En annan del av arbetet har varit att inom ramen för gränsbevakningssamarbetet Baltic Sea Regional Border Control Cooperation Conference (BSBRCCC) och aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet utveckla samarbetet med övriga gränskontrollmyndigheter i Östersjöregionen. Detta samarbete är viktigt med anledning av behovet att kunna bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten. Till detta kommer att Kustbevakningen vid sidan om de beskrivna strukturerna medverkar i de baltiska staternas uppbyggnad av en fungerande gränskontroll.

Miljöövervakning till sjöss omfattar spaning efter av olje- och kemikalieutsläpp samt tillsyn av djur- och naturvårdsområden. Kustbevakningen

genomförde under 2000 ca 1 100 kontroller av naturvårdsområden och nationalparker. Knappt 300 oljeutsläpp upptäcktes men inga kemikalieutsläpp. Ett omfattande internationellt samarbete för att beivra och upptäcka utsläpp bedrivs bl.a. inom Bonnöverenskommelsen för Västerhavet och Helsingforskommissionen (Helcom) för Östersjön.

5.6 Resultatbedömning

5.6.1 Resultat

Kustbevakningen har ett särskilt ansvar för övervakning till sjöss och i skärgårdsområden. Genom patrullering mellan gränskontrollorterna skall myndigheten tillse att varuinförsel sker i enlighet med gällande bestämmelser. Under de senaste två åren har Kustbevakningen mot bakgrund av regeringens prioriteringar ökat antalet kontroller inom detta område. Handelssjöfarten, men även fritids- och fiskebåtstrafiken, har prioriterats. Av genomförda kontroller har ca två procent resulterat i rapport.

De senaste åren har antalet upptäckta oljeutsläpp till sjöss inom svenskt ansvarsområde minskat. Av antalet genomförda kontroller av djur- och naturvårdsområden resulterade ca 10 procent i särskilda åtgärder såsom rapport eller rapporteftergift.

5.7 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att målet för tullverksamheten uppfyllts. I regleringsbrevet för 2001 angavs att samarbetet mellan KBV och Tullverket borde vidareutvecklas. Regeringen anser att denna process bör fortgå samt att myndigheterna i samråd bör arbeta fram ett system för riskanalys baserat på underrättelser och brottsmisstankar som kan vara styrande för kontrollverksamhetens utformning.

Det minskade antalet utsläpp till sjöss bedöms vara ett resultat av det arbete KBV och Sjöfartsverket bedrivit samt en indikation på att KBV:s övervakning samt internationella samarbete inom området givit önskat resultat. Regeringen bedömer dock att antalet utsläpp fortfarande ligger på en oacceptabelt hög nivå. Luftburen över-

vakning är ett effektivt sätt att minska antalet illegala utsläpp. I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier har regeringen därför föreslagit åtgärder för att skärpa övervakningen till havs och öka satellitspaningen. Förutom stor risk för upptäckt har effektiv lagföring

en preventiv verkan på olagliga utsläpp. Regeringen har i propositionen Åtgärder mot föroreningar från fartyg bl.a. föreslagit ett antal åtgärder för att effektivisera rättsprocessen (prop. 2000/01:139)

Bilaga 1

Objektsramar

En objektsram skall bestå av ett väldefinierat materielinnehåll, en ekonomisk ram samt en tidsplan. Det är regeringen som fastställer varje objektsram. Objektsramarna skall årligen redovisas av Försvarmakten till regeringen. Regeringen informerar årligen riksdagen om utvecklingen inom respektive objektsram. Nedan lämnas en redogörelse för de nu aktuella materielprojekten samt regeringens resultatbedömning av dessa.

Den ekonomiska planeringsram som redovisas för varje objektsram består av den verksamhet som genomförts t.o.m. 2000 i löpande priser och den verksamhet som avses bli genomförd fr.o.m. 2001 t.o.m. objektsramens sluttidpunkt i 2001 års prisläge. Om inget annat sägs under respektive objektsram, så skall varje objektsram innehålla reserver, Försvarets materielverks omkostnader och räntekostnader för förskott till industrin.

Objektsramarna har omdefinierats under 2001. Omdefinieringen innebär att de ekonomiska ramarna prisuppräknats. Därutöver har underenheterna omdefinierats för några objektsramar, bl.a. så att de bättre överensstämmer med planerade leveranser.

Försvarmaktens redovisning av de nu aktuella objektsramarna har lämnats i årsredovisningen för 2000, i halvårsredovisningen för 2001 samt i budgetunderlaget för 2002.

Försvarmaktens IT-system

Objektsramen för IT system har omfattat tiden fr.o.m. 2000 t.o.m. 2004 med en ekonomisk planeringsram om totalt 1 104 miljoner kronor. Försvarmakten har redovisat genomförd verksamhet i följande underenheter:

- utveckling av systemarkitektur, systemdesign och demonstratorer för framtida ledningssystem,
- utveckling av system för att redovisa krigsförband,
- vidareutveckling av operativa och taktiska informationssystem,
- anskaffning av mjukvarusystem för att sammanhålla gränssnitt mellan operativsystem, kommunikationssystem och funktionssystem.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 144 miljoner kronor i löpande priser utbetalats.

Försvarmakten redovisar bl.a. att definitionsfasen inom projektet Försvarmaktsgemensamt ledningssystem har genomförts. Även utvecklingen av regelverk för systemutformning har påbörjats. Inom ett flertal utvecklingsområden anmäler Försvarmakten att det föreligger ekonomiska risker. Ingen verksamhet har påbörjats vad avser utveckling av ett system för att redovisa krigsförband pga. personell resursbrist. En ny mjukvaruversion av system för att sammanhålla gränssnitt mellan operativsystem, kommunikationssystem och funktionssystem, s.k. generell teknisk plattform (GTP) har levererats. Vad gäller vidareutveckling av operativa och taktiska informationssystem har arbetet fortsatt med att säkra stabilitet, funktion och säkerhet avseende flygvapnets informationssystem. Systemet har under våren 2001 överlämnats för verifiering och validering gentemot övriga system inom flygvapnet.

I ett försök att förbättra regeringens styrning och uppföljning av Försvarmaktens anskaffning av IT-system, inkluderande ett nytt gemensamt ledningssystem, fastställde regeringen objektsramen i regleringsbrevet för 2000. Objektsramen har funnits i två år och har återredovisats till regeringen för 2000. Av samma skäl har regeringen i Försvarmaktens regleringsbrev krävt in årlig redovisning av övrig pågående IT-verksamhet genom att planerad och genomförd verksamhet satts i relation till genomförd verksamhet och kostnadsbeskrivits.

Regeringens inriktning för objektsramsredovisning bygger på att ett organisatoriskt och tekniskt mål sätts i början av en period och att man under perioden och vid dess slut kan mäta måluppfyllelse och kostnadsförändringar. IT-utvecklingen går oerhört snabbt och det har visat sig inte vara ändamålsenligt att låsa denna typ av anskaffning i termer av fastställt innehåll och fastställd ekonomi för den längre period som objektsramstyrningen är tänkt att utnyttjas för. Regeringen har därför beslutat använda en annan redovisningsform för den IT-utveckling som ingått i objektsram IT. Regeringen har därför den 31 maj 2001 beslutat att objektsramen för Försvarmaktens IT-system skall upphöra att gälla. Regeringen medgav samma dag att Försvarmakten får beställa fas ett i utvecklingen av ledningssystemets tekniska delar. Försvarmakten skall i årsredovisningen för 2001 och 2002 redovisa genomförd verksamhet samt en bedömning av projektets fortsatta utveckling.

Splitterskyddad 120 mm granatkastare SSG 120 (Amos)

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. 1998 t.o.m. 2008. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 1 649 miljoner kronor. Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarsmakten i följande underenheter:

- studier och utveckling,
- anskaffning av 40 kompletta bandgående granatkastare,
- anskaffning av 12 granatkastartorn för hjulgående fordon,
- anskaffning av systemmateriel,
- anskaffning av utbildningsmateriel.

Splitterskyddad granatkastare (SSG 120) anskaffas för att öka stridseffekten i markstridsfunktionens bataljonsnivå. Systemet avses bli infört som bataljonsartilleri i mekaniserade insatsbataljoner. Systemet ger förmåga att skjuta indirekt eld från ett fordon som har både splitterskydd och hög rörlighet. SSG 120 skall ersätta dagens dragna 12 cm granatkastare m/41. Systemet avses även utnyttjas i förband avsedda för internationella insatser. Utvecklingsfasen planeras starta under senare delen av 2002 och serieleveranser planeras till åren 2005-2007. Utvecklingsarbetet bedrivs i samarbete med Finland.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 7 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarsmakten redovisar för 2002 ett behov av 99 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsramen.

Försvarsmakten redovisar bl.a. att arbetet med att utveckla krav och målsättningar för systemet fortsätter. Arbetet har bedrivits integrerat med representanter för det finska försvaret, syftande till att det fortsatta arbetet ska bedrivas samordnat och kostnadseffektivt. Svenska officerare har också deltagit i försök med prototyporn monterat på hjulchassi som det finska försvaret bedrivit under 2000. På grund av utsträckta och svårlösta förhandlingar mellan Försvarets materielverk och industrin har uppställda tidsmålsättningar inte kunnat infrias. Förhandlingarna resulterade i att avtal kunnat tecknas mellan Försvarets materielverk och industrin först under 2001. Det ekonomiska utfallet för 2000 har därmed blivit något lägre än planerat. Anskaffningsvolymen

har reducerats för att bättre spegla insatsorganisationens behov samtidigt som ambitionsnivån avseende utbildningsmateriel har höjts något för att möjliggöra att systemet skall kunna användas i internationella insatser.

För närvarande saknas en genomarbetad riskanalys för projektet.

Regeringens samlade bedömning är att systemet i huvudsak utvecklats enligt den planerade inriktningen. Programmet som helhet bedöms ha uppnått en godtagbar ekonomisk och teknisk säkerhet.

Under våren 2001 har dock samordningen av projektet mellan Finland och Sverige kommit att försvåras på grund av olika uppfattning om tidsplaneringen för projektets olika delar. Arbetet pågår inom Regeringskansliet, Försvarsmakten och Försvarets materielverk i syfte att utreda möjligheterna till fortsatt samarbete.

Måldetekterande artillerigranat (Bonus)

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. 1994 t.o.m. 2006. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 1 259 miljoner kronor. Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarsmakten i följande underenheter:

- utvecklingsarbete,
- anskaffning av serieförberedelser,
- anskaffning av granater.

Den måldetekterande artillerigranaten Bonus anskaffas för att öka stridseffekten på brigadnivå i arméns indirekta eldsystem. Genom införandet utvecklas förbandens förmåga att bekämpa en motståndares stridsfordon. Bonus utgör därmed ett komplement till direktriaktade pansarvärnssystem. Bonus är en granat avsedd att skjutas från 155 mm haubitsar, t ex haubits 77B. Med Bonus är det således möjligt att bekämpa stridsfordon på avstånd upp till 30 km. Bonus innehåller två målavkännande substridsdelar som efter separation ur granatkroppen oberoende av varandra avsöker målområdet.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 463 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarsmakten redovisar för 2002 ett behov av 136 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsramen.

Försvarmakten har redovisat att utvecklingen har avslutats med godkänt resultat och slutresultatet har gett prestanda 25-30 procent över ställda krav. Serieförberedelser har drivits parallellt med utvecklingen och är nu slutrapporterad. Serieanskaffning har beställts under 2000. En parallell vidareutveckling av måldetektorn bedrivs med möjlighet att efter ungefär halva produktionen kunna introducera en förbättrad målsökare. Leverans till Försvarmakten beräknas bli påbörjad under 2002.

Regeringens samlade bedömning är att systemet utvecklats enligt den planerade inriktningen. Programmet som helhet bedöms ha uppnått en god ekonomisk och teknisk säkerhet.

Stridsfordon 90

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. 1994 t.o.m. 2007. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 11 762 miljoner kronor. Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarmakten i följande underenheter:

- studera varnar- och motmedelssystem,
- anskaffning av 509 stridsfordon typmodell 90 i olika versioner inklusive systemmateriel m.m.,
- anskaffning av utbildningsmateriel,
- integrering av robot 56,
- modifiering av luftvärnskanon vagn 90 och stridsledningvagn 90,
- anskaffning av minröjningsutrustning,
- anskaffning av tillägsskydd för vagnar avsedda för internationell verksamhet.

Stridsfordon 90 anskaffas för att utveckla markstridsförbandens stridsförmåga avseende eldkraft, rörlighet och skydd. Fordonssystemet ersätter och kompletterar äldre pansarbandvagnar. Systemet är flexibelt uppbyggt med kontinuerlig teknikutveckling och flera versioner som byggs på samma chassi. En version med utökad skyddsnivå skall ingå i den stridsfordon 90-bataljon som skall vara insatsberedd från den 1 juli 2003 för internationella operationer.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 8 038 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarmakten redovisar för 2002 behov av

1 560 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsramen.

Försvarmakten redovisar att tidplanen för leveranser av fordon har kunnat uppfyllas i allt väsentligt. Fram till och med första halvåret 2001 har totalt 458 fordon levererats till Försvarmakten. Ett antal monterings- och anpassningssatser för simulatorstödd utbildning har levererats. Planerad integration av robotsystem 55 och 56 (Rbs 55 och Rbs 56) har ändrats då organisationsarbetet visat det olämpligt att utnyttja två olika pansarvärnsrobotsystem inom samma förbandstyp och på en gemensam plattform. Rbs 55 visade sig volym- och viktmässigt mindre lämplig och planerad integration av Rbs 55 har därför utgått. Anskaffningen av minröjningsutrustning har försenats och serieleverans är planerad till 2002. Studier av ett varnings- och motmedelssystem har påbörjats. Tillägsskydd anskaffas till 55 fordon avsedda för internationella insatser och leverans planeras att ske under 2002.

Regeringens bedömning är att systemet utvecklats enligt den planerade inriktningen. Programmet som helhet bedöms ha uppnått en god ekonomisk och teknisk säkerhet.

Stridsvagn 121/122 Leopard

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. 1994 t.o.m. 2010. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 10 713 miljoner kronor. Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarmakten i följande underenheter:

- anskaffning och modifiering av 160 stridsvagnar av typmodell 121 inklusive simulatorer m.m.,
- anskaffning av 120 stridsvagnar av typmodell 122 inklusive ledningssystem, simulatorer m.m.,
- anskaffning av systemmateriel,
- anskaffning av 10 bärgningsvagnar av typmodell 120,
- anskaffning av minröjningsutrustning,
- anskaffning av minskydd för internationella insatser.

Stridsvagnssystemet anskaffas för att utveckla Försvarmaktens förmåga att slå en angripares markstridsförband. Systemet består av två typer av vagnar, 121 och 122. Vagnarna har samma eldkraft och rörlighet medan stridsvagn 122 har en högre skyddsnivå än stridsvagn 121. Strids-

vagn 122 har dessutom ett avancerat ledningssystem. Anskaffningen av systemet ger Försvarsmakten förmåga att delta i internationella insatser med stridsvagnsförband.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 6 929 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarsmakten redovisar för 2002 behov av 1 234 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsramen.

Försvarsmakten redovisar att till och med första halvåret 2001 har samtliga 160 stridsvagnar av modell 121 och 110 stridsvagnar av modell 122 levererats till Försvarsmakten. Erfarenheterna hittills visar att stridsvagnssystemet kommer att uppfylla ställda krav. Modifiering av stridsvagnssystem 121 har utgått pga. Försvarsmaktens omplanering. Anskaffningen av bärgningsbandvagnar följer tidplanen och första leverans planeras ske 2002. Minskydd planeras att anskaffas under 2001 till en volym som medger att ett stridsvagnskompani med minskydd kan organiseras.

Regeringens bedömning är att systemet i huvudsak utvecklats enligt den planerade inriktningen. Programmet som helhet bedöms ha uppnått en god ekonomisk och teknisk säkerhet.

Korvett av Visbyklass

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. 1995 t.o.m. 2009. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 8 677 miljoner kronor. Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarsmakten i följande underenheter:

- studier, projektering och utveckling av ytstridsfartyg,
- utveckling och projektering av ubåtsjaktrakter,
- anskaffning av sex fartyg,
- anskaffning av sambandsintegration,
- anskaffning av referensanläggning,
- anskaffning av motmedel,
- anskaffning av utbildningsanläggning,
- anskaffning av övrig vapenmateriel,
- anskaffning av bas- och underhållssystem,
- anskaffning av reservdelar,

- anskaffning av minjaktmateriel,
- anskaffning av ubåtsjaktrakter,
- anskaffning av integrering av robotsystem 15 MK 2 till ledningssystemet,
- vidareutveckling av simulator.

Korvetter av Visbyklass anskaffas för att hävda rikets territoriella integritet, att användas vid väpnat angrepp samt för internationella insatser. Korvettsystemet kan utnyttjas för flera olika operativa uppgifter såsom ubåtsjakt, minröjning, sjömålsbekämpning samt spanings- och bevakningsuppgifter. Systemet har således en stor mångsidighet och dessutom en fullt utvecklad smygteknik, vilken gör fartygen svåra att upptäcka.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 1 447 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarsmakten redovisar för 2002 ett behov av 1 140 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsramen.

Försvarsmakten redovisar att raketvapensystem och helikopterfunktion beställts av Försvarets materielverk. Beställning av minjaktmateriel har utökats från fyra fartyg till att gälla samtliga sex fartyg. Det första fartyget i serien, HMS Visby, har sjösatts och leveransprov påbörjas under 2001. Produktionen av fartyg nummer två vid Kockums fortsätter. Försvarsmakten anger att projektet löper i stort enligt gällande planer.

Regeringens bedömning är att systemet utvecklats enligt den planerade inriktningen. Programmet som helhet bedöms ha en god teknisk säkerhet.

HDW/Kockums AB har dock under våren 2001 anmält ett beräknat kostnadsöverskridande för projekt Visby. Försvarets materielverk har inlett överläggningar med HDW/Kockums AB för att se vilka lösningar på problemet som kan vara aktuella. Regeringen följer överläggningarna och avser att återkomma till riksdagen med ytterligare information senare.

Torpeder

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. 1993 t.o.m. 2005. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 1 355 miljoner kronor. Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarsmakten i följande underenheter:

- utveckling och utprovning av torped 62,
- anskaffning av torped 62,
- anskaffning av systemmateriel för torped 62,
- anskaffning av en aktiv målsökare för torped 62,
- anskaffning av bärgningssystem för torpeder,
- vidareutveckling av torped 45,
- vidareutveckling av zornör till tunga och lätta torpeder.

Torpeder anskaffas för att utgöra ubåtarnas huvudvapen (torped 62) för sjömålsbekämpning mot ytmål. För ytstridsfartyg, ubåtar och helikoptrar utgör torped (torped 45/43) huvudvapen för bekämpning av ubåtar.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 479 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarmakten redovisar för 2002 ett behov om 291 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsramen.

Försvarmakten redovisar bl.a. att delserie ett av torped 62 till ubåtar är under anskaffning med planerad slutleverans under 2002. Vissa tekniska problem har framkommit vid provskjutningar vilket resulterat i leveransföreningen. Omförhandlingar avseende leveranstakt och därmed ekonomiskt utfall har därför genomförts. Utveckling av nytt zornör har beställts. Försvarmaktens bedömning är att torped 62 kommer att levereras enligt plan och uppfylla ställda krav. Vidareutveckling och livstidsförlängning av torped 45 avses bli beställda senare.

Regeringens bedömning är att systemet utvecklats enligt den planerade inriktningen. Programmet som helhet bedöms efter de genomförda omförhandlingarna ha en god teknisk och ekonomisk säkerhet.

Spanings- och eldledningsradar Arte 740

Objektsramen omfattar fortsättningsvis tiden fr.o.m. 1996 t.o.m. 2005. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 605 miljoner kronor. Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarmakten i följande underenheter:

- studier,
- utvecklingsarbete,

- anskaffning av serieförberedelser och referensanläggning,
- anskaffning av fem anläggningar samt uppgradering av referensanläggning och förserieexemplar.

Arte 740 är en bepansrad fordonsmonterad radarstation ingående i amfibiebrigad. Objektsramen omfattar sex serieanläggningar och en referensanläggning. Systemet skall bidra till att utveckla amfibieförbandens förmåga både till ytspaning och luftmålspaning.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 200 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarmakten redovisar för 2002 ett behov om 92 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsramen.

Försvarmakten redovisar bl.a. att utveckling har skett mot grundfunktioner och leverans av funktionsmodell. Utvecklingen av radarn har samordnats med utvecklingen av andra system, bland andra Underrättelseenhet 23 (UndE 23) och Arthur, vilket resulterat bl.a. i väsentligt kortare leveranstider. Seriebeställning har gjorts. Försvarmakten bedömer att projektet uppnått en god teknisk säkerhet. Det finns dock en risk för viss personalbrist inom myndigheterna som kan komma att påverka projektsäkerheten som helhet.

Regeringens bedömning är att systemet utvecklats enligt den planerade inriktningen. Programmet som helhet bedöms ha uppnått en god ekonomisk och teknisk säkerhet. De uppnådda kortare leveranstiderna har medfört att objektsramen kunnat omdefinieras i tiden genom att slutleverans planeras under 2005 i stället för under 2009.

Flygburet radarsystem (FSR 890)

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. 1985 t.o.m. 2005. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 3 329 miljoner kronor. Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarmakten i följande underenheter:

- utveckling och anskaffning av sex radarsystem,
- integration och verifiering av flygburet radarsystem,
- utprovning,

- anskaffning av sex flygplan av typmodell Saab 340,
- anskaffning av underhållssystem.

FSR 890 anskaffas som en integrerad sensorplattform för luft- och sjöbevakning för att hävda rikets territoriella integritet samt användas vid väpnat angrepp. Systemet medger förbättrad låghöjdstäckning även på långa avstånd och ger möjlighet att upptäcka små mål. Genom sin rörlighet bidrar systemet till att snabbt täcka luckor i markradarsystemen. Det kan även verka som ett stöd till det civila samhället, t.ex. vid olyckor till sjöss. Systemet kan efter modifiering medge ett svenskt deltagande i internationella insatser.

Resultatbedömning

Till och med den 31 december 2000 har 2 792 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarsmakten redovisar för budgetåret 2002 ett behov av 92 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsramen.

Försvarsmakten redovisar bl.a. att flygplanen successivt har anpassats till civila krav på navigeringssystem. Två radarflygplan har 2001 hyrts ut till industrin för exportstödsändamål. Försvarsmakten bedömer att projektet kommer att avslutas i tid med angivet tekniskt innehåll och inom ekonomisk ram. En radarflyggrupp har krigsorganiserats. Försvarsmakten planerar att krigsorganisera den andra radarflyggruppen 2005.

Regeringens bedömning är att systemet utvecklats enligt den planerade inriktningen. Programmet bedöms ha uppnått en god ekonomisk och teknisk säkerhet.

JAS 39 Gripen

JAS 39 Gripen har hanterats som en objektsram i och med att beslut om utveckling av flygplanstypen fattades 1982. Nuvarande objektsram definierades i regleringsbrevet för 2000. Objektsramen skall omfatta tiden från och med 1997 till och med 2009. Den ekonomiska planeringsramen skall uppgå till högst 78 735 miljoner kronor. Totalt skall 174 stycken JAS 39 (delserie 2 och 3) anskaffas inom objektsramen.

Objektsramen skall ha följande materiella innehåll och redovisas av Försvarsmakten i följande underenheter:

- utvecklingsarbete JAS 39 B,
- utvecklingsarbete delserie 3,

- anpassningsprogram avionik och sensorer,
- anpassningsprogram flygprestanda,
- anpassningsprogram framtida vapen,
- anskaffning av 110 flygplan JAS 39 A och B i delserie 2,
- anskaffning av 64 flygplan JAS 39 A och B i delserie 3,
- anskaffning av underhållssystem,
- anskaffning av sensor- och motmedelsystem,
- anskaffning av kommunikationsutrustning för delserierna 1, 2 och 3,
- anskaffning av planerings- och utvärderingssystem,
- anskaffning av flygutbildningssystem,
- anskaffning av spaningskapsel,
- anskaffning av ammunition till automatkanon,
- anskaffning av jaktvapen,
- anskaffning av attackvapen,
- vidareutveckling och retromodifiering av flygplan ur delserie 1, 2 och 3,
- vidareutveckling av JAS 39 B till JAS 39 D,
- ränta på Försvarets materielverks rörelsekapital samt
- gemensamma kostnader.

JAS 39 Gripen anskaffas för att Försvarsmakten på kortare sikt skall kunna möta insatser av fjärrstridsmedel och begränsade lufrörliga styrkor, samt på längre sikt kunna utveckla förmåga att möta mer omfattande militära operationer. Vidare skall systemet bidra till Försvarsmaktens förmåga att upptäcka och ingripa mot kränkningar av territoriet. Systemet är flexibelt genom att samma flygplanstyp har förmåga att lösa jakt-, attack- och spaningsuppgifter. Även uppgifter i internationell och multinationell miljö skall kunna lösas från och med 2004. Systemet skall utvecklas och successivt anpassas för kunna bidra till Försvarsmaktens förmåga under mer än 30 år.

Resultatbedömning

Försvarsmakten redovisar i huvudsak följande avseende objektsramen för JAS 39 Gripen. Till

och med den 31 december 2000 har 31 746 miljoner kronor i löpande priser utbetalats. Försvarmakten redovisar för 2002 ett behov om 6 334 miljoner kronor för beställda och planerade leveranser inom objektsram JAS 39 Gripen.

Inga händelser som negativt påverkar genomförandet inom objektsramen har inträffat under 2000. Leveranser av flygplan har skett planenligt. Förbandsverksamheten ökar i stort enligt plan i takt med att nya flygplan tillförs. Sammanlagt hade den 1 september 2001 107 JAS 39 Gripen levererats till Försvarmakten. Vissa problem med restriktioner för flygning samt ett högt felutfall för vissa delsystem har påverkat verksamheten. Åtgärder för att komma till rätta med dessa problem har vidtagits och fortsätter under 2001.

I det följande framgår en redovisning av viktigare underenheter.

Avslutning av utvecklingsarbetet för den tvåsitsiga versionen av JAS 39 i delserie 2 (JAS 39B) har inte skett som planerat beroende på förseningar i provverksamheten med ny mjukvara för styrsystemet. Avslut beräknas dock kunna ske under 2001. Vidare har fortsatt verksamhet för att säkra produktionen av delserie 3 genomförts. Viss tidigare försening har av industrin tagits igen under 2000.

Inom anpassningsprogrammet, som syftar till att förbereda systemet för framtida införande av ny teknik, har verksamhet inom bl.a. varnings- och motmedelssystemområdet (VMS) bedrivits i planerad omfattning.

Anskaffning av JAS 39A och B inom delserie 2 har fortsatt i planerad omfattning med leverans av 17 flygplan under 2000. I början av 2001 påbörjades leveranser av flygplan med viss högre status än tidigare. Slutleverans av delserie 2 beräknas ske 2003. Leveranserna av delserie 3 startar samma år med en leveranstakt om 16 flygplan per år fram till 2007 då slutleverans planeras att ske.

Vidare har Försvarmakten under året beställt fortsatt utveckling av kommunikationssystem för JAS 39. I beställningen ingår bl.a. en delvis ny kommunikationslösning för att möta krav på interoperabilitet vid internationella insatser och utvecklingen mot ett nätverksbaserat försvar. Utveckling av ett nytt planerings- och utvärderingssystem för att tillgodose kraven på bl.a. interoperabilitet har fortsatt under året. På grund av att säkerhetskraven för systemet inte har kunnat fastställas har planerade beställningar inte

kunnat göras. Försvarmakten bedömer dock att ett nytt planerings- och utvärderingssystem skall kunna beställas under 2001.

Under 2000 har Försvarmakten i enlighet med regeringens beslut av Försvarets materielverk beställt utveckling och anskaffning av spaningskapslar bland annat för att kunna genomföra internationella insatser från och med 2004. Utvecklingen och anskaffningen är försenad ett till två år. Verksamhet för anskaffning och integration av radarjaktroboten RB 99 (AMRAAM) och IR-jaktroboten RB 98 (IRIS - T) har fortsatt under året. Anskaffning av precisionsbomber mot markmål har försenats. Beställning beräknas ske under 2001.

Inom flygsäkerhetsarbetet har verksamhet avseende system som skall förhindra kollision med markhinder eller andra flygplan fortsatt. En funktion för automatiskt undvikande av markkollision kommer att införas i serieflygplan ungefär 2004.

Vidareutveckling av flygplan JAS 39 genomförs kontinuerligt. Tidigt levererade flygplan modifieras för att minska vidmakthållandekostnaderna. Alla flygplan modifieras dock inte till samma status. För de 70 sist levererade ensitsiga flygplanen planeras anpassning till senaste tekniska standard. Den tvåsitsiga versionen, JAS 39B i delserie 3 (14 flygplan) kommer senare att modifieras till 39D-standard. Modifieringen innebär att flygplanet utvecklas för att medge ledning och samordning av flygstridskrafterna på det framtida slagfältet, inklusive vid internationella insatser, från den bakre operatörsplatsen.

Försvarmaktens sammantagna bedömning är att JAS 39 Gripensystemet utvecklats enligt den planerade inriktningen. Erfarenheterna hittills visar att systemet väl uppfyller ställda krav på framtida operativ förmåga. Försvarmakten bedömer också att objektsramen för JAS 39 Gripen kommer att slutföras med avsett tekniskt innehåll, i rätt tid och inom angiven ekonomi.

Regeringens samlade bedömning är att JAS 39 Gripen-systemet fortsätter att utvecklas enligt lagd planering. Programmet som helhet bedöms ha en god ekonomisk och teknisk säkerhet. Regeringen avser dock särskilt följa utvecklingen avseende anskaffning av spaningskapslar, vilka är nödvändiga för såväl underrättelseinhämtning i Sveriges närområde som vid internationella insatser med det Gripenförband som Sverige anmält till PARP och EU styrkeregister från och med 2004.

Bilaga 2

Nya anslagsbeteckningar

Nya anslagsbeteckningar

Anslagsbeteckningar 2001 och 2002

Nummer 2000	Nummer 2001	Anslaget namn
Politikområde Försvarspolitik		
6:1 och 6:2	6:1	Förbandsverksamhet och beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m.m.
6:3	6:2	Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling
6:4	6:3	Funktionen Civil ledning
6:5	6:4	Funktionen Försörjning med industrivaror
6:6	6:5	Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst
6:7	6:6	Funktionen Psykologiskt försvar
6:8	6:7	Funktionen Ordning och säkerhet
6:9	6:8	Funktionen Hälso- och sjukvård
6:10	6:9	Funktionen Telekommunikationer m.m.
6:11	6:10	Funktionen Postbefordran
6:12	6:11	Funktionen Transporter
6:13	6:12	Funktionen Energiförsörjning
6:14	6:13	Totalförsvarets pliktverk
6:15	6:14	Försvarshögskolan
6:16	6:15	Försvarets radioanstalt
6:17	6:16	Totalförsvarets forskningsinstitut
6:18	6:17	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret
6:19	6:18	Nämnder m.m.
Politikområde Skydd mot olyckor		
7:1	7:1	Kustbevakningen
7:2	7:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor
7:3	7:3	Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.
7:4 och 7:5	7:4	Samhällets skydd mot olyckor

